ANDREW GROSS

SINGURUL OM

virtual-project.eu

ANDREW GROSS

SINGURUL OM

Original: *The One Man* (2016)

Traducere din limba engleză și note de:
CRISTINA BARBU

virtual-project.eu

PREDA PUBLISHING

2018

Rapoarte recente, apărute atât în ziare, cât și din zona serviciilor secrete, arată că este posibil ca nemții să se afle în posesia unei noi arme puternice, estimată a fi gata între noiembrie și ianuarie [1944]. Se pare că există o probabilitate considerabilă ca această nouă armă să fie Tube Alloy[1] [pe bază de uraniu]. Nu mai e nevoie să descriem posibilele consecințe, în cazul în care aceste rapoarte ar fi confirmate.

Este posibil ca nemții să acumuleze, până la sfârșitul acestui an, suficient material pentru a crea un număr mare de dispozitive pe care le vor elibera simultan asupra Angliei, Rusiei și țării noastre. În acest scenariu, nu avem prea multe posibilități de contraatac… Marea Britanie, în special, se va găsi într-o poziție extrem de vulnerabilă. Există însă o speranță de ripostă din partea noastră înainte ca războiul să fie pierdut, cu condiția ca propriul nostru program Tube Alloy să fie drastic accelerat în următoarele câteva săptămâni.

Edward Teller și Hans Bethe,
fizicieni ai Proiectului Manhattan[2],
Într-o notă către Robert Oppenheimer

21 august 1943

[1] Tube Alloy a fost numele de cod al unui program de cercetare și dezvoltare a armelor nucleare, inițiat în timpul celui de Al Doilea Război Mondial. Programul a fost finanțat de Marea Britanie cu participarea Canadei. Demarat înainte de Proiectul Manhattan al Statelor Unite, Tube Alloy a fost un program ultrasecret și, în consecință, toate referirile la el, chiar și în cele mai înalte cercuri guvernamentale, se făceau utilizând acest nume de cod. (n.r.).

[2] Proiectul Manhattan a fost programul care a dezvoltat primele arme nucleare (cunoscute popular drept bombe atomice) în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Proiectul a fost condus de către Statele Unite ale Americii, cu susținerea Marii Britanii și a Canadei. Cercetarea științifică a fost condusă de fizicianul american J. Robert Oppenheimer. (n.t.).

PROLOG

Salonul privat se află la etajul patru, în aripa de geriatrie a spitalului pentru veterani Edward Hines Jr., de lângă Chicago. Bătrâni aduși de spate își târăsc picioarele pe hol, în halate de spital, cu perfuzii în brațe, îndrumați de asistente medicale.

Femeia intră în salon – are în jur de 55 de ani, dar încă arată tânără – purtând o jachetă Burberry scurtă, matlasată, și un pulover măsliniu pe gât. Are părul negru prins în coadă, își vede tatăl într-un scaun, mai mărunt și mai fragil decât îl văzuse vreodată, chiar și după două luni de la înmormântare. Pentru prima dată îi observă pomeții osoși proeminenți, dar capul încă îi este complet acoperit de păr – cenușiu, nu încă alb. Bărbatul are o pătură pe genunchi; televizorul este aprins. CNN. Ca întotdeauna: chiar și în timpul unui meci al echipei Bears, de Ziua Recunoștinței, cu toți nepoții prin preajmă – tatăl ei cerea ca televizorul să fie dat pe știri.

— Doar ca să aud ce se mai întâmplă! Ce e greșit în asta?

Dar de data aceasta, tatăl ei nu se uită la televizor, ci doar o privește absent.

Ea îi observă mâna tremurând.

— Tată?

Asistenta care îl supraveghează în timpul zilei e așezată în fața lui; pune cartea deoparte și se ridică.

— Uite cine a venit!

Bătrânul se întoarce cu greu, nu mai aude atât de bine cu urechea dreaptă. Fiica lui merge către el și îi zâmbește asistentei, o negresă corpolentă din Santa Lucia, pe care o angajaseră să stea cu bătrânul aproape tot timpul. Când, în sfârșit, își vede fiica, chipul i se luminează cu un zâmbet vesel.

— Bună, scumpo.

— Ți-am spus că vin, tată.

Se apleacă, îl îmbrățișează și îl sărută pe obraz.

— Te așteptam, spune el.

— Da?

— Desigur. Ce altceva e de făcut pe aici?

Privirea ei e atrasă de raftul de lângă pat, de lucrurile pe care ea însăși le pusese acolo la ultima vizită: placheta cu Omul Anului, oferită de The Northern Illinois Bar Association, pe care tatăl ei o avusese agățată pe perete în birou, fotografia cu el și mama ei la Marele Zid Chinezesc, o fotografie a iahtului Hatteras, de aproape 12 metri lungime, pe care îl avea în Jupiter, Florida, și pe care acum îl scoseseră la vânzare. Și fotografii ale nepoților, printre care și băieții ei, Luke și Jared.

Amintiri ale unei vieți fericite, trăite din plin.

— Greg a spus că o să treacă și el puțin mai târziu, spune ea referindu-se la soțul ei. A avut niște treburi de rezolvat.

Câteva chestiuni legate de vechea casă din Highland Park și de proprietățile mamei ei.

Bătrânul ridică privirea.

— Treburi? Aici?

— Doar câteva lucruri, tată... Nu îți face griji. Ne ocupăm noi de ele.

Bătrânul încuviințează din cap supus.

— Bine.

Chiar și în urmă cu un an, tatăl ei și-ar fi pus ochelarii de citit și ar fi insistat să verifice el însuși fiecare document, fiecare factură.

Ea își trece cu afecțiune mâna prin părul lui încă des.

— Deci, 92...? Încă arăți destul de strașnic, tată.

— Pentru un bătrân, nu-i așa de rău, spune el, ridicând din umeri și rânjind. Dar nici nu alerg vreun maraton.

— Păi, mai e și anul viitor, nu? spuse ea strângându-i ușor brațul. Deci, cum se simte? o întreabă apoi pe asistentă. Sper că se poartă bine.

— A, întotdeauna se poartă frumos, răspunde femeia râzând. Dar nu vorbește prea multe zilele astea, de când i-a murit soția. Doarme destul de mult. Facem plimbări pe etaj. Are câțiva prieteni cu care îi place să se vadă. Dar în cea mai mare parte a timpului, stă exact ca acum. Se uită la TV. Îi plac știrile, bineînțeles. Și baseballul...

— Adevărul este că nu a fost niciodată prea vorbăreț, recunoaște fiica. În afara cazului în care era vorba de afaceri. Sau echipa Chicago Cubs. Îi iubește foarte mult, pentru cineva care habar nu avea ce e baseballul când a venit în țara asta. 107 și povestea continuă, nu-i așa, tată?

— Nu renunț, spune el, rânjind.

— Nu, pun pariu că nu. Hei, vrei să mergi la o plimbare cu mine? spuse ea aplecându-se și luându-i mâna tremurândă într-a ei. O să îți povestesc despre Luke. Tocmai a intrat la Universitatea Northwestern. Unde ai fost și tu, tată. Este un puști deștept. Și face lupte greco-romane. Exact ca tine…

O expresie îngrijorată apare pe chipul tatălui ei.

— Spune-i să aibă grijă la fermierii ăia de la Michigan State. Sunt masivi. Și trișează, continuă el. Știi că…

Scoate un sunet de parcă ar vrea să mai adauge ceva. Ceva important. Dar apoi încuviințează din cap și se lasă pe spate, privind în gol cu ochii abătuți.

Ea îl mângâie pe obraz.

— La ce te gândești tu mereu, tată? Aș vrea atât de mult să mă lași o dată să îți intru în minte.

— Probabil că nu se gândește la foarte multe lucruri de când…, spune asistenta, nedorind să o menționeze pe soția lui. Nu cred că mai ține șirul gândurilor foarte mult.

— Pot să țin șirul, ripostează el. Pot să țin șirul foarte bine. Se întoarce spre fiica lui. Doar că… mai uit lucruri din când în când. Unde e mama? Privește în jur, de parcă s-ar aștepta să o vadă pe scaunul ei. De ce nu este aici?

— Mama s-a dus, tată, spune fiica lui. A murit. Îți amintești?

— A, da, a murit. Dă din cap, continuând să privească în gol. Uneori mă zăpăcesc.

— A fost un om plin de viață, îi spune fiica asistentei, deși întotdeauna a avut acest aer trist, pe care noi nu l-am înțeles pe deplin. Mereu ne-am gândit că e din cauza faptului că și-a pierdut întreaga familie în Polonia, în timpul războiului. Nu a aflat niciodată ce s-a întâmplat cu ei. Am încercat să le dăm de urmă, doar ca să știm și noi. Există dosare despre ei, dar el nu a vrut niciodată să știe. Nu-i așa, tată?

Tatăl ei doar încuviințează din cap, mâna stângă continuând să-i tremure.

— Uite, am ceva să îți arăt, spune ea, apoi scoate din geantă o pungă de plastic.

Câteva lucruri care îi plac lui: revista The Economist, câteva fotografii noi cu nepoții, o tabletă de ciocolată Ghirardelli.

— Am găsit ceva… făcând curățenie în casă, ca să o eliberăm. Am umblat prin unele dintre lucrurile vechi ale mamei, pe care

le urcase în pod, spune ea, apoi scoate o cutie pentru trabucuri din pungă. Uite ce am găsit…

Deschide cutia. Înăuntru sunt câteva poze vechi. Una cu părinții ei în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, primind o medalie de la doi bărbați cu rang militar înalt. Un pașaport vechi și documente militare. O fotografie alb-negru mică, mototolită, cu o femeie blondă, drăguță, într-o barcă cu vâsle, purtând o beretă albă, cu borul ridicat în față. Prima pagină a unui concert de Mozart, ruptă în două, apoi lipită. O piesă de șah albă, lustruită – o tură.

Pentru o secundă, ochii tatălui ei se luminează vag.

— Și asta… Fiica lui îi arată un săculeț de catifea, din care scoate ceva.

Este o medalie. O cruce din bronz cu un vultur pe ea, prinsă de o panglică roșu-albastră. Săculețul este prăfuit; evident, stătuse în cutie multă vreme. Ea îi pune medalia în palmă tatălui ei.

— Nu este o medalie oarecare, tată. Este Crucea pentru Distincție în Serviciu[3].

Bătrânul o privește o clipă, apoi își întoarce privirea. Este limpede că nu se bucură să vadă medalia.

— Această distincție este acordată pentru cele mai impresionante acte de curaj, spune ea. Băieții au căutat pe internet. Niciodată nu vrei să vorbești despre cum a fost pentru tine în război. În Polonia. Doar că erai în…

Fiica lui tace. De fiecare dată când era deschis subiectul ororilor lagărelor, tatăl ei se întorcea cu spatele sau pleca din încăpere. Ani întregi refuzase să poarte tricouri cu mânecă scurtă și nu arătase nimănui numărul de pe încheietură.

— Uite…, spune ea întinzându-i fotografia cu el alături de ofițerii militari. Nu am văzut niciodată asta când eram mici. Cum de este posibil? Ai fost un erou.

— Nu am fost un erou, spune el, dând din cap. Doar că tu nu știi.

— Atunci spune-mi. De-atâta vreme ne dorim să aflăm. Te rog.

[3] Distinguished Service Cross – Crucea pentru Distincție în Serviciu este cea de-a doua decorație SUA după Medal of Honor (Medalia de Onoare) și se poate acorda oricărei persoane din forțele armate, care s-a distins prin acte extraordinare de eroism. (n.t.).

Bătrânul deschide gura de parcă, în sfârșit, ar vrea să spună ceva. Dar apoi dă din cap și privește din nou în gol, absent.

— Dacă nu ai făcut nimic important, de ce ți-au dat medalia asta? întreabă ea, apoi îi arată fotografia cu femeia drăguță din barcă. Și cine este ea? Făcea parte din familia ta din Polonia?

— Nu, nu era din familie…

De data aceasta, tatăl ei ia partitura muzicală ruptă și lipită și o privește lung. În ochii lui se zărește un licăr melancolic. Poate un zâmbet, ceva îngropat adânc în timp, care reînviase în mod neașteptat.

— Mulți dintre ei se comportă așa, spune asistenta. Nu vor să își amintească acele vremuri. Le țin închise înăuntrul lor pentru totdeauna, până când…

— Dolly…, bâiguie tatăl ei în cele din urmă.

— Dolly…? întreabă fiica lui atingându-i brațul.

— Prescurtarea de la Doleczki. Înseamnă „gropițe”, spune el cu un zâmbet vag. Cânta atât de frumos pe atunci.

— Cine, tată? Te rog, spune-mi cine este. Și cum ai primit medalia, spune ea, înfășurându-i panglica medaliei în palmă. Nu mai există niciun motiv să ții totul în tine.

Bătrânul oftează adânc, de parcă ar fi ținut acel oftat o viață înăuntrul său, și își privește fiica.

— Chiar vrei să știi?

— Da, spune ea, așezându-se lângă el. Cu toții vrem, tată.

Bătrânul încuviințează din cap.

— Atunci, poate că a venit timpul, spune el, privind din nou fotografia. Amintiri îngropate ca într-un mormânt, acoperit de nisipul timpului. Da, am o poveste. Dar nu începe cu ea, spune el, punând fotografia deoparte. Începe cu doi bărbați. Într-o pădure, în Polonia.

— Doi bărbați, spune fiica lui, încercând să îl îndemne să continue. Ce făceau?

— Fugeau, răspunde bătrânul, privind iar în gol, dar, de data aceasta, ochii îi sunt vii, plini de amintiri trezite la viață. Fugeau ca să își salveze viața.

PARTEA ÎNTÂI

1.

Aprilie 1944

Câinii se auzeau lătrând din ce în ce mai aproape.

Cei doi bărbați își croiau drum cu mâinile prin deasa pădure poloneză, în toiul nopții, urmând malul râului Vistula, la doar câțiva kilometri de Slovacia. Corpurile lor uscățive urlau de epuizare, fiind pe punctul de a ceda. Hainele pe care le purtau erau zdrențăroase și murdare; renunțaseră de mult la saboții care nici măcar nu li se potriveau ca mărime, oricum le erau inutili în pădurea deasă. Iar ei duhneau mai degrabă a animale vânate, decât a oameni.

Dar acum vânătoarea era pe sfârșite.

— *Sie sind hier*! auziră strigăte în germană în urma lor. Pe aici!

Timp de trei zile și trei nopți stătuseră îngropați sub grămezile de lemne de lângă perimetrul marcat cu sârmă ghimpată al lagărului, camuflându-și mirosul corpului cu un amestec de tutun și kerosen, pentru a nu fi detectați de câini. Auziseră pașii gardienilor trecând pe lângă ei. Fuseseră la câțiva centimetri distanță de a fi descoperiți și târâți înapoi, spre genul de moarte pe care niciun om nu o putea contempla cu ușurință, nici măcar în locul acela.

Apoi, în cea de-a treia noapte, ieșiseră din ascunzătoare sub acoperirea întunericului. Călătoriseră doar pe timpul nopții, furând orice fărâmă de mâncare găsiseră pe la fermele care le ieșiseră în cale. Napi. Cartofi cruzi. Dovlecei. Îi mâncaseră ca niște animale înfometate. Orice ar fi fost, era mai bine decât lăturile acre cu care fuseseră ținuți în viață în ultimii doi ani. Vomitaseră, corpurile nefiindu-le obișnuite cu mâncare solidă. Ieri, Alfred își scrântise glezna, iar acum încerca să continue drumul cu acel șchiopătat supărător.

Dar cineva îi văzuse. La 200 de metri în spate, auziră câinii și strigătele în germană, din ce în ce mai clare.

— *Hier entlang*! Aici!

— Alfred, haide, repede! îl îndemnă tânărul pe prietenul său. Trebuie să continuăm.

— Nu pot. Nu pot. Bărbatul șchiop se împiedică și se rostogoli la vale, pe dig, cu rănile de la picioare sângerându-i. Sunt terminat.

Strigătele se auzeau din ce în ce mai aproape, și mai aproape.

— Ce rost are? S-a terminat.

Resemnarea din glasul lui confirmă ceea ce deja știau în sufletele lor: că totul era pierdut, că fuseseră învinși. Ajunseseră până aici, iar acum mai aveau doar câteva minute până să fie prinși de urmăritorii lor.

— Alfred, trebuie să continuăm, îl îndemnă prietenul lui.

Coborî panta în fugă și încercă să îl ridice pe partenerul său de evadare – dar chiar și vlăguit și uscățiv, Alfred era destul de greu.

— Rudolf, nu pot. Nu are rost, spuse bărbatul rănit, întinzându-se epuizat pe pământ. Continuă tu. Poftim…

Îi întinse prietenului său săculețul pe care îl luase cu el – dovezile de care aveau nevoie pentru a scăpa. Liste cu nume. Date. Hărți. Dovezi incontestabile ale crimelor odioase despre care lumea trebuia să afle.

— Du-te! O să le spun că ne-am despărțit acum câteva ore. Vei câștiga ceva timp.

— Nu, protestă Rudolf ridicându-l de jos. Nu ai jurat să nu mori acolo, în iadul ăla? Doar ca să renunți aici? Să mori aici…?

Dar apoi văzu în ochii prietenului său ceea ce văzuse în sute – mii – de alte perechi de ochi în lagăr: renunțarea totală. Uneori, moartea este o opțiune mult mai simplă decât continuarea luptei.

Alfred rămase pe loc, respirând greoi, aproape zâmbind.

— Acum pleacă.

Din pădure, la doar câțiva metri depărtare, auziră un clic. Sunetul trăgaciului unei puști.

Cei doi încremeniră.

„S-a terminat”, își dădură ei seama. Fuseseră descoperiți. Inimile le tresăriră de spaimă.

Doi bărbați ieșiră din întuneric. Amândoi erau îmbrăcați în civil, aveau puști, iar fețele le erau murdare de funingine, dar hotărâte. Era evident că nu sunt soldați. Poate doar fermieri locali. Poate chiar cei care îi dăduseră de gol.

— Rezistența? îi întrebă Rudolf, un ultim licăr de speranță aprinzându-se în ochii lui.

Pentru o secundă, cei doi bărbați nu spuseră nimic; unul doar își înclină pușca. Apoi, cel mai masiv, cu barbă și o pălărie de vânătoare mototolită, încuviință din cap.

— Atunci ajutați-ne, vă rugăm! îi imploră Rudolf în poloneză. Suntem din lagăr.

— Din lagăr? Bărbatul aruncă o privire uniformelor lor în dungi, fără să înțeleagă.

— Uite! Rudolf întinse brațele, arătându-le celor doi numerele înfierate pe pielea lui. Auschwitz.

Câinii care lătrau ajunseseră acum foarte aproape de ei. Erau la doar câțiva metri distanță. Bărbatul cu pălărie aruncă o privire în direcția zarvei și încuviință din cap.

— Ia-l pe prietenul tău. Urmați-mă.

2.

început de mai

Washington, D.C.

Era pentru prima dată când era invitat să ia loc într-o companie atât de selectă, iar căpitanul Peter Strauss spera să nu fie ultima, după ceea ce avea el de propus.

Era o seară ploioasă de luni, iar atmosfera din jurul mesei din Biroul Oval al Casei Albe era la fel de posomorâtă precum cerul plumburiu de afară. Veștile despre cei doi evadați, Rudolf Vrba și Alfred Wetzler, ajunseseră în cercul intim al președintelui Roosevelt la câteva zile după ce trecuseră granița poloneză spre Slovacia.

Din postura de cel mai tânăr – dar principal – ofițer operativ OSS[4] al lui Bill Donovan[5], și el însuși evreu, Strauss știa că bănuieli despre lagărele naziste de exterminare – nu doar despre cele de muncă silnică – datau încă din 1942. Atunci ieșiseră la iveală rapoarte ale unor grupuri de evrei europeni, cum că în jur de 100 000 de evrei fuseseră luați cu forța din ghetourile din Varșovia și Łódź și fuseseră, cel mai probabil, uciși. Dar istorisirea aflată direct de la sursă, de la cei doi evadați din Auschwitz, confirmată de documentele pe care le aduseseră cu ei din birourile administrative ale lagărului – liste cu nume, cifre și procese de lichidare în masă – oferea credibilitate celor mai groaznice temeri ale tuturor.

În jurul mesei ovale, Roosevelt; secretarul său de război, Henry Stimson; trezorierul Henry Morgenthau Jr.; William Donovan, șeful diviziei de spionaj și directorul OSS; și consilierul lui Donovan, Căpitanul Peter Strauss, studiau absorbiți sinistrul raport și se gândeau la semnificația acestuia. Și mai tulburătoare erau afirmațiile evadaților, care pretindeau că lagărul morții se extindea rapid și că ritmul exterminărilor, prin gazare în masă, crescuse. Mii de oameni erau sistematic rași de pe fața pământului în fiecare săptămână.

— Iar acesta este doar unul dintre numeroasele locuri ale morții, spuse înverșunat Morgenthau – evreu, la rândul lui, a cărui familie de bancheri din New York avusese grijă ca rapoartele evadaților să ajungă în mâinile președintelui.

— Rapoartele sugerează că mai există zeci de alte astfel de locuri, continuă el. Familii întregi sunt trimise în camerele de gazare de îndată ce ajung acolo. Orașe întregi.

---

[4] Office of Strategic Services – Biroul de Servicii Strategice a fost serviciul de informații al Statelor Unite în timpul celui de-al Doilea Război Mondial și precursorul actualei CIA. Înființat în 1942 și dizolvat în 1945, OSS a avut drept misiune coordonarea activităților de spionaj în spatele liniilor inamice. Pe 14 decembrie 2016, organizația a fost decorată colectiv cu Congressional Gold Medal. (n.t.).

[5] William Joseph („Wild Bill”) Donovan a condus, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, Biroul de Servicii Strategice și este cunoscut drept „Tatăl serviciilor secrete americane”. Datorită documentelor vremii, declasificate astăzi, Donovan este recunoscut drept un personaj ale cărui isprăvi „sunt pur și simplu incredibile, și conturează portretul unui bărbat curajos, nobil, impetuos, amuzant și uneori îngrozitor de încăpățânat”. Un veteran decorat al Primului Război Mondial, Donovan este singura persoană care a primit vreodată toate cele patru decorații majore ale SUA: Medal of Honor, Distinguished Service Cross, Distinguished Service Medal și National Security Medal. (n.t.).

— Și care sunt opțiunile noastre, domnilor? întrebă abătut Roosevelt, privindu-i pe cei din jurul mesei. Cel de-al treilea an sângeros de război, îngrijorarea față de o iminentă invazie, decizia de a candida pentru un al patrulea mandat și avansarea bolii sale debilitante își lăsaseră amprenta asupra lui, dar nu îi stinseseră determinarea din voce.

— Nu putem sta cu mâinile în sân, nu putem permite ca aceste acte scandaloase să continue.

— Congresul Evreilor și Consiliul Refugiaților de Război ne imploră să bombardăm lagărul, îl sfătui trezorierul. Nu mai putem sta cu brațele încrucișate.

— Și cu asta ce vom obține, mai exact? întreabă Henry Stimson, care deservise administrațiile a doi președinți înaintea lui Roosevelt și care, pensionat fiind, revenise să conducă eforturile de război ale statului. În afară de faptul că am ucide noi înșine o mulțime de prizonieri nevinovați. Bombardierele noastre abia dacă pot ajunge până acolo și înapoi cu încărcătură maximă. Am suferi pierderi considerabile. Și știm cu toții că avem nevoie de absolut toate aeronavele pentru ceea ce urmează.

Era mai 1944, iar zvonuri despre pregătirile finale, aflate în plină desfășurare, pentru iminenta invazie a Europei ajunseseră chiar și la nivelul lui Strauss.

— Putem măcar să le distrugem planurile și să bombardăm căile ferate, insistă Morgenthau, disperat să îl convingă pe președinte să ia măsuri. Prizonierii sunt duși în lagăr cu trenuri sigilate. Măcar am domoli ritmul exterminărilor.

— Bombardiere zburând peste Europa în toiul nopții… Lansând cu precizie bombe peste căile ferate? Și, după cum ai spus tu, există multe asemenea lagăre? își exprimă Stimson scepticismul. Cred că cel mai bun lucru pe care îl putem face pentru bieții oameni, domnule președinte, este să ajungem la ei și să îi eliberăm cât mai rapid posibil. Fără să sponsorizăm raiduri prost gândite. Aceasta este părerea mea.

Președintele inspiră adânc și își scoase ochelarii cu rame subțiri. Cearcănele adânci din jurul ochilor reflectau expresia palidă a unui om tulburat. Mulți dintre prietenii săi apropiați erau evrei și îl îndemnaseră să ia măsuri. Administrația lui adusese mai mulți evrei la guvernare decât oricare alta înaintea sa. Și, ca ființă umană înzestrată cu compasiune, căutând

întotdeauna să ofere speranță și prosperitate omului de rând, Roosevelt se simțea mai scârbit de raportul atrocităților pe care tocmai îl citise decât de oricare alt raport care îi ajunsese pe birou în timpul războiului. Chiar mai mult decât de tragicele pierderi de vieți americane pe plajele Pacificului sau de pierderile de trupe pe mare, în drum spre Anglia.

Totuși, fiind realist, Roosevelt știa că secretarul lui de război are dreptate. Erau prea multe lucruri în joc și prea importante. În plus, lobby-ul împotriva evreilor era încă unul foarte puternic, iar rapoartele despre eventualii soldați americani pierduți în încercarea de a salva vieți evreiești nu ar da bine, având în vedere că urmărea să obțină al patrulea mandat de președinte.

— Henry, știu cât de greu îți este, spuse el punând mâna pe umărul trezorierului. Este greu pentru noi toți, fără îndoială. Ceea ce ne aduce în fața motivului pentru care ne-am adunat aici, domnilor. Proiectul nostru special. Cum se cheamă, „Catfish”?

Roosevelt se întoarse către directorul OSS, Generalul Donovan.

— Spune-mi, Bill, avem vreo speranță reală că acest proiect este încă activ?

„Catfish” era numele operațiunii secrete conduse de Strauss, al cărei obiectiv era acela de a extrage un anumit individ din Europa și a-l aduce în Statele Unite. Un evreu polonez, despre care oamenii președintelui spuneau că e vital pentru eforturile de război.

În 1942 se descoperise că deținătorii anumitor documente de identitate latino-americană erau recompensați cu un tratament special în Varșovia. Timp de câteva luni, câtorva sute de evrei polonezi și olandezi le fuseseră eliberate documente false din Paraguay și El Salvador, pentru a obține ieșirea din Europa. Mulți își croiseră drum spre nordul Franței, unde fuseseră expediați într-un centru de detenție în satul Vittel, în timp ce cazurile lor erau analizate de oficiali germani sceptici. Oricât de mult s-ar fi îndoit naziștii de autenticitatea acelor documente, nu își permiteau să supere aceste țări latino-americane neutre, ale căror reguli autoritare erau, de fapt, îngăduitoare cu cauza lor. Nu era limpede cum de reușiseră acești refugiați să intre în posesia acelor documente – de proveniență suspectă – achiziționate în secret, prin intermediul unor emisari antinaziști

din ambasadele Paraguayului și El Salvadorului în Berna. Neclar era și modul în care contacte prietenoase față de Statele Unite reușiseră să facă astfel încât documentele să ajungă chiar în mâinile subiectului (alias „Catfish”) – și familiei lui – pe care încercau să îi scoată din Europa. Pentru o vreme, perspectivele păruseră promițătoare. Transportul în afara Europei fusese aranjat, de două ori, via Olanda și Franța. Cu toate acestea, de fiecare dată, ieșirea le fusese blocată de germani. Apoi, în urmă cu doar trei luni, un informator din Varșovia făcuse publică originea suspectă a documentelor, iar acum soarta tuturor evreilor din Vittel, inclusiv a celui pe care ei și-l doreau cu disperare, era complet în aer.

— Mă tem că am dat de un obstacol, domnule președinte, spuse Donovan. Nu știm nici măcar dacă este acolo.

— Sau, în caz că este, dacă mai trăiește…, adăugă secretarul de război Stimson. Legătura cu iscoadele noastre a fost complet întreruptă.

Emisarii care le dăduseră documentele fuseseră arestați și acum erau în temnițele naziste.

— Deci, mi s-a spus că încă avem nevoie de omul acesta. Cu orice preț. Informația e încă valabilă? întrebă Președintele întorcându-se spre secretarul său de război.

— Da, fără îndoială. Stimson încuviință din cap. Eram la Rotterdam, aveam un transport rezervat. Acum…

Dădu sobru din cap, apoi își luă stiloul și indică un punct pe harta Europei, care era desfășurată pe un suport de lângă masa de conferințe. Un loc numit Oświęcim, în Polonia.

— Oświęcim? Roosevelt își puse din nou ochelarii pe nas.

— Oświęcim este numele polonez pentru Auschwitz, domnule președinte, răspunse secretarul de război. Ținând cont de raportul pe care tocmai l-am citit cu toții, acesta este motivul pentru care ne aflăm aici.

— Înțeleg. Președintele încuviință din cap. Deci acum el este unul dintre cele cinci milioane de evrei anonimi, luați cu forța din casele lor, fără documente sau identitate?

— Și nu știm ce soartă îl așteaptă… Trezorierul Morgenthau dădu solemn din cap.

— Soarta noastră, a tuturor, este incertă, domnilor. Roosevelt își împinse scaunul cu rotile de lângă masă. Deci sunteți aici ca să îmi spuneți că am făcut tot ce ne-a stat în putință să îl găsim

pe acest om și să îl scoatem de acolo. Și acum este pierdut. Am pierdut.

Președintele dădu ocol mesei. Pentru o clipă, nimeni nu răspunse.

— Poate nu este totul pierdut, domnule președinte. Directorul OSS se aplecă în față. Colegul meu, Căpitanul Strauss, a analizat îndeaproape situația și crede că ar mai fi o ultimă cale…

— O ultimă cale? Privirea președintelui obosit căzu pe tânărul asistent.

— Da, domnule președinte.

Căpitanul cu un ușor început de chelie, absolvent de drept al Columbia Law School, părea să aibă în jur de 30 de ani. Un tânăr inteligent, după cum îi fusese prezentat lui Roosevelt de către superiorii lui.

— Bine, fiule, mi-ai captat atenția, spuse președintele.

Strauss își drese glasul și îl privi încă o dată pe șeful său, apoi deschise dosarul.

— Dă-i drumul, spuse Donovan, încuviințând din cap. Spune-i planul tău.

3.

Ianuarie, patru luni mai devreme

Centrul de detenție Vittel, Franța ocupată

— Papa, papa, trezește-te! Sunt aici!

Fluierele stridente străpungeau aerul rece al dimineții. Dr. Alfred Mendl se trezi în patul lui îngust de cazarmă, cu brațul în jurul soției sale, Marte, pe care o proteja de frigul de ianuarie. Fiica lor, Lucy, stătea lângă pat, agitată și entuziasmată deopotrivă. Fusese la fereastra acoperită cu o pătură a camerei înghesuite, care putea acomoda cel mult patru oameni, dar pe care acum o împărțeau cu alți 14. Acesta nu era un loc potrivit pentru sărbătorirea vârstei de 22 de ani ai unei fete, care avusese loc cu o seară în urmă. Ghemuiți pe saltelele infestate cu păduchi, dormind printre geamantanele aruncate la întâmplare și puținele bunuri pe care le mai aveau, toți cei din

încăpere se dezmeticeau ușor de sub pături și paltoane, cu senzația că, în mod evident, ceva se întâmpla.

— Papa, uită-te acum!

Pe palierul exterior, *la milice,* miliția franceză mergea de la o cameră la alta, bătând în uși cu bastoanele.

— Scularea! Jos din pat, evrei leneși. Toți cei care aveți pașapoarte străine, luați-vă catrafusele și coborâți. Plecați!

Lui Alfred îi tresări inima. După opt luni crâncene, oare să fi venit în sfârșit clipa?

Sări din pat, purtând încă pantalonii șifonați din stofă și flanela din lână, care îi țineau de cald. Cu toții dormeau îmbrăcați în cele mai călduroase haine pe care le aveau, în fiecare noapte, de câteva luni bune. Le spălau din când în când, atunci când aveau ocazia. Alfred aproape că se împiedică de familia întinsă pe podea, lângă patul lor. Dormeau prin rotație în pat, făcând cu schimbul o dată pe lună.

Ușa camerei se deschise brusc și un milițian îmbrăcat în uniformă neagră îi informă:

— Toți cei care aveți pașapoarte străine, luați-vă bagajele și afară!

— Marte, trezește-te! Strânge tot. Poate azi este în sfârșit ziua cea mare! îi spuse Alfred soției, plin de speranță. Speranță care fusese năruită de nenumărate ori în decursul ultimului an.

Toți cei din încăpere murmurau, trezindu-se încet la viață. Lumina de-abia pătrundea prin ferestrele acoperite cu pături. Vittel era un lagăr de detenție în extremitatea nord-estică a Franței, alcătuit, de fapt, din patru hoteluri a câte șase etaje, care formau un cerc în jurul unei curți spațioase. Nu tocmai o locație de „patru stele”, după cum circula o glumă, întrucât era înconjurat de trei rânduri de sârmă ghimpată și străjuit în permanență de patrule nemțești. Mii de oameni erau ținuți aici – prizonieri politici, cetățeni ai unor state neutre sau inamice, pe care nemții sperau să îi dea la schimb. Evreii totuși, majoritatea de origine poloneză și olandeză, a căror soartă era decisă de Berlin, erau ținuți laolaltă, sub aceeași pază. Milițianul francez care intrase în camera lor își croi drum printre trupurile care se foiau pe podea, înghiontind oamenii cu bastonul.

— Nu m-ați auzit? În picioare, strângeți-vă lucrurile. Repede, repede! De ce pierdeți vremea? O să plecați de aici.

Pe cei care se mișcau prea încet îi împungea cu bastonul și le lovea cu piciorul geamantanele împrăștiate pe podea.

— Unde mergem? întrebară oamenii în diverse limbi și accente – poloneză, idiș și o franceză stângace – toți grăbindu-se să își strângă lucrurile.

— Veți vedea. Doar mișcați-vă odată, treaba mea este să vă spun doar atât. Și luați-vă actele. Veți afla la parter.

— „Luați-vă actele!” Alfred le privi pe Marte și Lucy cu speranță. Oare venise momentul lor? Așteptaseră atât de mult aici. Opt luni dure, după ce se strecuraseră cu identități falsificate pe care i le dăduse emisarul de la ambasada Paraguayului în Varșovia. Mai întâi ajunseseră la granița elvețiană, via Slovacia și Austria, unde fuseseră întorși din drum; apoi cu trenul prin Franța ocupată, până în Olanda, în tot acest timp sub protecția ambasadei Paraguay în Varșovia, trecând drept un național străin cu o misiune academică la universitatea din Lvov. O dată au ajuns chiar până în portul Rotterdam, unde erau pe punctul de a se îmbarca pe un cargobot suedez de marfa, Prinz Eugen, către Stockholm, cu documentele de călătorie în mâini, doar pentru a fi întorși din drum, întrucât autenticitatea actelor trebuia verificată. Apoi, într-o confuzie totală, fuseseră trimiși la Vittel, timp în care organizațiile guvernamentale evreiești din Elveția, Statele Unite și Marea Britanie le susțineau cauza și făceau presiuni asupra guvernelor din Paraguay și El Salvador să le onoreze documentele. De atunci fuseseră ținuți aici, într-un fel de iad diplomatic. Chestiunea era investigată, așa li se promitea mereu. Încă o zi, una singură, în timp ce ministerul de externe german și ambasadele latino-americane le revizuiau cazul. Alfred și familia lui chiar fuseseră autodidacți și învățaseră spaniola pentru a-și prezenta cât mai convingător cazul. Desigur, știau că documentele lor consumaseră hârtia degeaba. Alfred era polonez, se născuse în Varșovia și predase fizică la universitatea din Lvov după ce petrecuse câțiva ani în Praga și Göttingen, alături de câteva dintre cele mai strălucite minți din domeniul atomic. Cel puțin până fusese demis din poziția aceea în urmă cu un an, iar toate diplomele îi fuseseră rupte și arse. Marte era din Praga, acum sub ocupație nazistă, dar fusese cetățean polonez ani întregi. Cu toții știau că singurul lucru care împiedicase autoritățile să îi trimită undeva de unde să nu mai

audă nimeni de ei erau aceste documente – oricât de suspecte ar fi fost. Alfred nu știa cine le aranjase actele, dar o făcuse cu promisiunea că îi va scoate familia de acolo și o va duce în America, unde aveau să fie primiți călduros de către Szilard și Fermi, foștii lui colegi. Cu toate acestea, ceea ce îndураseră în aceste ultime luni tot fusese mai bine decât lucrurile cu care s-ar fi confruntat acasă. În urmă cu câteva luni, Alfred auzise că universitatea din Lvov fusese evacuată, la fel și cele din Varșovia și Cracovia. Colegii lui care rămăseseră acolo fuseseră împușcați, aruncați în stradă sau trimiși cu vaporul undeva, împreună cu familiile lor – nu se mai auzise nimic de ei.

Luați-vă actele, spunea milițianul acum. Era un semn bun sau rău? Alfred nu știa, dar toată lumea din jurul lui parcă revenea la viață, neliniștită și, în același timp, nerăbdătoare. Poate că totul se rezolvase, în sfârșit. Poate că aveau să plece de-a binelea.

Nu trecuse o zi în care să nu viseze să își prezinte munca unor oameni care lucrau în slujba binelui, și nu naziștilor acestora.

— Scumpo, vino repede!

Își ajută soția să își strângă lucrurile în valiză. Marte era destul de fragilă zilele acestea; se pricopsise cu o răceală în noiembrie și parcă încă nu scăpase de ea, ceva o tot supăra în piept. Arăta de parcă îmbătrânise cu zece ani de când își începuseră călătoria.

Fuseseră nevoiți să lase totul în urmă – porțelanul lor fin, colecția de flacoane farmaceutice antice, toate premiile care îi fuseseră acordate. Tot ce avuseseră de valoare, cu excepția câtorva fotografii, și, desigur, a muncii lui. Îndesaseră în valizele lor mici tot ce apucaseră să ia de acasă. În caz că venea vremea de plecare, trebuiau să o facă într-o singură zi.

— Lucy, repede!

Alfred își strânse hârtiile și le aruncă în servieta din piele, împreună cu câteva cărți pe care reușise să le ia cu el. Putea să își piardă hainele, diplomele academice, fotografiile cu părinții lui pe Vistula, în Varșovia, cele mai dragi bunuri personale. Până și cei mai buni pantofi ai lui. Dar munca lui – munca lui trebuia să reziste. Formulele și cercetările lui. Totul depindea de ele, trebuia să le scoată de aici. Într-o bună zi, acest lucru avea să devină clar. Înghesui degrabă totul în servietă și o încuie.

— Marte, Lucy, trebuie să plecăm.

Câțiva oameni rămaseră în urmă în camera mică și le urară de bine celor care plecau, asemenea prizonierilor care își iau rămas-bun de la un coleg de celulă care fusese grațiat.

— Ne vedem într-o viață mai bună, spuneau aceștia, de parcă ar fi știut că soarta lor nu avea să fie la fel de roz.

Se clădise o familiaritate stranie între oamenii ale căror vieți fuseseră aduse laolaltă într-un spațiu atât de mic, vreme de luni întregi.

— Dumnezeu să fie cu voi! La revedere!

Alfred, Marte și Lucy ieșiră afară și coborâră în curte, alăturându-se puhoiului de oameni care se revărsa pe coridoare. Părinții își țineau strâns copiii; fii și fiice îi ajutau pe cei mai în vârstă să coboare încet scările, ca să nu fie trântiți în graba aceea. Ajunși la parter, fură îndrumați în curtea spațioasă, tremurând în frigul de ianuarie, șușotind, întrebându-și vecinii ce avea să se întâmple în continuare. Deasupra lor, cei rămași în incintă se aplecau peste balustrade, curioși.

— Papa, ce se va întâmpla cu noi? întrebă Lucy, cercetându-i cu privirea pe paznicii nemți și mitralierele lor.

Alfred privi în jur.

— Nu știu.

Erau nemți acolo – întotdeauna erau – dar nu atât de mulți pe cât ai crede în caz că li se pregătea ceva rău. Prizonierii se cuibăreau unii în alții de frig. Negustori, profesori, contabili, rabini, purtând paltoane lungi, din lână, și pălării din fetru.

Fluierele răsunară. Un căpitan cu un aer autoritar din miliția locală franceză, urmat de un ofițer neamț, păși în fața mulțimii și le porunciră tuturor să se alinieze cu documentele la vedere. Neamțul purta o haină din lână gri, specifică ofițerilor, cu însemnele serviciului de informații numit Abwehr, ceea ce îl îngrijoră pe Alfred.

El și familia lui își luară valizele și se alăturară șirului de oameni.

Ofițerul francez porni de-a lungul șirului, de la o familie la alta, inspectându-le cu atenție documentele și fețele. Unora le spuse să rămână pe loc, altora le făcu semn să meargă într-un colț al curții. Santinele înarmate erau pretutindeni. Și câini, lătrând și zbătându-se în lese, speriindu-i pe copiii mici, dar și pe unii dintre părinți.

— Va fi o bucurie să scăpăm de locul ăsta, spuse Marte. Oriunde am ajunge.

— Da, va fi, spuse Alfred, deși simțea ceva în atitudinea soldaților, ceva nu tocmai bun. Aveau cagulele trase și mâinile pe arme. Nu era o atmosferă lejeră, nu fraternizau cu nimeni.

Prizonierii care nu vorbeau franceză erau îndrumați într-o parte laterală a curții, fără să știe ce se petrece. O familie – din Ungaria, bănuia Alfred – țipa în limba lor, în timp ce un milițian francez încerca să îi mute, apoi le lovi valiza cu piciorul, deschizând-o. Plină cu obiecte religioase, toate se împrăștiară pe jos, iar bătrânul și soția lui se chinuiau în zadar să le adune. Un alt bărbat, evident un rabin, cu o barbă lungă, albă, îi tot arăta frustrat căpitanului documentele sale. Ofițerul francez i le aruncă în față, iar bărbatul și soția lui se aplecară să le ridice degrabă de pe jos, de parcă ar fi fost bancnote de 1.000 de zloți polonezi.

Nu, își spuse Alfred în sinea lui, *nimic nu părea în regulă aici.*

Căpitanul și supraveghetorul neamț își continuară inspecția de-a lungul șirului. Soldații și gărzile începură treptat să folosească mai multă forță pentru a-i ține pe oameni în frâu.

— Nu vă faceți griji, documentele astea au fost verificate de multe ori, le asigură Alfred pe Marte și pe Lucy. Sigur vor fi în regulă.

Dar o senzație îngrijorătoare îl încerca odată cu fiecare interacțiune care părea să fie întâmpinată doar de frustrare și furie. Apoi oamenii fură brusc împinși spre șirul crescând, încercuit de gardieni înarmați.

Din afara zidurilor se auzi un tren șuierând și oprind.

— Vedeți, ne duc undeva, spuse Alfred, încercând să pară optimist în fața familiei lui.

În cele din urmă, ofițerul francez ajunse în dreptul lor.

— Hârtiile, ceru el impasibil.

Alfred îi întinse documentele de călătorie care dovedeau că el și familia lui se aflau sub protecția guvernului paraguayan și avuseseră reședința în Polonia doar în ultimii șapte ani.

— Așteptăm de multă vreme să mergem acasă, îi spuse Alfred în franceză ofițerului, ai cărui ochi negri și ageri nu îl priviră nicio clipă cu adevărat, doar trecător, mișcându-se de la documente la chipurile lor – la fel cum se întâmplase de nenumărate ori în aceste ultime opt luni, fără incidente. Ofițerul

SS stătea în urma lui, cu mâinile împreunate la spate și o privire împietrită, care îl neliniștea pe Alfred.

— V-a plăcut șederea în Franța, señorita? o întrebă căpitanul miliției pe Lucy într-o spaniolă acceptabilă.

— *Sí,* domnule, răspunse ea, atât de agitată, încât Alfred îi simți neliniștea din glas. Cine nu ar fi agitat? Dar acum sunt gata să plec acasă, în sfârșit, continuă Lucy.

— Sunt convins, spuse căpitanul, apoi veni în fața lui Alfred. Spune aici că sunteți profesor?

— Da. Fizică electromagnetică.

— Și de unde ați obținut hârtiile acestea, monsieur?

— Poftim? De unde le-am obținut…? Alfred începu să se bâlbâie, stomacul învolburându-i-se de teamă. Au fost emise de ambasada Paraguayului în Varșovia. Vă asigur că sunt valide. Uitați, aici, puteți vedea… Îi arătă ofițerului sigiliul oficial și semnăturile.

— Mă tem că aceste documente sunt false, declară căpitanul miliției.

— Poftim?

— Nu au nicio valoare. Sunt la fel de trase de păr precum spaniola dumneata, mademoiselle. Voi toți… Ridică glasul pentru ca întreaga mulțime să îl audă. Nu mai sunteți sub protecția guvernelor Paraguay și El Salvador. S-a stabilit că aceste vize și pașapoarte nu sunt valide. Acum sunteți prizonierii guvernului francez, care nu are de ales, având în vederea situația voastră, decât să vă predea autorităților germane.

Un icnet colectiv se auzi dinspre mulțime. Unii începură să se vaite – Dumnezeule, nu! Alții pur și simplu își întoarseră privirile spre cei de lângă ei, bâiguind:

— Ce-a spus…? Că hârtiile nu sunt valide?

Spre groaza lui Alfred, ofițerul francez începu să îi rupă hârtiile în bucăți. Tot ce îi ținuse în viață în aceste ultime zece luni, singura lor scăpare spre libertate, se împrăștia din mâinile ofițerului precum cenușa pe pantofii lui Alfred.

— Voi trei, treceți acolo lângă ceilalți, spuse ofițerul, bruscându-i, apoi își continuă inspecția, fără vreun alt cuvânt. Următorul.

— Ce ați făcut? Alfred se aplecă să adune hârtiile rupte de pe pământ, apoi îl trase de braț pe ofițer. Documentele acestea

sunt perfect valide. Au fost verificate de multe ori. Uitați, uitați… Îi arătă semnătura pe o bucată de hârtie. Suntem cetățeni paraguayeni, vrem să ne întoarcem acasă. Solicităm transportul!

— Solicitați transport? vorbi, în cele din urmă, ofițerul SS care îl urma pe căpitanul miliției. Fiți siguri că transportul este aranjat.

Doi gardieni își croiră drum spre ei și îi împinseră cu pușțile în afara șirului de oameni.

— Luați-vă lucrurile. Treceți acolo! spuseră ei, arătând spre celălalt grup de deținători de pașapoarte latino-americane, care acum erau împrejmuiți de alți gardieni – un sentiment de disperare crescândă începea să îi învăluie pe toți.

Oamenii începură să strige furioși și să obiecteze, ridicând mâinile cu documentele în aer – opt luni de așteptare, de speranță, de captivitate, iar acum visul libertății li se năruia brusc. Ofițerul francez anunță în câteva limbi că cei care dețineau aceste documente de călătorie aveau la dispoziție cinci minute să își ia bagajele și să se îmbarce în trenul care îi aștepta în afara lagărului.

— Unde ne duceți? strigă o femeie îngrozită.

Luni întregi se împrăștiaseră zvonuri – ca o epidemie de tifos prin lagărul de detenție – despre locuri întunecate, de unde nu se mai auzea nimic despre cei care erau duși acolo.

— La plajă, spuse râzând unul dintre milițienii francezi. În sudul Franței, unde altundeva? Nu acolo vreți să mergeți?

— V-am pregătit un tren accelerat. Nu vă faceți griji, chicoti un altul cu același sarcasm. Voi, aristocrații latino-americani, veți călători la clasa întâi.

Iadul se răspândi ca un foc mistuitor. Unii, pur și simplu, refuzau să își accepte soarta. Bătrânul rabin cu barbă albă și soția sa se așezaseră pe valizele lor, refuzând să se miște. Alții țipau furioși la gardienii în uniforme negre, care, acum că ieșise la iveală adevăratul scop a ceea ce făceau iar mulțimea devenise recalcitrantă, începuseră să strângă rândurile în jurul oamenilor, mânându-i ca pe o turmă de oi spre poarta din față, fluturându-și armele.

— Rămâneți împreună, le instrui Alfred pe Marte și pe Lucy, ținând strâns în mâini valizele lor. Fuseseră despărțiți pentru o

clipă de oameni care se înghesuiau în față, blestemând și fluturând furioși documentele discreditate.

Mulțimea începu să înainteze în valuri. Gardienii strângeau rândurile, folosindu-și țevile puștilor pe post de baston pentru vite. Rabinul cu barba albă și soția sa încă refuzau să se miște; un gardian neamț preluase acum comanda și urla la ei de parcă ar fi fost surzi: *Aussen*! Afară!

— Ridicați-vă! Acum.

Apoi au început să se iște lupte. Unii oameni aveau fețele însângerate, după ce fuseseră loviți cu țevile puștilor. Câțiva mai bătrâni căzuseră la pământ, iar mulțimea înainta peste ei, în ciuda rugăminților disperate și strigătelor celor care se opriseră să îi ajute.

Dar nu aveau de ales decât să înainteze, familie după familie. Îngrijorați, toți își luară bunurile. Milițienii îi mânau cu bastoanele și pușt ile în direcția porții din față. Unii se rugau, alții se văicăreau, dar toți, cu excepția rabinului și a soției sale, înaintau. Gardienii își croiseră drum printre oameni, lovindu-le bagajele cu picioarele.

— Ăsta e al tău? Ia-l sau rămâne aici.

Îi împingeau ca pe vite prin poarta din sârmă improvizată a lagărului Vittel, câinii lătrând, smucindu-se în lese, printre țipete furioase sau vaiete. Toată lumea se lăsa pradă celor mai negre temeri.

— Papa, ce se întâmplă? întrebă Lucy temătoare.

— Vino, stai lângă noi, spuse Alfred, strângând în mână valiza lui și a lui Marte, laolaltă cu servieta. Poate va fi doar un alt centru de detenție, ca acesta. Am trecut prin altele mai rele.

Încercă să pară cât de optimist putea, deși știa, în inima lui, că nu avea să fie un alt centru. Acum nu mai aveau documente, iar sănătatea lui Marte devenea din ce în ce mai șubredă. Ieșiră pe poarta din față – pentru prima dată în opt luni, erau dincolo de gardul din sârmă.

Un tren de marfă îi aștepta pe șine. La început, oamenii au presupus că nu era pentru ei – mai degrabă pentru vite sau cai. Apoi toți s-au speriat și au tresărit când ușile s-au deschis cu un zăngănit asurzitor. Gardienii francezi rămaseră în urmă – soldații înșirați de-a lungul trenului erau nemți, ceea ce puse pe jar inimile tuturor.

— Acestea sunt trăsurile voastre elegante, jidanilor, râse unul dintre ei. Vă rog, permiteți-mi să vă ajut, spuse el, apoi lovi un bărbat în cap cu patul armei. Toată lumea în vagoane.

La început oamenii s-au împotrivit, obiectând și ripostând. Acesta era un mijloc de transport potrivit pentru animale, nu oameni. Apoi răsunară două focuri de armă din spatele lor, și toată lumea se întoarse. Rabinul cu barbă albă și biata lui soție zăceau acum la pământ într-o baltă de sânge, lângă bagajele lor.

— O, Dumnezeule, ne vor masacra! țipă o femeie.

Toată lumea porni spre vagoane. Urcau unul câte unul, împingându-i pe bătrâni și pe copii, târându-și lucrurile după ei. Dacă nu puteau fi cărate sau dacă cineva se oprea ca să încarce mai întâi un bagaj, valizele le erau luate și aruncate deoparte, haine, fotografii și articole de toaletă împrăștiindu-se pe peron.

— Nu, sunt lucrurile mele! strigă o femeie.

— Urcă. Urcă. N-o să ai nevoie de ele, spuse un gardian împingând-o înăuntru.

— Nu sunt locuri aici, spuse cineva.

Alfred le ajută pe Marte și pe Lucy să urce, iar cineva îl împinse din spate. Deși vagonul era plin, tot erau împinși oameni în el. În câteva minute, de-abia se putea respira acolo.

— Nu avem spațiu! Nu mai este loc! Vă rog..., se văita o femeie. O să ne sufocăm aici.

Oamenii încă erau împinși în vagoane.

— Vă rog, nu vreau să merg! strigă un bărbat peste vaietele femeii.

— Haide, vrei să sfârșești ca ei? îl împinse înainte un altul, aruncând o privire spre rabin și soția sa.

— Fiica mea, fiica mea. Sophie...! strigă o femeie, plângând. O fată tânără, obligată să urce în alt vagon din pricina învălmășelii mulțimii, striga de departe:

— Mama!

Gardienii îi tot împingeau și înghesuiau pe oameni în vagoane, cu orice puteau lua cu ei, până când trenul deveni mai aglomerat decât își închipuise Alfred că e posibil.

Apoi ușile se închiseră violent.

La început, doar întuneric. Singura lumină care pătrundea din afară se strecura prin crăpăturile din ușa laterală. Se auziră câteva scâncete în beznă, apoi se lăsă tăcerea – acea tăcere

care se lasă atunci când nimeni nu are habar ce se va întâmpla în continuare. De-abia aveau loc să se miște, să își mute brațele, să respire. Vagoanele duhneau – mirosul a 80 de oameni înghesuiți într-un spațiu care trebuia să conțină doar jumătate, iar mulți dintre ei nu se mai spălaseră de săptămâni întregi.

Rămaseră cum erau, ascultând strigătele și țipetele de afară, până auziră un fluierat; cu o hurducătură, trenul începu să se miște. Acum oamenii scânceau, plângeau, se rugau. Stăteau în picioare, sprijinindu-se unii de alții. Într-un colț erau două urcioare – unul plin cu apă, dar nu era suficient, având în vedere numărul oamenilor din tren. Celălalt era gol, iar Alfred își dădu seama pentru ce era.

— Unde ne duc, Alfred? întrebă încet Marte, în timp ce trenul prindea viteză.

— Nu știu. Căută mâna ei și pe a lui Lucy și le strânse într-a sa. Dar măcar suntem împreună.

4.

Colonelul Gruppenführer Martin Franke păși pe peronul de lângă centrul de detenție, în timp ce trenul pornea la drum. Se terminase. Evreii fuseseră urcați în vagoane și duși de acolo. Înșelătoria fusese demascată, iar acum nu mai exista scăpare pentru ei. Tot ce avusese el de făcut fusese să legene momeala suficient, știind că cineva avea să muște. Acești evrei s-ar bate pe niște mărunțaie mâncate de pe jos, chiar dacă acest lucru însemna să renunțe la unul de-ai lor. Colonelul privi trenul îndepărtându-se, cu locomotiva pufăind, Dumnezeu știe încotro. Dar oriunde ar fi mers, știa că niciun pașaport și nicio viză din lume nu avea să le mai fie de folos.

— Căpitane, încuviință el din cap spre ofițerul francez, ai cărui oameni curățau dezastrul din curte – inclusiv trupurile celor doi sau trei încăpățânați care zăceau în propriul lor sânge și pe care soldații fuseseră nevoiți să îi dea drept exemplu. Foarte bine lucrat, căpitane.

Acum nu va mai exista nicio urmă a celor care urcaseră în tren.

— Permiteți-mi, domnule colonel… Ofițerul francez se aplecă și luă de pe jos documentele de identitate ale cuiva. Dar erau…?

— Ce să fie? Franke îl privi. Vorbește.

— Chiar erau falsificate? Pașapoartele. Erau contrafăcute?

Franke îi luă din mână documentele murdare de urme de pantofi. Probabil că ceilalți evrei călcaseră pe ele în graba de a se îmbarca.

— Ce contează? Ofițerul ridică din umeri. Oricum nu plecau nicăieri.

— Poftim, domnule colonel…?

— Asigură-te că restul documentelor sunt în ordine. Pentru evidența noastră, spuse Franke, fără să îi răspundă la întrebare.

— Da, Herr Gruppenführer. Căpitanul salută, apoi plecă.

Franke își strânse înfrigurat paltonul cenușiu și greoi al uniformei. Călătorise timp de două zile de la Varșovia, și unde era acum? Nu în Paris; nu în vreo cafenea călduroasă și aglomerată, cu o sticlă de vin de Medoc în față și vârându-și nasul în pieptul vreunei chelnerițe ușuratice. Nu. Ambala frumos o adunătură de evrei speriați și neînsemnați, dintr-o închisoare din mijlocul unei nenorocite de păduri. Nu trecea o zi în care să nu ducă dorul fostului său post. În urmă cu un an, Franke făcea parte din atașamentul militar german în Lisabona – o slujbă grozavă – petrecând războiul participând la petrecerile ținute în barul de pe acoperișul hotelului Mundial și cizelându-și abilitățile diplomatice. Cu puțin noroc, într-un an ar fi devenit atașat-șef și, din acea poziție, oricare ar fi fost deznodământul războiului, ar fi putut face trafic de influență: mită, vize de ieșire contra cost, obiecte de artă furate de pe pereții palatelor și vândute.

Dar secretara lui, o bucățică strașnică pe nume Lena – care nu putea să dactilografieze nici moartă, dar care se culcase cu jumătate de misiune – se dovedise a face parte dintr-o rețea britanică de spionaj și zburase la Londra cu numele a jumătate dintre membrii rețelei Abwehr în Lisabona și o agendă plină cu nume de cod. Expusese jumătate dintre contactele lor din Europa și Marea Britanie. Căzut în dizgrație, Franke fusese transferat la Varșovia, în cadrul secțiunii G – sabotaj, documente false, contacte secrete cu anumite grupuri minoritare. Acolo, toată mâncarea era fiartă, iar peștele ieșea doar din nenorocitele alea de canale. Ca să nu mai spunem de frig. Era genul acela de frig care nu îți ieșea niciodată complet din oase.

Făcea ca Lisabona să pară sudul Franței. Și, de parcă nu ar fi fost de ajuns, soția lui, a cărei familie deținea o fabrică prosperă de metale în Stuttgart și care îl ținea îmbrăcat la patru ace și îi punea caviar pe masă – familia lui de-abia își permitea să pună carne pe masă – îi scrisese ca să îi spună că îl părăsește.

Eh, mai bine frigul decât o pastilă cu cianură, concluzionă Franke. Acum servea cauzei răsucind brațe la spate și rulând informatori, pentru a nimici rezistența luptătorilor de gherilă de la frontiera poloneză sau a evreilor încăpățânați, care încă se ascundeau în sectorul arian. Mult mai prejos de pregătirea și abilitățile lui, desigur, dar a lui fusese rețeaua de informatori care îl dăduse în vileag pe trădătorul însărcinat cu afacerile din ambasada paraguayană în Varșovia – sursa tuturor acelor falsificări ilegale de acte. Franke fusese întotdeauna genul de om care ar fi făcut orice, prin orice mijloace, pentru a îndeplini ceea ce trebuia îndeplinit. Fusese detectiv în Essen, nu vreun lingău care ținтea direct prima pagină a ziarelor, ci unul care răsfoia răbdător toate paginile, care se punea în genunchi și căuta fiecare fărâmă de dovadă, iar un asemenea om era întotdeauna hotărât să nu scape ocazia care avea să îl pună înapoi pe picioare. Altfel, dacă lucrurile ar merge prost, după cum simțea el, și-ar petrece toată viața în acest oraș uitat și inutil, până când aveau să îl trimită în est în linia întâi, să fie împușcat – cel mai probabil de proprii lui oameni, în timp ce îi îndemna să se împotrivească hoardei rusești care avansa. În prezent, Franke tânjea după un singur lucru: șansa de a-și dovedi din nou valoarea și capabilitatea în fața superiorilor săi de la Berlin.

Dar astăzi fusese o zi bună. Rețeaua lui îl deconspirase pe informatorul din Varșovia care își trădase semenii. Șirul de oameni se întindea din ghetourile din Varșovia spre ambasadele Paraguayului și El Salvadorului. 240 de evrei. Doar o picătură într-un ocean, având în vedere imaginea de ansamblu, desigur, dar erau 240 de evrei care treziseră interesul guvernelor american și britanic, așa că Berlinul avea nevoie de dovezi solide dacă voia să conteste suveranitatea a doua state sud-americane neutre și prietene și să pună capăt acestei situații spinoase. Fără îndoială, Franke avea să primească laude de la Berlin, poate chiar de la Canaris – poate vor recunoaște că se

pripiseră să îl trateze astfel în Lisabona. Sau poate de la Reichmareșal însuși. Reușita lui avea să atragă atenția tuturor.

Pentru că un om ca Franke, care crescuse în topitoriile de fier din Essen, lucrurile nu erau chiar atât de complicate. Trebuia doar să iei urma prăzii și să nu îți fie teamă să te murdărești pe mâini. Aceasta era problema cu îngâmfații ăștia cu ifose din Abwehr – erau prea ocupați să meargă la petreceri și să flirteze cu soțiile demnitarilor ca să știe să diferențieze un informator de un chelner. Dar Franke era genul de persoană dispusă să riște totul pentru ceea ce trebuia făcut.

Totuși, momentan, se văită în sinea lui, trebuia să se întoarcă la Varșovia și la iarna care avea să mai dureze încă două luni. Încă o ispravă ca aceasta și avea să își recapete vechiul post. Poate la Geneva de data aceasta – își permitea uneori să viseze.

Poate chiar la Paris.

Ultimul firicel de fum se evaporase în aer, iar trenul coti la o curbă. Treaba lui aici se încheiase. Franke se uită la documentul de identitate pierdut, pe care i-l dăduse căpitanul. Pe viză era și o fotografie. Drăgălașă, pentru o evreică, 12 ani poate, cu codițe și un zâmbet vesel. Franke citi numele: Elena Zeitman. Zeitman. Nu contează, își spuse în sinea lui. O împături și o băgă în buzunar. Nu știa locul exact în care era trimisă fata – într-un lagăr de muncă în Polonia, așa auzise. Dar Franke știa, în timp ce privea trenul îndepărtându-se, că orice soartă o aștepta, nicio viză și niciun pașaport din lume nu îi vor fi de vreun folos.

5.

Ianuarie, ziua următoare

La biroul său de la sediul OSS din Washington, D.C., Peter Strauss citea cu o dezamăgire crescândă telegrama de la atașatul Consiliului Refugiaților de Război din Berna, Elveția. Era cu privire la câțiva civili ținuți în lagărul de detenție Vittel din nord-estul Franței, care căutau transport pentru a ieși din Europa sub protecția anumitor pașapoarte latino-americane. Pașapoarte pentru care el își dăduse tot interesul și la falsificarea cărora ajutase.

Telegrama spunea astfel:

> *Cu tristețe raportez că protecția diplomatică pentru acești aplicanți a fost respinsă definitiv. S-a decis că documentele sunt false. Toți deținătorii acestora au fost ridicați și îmbarcați într-un tren sigilat. Destinația*: *lagăr de muncă în sudul Poloniei. Credem că este vorba despre un oraș numit Oświęcim*.

Strauss reciti telegrama și simți un gol în stomac. Durase un an. Un an în care aranjase totul cu grijă pentru ca documentele să ajungă în mâinile omului pe care îl căutau, pentru a-l scoate pe el și familia lui din Polonia, prin teritoriul ocupat. Aranjase în secret transportul. Un an de zile în care tot înaintase cereri guvernului paraguayan să reziste presiunii diplomatice germane și să le țină partea.

Un an pierdut acum.

Toți deținătorii acestor documente fuseseră ridicați și îmbarcați într-un tren sigilat. Destinația: un lagăr de muncă în sudul Poloniei.

Strauss puse jos telegrama. Operațiunea Catfish era terminată.

Fiind fiul unui cantor care încă putea recita rugăciunile și Tora la fel de bine pe cât își știa numele, golul din stomacul lui Strauss se adânci. Fratele tatălui său era încă în Viena; habar nu aveau ce soartă se abătuse asupra lui sau asupra întregii sale familii. Într-un fel, Strauss își pusese toată încrederea și credința într-un rezultat pozitiv al acestui război, sperând că această misiune va fi o reușită. Acum ambele se năruiseră.

— Trimiteți vreun răspuns, domnule?

Tânărul locotenent care îi livrase comunicatul aștepta.

— Nu, răspunse el, ridicând ursuz din umeri. Fără răspuns.

Își scoase ochelarii cu rame subțiri și începu să își șteargă lentilele.

— Atunci, s-a terminat? 240 dintre ei…, spuse locotenentul, care nu știa mai multe informații decât aceasta. Îmi pare rău, domnule.

— 240 de vieți… Strauss încuviință din cap. Toate meritau să fie salvate, fără îndoială. Dar una singură era vitală.

6.

Patru zile mai târziu

Auziră șuierul aburului și simțiră hurducăiala frânelor. După trei zile agonizante în care stătuseră înghesuiți unii în ceilalți, într-un miros nu tocmai plăcut, trenul se opri, în sfârșit.

— Unde suntem? întrebară oamenii în întuneric. Era noapte. Poate cineva să vadă?

O vreme rămaseră pe loc, ascultând strigătele în germană de afară și câinii lătrând.

— Am auzit că lasă câinii să atace oamenii chiar înainte să coboare din tren, spuse cineva. Pur și simplu, își aleg prada.

— Taci din gură, ripostă cu asprime o femeie. Sperii copiii.

Deodată, auziră lacătele descuindu-se și ușile vagonului se deschiseră larg. Aerul rece intră înăuntru, odată cu luminile orbitoare.

— *Rauss, rauss.* Toată lumea afară! Ieșiți afară! *Schnellen.* Mai repede! Soldați în uniforme gri, cu bastoane, veniră grăbiți lângă tren și începură să îi tragă pe oameni din vagoane. Repede! Acum! Adunarea pe platformă, cu tot cu lucruri.

Cu teama gonindu-le prin vene, Alfred, Marte și Lucy coborâră din vagonul aglomerat, închizându-și paltoanele în fața frigului tăios și ferindu-și ochii de luminile puternice. Pe parcursul acelei călătorii nesfârșite, cel puțin patru persoane din vagonul lor muriseră. O bătrână care fusese bolnavă; o femeie însărcinată, care căzuse și renunțase, pur și simplu, la viață. Doi erau sugari. Existase un moment sau două în care Alfred nu fusese sigur că Marte avea să supraviețuiască – în spațiul acela înghesuit, horcăitul din pieptul ei păruse să se agraveze. Mâncarea fusese puțină – doar ceea ce aduseseră oamenii cu ei și erau dispuși să împartă. Iar setea… Gâturile le erau uscate. Avuseseră o singură pauză de apă pe zi.

— Îți mai amintești luna noastră de miere în Italia? încercase Alfred să o înveselească pe Marte în timpul călătoriei. Cât de supărată ai fost pe mine?

— Pentru că tu ai cumpărat bilete la clasa a treia, șoptise ea, neputând să vorbească mai tare, și încuviințase din cap.

— Atât mi-am permis. Pe atunci nu eram profesor, îi explicase el lui Lucy în timp ce vagoanele se legănau pe șine. Privind înapoi, nu mai pare atât de rău acum, nu-i așa? îi spusese lui Marte, râzând.

— Tatăl tău știe mereu cum să transforme un experiment eșuat într-o lecție de viață, glumise Marte cu Lucy, apoi își lăsase capul să cadă pe pieptul lui și tușise. Dar glumele lui făcuseră timpul să treacă.

Acum, pe platformă, se auzeau strigăte pretutindeni și câini lătrând. Lumini puternice țâșneau din lanterne. În spate, Alfred reuși să vadă gardieni cu mitraliere. Alți gardieni îmbrăcați în negru suflau în fluiere și îi mânau pe toți să coboare.

— Pe aici! Lăsați-vă lucrurile unde sunt! Vom avea grijă de ele.

În acele ultime luni, Alfred ajunsese să îi deteste pe gardienii francezi de la Vittel, dar acum francezii nu mai erau prin preajmă, iar senzația că ei aveau să fie o amintire frumoasă față de ceea ce îi aștepta de-acum înainte i se instală rapid în suflet.

— Rămâneți împreună, spuse el, ajutând-o pe Marte să înainteze prin mulțimea agitată. Măcar am scăpat de trenul ăsta uitat de Dumnezeu. Priviți… Arătă în sus, spre niște litere care formau o arcadă deasupra porții.

— Ce scrie, papa? întrebă Lucy. Era în germană.

— Munca vă va elibera. Vezi, trebuie doar să te înzdrăvenești, Marte. Dacă muncim aici, vom fi în siguranță. Veți vedea.

Ea tuși și încuviință din cap. Se aplecă după valiza ei, îmbulzită de mulțimea agitată.

— Dă-mi mie… Alfred i-o luă din mână. Lasă-mă să te ajut.

Pe măsură ce vagoanele se goleau, toată lumea mergea umăr la umăr, îmbulzindu-se pentru o vreme. Mamele își țineau copiii de mână, tinerii îi consolau pe cei mai în vârstă, neștiind ce urma. Auziseră cu toții zvonuri despre aceste locuri întunecate și groaznice, de unde nu se mai auzea nimic de nimeni, niciodată. Brusc, spre uimirea lor, muzica răsună în jur. Cânta o orchestră. Cum de era posibil? Era Schubert, Alfred era convins. Auzise acea melodie în Praga, cântată în sala de concerte de la Rudolfinum Hall.

— Concertul pentru vioară în Do Major al lui Schubert, confirmă cineva.

— Vedeți, au chiar și o orchestră aici, spuse Alfred, punându-și brațele pe după mijlocul lui Marte. Ce părere ai, Lucy? întrebă el, încercând să pară optimist. Nu poate să fie atât de rău.

— Pe aici, pe aici! Gardienii cu uniforme negre și însemne SS își croiau drum cu coatele prin mulțime. Femeile și copiii, veniți aici! Toți bărbații, chiar și tații – unul dintre gardieni arătă cu degetul spre direcția opusă – acolo. Nu vă faceți griji, este doar pentru procesare. Veți fi reuniți în curând.

— Ar trebui să încercăm să stăm împreună, spuse Alfred, luând ambele valize și strecurându-și servieta la subraț.

— Tu, de colo! Un gardian masiv cu un chipiu negru SS îl împinse. Femeile și copiii la stânga. Tu aici.

— *Meine frau ist nicht gut,* îl abordă Alfred în germană. Soția mea este bolnavă. Are nevoie de îngrijire.

— Nu îți face griji, va fi bine îngrijită aici. O vei revedea în curând. Toată lumea va fi fericită. Doar lăsați-vă bunurile aici.

O grămadă mare de valize și săculețe se formase pe platformă, de parcă ei erau un grup care făceau un tur turistic și așteptau transportul.

— Dar cum le vom găsi? întrebă o femeie înfășurată într-o haină de blană. Cum vom ști care sunt ale noastre?

— Nu vă faceți griji, se va rezolva totul. Ofițerul german zâmbi politicos. Acum mergeți repede acolo… Și voi două…

Printre toți oamenii care mergeau de colo-colo, câini lătrând și ofițeri îndrumându-i pe toți, Alfred observă o mână de oameni în uniforme cu dungi albastre și gri și chipiuri mici croindu-și drum prin mulțime. Aceștia luau bagajele abandonate ale oamenilor și le aruncau într-o grămadă care creștea rapid. Aduși de spate asemenea unor muncitori asupriți și slabi ca niște scânduri, evitau contactul vizual cu nou-veniții în timp ce își vedeau de treburile lor. Dar privirea unuia dintre ei o întâlni pe a lui Alfred. Capul ras al omului, trăsăturile lui supte, întunecate, și ochii adânciți în fundul capului – lipsiți cumva de umanitate – păreau să spună o poveste complet diferită despre cum era viața aici.

— Femeile și copiii trebuie să meargă acolo! *Schnellen*! Repede! urlă un neamț, înșfăcându-le pe Marte și pe Lucy de braț și târându-le după el. Într-o secundă, se treziră despărțite de Alfred, luate pe sus de mulțimea care se îmbulzea.

— Marte! Alfred se năpusti după ele. Lucy!

— Alfred! îi răspunse soția, numele lui înecându-se în valul de țipete și vaiete, în timp ce ea încerca să se agațe de el.

— Papa! strigă Lucy. Sunt aici!

Alfred lăsă valizele pe pământ și încercă să își croiască drum spre ele, teama crescând înăuntrul lui în timp ce familia îi era luată de lângă el.

— Vă rog, trebuie să ajung la soția și la fiica mea. Eu…

— Nu îți face griji, vor fi bine. Le vei revedea în curând, interveni un ofițer SS. Tu mergi acolo, spuse și arătă spre direcția opusă.

— Sunt sigur că vă voi revedea pe amândouă în curând, strigă Alfred după ele. Fiți puternice. Voi găsi o cale să vă contactez.

— Te iubesc, Alfred! strigă Marte. Prin puhoiul întunecat de oameni, el reuși să o mai vadă o ultimă dată, iar în ochii ei citi o finalitate și o capitulare pe care nu le mai văzuse niciodată.

Le făcu cu mâna, oferindu-le amândurora un zâmbet plin de speranță, deși inima îi fu cuprinsă brusc de tristețe și groază, și de senzația că e posibil să nu le mai vadă niciodată.

— Și eu vă iubesc, pe amândouă.

Și apoi ele dispărură.

Peste tot în jur, pe peron, mulți își luau rămas-bun plângând și implorau în zadar. „Ai grijă de tine”, „Ne vedem în curând”, „Ai grijă de fiul nostru” își spuneau unii altora. „Nu îți face griji, o să am”.

Gardienii le spuneau bărbaților să își lase valizele și toate bunurile deoparte. Alfred își încleștă pumnul pe mânerul servietei. Unul dintre prizonierii cu uniforme în dungi veni să i-o ia.

— Nu. Alfred o ținu și mai strâns. Aici am cărțile și formulele mele.

— Nu te opune, spuse în șoaptă prizonierul. Or să te împuște.

— Nu, nu voi renunța la ele, spuse Alfred, strângând servieta în brațe.

— Nu îți face griji, nu vei avea nevoie de nicio formulă, bătrâne, spuse un ofițer german, venind lângă el cu un rânjet amuzat. Aici există o singură formulă și o vei învăța repede, promit.

— Sunt fizician, acestea sunt toate cercetările mele. E munca mea de-o viață, *Herr Obersturmführer,* spuse Alfred, observând gradul ofițerului.

— Asta este munca ta acum, spuse ofițerul, gesticulând spre prizonierii care adunau bagajele oamenilor la grămadă și încercând să ia servieta din mâinile lui Alfred. Dacă îți faci bine treaba, poate vei rezista. Germana ta e destul de bună. Mergi acolo, spuse el, arătând spre un șir de oameni.

— Vă rog..., Alfred continuă să se opună. Nu.

Într-o secundă, politețea ofițerului german se transformă în ceva complet diferit.

— Nu m-ai auzit? Am spus să-i dai drumul, jidanule! Duse mâna la tocul de la brâu și scoase un pistol Luger. Sau ai prefera ca șederea ta aici să fie foarte scurtă?

— Dă-mi-o mie. Te rog, îl imploră prizonierul pe Alfred, cu ceea ce părea a fi un avertisment cumplit în ochi.

Alfred văzu furia clocotind în ochii ofițerului german și gâtul încordându-i-se. Știa că, dacă se mai împotrivește câteva secunde, avea să fie secerat pe loc, așa cum fuseseră împușcați bătrânul rabin și soția lui în Vittel. Alfred trebuia să rămână în viață, de dragul lui Marte și Lucy. Trebuia să le revadă.

Ezitant, dădu drumul servietei.

— Acum treci acolo. Ofițerul îl împinse spre șirul de bărbați mai tineri care se formase. Germana ta va fi folositoare, spuse el, suflând în fluier și trecând la altcineva.

Alfred îl privi pe prizonier aruncându-i servieta pe muntele de bagaje care se înălța rapid. Îngrozit, văzu clema servietei deschizându-se și pagini întregi din munca lui – ecuații, formule, cercetări pentru lucrări pe care le scrisese pentru *Academic Scientifica* și *Zeitschrift für Physik,* truda a 20 de ani – alunecând încet din servietă și împrăștiindu-se peste mormanul de bagaje, saci și jucării ale copiilor, până dispărură – fiecare pagină, precum cadavrele aruncate cu indiferență într-o groapă comună, apoi acoperite de altele.

De-ar fi știut ei ce erau paginile acelea...

Lui Alfred i se dădu o uniformă și i se spuse să meargă la o clădire apropiată să își schimbe hainele. Printre plânsetele omniprezente de pe peron, despărțirile disperate și strigătele de „Te iubesc” și „Fii puternic”, Alfred avu impresia că își aude numele. Se răsuci, inima tresăltându-i cu speranță.

— Marte!

Dar, cel mai probabil, o altă persoană striga după altcineva. Alfred scană mulțimea cu privirea, sperând să își mai vadă o

dată fetele, dar ele dispăruseră. Apoi se trezi forțat de mulțime să înainteze. Douăzeci și opt de ani… își spuse în sinea lui. În tot acel timp, de-abia dacă petrecuseră o zi separați. Ea îi bătuse la mașină toate lucrările academice și îi ascultase în avans toate discursurile, corectându-i sintaxa și cadența. Îi făcea prăjituri și plăcinte cu carne, iar în fiecare zi de joi el venea de la universitate cu flori de la piața de pe strada Regele Stanislav. Panica îl cuprinse la gândul că nu o va mai vedea niciodată. Pe niciuna dintre ele. Că aveau să moară toți în locul acesta. Se ruga să fie bine cu toții. În față, văzu că șirul de oameni era despărțit în două. Alfred avu sentimentul că într-una dintre cozi avea să trăiască, iar în cealaltă, să moară. Dar acum era prea târziu pentru frică. Sau pentru rugăciuni.

Privind înapoi și văzându-și hârtiile împrăștiindu-se asemenea frunzelor moarte peste mormanul acela de bagaje, mica parte din el care încă mai era capabilă de teamă sau speranță nu simți nimic.

Murise deja.

7.

Sfârșit de aprilie,

trei luni mai târziu, Lisabona

Un Opel negru trase lângă bordură la aeroportul din Lisabona, iar Peter Strauss urcă pe bancheta din spate, aplecându-se pentru a se feri de ploaie.

Nu purta chipiul de ofițer pe cap, nici uniforma de căpitan pe sub pelerina de ploaie. Doar o jachetă sport și pantaloni din flanel, mototoliți în urma zborului de două ore dinspre Londra. Cu valiza și servieta lui din piele, ar fi putut trece cu ușurință drept un om de afaceri obișnuit, care încearcă să facă profit de pe urma războiului vânzând oțel sau mâncare sau cumpărând wolfram[6] portughez, întrucât, deși Lisabona era unul dintre

[6] Element chimic, metal dur, cenușiu-deschis (în stare compactă) sau cenușiu-închis (sub formă de pulbere), lucios, folosit la fabricarea oțelurilor speciale și a filamentelor pentru becuri electrice. (n.t.).

ultimele deschise, rămăsese totuși un înfloritor centru de comerț al Europei în vreme de război.

— Căpitane Strauss, îl întâmpină șoferul elvețian care lucra la Consiliul Refugiaților de Război, luându-i bagajele. Știu că ați avut o călătorie lungă. Ați vrea să oprim la hotel să vă înviorați?

— Mulțumesc, răspunse Strauss.

Prinsese un zbor diplomatic de noapte spre Londra, apoi petrecuse două zile absorbit de telefoane secrete și telegrame, pentru a pune la punct întâlnirea la care urma să participe aici, în Lisabona.

— Aș prefera însă să terminăm cu asta, dacă nu te deranjează.

— Prea bine. Șoferul puse geanta lui Strauss în față, apoi urcă la volan. Toată lumea așteaptă. Ați mai fost vreodată în Estoril?

În aproximativ patruzeci de minute, ajunseră pe coastă și apoi la resortul luxos de pe malul mării, care găzduia și încântătorul cazinou în care membri deportați ai regalității europene pariau pe vize de ieșire în ținute de seară, amestecându-se cu spionii britanici și germani. Mașina opri în fața casei cu două etaje și acoperiș din țiglă, orientată spre mare, amplasată în spatele unei porți înalte din fier și a unui zid exterior din stuc. Rua do Mare numărul 114. Vila ar fi putut aparține oricărei familii bogate portugheze care căuta izolare și o privelește plăcută spre mare, dar, de fapt, era reședința de vară a arhiepiscopului catolic. Zidurile înalte și localizarea – departe de cuiburile de spioni din Lisabona și aglomerația verii – o transformau în locația ideală pentru oamenii pe care Strauss venise să îi întâlnească.

Poarta se deschise, iar Opelul trase în curte. O fântână mare, în stil florentin, trona în centrul curții. Cineva îi ieși în întâmpinare – un bărbat scund, cu barbișon, îmbrăcat într-un costum cu o croială impecabilă, care se prezentă drept Ricardo Oliva, de la Consiliul Internațional al Refugiaților. Acesta îl escortă pe Strauss de-a lungul unei galerii boltite până la casa principală. Într-o încăpere spațioasă, dominată de un șemineu uriaș din piatră și un candelabru cu lumânări, un grup de oameni îl aștepta. Primul care îl întâmpină fu adjunctul arhiepiscopului, un om cu început de chelie, la vreo cincizeci de ani, purtând o robă neagră și un crucifix. Se prezentă drept Monsenior Correa.

— Mulțumesc pentru că ați aranjat întâlnirea aceasta, spuse Strauss, strângând mâna preotului. Și vă rog să îi transmiteți Eminenței Sale recunoștința guvernului meu pentru că ne-a pus la dispoziție intimitatea casei sale.

— Intimitatea este singura armă pe care o avem în zilele noastre, spuse monseniorul, încuviințând din cap. Dar, în curând, sperăm ca aceste treburi necurate să iasă la iveală, să fie cunoscute de întreaga lume. Există chestiuni mai arzătoare decât neutralitatea politică sau religioasă. Chiar și în toiul războiului.

— Aceasta este și speranța noastră, îi spuse Strauss.

Apoi se prezentă celorlalți reprezentanți ai grupurilor de refugiați din Berna și Stockholm, celor doi rabini ortodocși bărboși, care nu vorbeau deloc engleză și pe care Strauss îi salută cu tradiționalul *Shalom, rebi*. În cele din urmă, îi fu prezentat lui Alexander Katzner, de la Congresul Evreiesc Mondial, ale cărui eforturi de a-i extrage pe evrei din teritoriile ocupate erau recunoscute acasă, în America. Cu toți păreau nerăbdători să îl întâlnească pe Strauss.

— Ne bucurăm că sunteți aici, îl întâmpină călduros Katzner. Este timpul ca lumea să vadă ce se petrece, lucruri pe care noi le știm de ceva vreme.

— Președintele vostru trebuie să vadă acum, spuse unul dintre reprezentanții comisiei refugiaților, cu ce ne confruntăm. Și apoi să acționeze.

— Vă rog, vă rog… Să îl lăsăm pe oaspetele nostru să își tragă sufletul. Ați vrea să mâncați ceva, căpitane? Monsenior Correa îl luă de braț pe Strauss. Știu că ați avut o călătorie lungă.

Strauss îi mulțumi, dar refuză politicos.

— Vreau să trecem la treabă, dacă nu vă deranjează.

— Sigur că nu. Înțeleg. Pe aici, vă rog… Monseniorul deschise o ușă dublă adiacentă și îl conduse pe Strauss într-o sufragerie spațioasă și formală. Vă așteaptă.

Așezați la o masă lungă, din lemn, cu două candelabre aurii în centru, erau Rudolf Vrba și Alfred Wetzler.

•

Cei doi bărbați posomorâți și uscățivi, îmbrăcați în costume care păreau mult prea largi, rămaseră așezați în timp ce toți ceilalți intrară în încăpere. Ieșiseră din lagăr de doar câteva săptămâni, iar părul abia acum începea să le crească. Wetzler,

pe care Strauss îl recunoscu din fotografii, avea o mustață mică. Compatriotul lui ceh, Vrba, fuma, aparent agitat, stând la masă. Un membru ceh al Consiliului Refugiaților de Război servea drept translator.

Mai întâi, Strauss le strânse mâinile și îi felicită pentru evadarea curajoasă.

— Amândoi ați dat dovadă de un curaj remarcabil. Lumea vă este îndatorată.

O ceașcă de cafea neagră îi fu așezată în față, împreună cu o bucată de zahăr dur.

Cehul traduse, iar cei doi bărbați încuviințară din cap, cu o urmă de entuziasm.

— Acesta este raportul lor, spuse Katzner, împingând un teanc stufos de hârtii în fața lui Strauss. Dar cred că deja sunteți familiarizat cu detaliile importante. De multă vreme nu e un secret ceea ce se petrece. Ce vor să știe toți cei prezenți aici este de ce reacția întârzie atât de mult? Ceea ce fac naziștii împotriva noastră nu e război. Este o crimă.

— Eu sunt militar, nu diplomat, răspunse Strauss, dar vreau să vă asigur că președintelui i-a fost adusă la cunoștință această chestiune.

— Și dumneata ești evreu, nu-i așa? îl întrebă un suedez din consiliul refugiaților.

Strauss dădu aprobator din cap.

— Da.

— Așadar, sigur vedeți situația mai clar ca oricine altcineva. Mii de oameni mor în fiecare zi. Cum de nu acționează guvernul vostru?

— Guvernul Statelor Unite pune preț pe toate viețile amenințate de regimul nazist, spuse Strauss, deși cuvintele îi sunară seci și îi rămaseră în gât ca o bucată nedigerată de carne.

Era evident că oamenii de față priveau vizita lui Strauss ca pe un semn că genul de reacție militară pe care îl cereau cu toții de la guvernul american urma să aibă loc în curând. Un semn că Statele Unite, care găzduiau cel mai mare număr de evrei din lume în afara granițelor Europei, aveau să trimită un raid aerian asupra lagărelor sau să bombardeze căile ferate care duceau la ele. Că vizita lui aducea îndelung căutata speranță din partea Aliaților.

Dar nu de aceea se afla Strauss aici.

Dând din cap de parcă și-ar fi cerut scuze, Strauss se întoarse către Vrba și Wetzler. Băgă mâna în servietă și scoase un dosar.

— Aș vrea să vă arăt o fotografie. Cehul îi traduse cuvintele, iar Strauss scoase o poză de 8x10 și o împinse pe masă spre ei. Îl recunoașteți pe acest bărbat?

Cehul traduse, iar evadații îl priviră pe Strauss fără să trădeze vreun semn că ar fi recunoscut persoana din imagine.

— În lagăr, continuă să le explice Strauss. L-ați văzut? Este acolo?

Vrba ridică alene de pe masă fotografia lui Alfred Mendl.

Rudolf avea părul negru, scurt, nasul ascuțit și sprâncenele joase. Într-o parte, gura îi era ușor curbată în sus, dându-i un aspect aproape diabolic. Strauss așteptă în timp ce bărbatul analiza fotografia. În cele din urmă, acesta ridică privirea spre el.

— Scuze. Vrba dădu din cap, vorbind o engleză șovăielnică.

Strauss simți un junghi de dezamăgire. Aceasta era ultima lui speranță – ultima speranță a multor oameni. Munca lor de un an atârna de un fir de păr. Îi dădu apoi fotografia lui Wetzler, care avea un chip mai preocupat, cu o frunte înaltă și sprâncene stufoase. Acesta studie imaginea un moment îndelungat, dar apoi o puse înapoi pe masă și ridică indiferent din umeri.

— Te rog, îl îndemnă Strauss. Mai uită-te o dată. Este important.

Wetzler aruncă fotografiei o privire într-o doară, apoi se întinse peste masă după o țigară portugheză. În timp ce o făcu, mâneca i se ridică, iar ochii lui Strauss căzură pe numerele albăstrii scrise pe partea inferioară a încheieturii evadatului. Wetzler aprinse țigara și trase un fum, apoi începu să vorbească în cehă pentru o vreme, neluându-și ochii de pe Strauss nici măcar o clipă.

— Domnul Wetzler vrea să știe..., traduse în cele din urmă cehul, ce a făcut acest bărbat ca să merite atenția voastră mai mult decât ceilalți? Sute de oameni nevinovați mor în fiecare zi. Femei, copii. De îndată ce coboară din trenuri li se iau bunurile și sunt gazați. Cu toții sunt oameni buni...

Wetzler vorbea repede, iar translatorul își dădea silința să țină pasul cu el.

— Cu toții au dus vieți care merită să fie salvate, continuă el. Cine este acest bărbat, de v-a făcut să bateți cale atât de lungă ca să aflați dacă este acolo?

Evadatul puse fotografia înapoi pe masă, așteptând un răspuns.

— Nu există niciun răspuns, spuse Strauss, întâlnind ochii bărbatului. Există doar urgență. Deși îți înțeleg pledoaria și o voi transmite celor mai înalte ranguri din guvernul meu. Ai promisiunea mea.

Evadatul pufăi, scuturând țigara în scrumieră. Ochii îi țâșniră spre prietenul său Vrba, de parcă ar fi existat un fel de înțelegere tacită între ei. După ce așteptă un moment, Strauss puse fotografia lui Mendl înapoi în servietă.

Apoi Rudolf Vrba vorbi brusc, într-o engleză cu accent greoi, dând parcă invidios din cap:

— Omul tău e acolo. Sigur, asta era acum două luni. Sute de oameni mor în fiecare zi, așa că cine poate să știe sigur…?

Strauss simți un fior de optimism străbătându-l. E acolo. Erau exact cuvintele pentru care traversase oceanul.

— De unde știi sigur? îl întrebă el pe ceh. Sunt mii de fețe acolo, iar el probabil că arată diferit acum. Totul s-a schimbat.

Faptul că bărbatul își amintea era un început, dar Strauss avea nevoie de confirmare, de ceva ferm.

Vrba ridică din umeri.

— Era un fel de profesor, nu-i așa? Cel puțin așa îi spuneau oamenii.

— Da, spuse Strauss, încuviințând din cap, sângele gonindu-i prin vene deja. Era.

— În plus, mai este și LR7…

— LR7…? Strauss îl privi derutat. Mâzgăli numărul pe o foaie de hârtie. Ce înseamnă asta?

— Leziune carioasă la molarul din dreapta jos. Am studiat stomatologia acasă. L-au adus la mine o dată, pentru un abces. Gura diabolică i se schimonosi într-un zâmbet. În lagăr nu m-am uitat prea îndeaproape la chipurile oamenilor, dar nu uit niciodată un dinte.

8.

În seara aceea, Strauss stătea la barul Hotelului São Mamede, aflat pe o stradă lăturalnică și întunecată, la o lume-ntreagă distanță de zgomotul și atmosfera jovială a cazinoului. Departe de Hotelul Pallácio Estoril și barul lui aglomerat, unde spionii nemți și cei britanici socializau la un pahar de coniac și unde toată lumea care intra sfârșea, cu siguranță, pe lista cuiva.

În bar mai era un singur cuplu, bând Aperol și alintându-se într-un colț liniștit.

Aici nu avea cine să îl observe; niciun angajat care să tragă cu ochiul la mesajele lui. Strauss reciti telegrama pe care tocmai o trimisese la Washington.

Folosise un număr de telex special, menit a trimite mesajele lui direct în mâinile Generalului Donovan. În mare parte, telegrama descria detaliile cotidiene ale călătoriei lui – clienții vizitați, ordinele aflate în așteptare, o aplicație la Departamentul de Resurse Minerale. Toate false, desigur. Născociri. Doar ultimul rând al mesajului avea un înțeles important.

— Nu ne vei ajuta, nu-i așa? îl întrebase Alexander Katzner după ce Vrba și Wetzler recunoscuseră că îl știu pe Mendl și adevăratul scop al vizitei ieșise la iveală.

Nu. Nu pot.

Strauss studiase Tora până în adolescență. Familia tatălui său încă avea rude prin Europa. Se gândi la cifrele pe care le văzuse întipărite pe încheietura lui Wetzler. Dacă guvernul ar trimite avioane ca să bombardeze locurile alea nenorocite, el însuși l-ar pilota pe primul.

Chelnerul veni lângă Strauss.

— Whisky scoțian, comandă el. Cel mai bun.

De obicei, Strauss nu bea alcool, dar în seara aceasta, gândindu-se la posibila reacție a lui Donovan, un pahar de tărie părea potrivit.

Sute de oameni nevinovați mor în fiecare zi, îi spusese Wetzler. *Ce a făcut acest bărbat ca să merite atenția voastră mai mult decât ceilalți*?

— Cum de nu simți și dumneata frustrarea? îl întrebase, privindu-l în ochi, unul dintre reprezentanții refugiaților de război. Ca evreu…

Ba da, o simțea. Cât de tare îl duruse că nu putuse să îi dea un răspuns. Doar că nu acela era motivul pentru care se afla acolo.

Chelnerul îi aduse paharul cu whisky. Strauss îl dădu pe gât dintr-un foc și simți cum inima i se înviorează. Zâmbi, închipuindu-și răspunsul șefului său, la aproape 5 000 de kilometri distanță, când avea să primească telegrama.

Mai comandă un pahar de whisky.

Un abces... Strauss râse și clătină din cap. Măcar acum știau unde se afla Mendl – într-un loc mai rău decât iadul. Acum tot ce aveau de făcut era să îl scoată de acolo.

Pescuitul pare promițător aici, încheiase el telegrama. *Pregătește-ți undița. E somn*[7] *berechet în iaz.*

9.

Început de mai,

două săptămâni mai târziu,
Washington, D.C.

Aceeași întâlnire la Casa Albă cu Roosevelt, Stimson, Morgenthau și Donovan.

Roosevelt îl privi lung pe Strauss, care își puse hârtiile pe masă.

— Omul acesta care este în Auschwitz, căpitane... Spuneai că mai există o altă cale?

— Da, spuse Strauss, aruncându-i o privire șefului său, Donovan, care îi făcu semn să continue. Dacă nu îl vom putea răscumpăra sau face un schimb pentru el – căpitanul își drese glasul – propun să îl luăm, pur și simplu.

La început, nimeni nu spuse nimic.

— Să îl luăm...? Trezorierul Morgenthau îl privi derutat, de parcă nu auzise bine. Adică să mergem acolo, pur și simplu? Într-un lagăr al morții păzit de o mie de nemți? În mijlocul Poloniei ocupate?

[7] Joc de cuvinte – în limba engleză, *catfish* înseamnă somn (pește), dar era și numele operațiunii secrete a guvernului american. (n.t.).

Strauss îi înțelese scepticismul. Aceasta era, fără îndoială, cea mai mare scenă pe care jucase el vreodată. *Și poate ultima,* îi trecu un gând prin minte. Îl privi pe trezorier, unul dintre cei mai apropiați confidenți ai președintelui, un om pe care știa că trebuie să îl convingă cu orice preț, apoi încuviință ferm din cap.

— Da, exact asta propun, domnule.

Strauss se întoarse spre Henry Stimson; aerul în încăpere era încărcat de scepticism.

— Ați spus că aveți nevoie de omul acesta, nu-i așa, domnule secretar?

Secretarul de război încuviință din cap înciudat.

— A fost profesor, în Lvov. Fizică electromagnetică. Este unul dintre cei doi oameni – singurii oameni din lume – care au această expertiză. Fără el, spuse Stimson întorcându-se spre președinte, mă tem că oamenii noștri din vest vor simți că rămânem și mai mult în urmă.

Era pentru prima dată când Strauss auzea acea frază, „oamenii noștri din vest”, dar era evident că e ceva important. Se zvonea în rețeaua lor de spionaj că erau pe punctul de a livra o armă de o magnitudine decisivă.

— Spui că este unul din doi…? întrebă Roosevelt, privindu-l în continuare pe Stimson.

— Da. Dar conform Generalului Groves, interveni Donovan, directorul OSS, este singurul care nu lucrează în prezent pentru nemți, la propriile lor experimente cu uraniu.

— Am înțeles.

Experimente științifice secrete în domeniul fisiunii nucleare – cu scopul de a produce o reacție în lanț capabilă să creeze o armă de o mie de ori mai puternică decât ceea ce cunoscuse vreodată omenirea – avansau de ambele părți ale Atlanticului. În Statele Unite, la Los Alamos, New Mexico – „în vest” – experimentele erau conduse de fizicianul Robert Oppenheimer și Generalul Leslie Groves. În camera aceasta, doar Roosevelt și secretarul său de război știau adevărata miză a acestei curse și faptul că, cel mai probabil, partea căreia îi vor reuși experimentele avea să câștige războiul.

— În cazul acesta, reluă Strauss, privind în jurul mesei, exact asta propun să facem.

•

— Te referi la un raid? veni rândul președintelui să întrebe. În teritoriu nazist? Să trimitem o echipă, să scoatem gardienii din joc, să-l găsim și să-l scoatem de acolo rapid?

— Nu, domnule președinte, spuse căpitanul OSS deschizând un dosar și scoțând o hartă, o reproducere a lagărului pe care o desenaseră chiar Vrba și Wetzler. Un raid ar fi imposibil. Lagărul este foarte bine păzit. În plus, în apropiere există numeroase alte detașamente de trupe. Lucrul acesta nu poate fi făcut cu forța, cel puțin nu atât de repede. Sunt mii de prizonieri înăuntru. Mi s-a spus că sunt identificați după numere, nici măcar după nume. Am văzut asta în Lisabona, spuse el, și întinse mâna. Numere înfierate pe încheieturile prizonierilor.

Roosevelt se înfioră scârbit, apoi se întoarse spre Donovan.

— Atunci, care este planul tău?

— Un singur om, spuse directorul OSS luând harta lui Vrba. Îl parașutăm în apropiere pe timp de noapte. Îl conectăm cu partizanii locali, cu care am luat deja legătura. Îl putem strecura în lagăr, apoi are la dispoziție 72 de ore ca să găsească subiectul. Și îi scoatem pe amândoi de acolo.

— Un singur om? Ar fi ca și cum ar căuta un ac în carul cu fân, spuse Henry Stimson. Nici măcar nu știm dacă mai trăiește.

— Da, sunt de acord, răspunse Donovan, încuviințând sobru din cap. E un mare „dacă”, șansele nu sunt prea mari. Dar, după câte înțeleg, fără omul acesta nici șansele noastre nu sunt cine știe ce.

— Un om... Morgenthau dădu glas gândurilor tuturor. Cine ar vrea să se înhame la o asemenea misiune? Ați citit ce atrocități se petrec acolo. Dacă este prins sau nu mai poate ieși, e sinucidere curată. Și va fi prins, Generale Donovan, puteți fi sigur de asta. Și apoi? întrebă el întorcându-se spre Roosevelt. Va pune în pericol celelalte negocieri actuale ale noastre. Eichmann este pe punctul de a face el însuși un troc în schimbul câtorva mii de evrei. Și nu puteți trimite un agent antrenat, ar ieși imediat în evidență acolo, în câteva minute. Va trebui să vorbească limba lor, să arate ca ei...

— Noi credem că avem pe cineva, îl întrerupse Peter Strauss, deschizând un alt dosar și trecând o fotografie din mână în mână.

Era fotografia unui bărbat cu trăsături posomorâte, semitice. Avea în jur de douăzeci de ani, un chip supt și ochi negri.

— Nu este agent. Este locotenent în serviciul de spionaj aici, în D.C., spuse Strauss. În prezent decodează telegrame germane și poloneze. Numele lui este Blum. Nathan.

— Este evreu? întrebă Morgenthau, luând fotografia și studiind-o îndeaproape.

— Da.

Stimson îl privi cu scepticism pe căpitanul OSS.

— Vei strecura un translator obișnuit cu munca de birou într-un lagăr de muncă aflat pe teritoriu inamic, într-una dintre cele mai importante misiuni sub acoperire din întreg războiul? Ești nebun?

Disprețul secretarului de război față de ceea ce el considera a fi nesăbuință în cazul multora dintre acțiunile OSS era renumit în cadrul comunității de spionaj.

— Nu este doar un translator. A venit aici din Varșovia în 1941, explică Strauss. S-a strecurat afară din ghetoul din Cracovia și și-a riscat viața ca să ducă în siguranță în Suedia un document religios venerat. A petrecut un an la Northwestern, unde a fost campionul universității la box, categoria ușoară, apoi s-a înrolat. Este fluent în patru limbi, inclusiv poloneză și germană.

— Și crezi că va fi dispus să facă asta?

Roosevelt privi fotografia, apoi i-o înapoie lui Strauss.

— Să se întoarcă în locul de unde abia a scăpat riscându-și viața? Într-o goană nebunească după himere, ca să îl găsească pe acest singur om?

— Credem că există o șansă să accepte, interveni Generalul Donovan. A cerut deja să facă ceva mai mult decât munca de birou.

— O, asta clar se clasifică drept ceva mai mult, pufni ironic Stimson.

— În plus, mai este un lucru…

— Și acela este…? Ochii obosiți ai lui Roosevelt căzură asupra lui Donovan.

— Toată familia i-a fost ucisă de nemți la șase luni după ce el a ajuns aici.

Donovan îl privi pe președinte în ochi.

— Conform celor care îl cunosc, reluă el, se simte vinovat, consideră că el este cel care i-a lăsat acolo, să moară.

10.

Ziua următoare

Sediul OSS, Washington, D.C.

Nathan Blum stătea la biroul lui, unul dintr-un rând de douăsprezece, de la subsolul clădirii C a sediului OSS, din Washington D.C. Tocmai sosise un teanc de telegrame de la partizanii din Polonia și Ucraina ocupată. Unele în poloneză, altele în rusă și ucraineană, majoritatea codate. Fiind un analist junior de nivel C, treaba lui Blum era să le traducă și apoi să le dea mai departe personalului adecvat din departamentul lui, sortându-le după prioritate. În interiorul clădirii, acest personal era cunoscut drept UE-5, sau Activități Secrete în Europa, „5” reprezentând Polonia, și se ocupa de contactul și coordonarea cu activitățile insurgente de acolo.

În acea dimineață, o serie de fotografii sosiseră de la Londra într-un săculeț sigilat. Erau imagini ale unor bucăți mari de reziduuri care fuseseră scoase de rezistența poloneză din râul Bug, în apropiere de orașul Siemiatycze, în estul Poloniei. Cu două săptămâni înainte, interceptaseră telegrame care detaliau cum doi nemți, oameni de știință importanți de la laboratorul de rachete de la Peenemünde, merseseră în acea zonă a Poloniei, unde, aparent, naziștii își ridicaseră un fel de facilitate de testare secretă. Acum Blum înțelegea de ce. În urmă cu două zile, partizanii de lângă Siemiatycze raportaseră o străfulgerare pe cer dimineața devreme, care apoi se întorsese pe pământ în spirală – evident, testul de lansare eșuat al vreunei rachete secrete. Combinând rapoartele, Blum era convins că aceste fotografii nu arătau niște simple gunoaie sau rămășițe, ci dovezi concrete; cel mai probabil avusese loc o probă de zbor a armei teleghidate a naziștilor, V-2, despre care existau zvonuri că ar putea fi lansată de pe continent împotriva unei Anglii lipsite de apărare. Rămășițele scoase din râu erau acum în mâinile serviciilor secrete poloneze, așteptând să fie transportate într-o altă locație, de unde să poată fi trimise apoi în Anglia și analizate de experți – acțiune cunoscută drept Operațiunea Most, care însemna „pod” în poloneză.

Imaginile pe care le privea Blum acum ar fi putut fi una dintre cele mai mari descoperiri ale serviciilor secrete din timpul războiului.

Deși avea doar 23 de ani și era principala legătură zilnică a OSS-ului cu AK, Armia Krajowa – grupul de rezistență polonez care era implicat activ într-un război de sabotaj și asasinate dincolo de liniile inamice, făcând un iad viața naziștilor pe frontul rusesc – Blum își petrecuse ultimul an în acest subsol plin de igrasie, dornic să poată face mai mult.

Cu trei ani în urmă, era student la universitatea din orașul său natal, Cracovia, studiind economie, în timp ce continua să exerseze Liszt și Chopin la pian pentru a-i face pe plac mamei sale, deși el ar fi preferat mai degrabă muzica pianistului Fats Waller și cântăreții americani de jazz, care luaseră continentul cu asalt. Blum cânta decent, dar nu atât de bine pe cât cânta la clarinet sora lui mai mică, Leisa. Toată lumea spunea că, într-o zi, ea avea să cânte în orchestra națională. Tatăl lui deținea cel mai elegant magazin de pălării din Cracovia, pe strada Florianska, cu o mică fabrică la etaj. Vindeau pălării din fetru, borsalino, jobenuri, chiar și micile pălării alpine din tweed, atât de populare printre austrieci și nemți. Chiar și pălării de rabin. Pălăriile nu au patrie, spunea întotdeauna tatăl lui. Înainte de sosirea naziștilor, familia Blum nu locuise în districtul evreiesc, ci într-un apartament spațios pe strada Grodzka, în apropiere de catedrala Mariacki. Clienții tatălui său erau oameni de afaceri, oficiali din guvern, profesori, rabini, chiar și membri ai unor familii regale exilate. Aveau muzică în viața lor, artă și prieteni din toate segmentele societății poloneze. Vorbeau poloneză, nu idiș. Nici măcar nu urmau o dietă cușer.

Mama lui povestea mereu despre cum se plângea mătușa Rosa atunci când venea în vizită: „Știu că pentru tine nu are importanță, dar nu ai putea măcar să pui cuțite diferite pentru unt și pentru tăiat carnea?”

La care mama lui răspundea: „Dar tu nu știi, buna mea mătușă, că, oricum, carnea este prăjită în unt?”

Biata lor mătușă pălea la auzul răspunsului.

Toate acestea se petreceau înainte de 1941, desigur, când toate afacerile evreiești au fost închise cu forța, iar toți evreii au fost mutați în ghetou.

Pe când era student la universitate, Blum s-a alăturat mișcării politice liberale de tineret de acolo. Chiar ajutase la publicarea unui buletin informativ antifascist, *HeHaluc HaLohem* – Pionierul luptător. Apoi, în octombrie, evreilor li s-a spus că nu mai au voie să studieze acolo. Magazinul tatălui său a fost jefuit și marcat cu o stea galbenă mare, iar lor, tuturor, li s-a impus să poarte banderole. După 60 de ani de activitate, au fost obligați să închidă afacerea. Vreme de două generații, familia lui vânduse pălării celor mai importanți bărbați din Polonia. În ghetou, au fost nevoiți să se mute într-un apartament înghesuit și dărăpănat, pe strada Jozefinska, cu verii lor, familia Herzlich, douăsprezece persoane împărțind patru camere mici. Blum deveni imediat ceea ce se numea *cârtiță* – intra și ieșea nevăzut din casă folosindu-se de pasaje ascunse, lua regulat corespondența și transmitea familiei mesaje, se ocupa de păstrarea banilor, făcea rost de mâncare și de medicamentele necesare, chiar și de pistoale. Prietenul lui de la universitate, Jakob Epstein, crescuse în zona aceea și îl familiarizase pe Blum cu toate canalele și tunelele subterane, cu ușile secrete dintre clădiri, neștiute de nimeni, cu ascunzătorile și firidele neștiute – în caz că erau urmăriți – chiar și cu spărturile și culoarele de sub sinagogă, până când Blum a ajuns să le cunoască mai bine decât pungașii locali. Dacă erai prins furând ceva, asta însemna, în mod sigur, moarte, dar și repercusiuni dure asupra familiei. Principala lui calitate era chipul său inocent, care îți dădea senzația că puteai avea încredere în el, dar care masca o voință puternică.

O dată, pentru a evita să fie prins, fusese nevoit să se ascundă sub șasiul camionului unei trupe germane chiar în timp ce raidul era în plină desfășurare. Apoi a ieșit de sub el și s-a ascuns în spatele unor tomberoane până când camionul s-a pus în mișcare. Altă dată fusese oprit în fața porții ghetoului. Avea pachete de bani și scrisori cusute în interiorul raniței, dar a scos un permis contrafăcut, conform căruia ar fi lucrat la Struhl, o fabrică de zahăr germană în sectorul periferic.

— Pari cam mic să fii muncitor, îi spusese paznicul, privindu-l sceptic.

— Ei, nu sunt administrator, răspunsese Blum, netrădându-și vreo clipă frica. Doar mătur podelele.

Îl lăsaseră să treacă. Altă dată trăseseră cu arma asupra lui, în timp ce alerga pe acoperișul unei clădiri; din fericire, se alesese doar cu o zgârietură la braț, dar aceasta îi amintise cât de real e pericolul – mama lui tratase zgârietura de parcă ar fi fost o rană mortală.

În primăvara anului 1943, ghetoul s-a închis definitiv, iar tratamentul aplicat evreilor s-a înrăutățit. O senzație de incertitudine apăsa pe umerii tuturor, circulau zvonuri despre execuții în Łódź și Varșovia. Deportări în masă spre locuri necunoscute, de unde oamenii dispăreau pur și simplu. O tristețe constantă se citea pe chipul tatălui său – tot ce construise împreună cu propriul lui tată, bunicul lui Blum, se năruise. Pierduse toți clienții din guvern pe care îi avusese de-a lungul anilor, toate relațiile cu unele dintre cele mai înstărite familii din Cracovia, care acum nici măcar nu îi mai răspundeau la scrisori. Într-o zi, Epstein, prietenul lui Blum, a fost scos din apartamentul lui și dus la sediul Gestapoului, în Dom Slaski. Nimeni nu a mai auzit de el de atunci. Mama lui Blum îl implora să înceteze cu ilegalitățile; era doar o chestiune de timp până aveau să îl salte și pe Nathan.

La puțin timp după aceea, rabinul Morgenstern a venit la tatăl lui. Principala sinagogă din Cracovia avea un Talmud important, datând din secolul al XII-lea, cu un comentariu scris de un discipol al lui Maimonide însuși. Textul sfânt trebuia să supraviețuiască cu orice preț – hotărâseră bătrânii templului. Și cine era persoana cea mai potrivită să îl scoată pe furiș din oraș și să îl facă să ajungă pe mâini bune, în siguranță?

Blum.

Inițial, Nathan refuzase să plece, să își abandoneze părinții și sora, care îi fusese dintotdeauna cea mai bună prietenă. Zvonuri despre deportări în masă circulau cu viteza luminii în ghetou. Cine avea să aibă grijă de familia lui? Cine era mai capabil decât el să aibă grijă de ai lui? Câțiva dintre prietenii lui plănuiau să rămână în ghetou și să opună rezistență.

Dar tatăl lui insistase că acest Talmud e o comoară mai importantă decât a oricărei alte sinagogi din Europa. Și ce intenționa să facă dacă rămânea aici? Nathan urma să sfârșească precum prietenul său, Jakob, săltat de Gestapo. Mort, fără îndoială. Avea să se întâmple într-o bună zi, nu exista niciun dubiu, așa îi spusese tatăl lui. „Și-atunci, ce se va alege de

mama ta?” Sau avea să fie luat într-una dintre deportările în masă. Și atunci, ce câștiga dacă rămânea? „Măcar așa există speranță”. Prin subteran exista o cale prin care Blum putea ajunge în nord. Mai întâi cu un camion pentru transportul laptelui, apoi pe Vistula, cu o șalupă, spre orașul-port Gdynia; apoi traversând Marea Baltică, până în Suedia, cu un cargobot. Tatăl lui îi spusese că e o mare onoare să fie ales pentru această misiune. În cele din urmă, presiunea tatălui îl învinsese pe Blum. Împotriva propriei sale voințe, acceptase misiunea. Durase o lună, dar Blum livrase Talmudul, legat și înfășurat ca un cârnăcior, în mâinile unei agenții de refugiați evrei din Stockholm. Un verișor din partea mamei, care locuia în Chicago, strânsese banii necesari pentru transportul lui în Statele Unite, astfel că Blum, la 20 de ani și fără să vorbească o boabă de engleză, traversase Atlanticul.

A învățat repede limba engleză, de la verii săi și din filme – avea un talent înnăscut pentru limbile străine. În anul următor a fost acceptat la Universitatea Northwestern, unde a mers timp de un an și și-a reluat vechile materii. Apoi a primit vestea că, drept represalii pentru uciderea unui ofițer al Gestapoului, nemții descinseseră în ghetou, îi scoseseră pe toți cei din clădirea în care locuia și familia Blum – mama, tatăl și sora lui printre ei – îi duseseră în piață și îi împușcaseră. Și pe verii lui, familia Herzlichs, de asemenea. Patruzeci pentru unu, spuseseră nemții atunci. Patruzeci de vieți neînsemnate de evrei pentru fiecare viață germană pierdută. Scrisoarea care ajunsese în secret la Nathan descria cum trupul însângerat al tatălui său atârnase în piața publică zile întregi, împreună cu cele ale altor bărbați, neacoperite și în putrefacție, ca o lecție pentru oricine ar fi avut gânduri necurate. Isidor Blum fusese un om blând, care, pe lângă familie, cel mai mult iubise în viață să aleagă pălăria perfectă pentru fiecare cap. Printre clienții lui se număraseră o mulțime de nemți și austrieci. Și biata Leisa, despre care toată lumea spunea că într-o bună zi avea să cânte în Filarmonica Poloniei. Ea nici măcar nu știa nimic despre politică, știa doar de Mozart și partiturile ei. Blum era de neconsolat. Leisa avea să îi lipsească cel mai mult dintre toți.

Nu se putea gândi decât la faptul că, dacă ar fi rămas acolo, el nu i-ar fi lăsat să iasă afară din clădire. Ar fi văzut camioanele sosind și ar fi găsit o cale de scăpare: pasajul îngust pe care îl

folosise de nenumărate ori să iasă neobservat din clădire: prin subsol, spre aleea care ducea la fabrica de cămăși de alături și apoi pe strada Lwowska. Sau pe acoperiș, dacă nemții ar fi fost deja în clădire, ajungând pe clădirea Herzl 10, apoi coborând pe scara de incendiu, pe alee. Dacă Blum ar fi fost acolo, i-ar fi avertizat să nu meargă niciodată în piața aceea. Doar văzuse cu ochii lui metodele de răzbunare ale nemților.

După ce a primit vestea, viața la universitate nu a mai avut niciun sens pentru el. Era un loc straniu, în care studia materii care nu însemnau nimic pentru el, într-o limbă nouă. Toți cei pe care îi iubea dispăruseră. După Pearl Harbor, toți studenții se înrolau, așa că a făcut-o și Blum, sperând să fie primul care să mărșăluiască înapoi în Polonia, mândru, să își scape țara de porcii ăia germani pe care îi ura atât de mult. Dar, datorită abilităților lui lingvistice, a fost plasat în cadrul serviciilor secrete. I se spusese din nou că e o mare onoare, că acesta e cel mai bun mod de a-și servi țara.

Doi ani mai târziu, era încă acolo.

Acum se lucra la alcătuirea unei echipe noi: soldați tineri, majoritatea evrei de origine germană, care erau antrenați în cadrul serviciilor secrete la Fort Ritchie, în vestul statului Maryland, și urmau să meargă pe continent, ca parte din invazie (despre care toată lumea știa că avea să se întâmple), să ajute la interogarea prizonierilor germani și să inițieze contactul cu partizanii locali. Blum înaintase deja o cerere de transfer la superiorul său. Aici nu făcea nimic. Doar stătea într-un subsol, folosindu-și abilitățile pe care le deprinsese și perfecționase de copil. Timbrând și traducând documente, transferându-le la etaj. Acolo măcar și-ar pune viața la bătaie pentru familia lui. Sentimentul că el fusese cel care plecase, în timp ce toți cei dragi lui rămăseseră în urmă și muriseră, nu încetase să îl bântuie nici măcar o clipă. Ardea de dorința de a face ceva cu adevărat important înainte ca războiul să se sfârșească. Altfel, imagini ale familiei lui moarte aveau să îl apese tot restul vieții. I se spusese că dosarul lui e analizat și că ar trebui să primească vești dintr-o clipă în alta.

Dar în acea dimineață… Blum puse fotografiile cu reziduurile într-un plic marcat URGENT și făcu demersurile necesare*. În atenția Căpitanului Greer*. În sinea lui, Blum era mândru că luptătorii polonezi erau cei care își riscaseră viețile ca să le

găsească. Era convins că oamenii potriviți aveau să le analizeze cu minuțiozitate. Apoi se ocupă de celelalte telegrame care sosiseră în ziua respectivă. De la Pilava. Łódź. Mișcări de trupe la granița ucraineană. Un pod peste râul Bug aruncat în aer, blocând rutele de retragere ale nemților. Varșovia în flăcări. Durase ceva vreme, dar polonezii se aruncaseră, în sfârșit, în luptă.

Gândul îi fugi la părinții lui, în ziua în care îl trimiseseră de acasă cu misiunea aceea.

— Nu vreau să plec, îi spusese el tatălui său. Aveți nevoie să rămân aici cu voi. Cine altcineva o să vă poarte de grijă?

— Dumnezeu ne va purta de grijă, îi răspunsese tatăl său, care nu era religios de fel. Dumnezeu îi protejează întotdeauna pe cei drepți, nu? Îi făcuse cu ochiul de parcă ar fi spus o glumă doar de ei știută. Mai ales dacă poartă pălăria potrivită.

Tatăl lui își scosese prețuita pălărie din fetru, pe care o purtase și tatăl său, și i-o pusese lui Nathan pe cap, înclinând-o în unghiul potrivit. Isidor Blum spusese întotdeauna că îți poți da seama de caracterul unui om după pălăria aleasă, mai mult decât după orice altceva.

— Dumnezeu nu ne-a părăsit încă, Nathan, spusese el, bătându-și fiul pe umeri. Acum, să mergem la rabin, înainte să se dea stingerea. Apoi se oprise și îl privise pe Nathan pentru un moment îndelungat.

— Ce este?

— Când te voi vedea data viitoare, poate o să ai și tu, în sfârșit, barbă, îi spusese tatăl, privirea începețoșându-i-se ușor. Dar niciodată nu vei fi mai bărbat pentru mine decât ești astăzi.

Se îmbrățișaseră, iar în clipa aceea Blum fusese convins că nu avea să își mai vadă niciodată familia.

— Blum…

Reveni în prezent. Ofițerul de serviciu, un roșcovan masiv, lat în umeri, pe nume Sloan, care jucase fotbal la Universitatea Virginia, veni lângă biroul lui.

Blum se ridică.

— Domnule?

— Ia o pauză. Ești chemat în clădirea principală.

— În clădirea principală…?

Acolo lucrau toți ștabii. Blum fusese o dată în clădirea aceea în ziua în care sosise, la sectorul administrativ, pentru a-și lua

sarcina în primire și a semna acordul de confidențialitate. Sângele începu să îi gonească prin vene.

— La personal...? întrebă el, convins că transferul lui la Fort Ritchie fusese aprobat.

— Nu chiar. Ofițerul de serviciu râse cu subînțeles. Șeful cel mare vrea să te vadă.

— Șeful cel mare...? Blum îl privi pe ofițer de parcă acesta glumea. Pe mine?

— Dă-i bătaie, domnule locotenent. Roșcatul cel masiv încuviință din cap și îi azvârli chipiul. Te duci la Generalul Donovan.

11.

O femeie ofițer îl conduse pe Blum, care își ținea chipiul în mână, printre rânduri întregi de mese de scris și telexuri zgomotoase, într-un sector de la etajul al treilea, unde erau covoare pe jos.

— Așteaptă aici. Femeia bătu la ușa biroului din colț și băgă capul înăuntru. Locotenentul Blum este aici, domnule.

— Poftește-l înăuntru, spuse o voce.

Încă nevenindu-i să creadă, Blum intră în biroul spațios, cu covor roșu pe jos și o masă de scris masivă, din lemn de stejar, flancată de-o parte și de alta de un drapel american și de cel al aliaților. Pe un perete era o fotografie a președintelui Roosevelt.

Generalul William Donovan – pe care Blum îl văzuse doar de câteva ori și căruia îi strânsese mâna o dată, când șeful cel mare trecuse prin dreptul lui, cu ocazia unei vizite la subsol – se ridică de la birou. Era un bărbat de statură medie, cu pieptul lat, un nas irlandez proeminent, o bărbie strașnică, de boxer profesionist, și ochi mici, dar profunzi. Toată lumea știa că primise Medalia de Onoare a Congresului pentru acte de curaj în războiul anterior, acte care îi aduseseră porecla de „Wild Bill”. La masa lungă de conferințe mai stătea un ofițer; se ridică și el, de asemenea. Era mai scund, mai uscățiv, iar părul negru începea să lase deja loc cheliei, deși părea tânăr, după trăsăturile feței.

Blum habar nu avea cum de Generalul Donovan, omul care conducea serviciile secrete americane, știa cine e el.

— Locotenent Blum, am zis bine? Donovan, cu părul deja alb, ieși din spatele biroului.

— Domnule. Blum înaintă ezitant, alungând dorința de a privi în spate pentru a vedea dacă nu cumva un alt ofițer, cu același nume, era acolo.

— Locotenent Nathan Blum, atașat Diviziei a Patra, UE-5…? continuă directorul OSS, văzând nedumerirea lui Blum. L-am chemat la mine pe ofițerul care trebuie, nu-i așa?

— Da, domnule. Eu sunt.

— Atunci relaxează-te, locotenente. Ia un loc aici. Donovan gesticulă spre masa de conferințe la care stătea și căpitanul. Te rog, spuse Donovan arătând spre un scaun de lângă cel din capul mesei, pe care se așează apoi el. Cafea?

Blum își simțea picioarele ca de mămăligă, așa că se așeză.

— Da, vă rog.

— Cum îți place cafeaua, locotenente? întrebă șeful cel mare. O secretară intră în birou cu o tavă și o așeză în capătul îndepărtat al mesei.

— Neagră, vă rog, domnule.

— Și mie. Încă de când eram mic. Sunt multe lucruri care îl pot băga în belele pe un irlandez bătrân, dar, după părerea mea, cafeaua – câtă vreme o mai poți bea – nu se numără printre ele…

Blum, asupra căruia se trăsese cu arma înainte să împlinească 20 de ani, și care se strecurase de nenumărate ori pe lângă santinele după ora stingerii – în ciuda faptului că nemții nu ar fi clipit și l-ar fi executat pe loc – nu își simțise niciodată inima bătând atât de repede ca acum, când bărbatul responsabil pentru vasta rețea a serviciilor secrete americane i se adresa direct. Scană impresionantul birou cu privirea.

— Poți să te relaxezi, locotenente. Toate rapoartele spun că faci o treabă excelentă la subsol. Dânsul este Căpitanul Strauss, spuse generalul, dând din cap spre ofițerul uscățiv. El s-a ocupat de câteva operațiuni pentru mine. Am văzut în dosarul tău o cerere de transfer la echipa cea nouă pe care o alcătuim la Fort Ritchie, băieți evrei cu origini europene…

— Da, domnule, răspunse Blum. Încă simțea o oarecare ezitare în a se adresa în limba engleză cuiva de o asemenea

statură și educație. Sunt mulțumit cu ceea ce fac aici, domnule. Doar că… simt că pot fi de mai mult folos acolo…

— Nu este nevoie să îmi dai explicații, fiule, îl întrerupse generalul. Pregătim o echipă bună acolo și nu am niciun dubiu că ai fi un membru cu adevărat valoros.

— Mulțumesc, domnule.

Secretara turnă cafeaua în cești.

— Doar că eu și Căpitanul Strauss lucrăm și noi la un proiect, puțin diferit. Am vorbit cu superiorii tăi, ne-au spus că ți-ai exprimat deschis dorința de a face ceva… cum să spunem…? Ceva mai mult.

— Da, domnule, așa este, răspunse Blum, inima bătându-i din ce în ce mai repede de nerăbdare.

— Deja faci ceva, fiule. Oamenii mei mi-au spus că ești unul dintre cei mai capabili translatori pe care îi avem aici. Și aceasta este o muncă foarte importantă, spuse generalul încuviințând din cap, ne ajută foarte mult în eforturile de război. De fapt, am citit câteva dintre comunicatele pe care le-ai transmis mai departe.

— Sunteți foarte amabil, domnule. În sinea lui, Blum simți un fior de mândrie. „Wild Bill” chiar îl cunoștea.

— Da, căpitanul Strauss aici de față tocmai mă punea la curent cu… situația familiei tale. În Polonia.

Blum îi aruncă o privire celuilalt ofițer, care nu scosese niciun cuvânt până atunci. Presupunea că motivul pentru care se înrolase se regăsea în dosarul lui.

— Da, au fost uciși în orașul meu natal, Cracovia, spuse el pe cel mai indiferent ton de care era capabil. Un ofițer al Gestapoului a fost împușcat în ghetou, așa că i-au scos pe toți cei din clădirea în care locuia și familia mea și i-au executat în piață, drept răzbunare. Patruzeci de vieți pentru una, așa au spus.

— Da. Generalul Donovan încuviință sobru din cap. Mă tem că știu povestea. Condoleanțele mele, adăugă el. Și tatăl meu a murit de tânăr, dar din cauze naturale. Aceasta este o povară tare grea pentru oricine, darămite pentru un tânăr de vârsta ta… Luă o gură de cafea.

— Și sora mea a fost executată, spuse Blum. Ea cânta la clarinet. Era foarte pricepută. Toată lumea spunea că într-o

bună zi va ajunge la filarmonică. Dar asta era demult, într-o lume complet diferită. Oricum, vă mulțumesc, domnule.

Donovan puse ceașca pe masă și îl privi pe Blum. Aproape că privi prin el, așa simți Blum în timp ce bărbatul îl studia cu ochii aceia aprigi și scrutători. Măsurându-l din cap până-n picioare. Spațiul impresionant, biroul de scris imens și masa lungă, ofițerii din cameră, drapelele oficiale – toate îl făceau pe Blum să se simtă mic și neînsemnat.

— Văd că ai ajuns aici, în America, pe cont propriu, spuse generalul.

— Da, domnule, confirmă Blum. Începea să aibă senzația că treaba asta nu are nicio legătură cu transferul. Dar am avut și ajutor. Armia Krajowa m-a ajutat să ajung în Gdynia. Apoi spre nord...

— Ar-ia Krajora...? întrebă Donovan, stâlcind limba poloneză ca un cowboy texan care încearcă să vorbească spaniolă, după cum își amintea Blum dintr-un film.

— Înseamnă Armata Teritorială. Serviciile poloneze. De acolo, un diplomat suedez mi-a aranjat transportul la Stockholm. Am un văr în Chicago, iar el a aranjat ca eu să...

— AK îmi este destul de familiară, locotenente, îi transmise directorul OSS.

— Desigur, domnule, spuse Blum.

— Întrebarea mea este de ce *tu*...?

Donovan se lăsă pe spate în scaun – haina kaki a uniformei lui era decorată cu insigne, indicându-i rangul și curajul.

— Trebuie să fi fost un milion de tineri ca tine, nerăbdători să plece din Dodge[8].

— Să plec din Dodge, domnule...? Blum îl privi confuz. Îmi pare rău, nu sunt sigur că știu ce...

— E doar o expresie, fiule. Înseamnă să pleci din oraș. Este dintr-un film western.

— Și mie îmi plac westernurile. Va trebui să îl văd pe acesta. Blum observă că șeful cel mare încă aștepta răspunsul lui. Am fost rugat să livrez un pachet important într-un loc sigur. Un text istoric, Talmudul din templul nostru. Este o colecție de legi și

[8] *Getting* (*the hell*) *out of Dodge* – trad. „A pleca (naibii) din Dodge”. Expresie care semnifică o plecare urgentă dintr-un anumit loc, în care situația începe să devină periculoasă. Referință la orașul Dodge, din Kansas, renumit prin faptul că, în perioada de glorie a filmelor western, cele mai multe erau filmate aici. (n.t.).

interpretări din Tora... De data aceasta, Donovan zâmbi vag, aruncându-i o privire lui Strauss, indicând că știa și ce era un Talmud. A fost scris în secolul al XII-lea de un rabin faimos. Dar, ca să se știe, nu eu am cerut asta, domnule.

— Ce nu ai cerut, fiule?

— Nu am cerut eu să plec. Eu am vrut să rămân și să fac ce pot acolo. Să am grijă de familia mea.

— Era sinucidere curată să rămâi acolo, fiule. Știi asta acum, nu-i așa?

— Da, domnule. Blum îi aruncă o privire căpitanului tăcut, Strauss, întrebându-se dacă și el e evreu. Dar nimic nu m-ar fi făcut să mă răzgândesc. Era familia mea, domnule. Sunt sigur că înțelegeți.

— Desigur. Înțeleg perfect. Cu toate acestea, trebuie să ai nervi de oțel, nu am dreptate? Dosarul tău spune că erai o cârtiță, un spion destul de bun încă de pe atunci. În Cracovia. Pentru asta este nevoie de mult curaj. Ai nervi de fier, fiule?

Blum ridică din umeri, simțind ochii generalului ațintiți asupra sa. Acela nu era un lucru pe care cineva să îl spună despre sine.

— Au existat multe momente în viața mea, domnule, de când au venit naziștii, când am fost nevoit să fac ceea ce era necesar ca să supraviețuiesc.

— Da, cred că înțeleg ce vrei să spui. Donovan dădu aprobator din cap. Fiecare dintre noi trebuie să renunțe la o părticică din sine, într-un anumit fel. În moduri pe care nu ni le-am fi închipuit niciodată, care ne pun la încercare.

Toată lumea știa că șeful cel mare ținuse cu o singură mână o mitralieră, rănit fiind, și își salvase astfel întreaga unitate. Generalul mai răsfoi o dată dosarul lui Blum, apoi îl puse pe masă.

— Suntem pregătiți să îți dăm acea șansă, fiule. Șansa pe care ai cerut-o, dacă ești dispus...

— Șansa să ce, domnule? Blum îl privi derutat, convins că, undeva pe parcursul discuției lor, el pierduse șirul logic.

— Să faci ceva mai mult. Nu asta ai tot cerut, locotenente? Directorul OSS mai luă o gură de cafea, apoi puse ceașca pe masă. Cum ai spus tu, să faci ceea ce este necesar.

12.

Își reumplură ceștile cu cafea în timp ce Căpitanul Strauss, despre care Blum era convins acum că este evreu, cel mai probabil de origine germană, începu să îi spună de ce îl chemaseră acolo.

Căpitanul începu ușor vag și ezitant.

— După cum știi, locotenente, Polonia este un loc extrem de necruțător acum… pentru evrei. Drept urmare, să ceri cuiva care a reușit să scape de acolo, riscând totul, și să își clădească o viață nouă… să ia în calcul, făcând un sacrificiu personal imens pentru noua lui patrie… poate chiar pentru întreaga lume… Strauss își drese glasul și îl privi pe Blum. Dacă vei considera că ceea ce suntem pe cale să-ți propunem este prea mult, nu va exista nicio consecință negativă, te asigur.

Atât Strauss, cât și Donovan îl priveau țintă pe Blum. O tăcere prelungită se lăsă în încăpere.

— Vreți să… mă întorc acolo? întrebă Blum, devenindu-i clar, în cele din urmă, ce îi cereau ei.

— Nu doar să te întorci, spuse căpitanul, ridicându-se cu dosarul lui Blum în mână și trăgându-și apoi scaunul lângă el. Vrem să localizezi pe cineva acolo pentru noi. În Polonia. Și să îl aduci la noi.

— Să îl scot din Polonia? Blum se holbă la ei, nevenindu-i să creadă. Știți cât de greu ar fi.

Căpitanul încuviință din cap.

— Mă tem că ceea ce-ți propunem este chiar mai complicat decât atât, locotenente… Trase adânc aer în piept și deschise dosarul. Sigur ai auzit de lagărele de muncă de acolo, nu?

— Desigur, dar, vă rog să mă iertați, căpitane, acelea sunt lagăre de muncă doar cu numele. Umblă vorba că oamenii sunt transportați acolo și nu se mai aude niciodată nimic de ei. Familii, orașe întregi. De fapt, sunt lagăre ale morții, afirmă Blum. Cred că amândoi știm acest lucru.

Căpitanul nu răspunse, dar dădu aprobator din cap. Gestul lui și privirea fixă a lui Donovan îi spuseră lui Blum exact ceea ce voiau ei de la el.

— Vreți să mă trimiteți înapoi în Polonia. Într-unul dintre acele… lagăre? întrebă Blum.

— Într-un loc pe nume Auschwitz, spuse generalul Donovan, preluând controlul. Cred că numele original al orașului este Oświęcim. Ai auzit de el?

Poate nu chiar după numele acela, dar Blum încuviință din cap de parcă lucrurile teribil de grave ar fi mai bine să rămână nerostite. Zvonuri neobosite circulau prin comunitățile de evrei din întreaga Europă despre ce se întâmpla în locuri ca acela – locuri atât de întunecate, atât de pline de rău și moarte, încât nici nu îți venea a crede că erau reale.

— Da, am auzit.

— Avem nevoie de cineva care cunoaște zona și care vorbește limba. Și care ar... Strauss îl privi în ochi. Putea să se integreze.

— Să se integreze? repetă Blum, confuz încă.

— Ceea ce îți propunem, locotenente, spuse „Wild Bill" Donovan aplecându-se înainte și privindu-l în ochi pe Blum, este să te strecurăm pe furiș în lagăr, iar tu să scoți pe cineva de acolo.

— În lagăr? Blum îl privi consternat. Pe cine...?

— O întrebare logică, spuse Căpitanul Strauss, preluând cuvântul de la șeful său. Dar mă tem că încă nu putem împărtăși cu tine această informație. Scoase o hartă din dosarul lui, o reproducere mărită a zonei din jurul lagărului. Te-am putea parașuta în timpul nopții. Aici. Arătă un punct pe hartă. Este la vreo 20 de kilometri de lagăr. Ai sărit vreodată, Nathan? Nu am văzut asta în dosarul tău.

— Dintr-un avion? Nu. Blum dădu din cap. Doar la antrenamente am făcut câteva simulări.

— Nu are importanță, te vom antrena noi. Trebuie să o faci o singură dată. Apoi, odată ajuns la sol, am stabili o întâlnire cu rezistența locală. Știm cum să pregătim toată treaba asta. Te putem infiltra în interior, ca parte din personalul care muncește acolo zilnic. Aceasta este partea ușoară. Aparent, muncitorii locali intră și ies în fiecare zi.

— Sunteți siguri de asta? insistă Blum.

Oamenii ăștia făceau ca misiunea să pară doar o simplă excursie cu trenul prin Chicago: mai întâi iei linia L până la Lake Street, apoi schimbi cu linia Southside, spre Garfield, și apoi...

— După cum îți poți imagina… Donovan se aplecă înainte, schițând vag un zâmbet fals. Să introduci pe cineva într-un loc ca Auschwitz nu este problema principală.

— Da, desigur, spuse Blum, trădând același zâmbet. Și mă puteți scoate de acolo? Cu persoana respectivă? Și apoi să ne aduceți înapoi în Statele Unite?

Mintea lui gonea prin toate scenariile, gândindu-se cât de riscantă era toată treaba asta. Nici măcar să intre în Polonia nu avea să fie ușor. Atât de adânc, în spatele liniilor inamice. Iar ideea de a sări dintr-un avion îl îngrozea. Și dacă nu reușea să se găsească cu rezistența locală? Avea să rămână captiv acolo. Singur. Sau dacă nu reușea să îl găsească pe bărbatul acela? Sau dacă nemții îl dibuiau? Era moarte sigură.

— Da, spuse Strauss, încuviințând din cap cu convingere. Cred că putem.

— Dar odată ajuns înăuntru, trebuie să știi că vei fi complet pe cont propriu, spuse Generalul Donovan. Vom face astfel încât uniforma ta de muncitor să aibă două fețe, să se transforme în uniforma lagărului. Nu știm exact unde este această persoană în interiorul lagărului. Ca să fim sinceri, nici măcar nu știm sigur dacă mai trăiește. Are 57 de ani și starea lui de sănătate nu e prea bună. Probabil că acolo se simte mai degrabă de 77 de ani. Și din câte am auzit…, șeful cel mare bătu cu degetul în masă și se încruntă. Viața înăuntru nu este tocmai ca o plimbare pe faleză.

— Da, am auzit zvonurile, spuse Blum. Îmi permiteți să fumez?

— Sigur, te rog, spuse Generalul Donovan, întinzându-se după o scrumieră și împingând-o spre el. Blum scoase un pachet de Lucky Strike și aprinse o țigară.

Din dosarul său, Strauss scoase o hartă desenată de mână și i-o întinse.

— Acesta este lagărul.

Perimetrul era împrejmuit cu două rânduri de sârmă și câteva turnuri de pază. Zeci de ceea ce păreau a fi sectoarele prizonierilor, denumite „blocuri”, toate numerotate. Privirea lui Blum căzu pe o clădire mică, dreptunghiulară, care era denumită „Crematoriu”.

— Știm că era acolo în urmă cu o lună. Știm cum să te introducem în obiectiv și cum să te scoatem. Ce trebuie să faci

tu pentru noi este să îl găsești. Avem o rută de evadare, suntem încrezători că va funcționa. De asemenea, avem și numele câtorva oameni din interior, prizonieri, chiar și gardieni, pe care te poți baza. Ideea este că vei avea la dispoziție doar 72 de ore și nicio modalitate de a lua legătura cu noi. Avionul care va veni după voi vă ateriza exact în locul unde te va lăsa. Și nu va veni decât o singură dată. Poate să rămână la sol doar câteva minute, apoi va pleca. Va trebui să fii acolo, la locul stabilit.

Blum îi privi îndelung.

— Și dacă nu sunt...?

— Dacă nu ești, mă tem că vei rămâne pe cont propriu. Generalul Donovan își împreună mâinile. Într-un loc foarte ostil. Dacă pierzi avionul, nu mai ai niciun bilet de întoarcere, fiule.

— 72 de ore... Blum rulă toate scenariile prin minte. Niciunul nu avea vreun rezultat prea roz. Și dacă îl găsesc, sunteți siguri că va dori să vină cu mine?

— Adevărul este, locotenente, spuse Strauss, lăsându-se pe spate în scaun, că nu suntem siguri de nimic din interior. Nu știm în ce stare se află el în prezent. Nici măcar nu știm dacă mai trăiește.

— Cu toate acestea, sunteți dispuși să riscați? Să mă trimiteți acolo?

Strauss îl privi pe Donovan.

— Da, suntem.

— Și nici măcar nu îmi veți spune cine este bărbatul acesta? Sau de ce este atât de important?

— Mă tem că nu putem, răspunse Generalul Donovan. Nu acum. În acest moment, putem doar să îți arătăm o fotografie. Evident, dacă vei fi de acord ți se va spune numele lui.

Blum scutură țigara de marginea scrumierei.

— Mi-aș risca viața pentru acest om, spuse el, privindu-i pe amândoi, iar voi nici măcar nu îmi puteți spune cu ce se ocupă?

Căpitanul dădu aprobator din cap.

— Mă tem că exact aceasta este situația, locotenente.

Blum privi din nou harta, absorbind toate informațiile. Vorbea limba și arăta potrivit pentru rol, se putea integra, după cum spusese Strauss. Și mai evadase din alte locuri înainte. Dar dacă nu îl găsea pe acel bărbat? Sau dacă nu putea să iasă de acolo? Ar rămâne de unul singur. Familia lui era moartă acum. Mulți

dintre prietenii lui probabil că erau și ei morți. Nu mai avea pe nimeni acolo.

— De unde știți toate astea? îi întrebă Blum, ridicându-și privirea spre ei. Amplasarea. Cum se intră. Faptul că puteți stabili o întâlnire cu rezistența locală.

Strauss mai scoase două fotografii din dosar.

— Acum două săptămâni eram în Portugalia. Unde m-am întâlnit cu bărbații aceștia doi, care, în urmă cu o lună, au reușit să evadeze din Auschwitz. Primii care au făcut-o vreodată.

— Rudolf Vrba… Căpitanul puse o fotografie pe masă. Și Alfred Wetzler. Sunt cehi. Ei mi-au spus totul. Mi-au descris configurația lagărului, rutina de acolo, zona înconjurătoare, prizonierii dinăuntru care ar putea fi de ajutor. Anumiți gardieni care ar putea fi mituiți. Harta este trasată de ei. Este actuală, până în urmă cu o lună. Va funcționa, Nathan. Cei doi au fost de acord și ei să ajute la derularea misiunii.

Blum își plecă din nou privirea asupra hărții: perimetrul dublu de gard din sârmă, turnurile de pază. Ochii i se opriră din nou pe clădirea dreptunghiulară.

— Și ce v-au spus cei doi evadați că se întâmplă aici? întrebă el, arătând spre Crematoriu.

La început Strauss nu răspunse, dar îi aruncă o privire șefului său. Apoi încuviință din cap, oarecum precaut.

— Ești sigur că vrei să știi?

— Îmi cereți să îmi risc viața, să mă întorc într-un loc din care am fost binecuvântat să scap, pentru a găsi un singur om, despre care nu îmi spuneți nici măcar cu ce se ocupă. Care este expresia aceea pe care o aveți voi…? Îl privi pe Donovan. Acul în carul cu fân? Deci, da, ce se întâmplă acolo? Blum puse din nou degetul pe clădire. Cred că este corect să știu cu ce m-aș putea confrunta, dacă aș accepta să merg. În caz că toate pregătirile acestea detaliate nu vor decurge așa cum trebuie.

— Nu mă refeream strict la misiune, locotenente, spuse Strauss, aruncându-i o privire lui Donovan, apoi își drese glasul și continuă. Te întrebam din perspectiva unui evreu. Oamenii sunt gazați acolo. În numere mari. Cu miile. Zeci de mii. Mai mult. Apoi trupurile lor sunt arse. Aici sunt cuptoarele. Căpitanul arătă și el pe hartă clădirea despre care întrebase Nathan. Dar ceea ce ți-am spus este strict secret și nu mai poate fi spus

nimănui, fie că poartă uniformă sau nu. Îl privi foarte serios pe Blum.

Acesta simți un gol în stomac. *Cuptoare.* Se lăsă pe spate, palid, cu o senzație puternică de greață învolburându-se înăuntrul lui. *Gazați.* Trase adânc aer în piept pe nas și expiră cuvintele lui Strauss. *Cu miile. Zeci de mii. Mai mult.* Auziseră cu toții zvonuri despre asemenea orori, despre ucideri în masă. Dar se rugaseră să fie doar zvonuri. Acum știa că totul e adevărat. Pe lângă acel groaznic adevăr, mai citi ceva pe chipul încordat al căpitanului OSS – suferință, durere.

— *Bisse yid*? întrebă Blum în idiș. Sunteți evreu?

Strauss tăcu pentru o clipă, apoi încuviință din cap și răspunse:

— Da.

— Și bărbatul acesta…, Blum își puse degetul arătător pe harta lagărului. Misiunea aceasta îi va ajuta și pe ceilalți, pe oamenii care sunt deja acolo…?

— Pe niciunul, din păcate.

Căpitanul clătină din cap, dând de înțeles că și el însuși își pusese aceeași întrebare.

Blum încuviință și el, ca o rudă apropiată care primește o veste proastă despre familie, lăsându-se pe spate în scaun.

— Oameni gazați… Bărbatul acesta, despre care nu vreți să îmi spuneți nimic… Doar 72 de ore să îl găsesc… Altfel, nu am nicio șansă să scap… Se întoarse spre Donovan. Dacă îmi permiteți, domnule general, sunteți un negociator dur.

— Da. Directorul OSS chicoti. Și asta nu este tot, mă tem. Avem nevoie rapid de răspunsul tău.

— Cât de rapid?

Blum își stinse țigara.

— Până mâine.

Donovan se ridică.

— Mâine…? Blum căscă ochii mari.

Șeful cel mare își puse mâna pe umărul lui și zâmbi din nou.

— Cred că tu ești cel care și-a exprimat dorința de a face ceva mai mult, locotenente.

— Da.

Blum se ridică și el.

— Faci o treabă bună pentru noua ta patrie, fiule, spuse generalul. Sunt sigur că ți se va accepta cererea de relocare în

Fort Ritchie în curând. Asta dacă vrei să mergi pe drumul acela. Donovan întinse mâna. Cred că îți imaginezi cât de multe depind de misiunea aceasta.

— Mulțumesc, domnule, răspunse Blum, strângându-i mâna aspră și fermă. Dar am o întrebare, dacă îmi permiteți.

— Desigur, spune.

Mâinile încă le erau împreunate.

— Bărbatul acesta... Dacă îl scot de acolo... Va salva sau va costa vieți, într-un final?

— Într-un final... Șeful încuviință din cap, ororile războiului citindu-se în ochii lui pătrunzători și fermi. Mă tem că răspunsul este ambele.

Blum dădu aprobator din cap, își luă chipiul de pe masă și făcu un pas spre ușă.

— Mulțumesc, domnule.

Apoi se opri, ezitând pentru o clipă, simțind ceva învolburându-se în stomacul lui – curaj sau prostie, avea să decidă mai târziu care dintre acestea – și se întoarse.

— Încă un lucru...

Donovan se așezase deja la biroul său și începuse să analizeze un raport. Strauss, strângând dosarul de pe masă, ridică privirea.

— Desigur.

— Încă nu mi-ați spus cum plănuiți să mă scoateți de acolo.

13.

În noaptea aceea, după ce aproape toată unitatea se dusese la culcare, Blum rămase să fumeze o țigară pe treptele din spate ale cazărmii ofițerilor, lângă K Street. Tunetele zguduiau cerul în depărtare.

Dacă întâlnirea de mai devreme, din clădirea A, ar fi fost ca să îi confirme transferul la Fort Ritchie, poate că Blum ar fi sărbătorit mergând la un film; unul nou, *A avea sau a nu avea,* cu Humphrey Bogart și Lauren Bacall, adaptare după romanul lui Hemingway. Sau mai era fata aceea cu care ieșise de câteva ori, verișoara unui vecin din Chicago, care lucra în departamentul de cosmetice de la Woodward & Lothrop, un

magazin universal imens de acolo. Fata era drăguță și o făcea să râdă destul de ușor, ceea ce îi amintea întotdeauna de sora lui. Și, spre deosebire de mulți ofițeri din unitatea lui, ea nu părea să fie deranjată de accentul său european.

Dar Nathan rămase în unitate. Se simțea așa cum se simțise în noaptea când plecase din Cracovia, când știuse, în adâncul sufletului, că își lua la revedere de la familia lui pentru totdeauna. Că i se impusese o alegere pe care el nu o putea cataloga într-un mod logic sau corect, dar una pe care știa că trebuia să o accepte.

Va salva sau va costa vieți, într-un final?

Ambele, spusese Generalul Donovan.

Noaptea era caldă. Îi amintea de multe asemenea nopți petrecute acasă, când umiditatea era atât de densă, încât o puteai întinde pe pâine dacă nu aveai unt la îndemână – așa spunea mama lui.

Așadar, cum putea el să aleagă? *Va salva sau va costa vieți*? Ce alte calcule mai trebuia să ia în seamă pentru a se decide? Tatăl lui l-ar fi întrebat acest lucru pe general, cu pipa în mână. Blum aproape că îi putea auzi glasul cumpătat rostind întrebarea.

Sau rabinul Leitner, instructorul său? Blum își aminti ceva din Mișna, una dintre acele nenumărate învățături ale dreptului iudaic, care îi erau băgate în cap în încăperi slab luminate când era copil, în timp ce gândurile lui zburau pe fereastră, la lucruri mai interesante: un meci de fotbal cu prietenii luni, în parcul Krasinski, gâsca pregătită de sabat de mama, care îl aștepta acasă. Cu supă de orz și găluște *kreplach* și un *kompot* din mere și prune.

Pidyon shvuyim – așa era formulată legea în ebraică.

Să răscumperi un prizonier.

Trăgând un fum din țigară, Blum și-l aminti pe bătrânul rabin întrebând cândva, glasul răsunându-i în sinagoga pustie, dacă răscumpărarea libertății unui om ținut ostatic ar salva sau ar costa vieți, în cele din urmă? Sau poate că, explicase rabinul, doar ar provoca greutăți și suferință în plus. „Nu putem ști pe deplin ce este bun pe termen scurt, înțelegi asta, Nathan?” Sigur, o viață ar fi salvată, recunoscuse rabinul. „Dar dacă apoi alte vieți ar fi luate și ținute captive, în același fel? Ai cheltui fondurile menite pentru reamenajarea templului pe această

răscumpărare, lăsând, astfel, templul de izbeliște? Desigur, dacă am vorbi de fiul sau fratele tău, răspunsul nu ar mai fi atât de clar”.

Pentru Blum, dacă ar face ceea ce îi propuneau Strauss și Donovan, nu ar însemna să „răscumpere” o viață, ci, mai degrabă, să o dea pe-a lui la schimb; cam ca o recompensă. Blum ar fi recompensa. Zâmbi – parcă îl și vedea pe bătrânul rabin mângâindu-și gânditor barba cenușie, bombănind și întrebând cum altfel ai putea lua decizia de a plăti sau nu pentru viața unui prizonier, dacă nu ai știi răspunsul la întrebarea *va salva sau va costa vieți*?? Eliminând din ecuație omul al cărui viață era ținută captivă – aflând dacă e frate sau străin. Acesta era singurul răspuns logic.

Blum își aminti că, încă de când împlinise 17 ani și naziștii intraseră mărșăluind în Cracovia, niciun răspuns nu mai fusese simplu.

Își mai aminti că părinții și sora lui își sacrificaseră viețile pentru ca el să poată fi aici, acum. Mulți alții ar fi putut fi aleși să plece în locul lui să ducă Talmudul la Stockholm. Mai erau Perlman sau Pincas Schreive, își spuse Blum. Și ei erau la fel de ageri ca el când venea vorba de evitarea nemților. *De ce nu i-au ales pe ei*? În mintea lui apăru licărul de speranță din ochii triști ai tatălui său, când își luaseră rămas-bun pentru ultima oară. Speranța se stinsese, amândoi aveau senzația că se îndreptau spre destine diferite, ca ramurile divergente ale aceluiași copac.

Iar acum să se întoarcă acolo, într-o misiune care era mai mult sinucidere decât speranță. Pentru un bărbat oarecare, un om cu un nume și un chip, nimic mai mult, a cărui valoare era posibil ca lui să îi rămână necunoscută pentru totdeauna. Decizia de a pleca din Cracovia – *Este o mare onoare,* insistase tatălui lui – ar fi anulată dacă Blum ar sfârși sacrificându-și viața în același loc în care ei renunțaseră la viețile lor pentru ca el să poată pleca.

Atunci, cum altfel ar putea decide? Îl privise pe general în ochi, sperând să găsească răspunsul în ei*. Îți imaginezi cât de multe depind de misiunea aceasta.* Expresia de pe chipul lui era aceeași cu a tatălui său în timpul acelor ultime clipe petrecute împreună. Dar generalul mai spusese și că: *Nici măcar nu știm sigur dacă mai trăiește.*

Șansele de eșec erau mari. Blum citise clar acest lucru în expresiile sobre ale lui Strauss și Donovan. Dincolo de nevoia și importanța strategică a acestei misiune, cei doi știau bine unde îl trimiteau pe Blum.

Scoase din portofel mica fotografie cu el și Leisa – ea avea 14 ani și stătea pe pervazul ferestrei deschise din casa familiei lor din provincie, din Masuria. El de-abia începuse să se bărbierească pe atunci.

Am un cadou pentru tine, îi spusese ea.

Își aminti cum stăteau pe balconul apartamentului lor înghesuit de pe strada Jozefinska, cu picioarele legănându-li-se peste margine.

— Nu vreau să pleci, îi spusese Leisa.

— Nici eu.

— Atunci, de ce...? îl întrebase ea rugătoare. Spune-i lui papa că te-ai răzgândit.

Când el avea 6 ani, iar ea 3 anișori, tatăl lor îl pusese să promită că va avea mereu grijă de sora lui – la școală, în parc. Odată, când ea era încă în fașă, tatăl lui o scosese pe fereastra apartamentului de la etajul patru, spunând: „Îi dau drumul. Dacă nu promiți să ai grijă de ea”.

„Promit, promit”, strigase Blum, neștiind că fereastra avea un pervaz lat și că Leisa nu fusese nicio clipă în pericol.

— Trebuie să plec, îi spusese el. Templul depinde de asta. Vei fi bine. I-am spus prietenului meu Chaim să aibă grijă de tine dacă se întâmplă ceva.

— Weissman? Este un idiot, răspunsese Leisa, strâmbând din nas.

Adevărat, Chaim era încrezut și lăudăros, dar cunoștea toate aleile și căile ferite de pericol mai bine ca oricine din ghetou. Și mereu întreba de Leisa.

— Cu toate astea, dacă lucrurile merg prost iar el vine după tine, trebuie să pleci cu el, îi spusese Blum, privind-o cu seriozitate. Chiar dacă mama și tata nu vin. Este important, Leisa. Trebuie să îmi promiți.

Ea doar își coborâse privirea spre strada de dedesubt, unde zări un vânzător împingând un cărucior cu legume.

— Trebuie să îmi promiți, repetase Nathan.

— Bine, îți promit, fusese ea de acord în cele din urmă.

Blum o privise atent.

— Ai cuvântul meu. Promit.

— Bine, spusese el zâmbind.

Trecuse ceva timp până când ea își întorsese privirea spre Blum.

— Crezi că ne vom mai vedea vreodată?

— Absolut, răspunsese el. Pun pariu pe viața mea.

— Vom vedea. Nu îmi fac atât de multe griji pentru noi, Nathan – tata întotdeauna se descurcă, în orice situație – cât îmi fac pentru tine. America este un loc atât de diferit. Și tu nu vorbești o boabă de engleză.

— Nu este adevărat. Știu să spun „Pun'le sus", zise el pe un ton ca cele auzite în filmele western, apoi gesticulă de parcă ar fi avut un pistol și ar fi cerut cuiva să ridice mâinile sus.

— Nathan, nu mă tachina. Oricum, am ceva pentru tine. Așteaptă aici. Leisa intrase în casă și se întorsese după un minut sau două cu o partitură muzicală. Era concertul pentru clarinet în A major al lui Mozart. Unul dintre preferatele ei, pe care îl cântase la recitalul de la Conservator cu un an în urmă. Prinse prima pagină între degete și o rupse din legătură.

— Leisa, nu!

Apoi o împături în jumătate, pe lungime, și rupse pagina în două.

— Poftim..., împături o bucată într-un pătrat mic. Tu păstrezi jumătatea asta, iar eu o păstrez pe a mea. Când ne vom revedea, vom lipi bucățile la loc. Uite așa. O despături pe a ei și le uni din nou, portativele potrivindu-se perfect. Acesta este pactul nostru, bine? Este ca un bilet, dacă vrei. Nu o să-l pierzi, nu-i așa?

— Vor trebui să mă omoare ca să mi-l ia, răspunse el rânjind.

— Păi, aș prefera să nu lași să se întâmple asta. Apoi îl privi intens, căscând ochii negri și plini, parcă, de o presimțire neagră. Dar este valabil și pentru mine. Își aruncă brațele pe după gâtul lui. O să îmi fie dor de tine, Nathan.

— Și mie de tine, Doleczki.

Leisa nu voia să îi dea drumul.

— Orice ai face, Leisa, să continui să cânți. Asta ești tu. Să nu îi lași niciodată să îți răpească asta.

— N-o să-i las, răspunse ea, tremurând de teamă.

— Și nu uita, când situația devină critică...

— Da, Chaim. Leisa încuviință, cu capul pe umărul lui. Dacă tu spui că așa trebuie.

Acum, stând pe treptele din spate ale cazărmii, Blum despături jumătatea de pagină pe care o păstrase în acești ultimi trei ani. *Wolfgang Ama*... scria pe partea lui de partitură, în susul paginii. *Concerto ein*...

Apoi portativele de început.

Blum închise ochii și își închipui că Leisa strângea partea ei de partitură în pumn când gloanțele o răpuseseră. Știa, în inima lui, că așa se întâmplase.

Doi soldați trecură grăbiți, iar el se ridică. Cei doi îl salutară.

— Domnule.

Blum îi salută și el.

Sunt sigur că ți se va accepta cererea de relocare la Fort Ritchie, dacă vrei să mergi pe drumul acela.

Își aminti de bar mitzvah-ul lui în Cracovia, când vorbise de Aliyah – ca toți evreii, și el făcuse promisiunea de a merge în Țara Sfântă într-o bună zi. O promisiune pe care mulți nu și-o respectă niciodată. Poate că misiunea aceasta era aliyah pentru el – să își onoreze părinții și moartea lor. Aceasta era soarta lui. Nu să meargă în Ierusalim, în Țara Sfântă, ci într-un lagăr din pădurile din sudul Poloniei, unde se petreceau lucruri groaznice.

Pământul făgăduinței pentru el.

Pentru a-l găsi pe acest singur om.

Fără vreun bilet de întoarcere.

Împături din nou partitura Leisei și o băgă în portofel, lângă fotografia ei. Stingând țigara, își luă chipiul și dădu să intre înăuntru, dar se opri pentru o secundă. Faptul că se gândise la ea, ceea ce încerca să nu facă prea mult zilele acestea, îi umplu ochii de lacrimi.

La câteva luni după ce aflase de soarta surorii lui, primise și vestea despre Chaim Weissman: murise în urma unei căzături de pe un acoperiș, pe strada Limanowa, în timp ce fugea de nemți, chiar în dimineața când familia lui Blum fusese ucisă.

Când acel camion cu trupe ajunsese în fața clădirii lor și nemții porunciseră tuturor să iasă afară, *Schnell*!, probabil că Leisa așteptase, exact așa cum o rugase Blum să îi promită. Se ascunsese în casa scării, sperând. Poate chiar până în clipa când ei dăduseră buzna în casă și o târâseră afară, țipând.

El o să vină, o să vină, probabil că își spusese în sinea ei. *Nathan mi-a promis.*

Chiar și în timp ce erau aliniați la perete și ciuruiți.

14.

Înainte de începerea turei lui în dimineața următoare, Blum merse în clădirea principală și întrebă de biroul Căpitanului Strauss, care se dovedi a fi o gheretă mică și slab luminată la etajul trei, în capătul unui coridor lung. Blum rămase în fața biroului câteva secunde, ținându-și chipiul în mână, apoi bătu la ușă.

Căpitanul ridică privirea din hărți și rapoarte și păru încântat să îl vadă.

— Locotenente.

Biroul lui Strauss se afla parcă la o lume distanță de al șefului său. Singura sursă de lumină era o lampă de pe masa metalică, lângă razele care pătrundeau prin obloanele ferestrei. Un perete era acoperit de rafturi ticsite de cărți greoaie. O hartă a Poloniei și o alta a Europei acopereau un alt perete. Pe masa de scris, Blum zări două fotografii înrămate. O femeie cu părul negru, frumoasă – cel mai probabil soția căpitanului – și doi copii mici, iar în cealaltă fotografie un cuplu în vârstă. Bărbatul purta un costum negru și avea o barbă scurtă, iar soția lui, o rochie albă și pălărie.

Strauss se împinse cu scaunul din spatele mesei, așteptând.

— Deci, când trebuie să plec? spuse Blum.

Căpitanul zâmbi, se ridică și întinse mâna.

— Poimâine. Cel puțin spre Marea Britanie. Misiunea este stabilită pentru sfârșitul lunii mai. Adică avem două săptămâni să ne pregătim acolo, să te familiarizezi cu terenul și cu lagărul. Să știi la ce să te aștepți înăuntru. Va trebui să slăbești câteva kilograme. Nu ar trebui să fie prea greu, cu ce ne dau să mâncăm zilele astea.

Blum rânji.

— Șeful va fi încântat. Al naibii de încântat, spuse Strauss, așezându-se pe marginea biroului. Va dori să te felicite el însuși,

desigur, dar astăzi este la Casa Albă. Poți să îmi arăți încheieturile tale, te rog?

— Încheieturile…? Blum întinse mâinile.

Strauss încuviințǎ din cap, întorcându-i mâna stângă cu palma în sus. Nu ai vreo problemă cu acele, nu?

— Cu acele… Nathan dădu din cap. Nu, de ce?

— Nu îți face griji. Îți vom explica mai târziu. Știu că totul se petrece foarte repede pentru tine. Există cineva aici care ar trebui să știe de tine?

— Aici…? Adică în America? Doar un prieten, poate. Nimeni special. Poate vărul meu și soția lui, din Chicago. Ei m-au adus în țară.

— Hai să ne asigurăm că ținem pentru noi motivul real al călătoriei tale. Ce-ar fi să le spunem, pur și simplu, că ești transferat cu serviciul? E un lucru foarte comun în zilele noastre, nu trebuie să mai dăm alte detalii.

— Înțeleg.

— A, și mai este ceva… Strauss se întinse peste birou și deschise un dosar, din care scoase o fotografie. Presupun că acum nu mai există niciun motiv pentru care să nu îți arătăm asta.

Era fotografia unui bărbat de vârstă mijlocie, în jur de cincizeci de ani. Un chip obosit, dar plăcut, obraji ușor lăsați, ochelari cu rame subțiri, păr cenușiu, pieptănat într-o parte.

— El este omul tău, spuse căpitanul. Deși e posibil să nu mai arate la fel acum.

Blum analiză fotografia.

— Nu îți face griji, până vom termina îi vei fi reținut fiecare rid de pe față.

— Cum îl cheamă? întrebă Blum.

Bărbatul părea blând, dar ochii îi erau serioși, înțelepți. Pe o parte a nasului avea o aluniță. Blum se întrebă cine era acest om și ce anume știa el de îl făcea, mai presus de oricine altcineva, să merite ca Nathan să își riște viața pentru salvarea lui?

— Numele lui este Mendl, cu un singur „e”. Alfred. Este profesor. Din Lvov. Mă tem că, deocamdată, asta e tot ce-ți pot spune.

— Mendl…, bâigui Blum. Care este domeniul lui de activitate?

— Fizica electromagnetică. Ceva destul de sofisticat. Știi ceva despre asta?

— Știu că un măr cade pe pământ dacă îl scapi.

Strauss rânji.

— Cam atât știu și eu. Dar o mulțime de oameni foarte inteligenți de aici spun că ceea ce știe Mendl este indispensabil. Și că merită să facem orice ne stă în putință ca să îl aducem în Statele Unite. Cred că ar trebui să știi, Nathan – sper că este în regulă că îți spun așa, o să fim în permanență împreună pentru următoarele două săptămâni – că această misiune, oricât de dificilă ar părea, are implicații până la cel mai înalt nivel. Și nu doar în clădirea aceasta, dacă înțelegi ce vreau să zic. Tot ce pot să îți spun este că, acceptând să participi, îi faci țării tale o mare favoare.

Blum încuviință din cap și simți un fior de mândrie.

— Vă mulțumesc, domnule.

— Ceea ce m-ai întrebat ieri… Strauss se așează pe scaun și îl privi. Dacă sunt evreu. Tatăl meu este cantor. Întoarse fotografia cu cuplul în vârstă spre Blum. Congregația lui este în Brooklyn. Templul Beth Shalom. Toată lumea îl întreabă mereu de ce…? De ce nu facem mai mult ca să ajutăm? Atât de multe lucrurile groaznice care se întâmplă în Europa ies la iveală. Eu îi spun că nu stăm degeaba, dar știu, în inima mea, că nu există nicio soluție. Să scurtăm blestematul ăsta de război cât de mult putem și să îi alungăm pe naziști de la putere este singura soluție. Iar asta… ceea ce ne ajuți tu să facem, dacă ne reușește – deși nu îți pot explica pe deplin detaliile mizei – va face mai mult decât orice ar putea face vreodată oricare dintre noi. Te rog…, Strauss se întinse peste birou și luă înapoi fotografia lui Mendl, zâmbind oarecum trist. Momentan, este singura fotografie pe care o am cu el. Nu îți face griji, vei ști fiecare por de pe fața lui până vei pleca. Îl voi informa eu pe ofițerul tău superior. Presupun că există cineva care îți va lua locul?

— Mojowitsky, spuse Blum. Este în EU-4. Este destul de bun.

— Bine, atunci… Căpitanul OSS încuviință din cap și se ridică.

Blum se ridică și el.

— Dacă nu te deranjează, spuse căpitanul, scoțându-și ochelarii, sunt curios într-o privință…

— Care anume?

— Presupun că amândoi ne-am gândit la riscurile a ceea ce vei face. Pot doar să îmi închipui, pentru că Generalul Donovan și cu mine nu ți-am prezentat atât de atrăgător propunerea noastră…

— Vreți să știți de ce am fost de acord să plec?

— Da. Ținând cont, desigur, de faptul că eu însumi m-aș înscrie într-o secundă, dacă aș fi ceea ce caută ei.

Blum zâmbi ușor. Privirea îi căzu pe rafturile din fier aliniate de-a lungul peretelui. Printre dosare și cărți masive, zări câteva volume în ebraică, legate în piele. Strauss era fiul unui cantor.

— Văd un Talmud. Se întâmplă să aveți și o Mișna aici?

Mișna Sanhedrin era cea mai veche culegere scrisă de dogme ale dreptului religios ebraic, din Tora, ceva ce fiul unui cantor citise probabil la primele sale lecții.

— Pe undeva, răspunse căpitanul ridicând din umeri. Poate.

— Capitolul 4, versetul 5. Blum se ridică. Nu pot să vă explic mai bine altfel.

— Capitolul 4, versetul 5… O să văd dacă pot să găsesc o Mișna. Altceva?

— Nu, domnule. Strauss îl salută, iar Blum îi întoarse salutul. De fapt, ar mai fi ceva…, spuse el, întorcându-se în pragul ușii. Mă tem de ceva.

— Sper că nu de spații înguste, spuse căpitanul. Este posibil ca lucrurile să devină destul de înghesuite odată ce te lăsăm acolo.

— Nu. Blum dădu din cap și zâmbi. De înălțime.

•

După plecarea locotenentului, Strauss rămase așezat la birou pentru mult timp. Se simțea de-a dreptul optimist. Catfish era din nou în cărți! Luă telefonul pentru a-i da vestea lui Donovan – șeful avea să fie în extaz – dar apoi se gândi mai bine și puse receptorul jos. Se ridică de pe scaun și merse la rafturi, căutând ceea ce îi spusese Blum. Mișna era ultima pe un rând de cărți. Strauss nici măcar nu știa de ce o avea. În mod sigur nu pentru că îl încerca vreun sentiment religios în ultima vreme. În ultimii trei ani, mersese la templu doar cu ocazia sărbătorii Iom Kipur[9]. Poate pentru a-și mulțumi tatăl, care îi dăruise lui Strauss cărțile

[9] Ziua ispășirii – este cea mai însemnată dintre cele trei mari sărbători evreiești. Este o sărbătoare deosebit de sobră și austeră, care cuprinde un post absolut de 25 de ore, care marchează ziua ispășirii. În Tora este numită Yom haKippurim. (n.t.).

sfinte înainte ca băiatul să plece la datorie, și care era dezamăgit că fiul lui, după ce terminase dreptul și începuse să își servească țara, se îndepărtase de credință.

„Într-o zi te vei întoarce, ai să vezi”, îi spusese tatăl lui.

Mișna Sanhedrin.

Strauss luă cartea de pe raft și se așeză din nou pe scaun, răsfoind volumul legat în piele până găsi ceea ce căuta: capitolul 4, versetul 5.

Era despre povestea lui Adam. Un învățăcel anonim – Strauss habar nu avea cine – își scrisese pe marginea paginii comentariul despre text cu roșu.

Găsi pasajul menționat de Blum și începu să citească, zâmbind. Știa exact ce urma; era una dintre primele învățături care îi fuseseră și lui băgate în cap la școala religioasă.

Se gândi la Blum, la familia pe care o lăsase în urmă. Toți erau morți acum. Dar băiatul se simțea responsabil pentru ei. Era un lucru foarte curajos ceea ce făcea. Dar nu atât de curajos când ai pierdut totul. Totul în afară de un singur lucru. Singurul care mai conta.

— Dumnezeu să te apere, șopti Strauss. Să ne apere pe toți.

După care citi următorul pasaj, deși îl știa deja pe de rost:

> *Din acest motiv, la început a fost creat un singur om. Ca să ne învețe că cine distruge o viață e considerat de Scriptură ca și cum ar distruge o lume întreagă*; *iar cine salvează o viață e ca și cum ar salva o lume întreagă.*

PARTEA A DOUA

15.

Aprilie

În blocul 36, în baraca unde erau 250 de oameni, câte doi în pat, Alfred calculă că era în lagăr de trei luni. Tăioasa iarnă poloneză se îmblânzise în sfârșit, iar noroiul de pe jos începuse să se dezghețe.

Nemții îi luaseră cărțile, lucrările, totul, în prima zi în care sosise acolo. Probabil că toate sfârșiseră în foc, ca niște gunoaie oarecare. Dacă ar fi avut măcar o idee despre ce erau... Cu toate acestea, Alfred simțea o mică satisfacție – rezultatul ar fi putut fi altul dacă monștrii aceștia ar fi reușit să-i folosească munca în beneficiul lor.

Umbla vorba, încă de pe vremea când el era în Vittel, că nemții făceau progrese în crearea unui izotop fisionabil. Alfred știa că munca la acest izotop avea loc într-un laborator din Haigherloch, pe râul Eyach, folosind apă grea din Norvegia. Dar îmbogățirea uraniului era doar primul pas dintr-un proces foarte lung. Trebuiau să extragă plutoniu din uraniu și apoi să separe izotopul fisionabil, cunoscut drept U-235, din vărul lui mai greu, U-238, despre care el auzise că Fermi[10] îl izolase cu succes la ciclotronul său din Chicago. Iar ca să faci acest lucru, existau câteva metode netestate. Puteai bombarda izotopii cu unde electromagnetice. Lawrence[11] demonstrase că un atom încărcat cu sarcină electrică, călătorind printr-un câmp magnetic, se mișcă într-un cerc a cărui rază este determinată de masa sa. Atomii mai ușori U-235 ar forma un arc mai îngust decât cei mai

[10] Enrico Fermi, fizician italian naturalizat în Statele Unite, laureat al Premiului Nobel pentru Fizică în anul 1938, descoperitorul fisiunii nucleare. A fost creatorul primului reactor nuclear și a avut un rol important în Proiectul Manhattan. (n.t.).

[11] Ernest Orlando Lawrence, fizician american, laureat al Premiului Nobel pentru Fizică în 1939, cunoscut pentru inventarea, utilizarea și îmbunătățirea ciclotronului, precum și pentru lucrările sale din domeniul separării izotopilor de uraniu în cadrul Proiectului Manhattan. (n.t.).

grei, U-238. Dar putea durea ani întregi să separi cantitățile necesare.

Apoi mai era difuzia termică, circulând hexafluorura de uraniu între cămășile de răcire și aburul de înaltă presiune.

Dar cercetările lui Alfred arătaseră că cea mai bună cale de a face acest lucru era prin difuzia gazoasă, ceea ce însemna că izotopii necesari puteau fi separați pompând uraniu în formă gazoasă spre o barieră poroasă, moleculele mai ușoare trecând prin ea mult mai repede decât cele grele. Viteza de difuzie a unui gaz este invers proporțională cu rădăcina pătrată a masei lui nucleare. Mai devreme sau mai târziu, toți se vor lovi de problema aceasta. Nemții, americanii și britanicii. Deși Alfred auzise că, după ce scăpase din Danemarca ocupată și fugise în Londra, Bohr[12] era acum în Statele Unite – poate că Aliații își uniseră eforturile. Și erau doar doi oameni în lume care lucraseră la acest tip de cercetare. Despre celălalt, Bergstrom, Alfred auzise că e de partea naziștilor acum. Pentru Bergstrom contase întotdeauna doar munca lui – indiferent cine o finanța. Și să rămână în viață. Alfred auzise că și americanii făceau progrese.

Știa acum, în timp ce nota niște formule în lumina vagă a înserării, că ar fi trebuit să plece din Polonia în urmă cu mult timp. Toată lumea îl îndemnase să o facă. „Vino în Copenhaga”, îi spusese Bohr. „Poți să lucrezi cu mine. Marte și Lucy vor fi mai în siguranță aici”. Dar Lvov era casa lor. Marte avea familia acolo. Își construiseră o viață acolo. Vreme de doi ani fuseseră în siguranță, protejați de ruși, prin pactul de neagresiune sovieto-german. Dar de îndată ce rușii își luaseră tălpășița, călătoriile în Europa deveniseră imposibile. Într-o zi, bărbați în cămăși maronii cu zvastici dăduseră buzna în biroul lui și îi spuseseră că nu mai este profesor, ci doar un jidan bolșevic. Îi aruncaseră cărțile de pe rafturi și îi distruseseră lucrările – slavă Domnului că el ținea întotdeauna lucrările cu adevărat importante acasă – și îl împinseseră pe scări. Chiar în fața doamnei Zelworwicz, cu care el lucrase în laborator vreme de 11 ani. Alfred fusese norocos. Mulți dintre colegii lui fuseseră târâți afară, în piață, și împușcați. În curând, toți evreii fuseseră forțați

[12] Niels Bohr, fizician danez de origine evreiască (din partea mamei), care a avut contribuții esențiale la înțelegerea structurii atomice și a mecanicii cuantice. A fost autorul modelului atomic care îi poartă numele. (n.t.).

să se mute în ghetou. Circulau zvonuri despre deportări în masă în lagăre.

Apoi, două luni mai târziu, un emisar de la ambasada Paraguayului în Varșovia reușise să îl găsească și îi explicase, într-o cafenea de pe strada Varianska, că „am găsit o soluție”.

Alfred se gândise să înceapă o viață nouă în America, împreună cu Marte și Lucy. Poate chiar să obțină un post de profesor, la Universitatea din Chicago, alături de Fermi. Sau în California, unde s-ar fi reunit cu Bethe și Lawrence. Poate chiar cu Bohr. Toți laureați ai Premiului Nobel. Ca om de știință, el nu se ridicase niciodată la nivelul lor, desigur, când venea vorba despre partea teoretică. Dar, ca cercetător, și munca lui era valoroasă. Iar acum uite…

Alfred privi abătut în jurul lui, în baracă. Oameni care își târau picioarele înapoi la paturile lor, epuizați, ca niște fantome lipsite de suflet. Cei unul sau doi care aveau să dea ceva la schimb pentru țigări trăgeau lacomi din ele. Doi muriseră chiar în ziua aceea în sectorul lui de activitate. Unul în urma unei lovituri cu bâta în cap – căzuse lat pe loc; celălalt, pur și simplu, de epuizare, renunțase și fusese împușcat.

Da, Alfred așteptase prea mult.

Marte era moartă. Știa asta în adâncul sufletului, la fel de clar ca imaginea ei frumoasă pe care o avea în fața ochilor. Marte se îmbolnăvise la Vittel, iar starea i se agravase în timpul călătoriei cu trenul. Animalele astea nu iroseau nici măcar o supă pe bolnavi. Singurul motiv pentru care el fusese trimis în colțul celor cărora li se permitea să trăiască era că vorbea germană la fel de bine ca un nativ, o marfă prețuită în lagăr.

Și Lucy… blânda și frumoasa lui Lucy. Cel mai probabil, și ea pierise. Alfred se căsătorise târziu, iar fiica lui fusese ca un dar neașteptat, o comoară neprețuită – de parcă ar fi descoperit teoria atomică și principiul originilor în același timp. La puțin timp după ce ajunseseră aici, Alfred primise vorbă de la soția unui camarad de baracă că Lucy căpătase tifos, ceea ce era o sentință la moarte în locul acesta. Și forța lui Alfred începuse să se stingă. Și de ce nu? Ce rost mai avea să rămână puternic și să trăiască? În fiecare zi dispăreau alte sute de oameni. Blocuri întregi. Gardienii spuneau că fuseseră transferați în alt lagăr de muncă. În cel din apropiere, la Monowitz. „Sunt fericiți acolo”, li se spunea. Dar toată lumea știa. Duhoarea emanată din clădirea

cu acoperiș plat, de lângă poartă, era îngrozitoare, iar dâra neagră de fum care venea dinspre închisoarea vecină din vest, Birkenau, și plutea deasupra lagărului, le amintea zilnic de ce se întâmpla acolo. *Himmelstrasse.* Drumul către rai, așa era numit. Și toți aveau să meargă pe el în curând.

Drumul către moarte ar fi fost un nume mai potrivit.

În urmă cu o lună sau două, Alfred începuse să pună cap la cap părți din munca lui, scriindu-le pe orice bucată de hârtie găsea. Parcurse în mintea sa sute de progresii, zece ani de cercetări, începând cu presupunerile de bază: Viteza de difuzie a gazelor este invers proporțională cu rădăcina pătrată a densităților lor – Legea lui Graham; diversele metode de a izola izotopul necesar U-235 de vărul lui mai greu, U-238. Toate mâzgălite pe spatele etichetelor alimentare furate din bucătărie sau pe listele de apel mototolite și lăsate în zăpadă. Rescrisese nesfârșitele succesiuni de formule și ecuații. Trasase schițe aproximative ale izotopului trecând prin diversele stadii radioactive; viziunea lui pentru genul de membrane de care ar fi nevoie pentru ca izotopul să treacă; își scrisese până și propriile gânduri despre posibilitățile declanșatoare pentru „dispozitivul” adevărat, după cum îl numeau ei, în cea mai teoretică formă a sa: un dispozitiv care, teoretic, ar valorifica uriașa energie explozivă creată de reacțiile în lanț provocate de izolarea izotopului. Alfred discutase această posibilitate pentru prima dată cu Szilard[13], la o conferință în Manchester, în ’35. Rescrisese mare parte din cercetările lui timpurii în minte. Discursurile lui în cadrul Academic Scientifica și cursurile pe care le ținuse. Munca lui alături de Otto Hahn și Lise Meitner la Institutul Kaiser Wilhelm, din Berlin. Zece ani de cercetări – orice își putea aminti din ei – ținuți în sertarele creierului său. Măcar îl ținea întreg la minte. Scrisese totul pe hârtie și le vârâse într-o cutie metalică de cafea, pe care o ascundea în podeaua de sub

[13] Leo Szilard, fizician evreu născut în Ungaria și emigrat în Statele Unite. A formulat ipoteza existenței reacțiilor nucleare în lanț și, împreună cu Enrico Fermi, a construit primul reactor nuclear. A redactat o scrisoare, semnată de Albert Einstein, în urma căreia a fost inițiat Proiectul Manhattan. După realizarea bombei atomice a pledat împotriva utilizării ei în război. A considerat lansarea primei bombe asupra orașului Hiroshima drept o eroare, iar lansarea celei de-a doua, la Nagasaki, drept o barbarie. (n.t.).

patul lui, acoperind-o de fiecare dată când fie gardienii SS, fie răutăciosul lor kapo[14] ucrainean, Vacek, intra în încăpere.

Probabil că toată lumea din jur îl credea jalnic – bătrânul profesor, mormăind în sinea lui, într-o lume îndepărtată, mângâindu-și ecuațiile și argumentele. *Și cu ce scop*? se întrebau ei chicotind. Erau numai aberații, care în curând aveau să moară odată cu el aici.

Dar nu erau aberații, nici măcar o singură cifră din toate scrierile lui. Totul însemna ceva și trebuia salvat. Viața aici era guvernată de un regim zadarnic și absurd: trăiește încă o zi, dormi și apoi ia-o de la capăt. Evită contactul vizual cu gardienii și încearcă să supraviețuiești. *Schnellen.* Pe repede înainte. Și mai repede.

Dar gândurile trebuiau să continue, nu? Era un principiu de bază al existenței. Chiar și numai pentru a funcționa ca declarație răspicată că viața lui însemnase ceva. Sau că în toiul acestui iad încă mai exista speranță; sau în toiul haosului, ordine. Așadar, în fiecare după-amiază, se arunca în patul lui de cazarmă, cu picioarele umflate și pline de răni de la saboții din lemn care nu erau pe măsura lui. Se întorcea cu spatele la colegul de pat și scria orice își amintea. Pentru că Alfred știa că, în mâinile potrivite, aceste „aberații” ar fi putut însemna totul. Cineva ar plăti o avere pentru ele. Dar, cu fiecare nouă zi, Alfred simțea că voința îi scade din ce în ce mai mult. Datorită vârstei înaintate și a faptului că vorbea germană, îi fuseseră atribuite sarcini mai ușoare, dar el nu știa cât va mai supraviețui. Într-o bună zi, știa că avea să fie cel care se va uita, pur și simplu, la pistolul ațintit spre el și va renunța.

— Profesore… Ostrow, un fost bibliotecar din Slovacia și cel mai priceput furaj or din baracă, îngenunche lângă el și îl întrerupse din muncă. Ai vrea să te ospătezi cu o mică gustare? Bucătarul nostru a riscat foarte mult ca să facă rost de această delicatesă rară.

Slovacul îi arătă o coajă crocantă de brânză învelită într-un șervețel soios, probabil furată din gunoiul nemților – prețuită aici de parcă ar fi fost caviar.

[14] Prizonier evreu în lagăre căruia i se ofereau privilegii în schimbul supravegherii celorlalți prizonieri la muncă. (n.t.).

— Dă-i-o lui François sau lui Walter, spuse Alfred. Cei doi arătau de parcă fiecare zi ar putea fi ultima pentru ei. În plus, eu nu am nimic de dat la schimb.

— Nimic? Glumești, cred, spuse furajorul astfel încât să îl audă toți cei din jur. Două dintre formulele tale și este a ta. Îmi dai o ecuație întreagă și îți aduc un biftec.

Câțiva dintre vecinii lor râseră.

— E egal mc pătrat, îi spuse Alfred. Ce zici de asta? Și, te rog, biftecul meu să fie mai în sânge.

Și mai multe râsete în jur. Era bine să râzi aici, din orice motiv, chiar dacă tu însuți erai motivul de glumă.

Brusc, râsetele încetară, întrerupte de sunetul fluierelor. Gardienii dădură buzna în bloc, lovind zgomotos cu bastoanele în pereți și uși.

— Toată lumea afară! Afară, mizeriilor! *Schnell.*

Inimile tuturor încremeniră. Fiecare fluierat, fiecare lucru neașteptat venit din partea nemților îi îngrozea pe toți, făcându-i să se teamă că timpul li se scursese, în cele din urmă.

Hauptscharführer Scharf intră în bloc însoțit de doi gardieni și Vacek, kapo-ul lor fără suflet, care venea alene în urma lor. Se purta de parcă singura lui răsplată pentru faptul că petrecea războiul în lagărul acesta infect era să provoace cât mai multă durere și suferință prizonierilor. Alfred îl văzuse cu ochii lui executând cel puțin 20 sau 30 de oameni, pentru simplul faptul că scăpaseră lopata din mâini după zece ore de muncă grea fără un strop de apă. Sau când el striga „Schnell! Schnell!”, iar vreun prizonier se împiedica sau rămânea în urmă. Vacek era un criminal meschin din Smolensk, care aici se transformase într-o amenințare de temut. Avea o metodă eficientă, din două mișcări, de a ucide prizonierii lovindu-i cu bastonul: o lovitură în spatele picioarelor, pentru a-i pune în genunchi, și apoi una la ceafă, cu care îi termina. Lui Alfred nu îi venea să creadă că un evreu, indiferent cât de mârșav, putea să se poarte atât de josnic cu un altul. Cu toții aveau să moară aici la un moment dat, până și cei care ocupau postul de kapo. De ce să prelungească agonia provocând suferință altora?

— *Aussen*! *Aussen*! Afară! Afară! urlau nemții, lovind cu bastoanele în pereți și în paturile din lemn. *Schnell*!

Alfred își ascunse hârtiile înapoi în podea, sub patul său, și puse scândura la loc. Merse să se alăture șirului de oameni de afară.

— Mai repede, mai repede, viermi păduchioși. Gardienii îi împungeau cu bastoanele în coapse. Fugiți! Asta înseamnă și tu, moșule. Acum!

Deși era aprilie, aerul era încă rece noaptea, iar prizonierii se priviră îngrijorații unii pe alții, îngrămădindu-se ca să se încălzească. Orice schimbare de rutină era întotdeauna motiv de panică. Cu toții așteptau temutul semnal să mărșăluiască. Știau încotro. Oricum, era doar o chestiune de timp, iar toată lumea știa că, la un moment dat, timpul fiecăruia avea să se scurgă.

— Alinierea! urlară gardienii, împungându-i cu bastoanele.

Toți prizonierii se înșiruiră într-un rând.

— Și cum e friptura aia acum? îl întrebă Alfred pe Ostrow, care nimerise lângă el. Afurisitul mărunțise coaja de brânză în bucăți mici în pantaloni și lăsase firimiturile să cadă pe pământ, pe cracul pantalonilor, ascunzându-le acum în praf cu saboții.

— Poate puțin cam tare, profesore, ca să fiu sincer, răspunse el cu un rânjet complice.

După câteva minute, deveni limpede că nu le venise sfârșitul, era doar o inspecție. Cu toate acestea, dacă gardienii găseau ceva, tot era motiv de panică. Prizonierii îi auzeau lovind și distrugându-le paturile, întorcând cu susul în jos saltelele infestate cu purici și lovind în podea cu bastoanele, în căutare de ascunzători.

— Poate a trăncănit bucătarul, șopti Ostrow, aplecându-se spre Alfred.

— Nu cred, răspunse el. Nu cred că mâncare caută ei acum.

Vacek îl împunse în spate cu bastonul.

— Liniște!

După câteva momente, se auziră strigăte în bloc, apoi glasul agitat al lui Scharf. Tuturor li se încleștară stomacurile. Sergentul ieși afară ținând în mână o lamă improvizată din capacul unei conserve de mâncare. Prizonierii o foloseau pentru a tăia cojile de pâine sau brânză furată care ajungeau la ei.

— Pot să întreb a cui este asta? întrebă sergentul major, ținând lama în sus.

Privirea lui acuzatoare scană șirul de oameni. Cu ochii aprigi, nasul plat și buze groase, ticălosul arăta ca un măcelar. Toți

încremeniră, nimeni nu scoase un sunet. Era un lucru obișnuit ca un întreg bloc să fie pedepsit pentru ofensa unui singur prizonier. Nu voiai să îl superi pe Scharf când îl apucau pandaliile.

— Vorbiți! le porunci kapo Vacek, plimbându-se printre prizonieri, cu mâna pâlnie la ureche. V-a mâncat pisica limba? Nu aud pe nimeni?

Îi tachina ca pe niște copii, ceea ce nu îi făcea decât să îl urască și mai tare. Vacek se opri în spatele lui Ullie, un brutar din Varșovia, unul dintre prietenii lui Alfred.

— Ai ceva de spus, brutarule? îl întrebă el la ureche.

Brutarul închise ochii. Lama era a lui. Știa că pentru el venise sfârșitul.

— Nimic? Vacek îl lovi cu bastonul în spatele picioarelor, punându-l în genunchi.

— Este doar pentru mâncare, Herr Hauptscharführer, spuse rugător Ullie, recunoscându-și fapta. Nimic mai mult, jur.

În ochi i se citea groaza. Cineva îl dăduse în gât.

— Doar pentru mâncare, am auzit bine…? Scharf încuviință agreabil din cap, dar toată lumea știa că e doar o prefăcătorie. Păi, atunci e în regulă. Nu-i așa, Vacek? Adică, dacă este doar pentru mâncare… Doar că un cuțit adevărat este mult mai bun pentru tăiat mâncare.

Tonul îi era batjocoritor, evident. Îi dădu ocol lui Ullie.

— Nu ești de acord că un cuțit adevărat este mai bun, brutarule?

— Ba da, domnule, desigur.

Era o glumă – una tristă. Aveau voie să umble doar cu linguri pentru canciogul de supă din cartofi putrezi și, dacă aveau noroc, o fărâmă de carne oribilă pe fundul vasului.

— Nu ești de acord, Herr Vacek?

— Ba da, domnule.

Ucraineanul încuviință din cap, ochii luminându-i-se de dorința slugarnică de a le face pe plac șefilor nemiloși.

— Vă rog, domnule…

Ullie își plecă resemnat capul, știind ce îl așteaptă. Ochii lui îi întâlniră zadarnic pe ai câtorva prieteni, luându-și rămas-bun.

— Herr Hauptscharführer!

Un alt gardian ieși din bloc ținând în mână o cutie metalică, în care Alfred știa că erau scrierile lui. Încremeni. Scharf dădu din

cap și rânji. Nici măcar nu întrebă ale cui sunt, veni direct lângă Alfred.

— Și ce avem noi aici, profesore? Ucigașul SS îl privi dușmănos. Tot cu fanteziile tale idioate? Nu te-am învățat să renunți la ele? Luă un pumn de hârtii din cutie și le mototoli, formând o minge. Pentru un profesor, nu înveți prea bine. Herr Vacek, ai un chibrit?

— Desigur, spuse ucraineanul și îi întinse unul.

— Sunt simple mâzgăliturі, Herr Hauptscharführer, îl imploră Alfred. Nimic altceva. Nu înseamnă nimic pentru nimeni, în afară de mine.

— Aici nu contează absolut deloc cine erai afară, strigă sergentul major. Aprinse un băț de chibrit și îl privi pe Alfred cu un zâmbet rece, în timp ce hârtiile fură cuprinse de flăcări. Le dădu drumul pe pământ, marginile încrețindu-se și transformându-se în scrum. Nu înțelegi? Uită cine erai. Acum ești doar un muncitor. Un nenorocit de număr. Trăiești dacă vreau eu. Înțelegi asta?

— Da, Herr Hauptscharführer.

— Nu sunt sigur. Dar îți amintesc eu. Privește!

Își scoase pistolul Luger și îl ațintі spre ceafa lui Ullie.

— Credeai că am uitat de ce am venit, brutarule? Ullie stătea cu capul plecat, așteptând. Data viitoare când cineva mai vrea să ascundă arme, gândiți-vă la asta! Scharf apăsă pe trăgaci. Ullie închise ochii și scoase un scâncet.

Pistolul nu se declanșă.

Scharf înjură și apăsă din nou trăgaciul.

— Rahat! Împunse țeava pistolului în capul lui Ullie și continuă să apese pe trăgaci. Clic, clic, clic. De fiecare dată, pistolul se bloca. Ochii îi erau aprinși de furie. Caporal, îi strigă el unuia dintre gardieni, dă-mi arma ta!

Rottenführerul veni spre el, descheindu-și tocul armei. Apoi, din direcția postului principal de gardă, cineva strigă numele lui Scharf, iar sergentul major se întoarse într-acolo.

— Căpitanul Nieholtz, spuse gardianul. Vă așteaptă în camera de gardă. Imediat.

Mușchii gâtului lui Scharf se încordară în văzul tuturor. Frustrat, îl lovi pe brutarul îngenuncheat, trântindu-l într-o parte.

— De ce să irosim un glonț? Treci înapoi în linie, împuțitule. Oricum îți va veni timpul în curând.

Plecă grăbit și furios. Vacek își legăna bastonul cu un rânjet amuzat.

— Data viitoare, brutarule! Ți-aș face eu felul, dar dacă a existat vreodată un om care să merite amânarea pedepsei, tu ești acela. Plecă și el.

Tremurând, Ullie se rostogoli pe partea cealaltă, alb ca varul. Își umpluse pantalonii de rahat.

— Bine-ai revenit printre cei vii, camarade.

Unul câte unul, oamenii îl ajutară să se ridice.

Alfred privi lung la resturile fumegânde ale muncii lui, acum transformată în cenușă pe pământ. Porni spre ele – poate mai putea salva ceva – dar apoi se opri.

Ce rost mai avea acum? Scharf ar fi trebuit să termine odată cu el, cu o lovitură în cap. Erau construite cuptoare noi în fiecare zi. Oamenii nici măcar nu mai erau aduși în lagăr; erau trimiși din tren direct la Birkenau și dispăreau. O sută de mii de maghiari doar în ultima săptămână, așa i se spusese. Ei toți aveau să moară aici.

Bietul Ullie, un glonț în cap ar fi fost o moarte atât de rea? Alfred privi rămășițele fumegânde ale muncii sale.

Zece ani.

Care era rostul de a mai amâna sfârșitul, putea să îi explice cineva?

16.

În lagăr munca nu se termina niciodată. Șinele de cale ferată erau extinse, ajungând acum până la porțile lagărului vecin Birkenau, unde aveau loc exterminările. Se muncea în două ture, atât ziua, cât și noaptea. La doar 3 kilometri distanță se construia o uzină chimică IG Farben. Circula gluma că îi scutea pe naziști de costurile de transport al gazului letal.

În fiecare zi, după masa de dimineață, echipele de muncitori se aliniau. Muncitori în construcții, electricieni, zugravi, mineri cu sape și cazmale. Erau strigați de pe liste și numărați. Apoi se formau șiruri de oameni care porneau în marș spre o nouă zi de muncă de 12 ore, pe fundalul sonor asigurat de o orchestră.

Noaptea se întorceau în lagăr epuizați, aducând morții în roabe, pe aceleași tonuri muzicale înviorătoare.

Existau și pauze: înainte ca uneltele și instrumentele de lucru să fie adunate, în minutele de după strigarea listelor sau după o masă. Sau în timpul programului de lucru, dacă erai în tura de noapte. Iar dacă te internai la infirmerie pentru o zi sau două, erai ca în vacanță.

Ultima sarcină atribuită lui Alfred, datorită vârstei lui, era să curețe de noroi bicicletele ofițerilor. În fiecare zi lustruia la nesfârșit, răzuind noroiul de pe roți. În săptămâna de după inspecția lui Scharf, în timp ce înlocuia o anvelopă spartă, primi ordin de la Obersturmführer Meitner să însoțească un prizonier bolnav la infirmerie. Acolo dădu peste un mic grup de oameni care urmăreau doi prizonieri jucând șah.

Unul era un bărbat de vârstă mijlocie, cu ochi sobri și o expresie serioasă – se spunea că e campionul lagărului. Celălalt era un băiat, nu avea mai mult de 16 ani, după câte se părea. Jucau cu pietre sculptate în forma pieselor, pe o tablă de șah improvizată din carton. Nemții le permiteau jocul de șah. La fel cum permiteau, chiar solicitau, ca orchestra să cânte în timp ce soseau noi trenuri cu prizonieri sau când grupurile de muncitori mărșăluiau la treburile lor. Muzica transmitea o senzație, fie ea și măruntă, de normalitate cotidiană și chiar cultură în lagăr, în decorul morții și demenței colective. Se spunea că nivelul la care se juca șah era foarte înalt și, din când în când, chiar și gardienii SS își odihneau bastoanele și armele și urmăreau partidele. Se auzea că până și doctorul Mengele era interesat, ocazional, de șah. Erau ca gladiatorii Romei Antice: cu cât câștigai de mai multe ori, cu atât mai mari erau șansele să fii ținut în viață.

După ce își duse pacientul la infirmerie, Alfred își croi drum prin mulțime, pentru a urmări partida. Nu mai jucase de pe vremea când era la universitate, dar era un joc intrigant. O tăcere deplină se așternuse peste toți. Ofițerii SS și prizonierii umili, care de obicei trăiau în frică din cauza lor, stăteau acum laolaltă și comentau cu cei din jur, complet fascinați. Când Alfred ajunse acolo, partida era deja în plină desfășurare. După fiecare mutare, jucătorul mai în vârstă își scotea ochelarii cu ramă subțire și își frământa fața cleioasă, trădându-și emoțiile. De partea opusă, tânărul său oponent avea un aer relaxat. Chiar

și un începător își putea da seama că puștiul e în avantaj. Până și nemții mormăiau între ei și dădeau aprobator din cap, în semn de admirație pentru dibăcia cu care tânărul jucător îl învingea pe celălalt.

— Ești sigur că vrei să continui lupta?

Băiatul se lăsă pe spate și își puse mâinile la ceafă.

— Genul ăsta de lăudăroșenie a doborât jucători mult mai buni decât tine, răspunse oponentul său încruntându-se, refuzând invitația de a renunța.

— Pentru că nebunul la cal patru al regelui îți bagă tura în belea, spuse tânărul.

— Nu sunt prost, răspunse campionul.

— Fără îndoială. Atunci, dacă îmi mut pionul la nebun cinci al reginei și tu alegi să salvezi tura… sunt sigur că vezi și singur…

Chiar și Alfred observă că următoarea mutare a băiatului îi oferea control deplin. Deznodământul era inevitabil.

Jucătorul mai în vârstă își mai frecă bărbia câteva momente, amânându-și soarta, apoi încuviință tăcut, cu un oftat învins, întinzându-i mâna tânărului.

— Avem un nou campion! aclamă mulțimea.

— Tânărul rege Wolciek! îl declară un prizonier.

Până și nemții vorbeau între ei impresionați, doi dintre ei făcând schimb de bancnote – evident, pariaseră pe rezultat. Apoi, gardianul care pierduse pariul se întoarse spre mulțime.

— Distracția s-a încheiat, rahaților. Gata, mișcați-vă cururile înapoi la treabă. M-ați auzit? Ridică bastonul spre câțiva pierde-vară, buna lui dispoziție stingându-se. Acum!

Acum germanii se puteau întoarce la treaba lor de toate zilele, și anume de a-i omorî pe toți.

Pe măsură ce mulțimea începu să se împrăștie, Alfred observă o femeie blondă, atrăgătoare, purtând o rochie cu imprimeu și un cardigan, care aplaudase apreciativ deznodământul partidei. Ofițerii SS părură să o întâmpine și să i se adreseze politicos. După ce mulțimea dispăru, ea se întoarse la infirmerie.

— Drăguță, nu? Prizonierul de lângă el îl înghionti pe Alfred.

Era un francez cu un triunghi roșu pe uniformă, ceea ce însemna că e prizonier politic.

— Cine este? întrebă Alfred în franceză. O infirmieră? Nu am mai văzut-o până acum.

— Nu știu. Francezul ridică din umeri. Dar îi place șahul, asta e clar. Am mai văzut-o urmărind partide înainte. Frumoasă și deșteaptă, o combinație bună, nu?

— Da, o combinație bună, răspunse Alfred.

Gândurile îi fugiră imediat la fiica lui, Lucy, și se întristă.

— Puștiul ăla e o figură, nu? Prizonierul continuă să vorbească pe drum înapoi spre barăci. I-a învins pe toți cei cu care a jucat aici. Se pare că are memorie fotografică. Pretinde că își amintește toate partidele pe care le-a jucat vreodată.

— Chiar așa?

— Am stat odată în bloc cu el. Nu cunoștea pe nimeni acolo, cu excepția unei singure persoane, un văr din Łódź, parcă. Cineva l-a provocat la un test de memorie. El a spus că acceptă pentru 50 de zloți de persoană. Noi l-am întrebat de unde putea să aibă el 2000 de zloți în caz că pierdea, iar neobrăzatul a răspuns: „Ce contează? Nu o să pierd”. Așa că ne-am băgat toți. I-am spus numele noastre și orașele natale, doar ca să fie mai dificil. Cred că eram vreo 30 acolo. Francezul se opri în fața unei barăci. Aici e blocul meu. 22.

— Și…? Alfred îl zori să termine.

Francezul ridică din umeri.

— Puștiul ne-a recitat toate numele corect. Cineva s-a enervat și i-a acuzat pe el și pe văru-său că au înscenat totul, așa că el s-a întrecut pe sine. A recitat, unul câte unul, orașele de unde am spus fiecare că suntem. Remarcabil, nu…?

— Da, dar eu am cunoscut mulți tineri și tinere cu asemenea minți. Secretul este să își pună talentul în folosul a ceva practic.

— Și tu cu ce te ocupi, dacă nu te superi că întreb? Predai, presupun?

— În prezent, din păcate, lucrez la transporturi. Alfred îi arătă cauciucul unei roți de bicicletă.

— Da, cu toții ne-am găsit ocupații noi aici, nu-i așa? Francezul râse. Eu eram primar în orașul meu.

— Și cum îl cheamă? întrebă Alfred, scoțându-și ochelarii și ștergându-și fruntea.

— Wolciek, cred, răspunse francezul, pornind spre baracă. Leo. Mai urmărește-l jucând, dacă totul merge bine.

Amândoi știau exact ce însemna „dacă totul merge bine”.

— Doar păzește-ți banii. S-ar putea să te coste 50 de zloți.

17.

O săptămână mai târziu, se întâmplă ca Alfred să îl vadă din nou pe băiat jucând, de data aceasta împotriva unui oponent pe nume Markov, un estonian despre care toată lumea spunea că fusese campion local în țara lui. Leo folosi schema de deschidere indiana regelui și, spre încântarea mulțimii, îl învinse pe jucătorul mai experimentat din doar douăzeci de mutări.

Până și Markov aplaudă abilitatea băiatului.

De asemenea, Alfred o observă din nou pe blonda atractivă sprijinindu-se de balustrada scărilor ce duceau spre infirmerie, absorbită de joc. Dar de îndată ce partida se încheie, femeia se întoarse la infirmerie, trecând pe lângă gardienii nemți, care plecau politicos capul. Probabil că era infirmieră. Sau chiar o doctoriță nouă aici.

Pe măsură ce mulțimea se împrăștia, Alfred își croi drum spre învingător, ale cărui buzunare erau burdușite cu țigări și bunătăți.

— Pot să îți vorbesc, Pan Wolciek?

— Mie? Vă cunosc, domnule? întrebă băiatul.

Era firesc să fii bănuitor aici. Toată lumea, chiar și cei în uniformă dungată, voia ceva de la cineva care, credeau ei, i-ar putea proteja, sau care ar fi putut fi spion.

— Păi, cât am lucrat la universitățile Göttingen și Lvov mi se spunea Herr Doktor Mendl, dar presupun că Alfred, pur și simplu, este în regulă aici.

— Iar eu eram Leo acasă în Łódź. Băiatul rânji. Dar aici am devenit Regele Leo.

— Ei bine, este o plăcere să te cunosc după oricare dintre nume, tinere. Avea o față curată, cu ochi albaștri, sclipitori. Umblă vorba că ai o memorie foarte bună. Fără îndoială, te pricepi la șah.

— Mă bucur dacă mă mai ține pe aici câte-o zi în plus... În Łódź eram campion junior înainte să fim obligați să mergem în ghetou, iar apoi competițiile s-au rărit până au dispărut de tot. Șahul nu părea atât de important pe-atunci. Dar dumneata, profesore, joci?

— N-am mai jucat de când eram la universitate, recunoscu Alfred. Și, după cum vezi, a trecut ceva vreme de atunci.

— Păi, aici avem toți cam aceeași vârstă, spuse Leo filozofic, din moment ce nu știi niciodată când va fi ultima ta zi. Oricum, a fost o plăcere, Herr Doktor, dar, dacă nu te superi, mă tem că trebuie să…

— Ești la fel de bun la matematică și științe precum ești la jocul de șah? îl întrebă Alfred direct. Nouă ne plăcea să spunem că inteligența fără aplicație este precum frumusețea fără bunătate. E o risipă.

Băiatul ridică din umeri.

— Mă tem că educația mea a avut de suferit când am fost obligați să ne mutăm în ghetou. Cu toate acestea, spuse el rânjind șmecherește, presupun că ți-aș putea face o demonstrație rapidă, dacă ești curios.

— Aș fi onorat.

Băiatul avea trăsături luminoase, păr blond – dacă era lăsat să crească – o față îngustă cu ochi ageri și, evident, o istețime la fel de ageră precum cea de care dădea dovadă la șah. Totul amestecat cu o încredere de sine impresionantă.

— Îmi poți spune data dumitale de naștere, Herr Profesor?

— După cum am spus, sunt un om bătrân. Poate prea bătrân ca să joc jocul acesta cu tine. Dar este 7 octombrie, dacă trebuie să știi. Cu 14 ani înainte de începutul noului secol.

— Adică în 1886, corect? spuse rapid Leo. Își legănă brațele și făcu o plecăciune. Vezi?

— Vai, asta chiar este uimitor, spuse Alfred, lăudându-l ironic.

— A, te așteptai la mai mult? Bine, atunci… Deci 7 octombrie 1886. Așa ai spus, nu?

— Din păcate, spuse Alfred.

— Atunci, stai să văd… Băiatul închise ochii, își puse două degete pe tâmple, mișcându-și în tăcere buzele, de parcă ar fi calculat ceva. Apoi deschise ochii și spuse: Felicitări, profesore, ești un om foarte special, pentru că te-ai născut de Sabat.

Alfred făcu ochii mari.

— După calculele mele, pot să spun și că doar unul din șapte oameni se pot lăuda cu acest lucru, spuse Leo rânjind, parcă tachinându-l.

— Primul truc a fost destul de bun, spuse Alfred, fără îndoială impresionat.

Băiatul avea dreptate! Mama lui Alfred întotdeauna glumise că era o minune că el nu se hotărâse să devină rabin în loc de

om de știință, din moment ce se născuse chiar de Sabat. Faptul că puștiul trecuse prin atâția ani, prin cinci decenii, nevoit să ia în calcul și anii bisecți...

— Este uimitor! Dacă nu te superi că întreb, cum ai reușit? Și fără creion și hârtie, atât de repede?

— Am conceput o formulă. Implică proprietăți numerice pentru fiecare zi a săptămânii, dar și pentru fiecare secol. În orice an, datele 4/4, 6/6, 8/8, 10/10 și 12/12 tind să cadă în aceeași zi. Apoi trebuie să descompui în factori anii bisecți, desigur. În cazul tău, 14 ani bisecți. Așa pot calcula fiecare zi în cap. Deci, ce spui de asta ca „aplicație”, profesore? întrebă băiatul, jubilând puțin.

— Aș spune că este o formulă destul de solidă, spuse Alfred, dând înciudat din cap. Dacă scopul tău în viață e să fii un calendar.

— Și scopul dumitale care e, bătrâne? În timpul care ți-a mai rămas aici.

— Ce spui să încerci asta...? Era un exercițiu pe care Alfred li-l dădea doar studenților lui eminenți, ca un mijloc de a calcula primalitatea numerelor. Eu îți dau un număr, tu îl memorezi.

Leo îl privi lung și ridică din umeri, părând dornic să accepte provocarea.

— Nu ar trebui să fie o problemă.

— Este lung: 9.007.199.254.740.991. Acum repetă-l.

— Atât? Leo ridică din umeri și repetă rapid numărul. Care e șmecheria?

— Acum exprimă același număr ca multiplu de 2, îl instrui Alfred.

— Hmm... la puterea a doua... Leo își țuguie buzele, gânditor. Nu e ușor. Trase aer în piept, parcă acceptând provocarea, fruntea încrețindu-i-se și privirea concentrându-i-se. Își duse o mână la bărbie. Cât timp am la dispoziție?

— Un flăcău ca tine... Alfred zâmbi. Nu știu, două, trei minute... De cât ai nevoie?

— Două sau trei minute ar trebui să fie în regulă... Băiatul începu calculele, părând să parcurgă multe socoteli abstracte în cap, mormăind numere în sinea lui, mișcându-și degetul arătător înainte și înapoi, ca pe un metronom muzical. Timpul trecu.

— Multiplu de 2, ai spus, zise el din nou, părând ușor frustrat. În cele din urmă, doar îl privi pe Alfred, dădu din cap și ridică din umeri. Ți-am spus că educația mea formală a fost întreruptă de război. Nu e vorba că nu pot calcula ceea ce mi-ai cerut, doar că… Probabil aș avea nevoie de hârtie și de puțin mai mult timp. Sunt sigur că o pot scoate la capăt.

— Sunt convins că da. Alfred îl bătu pe umăr. Nu contează, nu este atât de ușor. Gardienii le porunceau tuturor acum să se întoarcă la treburile lor. Putem să mai vorbim altă dată? Aș vrea să discut câteva lucruri cu tine.

— Vrei să te învăț șah, profesore? Ai spus că au trecut ani întregi de când nu ai mai jucat. Ar putea dura ceva.

— Poate că eu sunt cel care ar vrea să te învețe ceva pe tine, răspunse Alfred.

— Și ce anume m-ai învăța…?

— Fizică electromagnetică.

— Fizică electromagnetică… Leo își dădu ochii peste cap. A, asta chiar este utilă, profesore. Fizica electromagnetică și un bilet de la însuși Reichsführer Himmler te-ar mai putea ține în viață aici încă o zi.

— Nu fi atât de încrezut. Aplicațiile fizicii electromagnetice sunt vitale. Deci, putem să mai vorbim? Ce spui de mâine? insistă Alfred. Vedea că gardienii își pierduseră buna dispoziție – își scoseseră bastoanele și împungeau pe toată lumea.

— Mă tem că șahul îmi ocupă mare parte din puținul timp liber pe care îl avem aici, spuse Leo, ridicând din umeri, parcă cerându-și scuze. Dar mi-a făcut plăcere să discut cu dumneata, profesore. A, și ca să fie clar… Ridică degetul arătător în aer, de parcă și-ar fi adus aminte ceva. Cred că răspunsul pe care îl cauți este 2 la puterea 53. Nu este așa?

— Poftim? bâigui Alfred, luat prin surprindere.

— Numărul dumitale, profesore. Este 2 la puterea 53, nu? Leo rânji încrezut. Asta voiai să știi, nu-i așa?

Alfred rămase cu gura căscată, de parcă ar fi avut o greutate atașată de maxilar. Îi dăduse băiatului doar două sau trei minute… Până și cei mai avansați studenți ai lui ar fi avut nevoie de cel puțin o oră și de paginile unui caiet întreg pentru a calcula exercițiul.

— Da, este corect. Gura îi era uscată ca vata. Mă rog, aproape…

— Da, ai dreptate! fu de acord Leo. Ce prost sunt. De fapt, este 2 la puterea 53 minus 1, se corectă el, ochii sclipindu-i victorioși.

Alfred clipi uluit.

— Da, minus 1. Își drese glasul și încuviință din cap, știind că fața îi devenise palidă.

— Deci, da, să mai vorbim, profesore, neapărat. Leo se retrase făcându-i cu mâna și rânjind.

Alfred rămase pe loc, captiv între șoc și uimire. Un zâmbet vag i se strecură pe buze.

— Și care este data ta de naștere? strigă el după puști. Dacă nu te superi.

— A mea? spuse Leo. 22 ianuarie, Herr Profesor. Și ca să fie clar, la douăzeci și opt de ani *după* începutul noului secol.

— Da, după, desigur…

Alfred îl urmări cu privirea cum dispare în mulțime. De-a lungul anilor întâlnise multe minți tinere uimitoare. Unii chiar ajunseseră să aibă cariere strălucite. Alții își pierduseră strălucirea în profesii din domeniul dreptului, afacerilor sau administrației. Dar puștiul acesta… Da, francezul avea dreptate. Remarcabil. Nu exista alt cuvânt pentru el.

Și avea doar 16 ani.

18.

Câteva zile mai târziu, un caporal pe nume Langer intră în blocul lui Leo în timp ce puștiul se odihnea după tura de 12 ore de muncă. În ciuda vârstei sale, Leo fusese inclus în echipa de transport motorizat, pentru că, în prima lui noapte aici, spusese că vărul său fusese mecanic în Łódź, ceea ce era adevărat. Așa că îl însărcinaseră cu asta. Leo fusese nevoit să învețe totul din mers, cât mai rapid posibil.

— Prizonier Wolciek. Langer se opri lângă patul lui.

— Rottenführer! Leo sări din pat; inima aproape că îi țâșnise din piept.

— Pune-ți chipiul. Vii cu mine.

— Unde, Rottenführer, domnule…? întrebă Leo, încercând să își alunge teama.

Să fii strigat pe nume nu era niciodată un semn bun și el nu își amintea să fi avut vreodată un rezultat pozitiv.

— Doar mișcă-ți fundul, rahat mic ce ești, și nu mai pune întrebări. Caporalul lovi cu bastonul marginea din lemn a patului. Vino cu mine. *Schnell*!

Cu stomacul agitat de îngrijorare, Leo își puse saboții și își luă degrabă chipiul, luptându-se din răsputeri să nu își trădeze teama. Făcuse ceva? Ce anume? Poate că nu le plăcuse modul în care își etalase abilitățile la șah sau jocurile de memorie pe care le juca. Poate că le interpretaseră prin faptul că se considera superior celorlalți prizonieri, sfidând tot ceea ce încercau naziștii să le bage în cap – că ești un nimeni și un nimic. Colegii lui de baracă îl urmăriră cu ochii plecați, plini de compasiune, în timp ce Leo era scos pe ușă. Dar răsuflară cu toții ușurați că nu după ei venise Rottenführerul.

— Așadar, unde mergem, domnule? întrebă Leo afară, îngrijorarea crescându-i.

Langer era un porc violent, care nu ezitase niciodată să bată un prizonier până la inconștiență. Chiar cu o zi în urmă, Leo îl privise luând o lopată și împingând un cadavru într-un șanț. Apoi urinase pe capul decedatului în timp ce râdea cu colegii lui gardieni pe seama unei povești pe care tocmai o auzise despre unul dintre bucătari, de parcă mortul nu fusese o persoană vie cu doar 30 de secunde mai devreme.

— Mergi, urlă gardianul SS, împingându-l pe Leo înainte cu bastonul, în direcția porții principale.

Inima lui Leo începu să bată mai tare. Unde îl ducea Langer? Trecură de rândurile de blocuri, în fața lor nu mai rămăseseră decât locurile rele. Zidul negru la care erau aliniați prizonierii și împușcați. Crematoriul cu acoperiș plat, de unde se împrăștiau în continuu mirosul morții și al fumului plumburiu. Poate aveau să îi dea de muncă acolo, îi trecu un gând prin minte. Să arunce trupuri moarte și desfigurate în cuptoare sau să măture cenușa după aceea, dintre cranii și oase. Auzise de asemenea orori petrecându-se acolo. Și de asemenea sarcini. Prizonierii erau nevoiți chiar să trăiască acolo.

Sau poate că îi venise clipa și acum mergea pe drumul spre moarte. Dacă era așa, avea să înfrunte sfârșitul curajos. Leo se calmă. Totul avea să se întâmple destul de repede. Își dorea

doar să nu se fi pregătit atât de temeinic pentru următoarea partidă de șah.

În timp ce mărșăluia, întorsăturile sinuoase ale lungii călătorii care îl aduseseră aici îi reveniră în minte. Tatăl lui avusese un cabinet mic, dar de succes, de avocatură în Łódź și se mândrea să îl însoțească pe micul lui geniu la turneele de șah. Odată, Leo chiar participase la o competiție în Varșovia. Dar tatăl lui murise călcat de un tramvai pe când Leo avea doar 11 ani. Împreună cu sora lui mai mică și cu mama lor, se mutaseră la fratele ei. Când veniseră naziștii și lucrurile luaseră o întorsătură urâtă, fuseseră obligați să se mute în ghetou. Un prieten de-al unchiului său se oferise să îl ducă pe Leo și pe încă doi spre sud, prin Slovacia, în Ungaria, unde guvernul pronazist încă nu renunțase la evreii săi. Cu toții fuseseră de acord că Leo ar fi mai în siguranță acolo. Plecaseră la drum într-un camion comercial plin cu piese industriale și valve și totul părea să meargă conform planului, până au oprit la o tarabă cu legume și fructe, la doar 30 de kilometri de granița slovacă. Coasta părea liberă, iar Leo sărise din camion și alergase vreo 30 de metri înapoi ca să cumpere câteva curmale și prune cu puținii bani pe care îi avea. În acel moment, un camion cu trupe nemțești se întâmplase să treacă pe acolo, iar proprietarul tarabei, anticipând ce urma, îl trase de braț pe tânăr. „Repede, băiete, vino aici”, îi spusese el, trăgându-l pe Leo în spatele tarabei. Nemții inspectaseră camionul și îi descoperiseră pe cei doi tineri pasageri ascunși în spate, evident evrei. În ciuda rugăminților prietenului unchiului său, soldații îi duseseră pe câmp – Leo trăgea cu ochiul de după un morman de lăzi – și îi mitraliaseră pe toți, inclusiv pe copii. Apoi se întorseseră la tarabă și începuseră să mănânce piersici și smochine, spunându-i proprietarului cât de delicioase erau; în tot acest timp, Leo stătea ghemuit în spatele lăzilor, la câțiva centimetri de ei, cu inima bătându-i să-i spargă pieptul.

După plecarea nemților, proprietarul tarabei îi dăduse niște fructe și o haină și, vreme de două săptămâni, băiatul trăise pe câmpuri, continuându-și drumul spre sud, spre destinația sa. Într-o dimineață, se trezise din somn cu doi polițiști locali îmbrăcați în negru uitându-se la el. Fusese dus într-o cameră de la un punct de control la frontieră și apoi trimis cu un camion la un lagăr împrejmuit cu sârmă, numit Majdanek, lângă Lublin. Era frig acolo, condițiile erau aspre. Gardienii îi tratau cu o

brutalitate cu care Leo nu și-ar fi închipuit niciodată că o ființă umană ar putea să o trateze pe alta. Norocul lui că întâmplarea făcuse ca un văr mai îndepărtat de-al lui să fie în aceeași baracă, iar el îl învățase pe Leo cum să supraviețuiască: muncește din greu, nu ieși în evidență, nu face contact vizual. Fă tot ce îți dau să faci, și ceva în plus. Leo ajunsese atât de sfrijit și de slăbit, încât colegii de baracă îi îndesau pagini de ziare în obraji pentru a-l face să pară mai dolofan, mai sănătos și apt de muncă, astfel încât să nu fie selectat de gardieni. Și începuse să joace din nou șah. În urmă cu opt luni, cei din baraca lui și din alte câteva fuseseră înghesuiți într-un tren sigilat și transferați la Auschwitz, unde prizonierii fuseseră coborâți din tren și aliniați într-un șir lung. Li se spusese apoi că e nevoie de o sută de oameni apți de muncă. Vărul lui Leo îl împinsese în față și îi șoptise să spună că vor amândoi să se ofere voluntari, deși Leo era de-a dreptul costeliv și avea doar 15 ani. „Stai lângă mine”, îi șoptise vărul lui. „Orice faci, stai în linie”. Dar în îmbulzeală, alți prizonieri se împinseseră în față, despărțindu-i. Un ofițer SS număra voluntarii, unul câte unul. Leo era numărul 98, iar vărul lui era la trei oameni după el. Cei care rataseră lista de voluntari, fuseseră mânați în partea opusă; li se spusese că urmau să fie despăducheați și să facă duș. O oră mai târziu, erau toți morți, după cum auzise Leo, inclusiv vărul lui. Din cei o mie de oameni din transportul lui, cei o sută de muncitori selecționați, printre care și Leo, fuseseră singurii supraviețuitori.

Iar acum, în timp ce se apropiau de zidul negru, Leo se gândea că poate călătoria lui norocoasă ajunsese la final. Își aminti privirea calmă de rămas-bun a vărului său, în timp ce Leo pleca împreună cu ceilalți voluntari, iar el rămânea în urmă. Îl instruise bine pe Leo.

— Aici.

Spre surprinderea lui, Langer îl îndrumă spre dușurile pentru despăduchere, unde Leo fusese dus și când ajunsese în lagăr. Erau pustii. Pentru o clipă, inima îi tresări de frică. Gardianul îl împinse sub unul dintre dușuri și dădu drumul la apă.

— *Wasch dich,* urlă el, arătând spre un săpun. *Mach dich sauber.* Freacă-te bine, până ești curat lună.

Leo se conformă, neînțelegând pe deplin, dar apa rece ca gheața îi oferi o senzație plăcută pe măsură ce murdăria se

scurgea de pe el. În tot acest timp, Langer stătea la nici trei metri de el și își aprinse o țigară. Când Leo termină și se îmbrăcă, neamțul îl împinse din nou afară cu bastonul.

Spre surprinderea continuă a lui Leo, trecură de poarta principală. Langer schimbă câteva glume ironice cu vreo doi soldați care stăteau de pază, de parcă era o responsabilitate importantă pentru Rottenführer să îl escorteze pe prizonierul acesta pricăjit. Leo observă că ironiile celor doi îl înfuriară pe gardianul SS.

— Unde mergem, Rottenführer? îl întrebă din nou Leo.

Nu mai fusese niciodată afară, de cealaltă parte a porții, de când sosise aici, în urmă cu un an.

— Nu pune întrebări, urlă Langer, pierzându-și răbdarea. Fă stânga aici. Doar mergi.

Leo era convins că ticălosul ăsta nemilos îl pusese să se spele doar pentru a-l scoate pe un câmp, în afara perimetrului, unde să-l împuște și să-l arunce într-un șanț. Și apoi să urineze pe el, exact așa cum văzuse Leo înainte.

Deci sosise momentul.

Dar continuară să meargă, trecând de șanț, intrând pe un drum pe care Leo nu mai fusese niciodată; văzu trei case din cărămidă aliniate. Se opriră în fața celei de-a doua, cu mansardă și acoperiș roșu, trepte de piatră și un coș cu flori curgătoare pe veranda din față.

— Așteaptă aici, spuse Rottenführerul.

— Unde suntem? întrebă Leo.

— Încearcă să nu pari prost, jidanule. Nazistul îl lovi cu bastonul între picioare, făcându-l pe Leo să tresară. Niciun prizonier nu a mai pus piciorul aici înainte. Este casa Lagerkommandantului Ackermann.

Ackermann. Un fior rece îl străbătu pe Leo pe spate. Comandantul-adjunct al întregului lagăr. Ce făcuse Leo de îl aduseseră aici? Poate că voiau să îl transforme într-un informator, presupuse el. Dacă da, avea să refuze, chiar dacă asta însemna moarte. Niciun prizonier nu era mai urât și mai ponegrit decât cel despre care se știa că se duce și toarnă naziștilor tot ce aude. Sau poate că voiau să facă cine știe ce experimente josnice pe el. Leo privi rândul de case, de garduri vii și pomii fructiferi din curți. Îi dădeau impresia unei cărți poștale idilice care ilustra normalitatea în tot iadul acesta, aflat

la câțiva metri mai încolo, dincolo de gardul din sârmă. La capătul străzii era o casă și mai mare. Probabil acolo locuia Comandantul Höss. Sau poate temutul Mengele însuși – toți erau îngroziți doar când îl vedeau. Aici puteau rahații ăștia să-l asculte pe prețiosul lor Mozart noaptea și să își cânte preaiubitele cântece de beție, pretinzând că ororile pe care le înfăptuiau în timpul zilei erau doar un vis.

Da, asta aveau de gând să îi facă, să experimenteze pe el…

Langer urcă treptele și bătu la ușă, care se deschise câteva secunde mai târziu, iar el vorbi scurt cu cineva dinăuntru.

— Vino aici. Acum! îi strigă lui Leo.

Leo urcă treptele.

— Du-te. Caporalul îl împinse spre ușă. Intră.

Prudent, Leo intră în casă. Inima îi bătea cu putere, de parcă ar fi fost stimulată la o viteză de cinci ori mai mare de un drog special pe care i-l injectaseră. O ușă interioară se deschise înaintea lui, dezvăluind un foaier mic, decorat cu flori și portrete. Foaierul ducea într-o sufragerie elegantă, mobilată cu o canapea cu model, măsuțe din lemn cu fotografii înrămate pe ele, un dulap din lemn lăcuit. Sfeșnice cu lumânări canelate decorau pereții.

Era chiar și un pian.

Pentru Leo, totul în acest loc părea să sugereze normalitate. Îi amintea de casa unchiului său din Moravia, nu de casa unui om care supraveghea moartea a mii de oameni nevinovați.

În lagăr, Leo îl văzuse de câteva ori pe Ackermann, inexpresiv și cu trăsături sinistru de chipeșe, asistând la strigarea apelului sau prezentând oaspeților lagărul, conversând și gesticulând în timp ce treceau pe lângă prizonieri care erau bătuți ca niște paraziți – de parcă ar fi fost cel mai banal și obișnuit lucru din lume.

Un alt gardian veni lângă el. Acesta era mai tânăr, nu avea chipiu care să îi acopere părul negru și să îi ascundă ochii cenușii și duri.

— Intră! îl împinse pe Leo în sufragerie. Scoate-ți chipiul, jidanule. Nu atinge nimic.

Gesticulă spre o măsuță joasă, aproape de ferestrele prin care soarele era împiedicat să intre de niște draperii cu model.

Pe măsuță era o tablă de șah, cu piesele aranjate pentru joc.

Iar în fața ei erau două scaune.

19.

Din interiorul casei se auziră pași coborând scările. Inima lui Leo o luă la galop. *Ackermann.* Auzi voci – tânărul gardian luă poziția de drepți pe hol și anunță că prizonierul sosise.

— Mulțumesc, caporal, spuse o voce.

Dar nu era vocea lui Ackermann, și nu el fu cel care intră în încăpere.

Era femeia blondă și drăguță pe care o văzuse în lagăr urmărindu-i partidele de șah. Purta o rochie albastră cu imprimeu, un cardigan alb deasupra și avea părul strâns într-un coc conservator, așa cum obișnuia să poarte și mama lui.

Leo crezuse că femeia e o simplă asistentă la infirmerie. Dar era soția Lagerkommandantului Ackermann.

— Deci tu ești faimosul Leo? îl întâmpină ea în germană.

Îi zâmbi; zâmbetul ei avea un aer blând, dar reținut, nu tocmai cald și primitor.

Leo rămase pe loc, în picioare, cu chipiul în mâini și gura uscată ca hârtia.

— Da, doamnă. Nu atât de faimos, cred.

— Eu sunt Frau Ackermann, spuse ea. Făcu doi pași spre el, dar, desigur, nu îi întinse mâna. Tânărul gardian îi supraveghea din pragul ușii. Soțul meu este…

— Îl cunosc pe soțul dumneavoastră, doamnă, spuse respectuos Leo.

— Da, desigur. Speram… Te poți relaxa. De fapt, te rog, vino aici, spuse ea, gesticulând spre tabla de șah.

Leo se supuse și înaintă spre masă. Era greu să ignore piesele elegante și sculptate manual de pe tabla din fața lui.

— Îmi permiteți…? întrebă el dacă le putea inspecta.

— Te rog, spuse ea, încuviințând din cap. Desigur.

Erau din alabastru. Lustruite cum Leo nu mai văzuse niciodată, cu detalii superbe. Regele avea un sceptru imperial cu un blazon sculptat pe el, iar regina avea o robă lungă. Turnurile aveau turle elegant sculptate, cum Leo nu mai văzuse decât în cărțile de istorie. Luă un turn, apoi se gândi mai bine și îl puse înapoi pe tablă.

— Sunt foarte frumoase.

— A fost al tatălui meu, spuse ea. Îi plăcea să joace șah după cină, în timp ce fuma trabuc. Era foarte priceput. Putea să învingă aproape pe oricine. Te rog, vreau să iei loc.

— Să iau loc…? Leo o privi lung, neînțelegând prea bine.

Văzu că ea pare la fel de stingheră și de nesigură ca el. Un prizonier – un evreu, nici mai mult, nici mai puțin – în casa Lagerkommandantului. Langer spusese: „Niciun prizonier nu a mai pus piciorul aici înainte”.

— Eu, doamnă?

— Tu ești campionul lagărului, nu-i așa?

El ridică indiferent din umeri.

— Presupun. Da.

— Atunci, da, ia loc. Vreme de mulți ani, după ce frații mei au plecat de acasă, tatăl meu a rămas doar cu mine, nu mai avea pe altcineva cu care să joace. Gesticulă spre un scaun. Te-am chemat aici să jucăm.

— Să jucăm…? Leo o privi lung, neștiind cum să răspundă. Doamnă.

— Da. Nu pentru asta este această tablă, Herr Wolciek? Să joci împotriva mea.

Leo se așeză. Probabil era un lucru bun, întrucât picioarele îi amorțiseră brusc, fiind pe punctul de a-i ceda. Inima îi bubuia în piept. Să joace – cu ea. Soția Lagerkommandantului. În casa lor. Cum putea el vreodată să spună cuiva despre asta?

Cine și-ar fi închipuit?

— Îmi permiți…? spuse ea, întrebându-l dacă putea alege albele și zâmbindu-i vag. La urma urmei, tu ești campionul lagărului. Te-am urmărit.

— Da, doamnă. V-am văzut acolo, dar… Și, desigur, albele. Leo gesticulă spre scaun, apoi se trase mai aproape de masă.

Ea își netezi rochia și se așeză pe scaunul situat vizavi de el.

— Deci…, spuse femeia, întâlnindu-i ochii.

Lui Leo i se învârtea capul.

— Deci.

Ea începu. Pion la regină patru. Cal la nebunul regelui trei. Leo recunoscu rapid indiana regelui – o deschidere îndrăzneață. Nu mulți jucători aveau curaj să înceapă așa. Leo își aminti o

partidă faimoasă dintre marele Capablanca[15] și un englez, Yates[16], și încercă să își amintească, prin amețeala din capul lui, cum se derulaseră mișcările. Era agitat, îngrozit ca nu cumva să facă o mutare greșită. Ea juca rapid, încrezătoare. Lui îi bătea inima să-i spargă pieptul. Încerca din răsputeri să nu se piardă cu firea, măcar să poată ține pasul cu ea.

Tânărul gardian îi privea impasibil din ușă.

— Asta este bine, spuse ea, încântată să vadă cum Leo îi contracarează avansul. Tatălui meu îi plăcea să spună că, dacă poți trece de indiana regelui, nu îți va fi greu să treci de majoritatea oamenilor în viață. Ești de acord, Herr Wolciek?

— Nu știu, doamnă.

— Da, sunt sigură că ești puțin cam agitat ca să fii de acord cu ceva. Te rog, relaxează-te, este doar șah. Suntem doar noi doi. Mă rog, trei, spuse ea, aruncându-i o privire tânărului gardian și zâmbind vag.

— Da, doamnă.

Lui Leo îi era prea frică să spună altceva.

O menajeră intră în sufragerie.

— Cafea? întrebă Frau Ackermann. Poate o prăjitură? Sau niște fructe?

Cafea? Fructe? Prăjitură? Leo era convins că i se vedea nodul din gât. Acele lucruri erau delicatese în lagăr, disponibile doar în imaginația vreunui prizonier dornic să se tortureze singur. Sau poate obținute în urma unor mite uriașe. Dar chiar și așa, tot ce puteau obține la schimb erau resturi furate din coșul de gunoi de la bucătărie. Orice lăsau nemții în urmă.

Leo își linse buzele, dar negă din cap. Era prea neliniștit chiar și pentru a putea vorbi. Doar își mută piesa – nebun la regină patru.

— Mai târziu, atunci, Hedda, îi spuse Frau Ackermann menajerei. Poți lăsa coșul.

— Da, Frau Ackermann, spuse menajera, apoi plecă.

Și ea părea la fel de neliniștită ca Leo.

---

[15] José Raúl Capablanca y Graupera a fost un șahist de naționalitate cubaneză, care a deținut titlul de campion mondial între anii 1921 și 1927. Este considerat a fi unul dintre cei mai mari șahiști din toate timpurile. (n.t.).

[16] Frederick Dewhurst Yates a fost un șahist de origine britanică, care a câștigat Campionatul Britanic de Șah de 6 ori. (n.t.).

Își continuară jocul. El o observă analizându-i mișcările cu un deget la buze, apoi mutând rapid. Era evident că tatăl ei o învățase bine. Frau Ackermann îi anticipă câteva dintre trucurile menite să o atragă spre mutări nefavorabile, iar când îi citi intențiile îl privi cu un zâmbet vag, dar încântat.

— Mă bucur că am rezistat atât de mult cu un jucător atât de priceput ca tine.

Regină la nebunul regelui cinci. Leo își drese glasul și abia rosti cuvântul:

— Șah.

— Am înțeles.

Era frumoasă, chiar și în felul modest în care se acoperea. Nu avea mai mult de 30 de ani, își spuse Leo în sinea lui. Ochii ei de un albastru pal aveau forma migdalelor. Când stătea pe gânduri, uneori își mușca buza de jos, care era acoperită de un strat subțire de ruj roșu. Când Leo o privea, o făcea doar pentru o fracțiune de secundă, iar când îl privea ea, el își ferea degrabă privirea.

Adevărul era că nu mai fusese niciodată singur cu o femeie.

— Să vedem acum..., spuse ea mutând un pion, ferindu-și regele din calea pericolului.

Continuară, adâncindu-se și mai mult în joc. Pentru Leo începea să se contureze o dilemă. Cum ar trebui să joace el această partidă? Aceasta era soția Lagerkommandantului. Avea putere de viață și de moarte asupra lui. Ca oricare dintre gardieni, dacă femeia pocnea din degete, ar fi putut să îl condamne la moarte. Oare ar trebui să o lase să câștige? Evident, femeia știa ce face, așa că ar fi nevoie doar de o singură mutare neatentă din partea lui, nu ar fi atât de greu să îi cedeze victoria. Dacă în locul ei ar fi fost soțul său, sau oricare dintre gardieni, Leo i-ar fi văzut descotorosindu-se de orice evreu ar fi avut tupeul să îi insulte. Chiar și o insultă închipuită. Iar aceasta era soția șefului lagărului! Capul începu să i se învârtă, și tot ce știa Leo despre joc păru se învolbureze în mintea lui, asemenea unui taifun. Decise să o testeze. Îi atacă regina cu nebunul, dar îl lăsă deschis în fața turei ei.

— Herr Wolciek, spuse ea, ezitând după mutarea lui. Nebunul tău...

Ochii li se întâlniră pentru prima dată cu adevărat. Inima lui Leo galopa într-un ritm de trei ori mai alert decât cel normal. Îi

era teamă că ea îi aude bătăile violente din piept, că avea să descopere ce se petrecea în capul lui.

— Dar desigur că ai văzut asta, spuse ea, rezolvându-i dilema. Femeia miji ușor ochii, cerându-și scuze și mustrându-l în același timp din privire, parcă spunând: Să nu se mai întâmple. Te rog.

— Mulțumesc, doamnă.

Nu mai vorbiră până la finalul jocului. Doar jucară; perioadele dintre mutările ei deveniră mai lungi. O dată sau de două ori, Leo își lăsă ochii să zăbovească asupra siluetei tentante a rochiei ei. Nu se putu abține să nu își închipuie cum arăta ea pe dedesubt. Își lăsă mintea să hoinărească la lenjeria ei de corp – nu văzuse niciodată lenjeria intimă a unei femei, doar pe a mamei lui. Formele acelea line de sub puloverul ei, când se mișca pentru a muta. Sânii ei…

— Herr Wolciek… cred că este rândul tău să muți.

— Iertați-mă, doamnă. Își drese glasul și roși. Tură la regină cinci.

Porniră apoi într-un schimb de piese despre care Leo își dădu seama că nu avea să se încheie în avantajul său. Cu toate acestea, decise să se arunce cu capul înainte. Avea să rămână cu o singură tură. Cele cinci mutări ale schimbului de piese dintre ei se succedară rapid, iar Leo rămase cu regele descoperit. Când ea își observă poziția la finalul schimbului, îl privi din nou cu ochi bănuitori.

— Nu ar fi trebuit să mușc momeala, recunoscu Leo, ridicând din umeri. Mă tem că nu are rost să mai continuăm de aici.

Leo observă că ea nu știa dacă să se bucure sau să fie furioasă pe el.

— Jucați foarte bine, Frau Ackermann. Leo își predă regele. Tatăl dumneavoastră v-a învățat bine.

— Mulțumesc. Poate vom mai juca, spuse ea, întâlnindu-i ochii. Dacă ești norocos.

Norocos. Cuvântul parcă îl străpunse. Leo știa exact la ce se referea ea și nu avea nicio legătură cu șahul.

— Așa sper, spuse el.

— Și poate data viitoare te voi învinge pe drept, spuse ea cu o ușoară mustrare în glas. În ochii ei ageri se zări o urmă de zâmbet. Te rog să îl chemi pe Rottenführer, strigă ea spre tânărul gardian. Oaspetele nostru pleacă. Dar vei lua astea,

desigur. Împături două fursecuri și un măr într-un șervețel. Cu complimentele mele. Aici ar ajunge pe talia soțului meu.

— Vă mulțumesc, Frau Ackermann. Leo se ridică și luă ofranda. Părul de pe brațe i se zbârli în timp ce mâinile li se atinseră ușor.

— Îmi permiteți? întrebă Leo, arătând precaut spre o prună mare. Avea o semnificație specială pentru el. Nici măcar nu mai văzuse una din acea zi fatidică, la taraba cu fructe.

— Sigur. Aveți grijă să se întoarcă în siguranță în lagăr, domnule caporal, îi spuse ea lui Langer, care intrase în casă. Și cu darurile mele, dacă binevoiți.

— Desigur, Frau Ackermann.

Leo îl vedea pe Langer scrâșnind din dinți, furios pentru că trebuia să îl escorteze pe Leo înapoi în bloc cu mica lui comoară.

Femeia se ridică.

— Iar data viitoare, spuse ea, privind înapoi spre Leo cu un zâmbet vag, dar jucăuș în ochi, va trebui să îți câștigi gustările, Herr Wolciek. Nu să ți se dea. Înțelegi?

— Da. Leo își plecă încet capul și zâmbi, la rândul lui. Înțeleg.

Data viitoare…, își spuse Leo în sinea lui, în drum spre lagăr. Acele cuvinte erau cele mai fericite pe care le auzise de când ajunsese în locul acesta uitat de Dumnezeu.

Lagărul nu mai arăta chiar atât de rău când reveni înăuntru. Nici măcar cu Langer care îl tot împungea.

Acum avea pe cineva care să îi poarte de grijă.

20.

Frau Ackermann trimise din nou după el săptămâna următoare. Și apoi, din nou, la câteva zile după aceea.

Și în săptămâna următoare, de asemenea.

De fiecare dată, Rottenführer Langer venea să îl ia pe Leo din bloc după-amiaza târziu, când soțul ei era încă la muncă. Și de fiecare dată se opreau la duș, unde îl punea pe Leo să se spele temeinic. Dar cu fiecare nouă vizită, gardianul părea să devină din ce în ce mai puțin încântat de această sarcină.

Și de fiecare dată mărșăluia cu Leo pe lângă zidul negru, ieșeau pe poarta principală, trecând apoi pe lângă peronul unde

sosise în acea primă noapte. Continuau apoi spre rândul de case din cărămidă, ale căror flori începeau acum să îmbobocească. De la a treia vizită, gardienii de la poarta principală începuseră să își dea amuzați ochii peste cap spre Langer, în timp ce el și Leo treceau pe lângă ei. Și, de fiecare dată, același tânăr soldat SS supraveghea ușa sufrageriei, în timp ce Leo și soția Lagerkommandantului jucau șah. Iar Leo nu o mai lăsa să câștige pe nedrept.

Așa că, ori de câte ori se întorcea în lagăr, aducea cu el bunătăți învelite într-un șervețel: fursecuri, fructe, chiar și ciocolată, care valorau sute de țigări acolo. Premii pe care el le împărțea bucuros cu tovarășii de bloc. Unii dintre aceștia râdeau de el, din cauza protecției lui sus-puse. O numeau Regina Milostiveniei deoarece, câtă vreme Leo rămânea sub protecția ei, se gândeau că poate norocul lui avea să se reverse și asupra lor. Iar el era Șeherezada lor.

— Distreaz-o în continuare, o implorau cu toții. Cu cât joci mai mult, cu atât vom fi mai în siguranță.

Alții îl priveau încruntați, spunându-i că e la fel ca cel mai josnic informator. Cum putea să facă o asemenea ticăloșie? Ea era la fel de vinovată ca oricare dintre nemți.

— Împarte patul cu ticălosul care se asigură că normele zilnice de morți sunt atinse!

— Sunt perfect fericit să fac ce e necesar, se apăra Leo, dacă astfel mai câștig o zi aici. Și tu ar trebui să faci la fel, Drabik, dacă ai avea puțin creier în capul ăla.

La cea de-a doua lor partidă de șah, Leo jucă mult mai relaxat. Frau Ackermann încercă o deschidere mai convențională, pe care Leo o gestionă cu ușurință. Adevărul era că ar fi putut să o învingă din 20 de mutări, dar îi plăcea timpul petrecut acolo – sub vraja unei femei frumoase, mândrindu-se că niciun evreu nu mai avusese vreodată acest privilegiu. Nu voia ca meciul să se termine repede așa că prelungea partida, mutând stângaci unele piese, provocând lupte pe care apoi le câștiga cu ușurință.

Cu fiecare nouă partidă, Frau Ackermann devenea din ce în ce mai relaxată. Chiar renunță la formalul apelativ „Herr” și începu să îi spună pe numele mic din când în când; între mutări, îl întrebase la un moment dat de unde e și cum învățase să joace

șah. Ea îi povestise că e din Bremen, din nord, unde erau toate marile fabrici de bere.

— Îți place berea, Leo? îl întrebă ea. El era convins că îl tachina. Probabil că nu ești destul de mare pentru asta. Probabil nu ai băut niciodată o bere bună.

— Am băut bere, răspunse Leo, încercând să pară mai în vârstă decât era. De fapt, băuse o singură dată, câteva guri, la ultima aniversare a tatălui său, înainte ca acesta să fie ucis.

Frau Ackermann avea ochi mari și frumoși, iar când era bucuroasă – ca de pildă atunci când Leo o felicita pentru o mutare bună sau când era în formă maximă și contracara inteligent – se luminau imediat și zâmbeau înțelept. Cu toate acestea, Leo observă și un aer trist la ea. Ca și cum ar fi fost o pasăre închisă în colivie, care se obișnuise cu captivitatea dar visa la ceva dincolo de ea. Sau ca cineva care ducea o viață complet diferită de cea la care visase. Leo își imagina că, într-un alt cadru, ar fi putut fi fermecătoare, vioaie și isteață; în mintea lui, o vedea la o petrecere, cu un pahar de șampanie în mână, purtând o rochie roșie vaporoasă.

Cam de la a patra vizită, Leo începu să suspecteze că, și pentru ea, partida lor de șah era cel mai așteptat moment al săptămânii. Erau clipele care o eliberau de oroarea la care era părtașă aici.

A cincea partidă avu loc într-o zi călduroasă, aproape văratică. Frau Ackermann nu mai purta cardigan. Descheiase un nasture în plus la gulerul rochiei, care îi cădea acum ispititor pe piept, astfel că, între mișcări, mintea lui Leo hoinărea la ce era dedesubt. O fărâmă din decolteul ei era expusă privirii și o dată chiar îl surprinse pe Leo aplecându-se puțin înainte pentru a trage cu ochiul.

— Este rândul tău, Herr Wolciek, îi spuse ea cu un zâmbet dojenitor.

— Da. Desigur, zise el, dregându-și glasul. Îmi cer scuze.

Leo se rușină de încordarea bruscă pe care o simți în pantaloni. Atât sub masa de șah, cât și în patul lui noaptea. Ea era soția Lagerkommandantului. Pentru Frau Ackermann, el era probabil doar un evreu josnic, care oricum nu avea să trăiască prea mult. Cine știe? Poate că, după ce Leo pleca, o punea pe menajeră să șteargă temeinic piesele atinse de el.

Dar tot la a cincea partidă, Leo observă că e bucuroasă să-l vadă. Probabil că Frau Ackermann studiase temeinic, întrucât alese să joace cu albele și încercă o deschidere nouă – o variație a apărării siciliene. Era genul de deschidere pasivă care ducea lejer la un joc mai lung și contravenea deschiderii standard Ruy López[17] pe care o folosea Leo; se abținu să intre într-un schimb rapid de pioni și cai, care ar fi încheiat mai rapid socotelile.

La un moment dat, ea îl întrebă de unde era.

— Łódź, răspunse Leo, ridicând privirea. Este în centrul Poloniei. Avem și noi bere acolo.

Zâmbi și plecă din nou ochii.

— Bere polonează, zici? Nu am auzit niciodată de așa ceva. Cum ar putea să existe un asemenea lucru? Mai jucară câteva mutări. Și tatăl tău... Cu ce se ocupă? Leo o privi din nou. Dacă nu te deranjează că întreb...

— A fost avocat, Frau Ackermann. Reprezenta oamenii în tranzacții, lucra pentru micile afaceri locale.

— Și este...?

Ezită. Leo presupuse că fie a vrut să întrebe dacă e mort, fie, și mai rău, dacă e aici.

— Nu, a murit, madame, înainte de război, spuse Leo mutându-și tura pentru a pune presiune pe calul ei. Din fericire, adăugă el.

De data aceasta ochii li se întâlniră brusc. Era pentru prima dată când menționa, chiar și indirect, poziția și soarta lui. Leo era furios pe sine însuși, avu impresia că spusele lui îi îndepărtă brusc. Ea își retrase calul, iar jocul continuă. Leo îi aruncă o privire tânărului gardian. Nu avea mai mult de 22 sau 23 de ani. Era doar un soldat, dar în mod sigur aceasta era o sarcină importantă, de a o supraveghea pe soția Lagerkommandantului. Dar era totuși una care îl ținea departe de toată „distracția” care se petrecea alături. Modul în care tânărul îl privea pe Leo – impasibil, de parcă vedea prin el – îl făcu să se întrebe câți oameni, tovarășii de-ai lui Leo, ucisese acest soldat în lagăr. Poate își golise Luger-ul de gloanțe în țeasta cuiva care stătea în genunchi și aștepta. Sau îl lăsase lat cu o lovitură de baston în cap. Sau strânsese pe cineva cu ușa la duș, râzând cu tovarășii

[17] Una dintre cele mai populare deschideri, denumită în onoarea șahistului spaniol Ruy López de Segura, care o descrie în cartea sa *Librio del Ajedrez*, scrisă în 1561. (n.t.).

lui de țipetele de durere dinăuntru. Poate că pariase și câteva mărci pe cât de mult avea să reziste cel torturat înăuntru. Trei minute? Cinci? Opt?

Frau Ackermann văzu acest lucru în ochii lui Leo.

— Soldat, poți să o chemi pe Hedda, te rog? îi ceru ea. Menajera.

— Desigur, Frau Ackermann. Tânărul soldat bătu din călcâie și plecă.

Ea luă regina și dădu să mute – probabil la calul regelui șase, presupuse Leo, pentru a-i ataca inutil regina – dar femeia nu o puse jos, ci așteptă ca el să-și ridice privirea.

— Știu ce crezi – ce ar crede oricine, desigur. Dar nu sunt monstrul care poate crezi tu că sunt, Leo. Am studiat economie la universitatea din Leipzig. Când l-am cunoscut pe Kurt, el studia să își ia licența în drept. Era foarte chipeș și hotărât, spuse ea. Pentru o fată tânără, era…

Era ce? Leo se întrebă ce avusese de gând să spună. Impresionant? Irezistibil? Ochii ei păreau să îl fixeze mai intens acum, mai ferm; de data aceasta, Leo nu își feri privirea.

— Doar pentru că sunt aici, pentru că sunt cu…, se opri din nou, înainte de a-i rosti numele, cu el… Nu înseamnă că aprob…

Că aprobă ce…? Iadul care se petrecea zi și noapte dincolo de poartă, pe care soțul ei îl supraveghea? Nu pentru prima dată, Leo citi tristețe în ochii ei. Ceva vulnerabil înăuntrul ei, din adâncul inimii, ieșea la suprafață. Privirea ei părea să spună: *Nu știu cât te mai pot salva, Leo. Înțelegi și tu, nu la nesfârșit*…

— Da, Frau Ackermann, răspunse Leo fără să mai adauge nimic.

Dar se uită adânc în ochii ei, pentru a-i transmite că înțelege. Apoi ochii lui căzură pe piesa pe care ea încă o ținea în mână.

— Regina dumneavoastră, doamnă…

— Da, regina mea, desigur. O puse pe tablă în locul în care Leo era sigur că o va face. Șah.

Chiar în acel moment, Hedda intră în sufragerie.

— Poți pregăti niște fructe și fursecuri pentru noi, te rog, Hedda?

— Imediat, Frau Ackermann.

— Și te rog să te asiguri că…

Vorbele nici nu îi ieșiră bine din gură, că pe treptele din față se auzi tropotul unor bocanci.

— Cine este? se întoarse ea, cu neliniștea citindu-i-se pe chip.

Ușa de la intrare se deschise larg, iar inima lui Leo se opri complet.

Era însuși Lagerkommandantul, întorcându-se acasă.

Bărbatul se întoarse spre ei în sufragerie și își scoase chipiul – avea părul negru, dat pe spate, ochi la fel de negri și o bărbie dură ca piatra.

— Kurt… Frau Ackermann se ridică, netezindu-și agitată rochia.

— Greta, îi zâmbi el pe un ton neutru, nici cald, nici agresiv.

Privirea bărbatului căzu apoi grea asupra lui Leo, ca un sac de plumb care plonjează în adâncul mării. Îi aruncă și lui același zâmbet, dar mai aspru și mai rece, ca vântului iernii care lovește o ușă deschisă. Leo avu impresia că Ackermann îl privi o eternitate, că lumina din încăpere dispare și întunericul pătrunde peste tot.

— Văd că ai un musafir.

Leo își plecă ochii.

— Tocmai terminam…, spuse Greta. Eram în toiul unei partide strânse.

— Atunci, vă rog…, spuse el, cu ochii încă ațintiți pe Leo, părând să le spună „continuați”.

Leo era prea încremenit ca să ridice o piesă. Nu știa dacă să se ridice în picioare în prezența Lagerkommandantului, în casa acestuia și cu soția lui, sau să cadă în genunchi. Dar inima lui nu voia să se urnească. Așa că Leo rămase pe loc, cu gâtul uscat precum șmirghelul.

— Când terminați, draga mea…, spuse bărbatul, deschizându-și nasturele de sus al uniformei. Apoi își văzu de drum, ghetele răsunându-i greoaie pe podeaua din lemn. Hedda!

— Îmi pare rău, spuse Frau Ackermann, încă stând în picioare, fără pic de culoare în obraji. Îl așteptam abia mai târziu. Mă tem că va trebui să continuăm partida altă dată.

Apoi fața i se înroși, iar când se uită la Leo, el văzu un amestec de părere de rău și neliniște în ochii ei.

— Desigur, Frau Ackermann.

Leo se ridică și el. Dădu apoi să aranjeze piesele la locul lor inițial, convins că totul se terminase, că nu va mai fi invitat vreodată să joace.

— Te rog, nu. Frau Ackermann se întinse să îl oprească, atingându-i brațul. Săptămâna viitoare vom relua de unde am rămas.

21.

Cinci luni mai devreme

Los Alamos, New Mexico

Bărbatul costeliv și înalt, în palton din stofă ecosez și pălărie maronie, se îndreptă spre Fordul prăfuit, care tocmai venise de la Santa Fe.

Un bărbat cu păr alb și rar, umeri căzuți, frunte înaltă și ochii adâncii, triști, coborî de pe bancheta din spate.

— Bohr.

Robert Oppenheimer îl îmbrățișă pe renumitul fizician danez, urându-i bun venit în cel mai securizat laborator științific din lume, unde zeci dintre cei mai buni fizicieni, chimiști și matematicieni ai lumii lucru de zor, izolați de exterior, într-un efort masiv de cercetare cunoscut doar câtorva persoane: Proiectul Manhattan.

— Robert.

Danezul strânse afectuos mâna americanului. La 58 de ani, Niels Bohr se număra printre cei mai respectați fizicieni ai lumii, unul dintre autorii teoriei cuantice. Înainte de război, Conferințele sale din Copenhaga atrăseseră toți fizicienii de marcă ai planetei la ușa biroului său de la universitate.

— Sper că drumul acesta a fost puțin mai confortabil decât plimbarea până la Londra? rânji Oppenheimer, bătându-l pe danez pe umăr.

La începutul războiului, Bohr și familia lui aleseseră să rămână în Danemarca lui natală, convins că naziștii care îi invadaseră țara nu vor îndrăzni să amenințe un venerabil om de știință, laureat al Premiului Nobel în 1922. Dar se împotrivise hotărât tuturor eforturilor acestora de a-l convinge să colaboreze cu regimul. Apoi, în septembrie, cu doar trei luni în urmă, Bohr fusese avertizat că, din cauza mamei lui evreice, urma să fie

arestat chiar în ziua următoare și deportat într-unul dintre lagăre – o arestare care echivala cu o condamnare la moarte, pentru un bărbat de vârsta lui. În noaptea aceea, el și soția lui luaseră o singură valiză și traversaseră strâmtoarea Öresund sub lumina lunii, trecând în Suedia într-o bărcuță, croindu-și drum printre mine și bărci germane de patrulă. Două luni mai târziu, cu o parașută în spate și inconștient – leșinat din pricina lipsei de oxigen – cel mai renumit fizician al lumii fusese transportat în secret în Marea Britanie, ascuns în cala unui bombardier britanic ce transporta corespondența între Londra și Stockholm. După o asemenea evadare, drumul sinuos spre ascunzătoarea ultrasecretă din munții Sangre de Cristo trebuie să-i fi părut o plimbare pe malul mării.

— Incomensurabil, ar fi drept să spun, răspunse cordial danezul.

— Ei bine, ne bucurăm că ai venit, spuse Oppenheimer. Te așteaptă câțiva prieteni vechi.

O oră mai târziu, în timpul prânzului de la reședința sa, Oppenheimer se așeză lângă șemineu împreună cu Richard Feynman, Hans Bethe și marele Enrico Fermi, și începu să-l pună la curent pe savantul danez cu progresele lor. Bohr fusese întotdeauna preocupat de consecințele asupra umanității ale creării unui asemenea instrument de distrugere în masă; în timp ce își mânca friptura și îi asculta pe colegii lui fizicieni, își suprimă un fior de entuziasm și un sentiment de îngrijorare. Pe de o parte, teoreticianul din el nu se putea abține să nu se entuziasmeze la adresa progresului lor dar, pe de altă parte, consecințele erau devastatoare. Era totuși impresionant să discute chestiuni care, în urmă cu câțiva ani, ar fi fost doar simple exerciții teoretice, cugetări ale unor fizicieni pasionați, care trăncăne la un pahar de coniac după o conferință științifică.

Cel mai mare obstacol cu care se confruntau acum era separarea lui U-235 de vărul lui mai greu și mai prevalent, U-238, în cantități suficiente pentru a produce o serie de reacții în lanț necesare.

Și, din moment ce ceasul ticăia, acesta era și cel mai important lucru pe care îl aveau de făcut în puținul timp care mai rămăsese.

Erau dornici să îl întrebe pe Bohr unde credea el că ajunsese Heisenberg în acest proces, lucrând pentru naziști.

Restrânseseră soluțiile la trei posibile metode de separare, pe care le schițară pentru Bohr pe șervețele și fața de masă. Bombardarea cu unde electromagnetice, difuzia termică și difuzia gazoasă. Toate necesitau foarte mult efort și timp, dar și fonduri imense. Ciclotroane masive se aflau în construcție, rezervoare de difuziune vaste în Oak Ridge, Tennessee – unul era compus dintr-o serie de 58 de clădiri conectate, întinse pe 42 de acri de teren, capabil să separe și apoi să mai separe o dată izotopul 238, mai ușor, gazificat, în mii de stadii. Bohr era uluit. Era cel mai mare dispozitiv științific conceput vreodată și construit de om. Și cel mai costisitor.

Cu toate acestea, totul era experimental și plin de erori, se văita Oppenheimer. Cum nimic din toate acestea nu mai fusese vreodată făcut, uneori se simțea ca un orb care ghidează alți orbi. Materialele pentru aceste camere de izolare a izotopilor trebuiau să fie incredibil de rezistente și ermetice. Orice scurgere sau eroziune ar fi condus la închiderea lor. Noi dispozitive erau construite. Și totul se întâmpla într-o cursă contra cronometru, deoarece se temeau că nemții erau înaintea lor.

Iar războiul urma să fie câștigat de învingătorul cursei.

— Acest proces de difuziune gazoasă…, spuse Oppenheimer, aprinzându-și pipa după plăcinta cu rubarbă. Începem să credem că aceasta este soluția.

Pentru Bohr, totul prevestea o lume de consecințe neînchipuite și neprevăzute. Iar acum Teller vorbea despre activarea plutoniului și crearea unor bombe chiar și mai mortale. Și rușii? Și ei lucrau la asta. Oare împărtășeam ceea ce știam cu ei, presupușii noștri aliați? se întreba în sinea lui Bohr. Și dacă nu, ce avea să se întâmple cu lumea atunci când ei toți vor pune mâna pe aceeași putere, ceea ce era inevitabil.

— Difuzia gazoasă? spuse Bohr, încuviințând din cap.

Oppenheimer trase din pipă.

— Da. Dar este ca o ruletă rusească. Cantitățile sunt reduse. Iar Bergstrom, care cunoaște acest proces, este acum în pat cu Heisenberg, după cum știi.

— Da, Bergstrom…

Bohr încuviință din nou după o pauză lungă. Lăudă plăcinta; în Europa nu reușise de multă vreme să mai facă rost de asemenea delicatese.

— E posibil să știu eu pe cineva, zise el printre înghițituri. Pentru procesul ăsta de difuzie gazoasă. Un polonez. Un evreu, de fapt. A lucrat la un moment dat în Berlin cu Meitner și Hahn, chiar la această chestiune. E posibil ca tu să ți-l amintești, îi spuse lui Bethe. Un tip specializat strict pe zona asta, o minte foarte ageră, dacă mă întrebați pe mine.

Ceilalți tăcură, așteptând. Era un proces mult prea amplu, predispus la greșeli costisitoare dacă o luau de la zero. Aveau nevoie de cineva care să scurteze procesul.

— Singura problemă..., spuse Bohr, mușcând încă o dată din plăcintă și ridicând dezamăgit din umeri spre Oppenheimer, este că nu sunt sigur dacă a reușit să scape din Europa.

22.

Aprilie 1944

— Leo...

Alfred îl zări pe tânăr din nou în curte, după apelul de seară.

— Profesore. Mă bucur să văd că ești bine, răspunse băiatul. Ai mai născocit teste pentru creierul meu?

— Nu încă, dar tu te-ai mai gândit la ce te-am rugat?

— Adică la proiectul dumitale de fizică? Mă tem că am fost puțin ocupat.

— Jucând șah cu noua ta admiratoare, presupun. Am auzit cu toții. Poate că rigorile a ceva cu adevărat important sunt prea serioase pentru tine în acest moment, în comparație cu un simplu joc de șah.

— Dacă șahul este un simplu joc, atunci și ceea ce faci dumneata, profesore, e la fel. Iar admiratoarea mea e posibil să ne țină în viață, pe mine și colegii mei de bloc. Dar de dragul discuției, spune-mi te rog, la ce te gândeai? Să mă înveți fizică electromagnetică, parcă ai spus. Cu ce scop?

— Nu să te învăț. Hai să vorbim undeva mai retras. Îți voi explica, nu trebuie decât să mă asculți.

— Bine, presupun că două trei minute nu fac rău nimănui. Ia-o înainte, profesore.

Se îndreptară spre blocul lui Alfred. Toți erau în paturile lor, odihnindu-se după o zi de muncă, așteptând masa de seară. Își croiră drum printre ei, până într-o secțiune restrânsă din spate, unde era amenajată un fel de carantină. Șase paturi, pentru ca cei care aveau febră sau dizenterie să nu îi infecteze pe ceilalți. Și latrina.

— Te rog, ia loc, Leo.

— Biroul dumitale, profesore? Leo se rezemă de un pat gol. Impresionant.

— Te rog, ceea ce am de spus nu este o glumă, fiule. Și deși nu îți pot spune încă motivul, îți promit că este mult mai important decât orice ți-ai închipuit vreodată. Ceea ce îmi propun să fac este să îmi parcurg munca, lucrările, cu tine. Ecuații, formule, teorii. Nu trebuie să le înveți. Vreau doar ca tu să mă asculți și să le reții în memoria ta.

— În memorie?

— Da. Să ții totul bine încuiat în mintea aceea strălucită a ta. Vei face asta, Leo? Eu sunt bătrân și încep să îmi pierd puterile. Vezi și tu că oasele încep să îmi împungă pielea. Cine știe cât timp mi-a mai rămas?

— Cine știe cât timp ne-a mai rămas tuturor?

— Dar tu, fiule… tu ești tânăr. Tu ai o șansă să scapi de aici. Și dacă vei reuși, ceea ce îți voi spune eu va fi mai valoros decât toate partidele de șah pe care le-ai jucat vreodată. Dar nu va fi ușor. Vom avea nevoie de mult timp și concentrare ca să parcurgem totul. Chiar și pentru tine va fi greu. Ecuații elaborate și progresii. Lucruri de care nu ai auzit niciodată și poate că nu vei înțelege cum se completează reciproc, dar este vital. Te simți în stare?

— Fizică…? Leo ridică nasul în aer și adulmecă de parcă ar fi întrebat ce aveau la cină și i s-ar fi răspuns „napi”.

Alfred încuviință din cap.

— Și matematică. Pe alocuri foarte complicată.

— Ca să fac ce într-o zi, dacă reușesc să supraviețuiesc…? Să predau ce mă înveți?

— Fizica înseamnă mult mai mult decât formule și ecuații, fiule. Are aplicații în lumea reală. Lucruri pe care oamenii își doresc cu disperare să le știe. Pentru prezent, dar și pentru viitor.

— Nu știu ce îmi rezervă viitorul. Leo ridică din umeri. Dar în acest moment, șahul pare un garant mai bun al viitorului decât ce spui dumneata.

— Am nevoie de tine, tinere. Într-un fel, lumea are nevoie de tine. Ce spui?

— Lumea? Vorbești de parcă ceea ce ai dumneata ne poate face să câștigăm războiul. În regulă. Leo își scoase chipiul de pe cap. Să spunem că mușc momeala. Dă-i drumul. Încearcă-mă, profesore. Lecția unu, din moment ce suntem deja aici.

Alfred zâmbi și se așeză pe patul aflat vizavi de Leo.

— Vei auzi multe despre atomi, băiete. Și diverse gaze. Chestii numite izotopi.

— Izotopi…?

— Îți este cunoscută structura moleculară a masei?

Leo ridică din umeri.

— Am studiat tabelul periodic al elementelor la chimie, la școală.

— E un început. Ei bine, atomii aceluiași element pot avea un număr variat de neutroni. Variatele versiuni posibile ale fiecărui element se numesc izotopi. De exemplu, cel mai comun izotop de hidrogen nu are deloc neutroni. Mai există un izotop al atomului de hidrogen care are un neutron și se numește deuteriu, și mai există unul care are doi neutroni și se numește tritiu…

— Deuteriu? Tritiu? Leo clipi confuz. Trebuie să știu toate astea ca să salvez omenirea?

— Nu îți face griji pentru asta acum. Și te rog să nu mă iei peste picior, fiule. Haide să începem cu ceva elementar. Legea lui Graham. A fost formulată de un chimist scoțian în secolul trecut. Spune că viteza de difuzie a unui gaz este invers proporțională cu rădăcina pătrată fie a masei sale, fie a densității lui.

— Difuzie? Și ce înseamnă asta, bătrâne? Leo își dădu ochii peste cap.

— Fără „bătrâne”. Dacă e să facem asta, poți începe prin a mi te adresa cu „profesore”. Sau chiar Alfred, dacă preferi. O să te învăț lucruri mai complicate decât orice știi sau îți imaginezi, așa că totul va decurge ca orice curs la școală. Există un instructor și un elev. Și începe cu respect. Respect pentru cei care știu mai multe decât tine. Înțelegi?

Pentru o clipă, Alfred fu convins că băiatul se săturase de el și că își va lua chipiul și va pleca. Pentru a se întoarce la jocul lui, care, evident, era mai amuzant și îi făcea rost de fursecuri, ciocolată și admirație.

Dar, spre surprinderea lui Alfred, Leo rămase pe loc, în ochii lui citindu-se transformarea de la plictiseală la rușine, interesul, dar și o oarecare remușcare în același timp.

— Îmi pare rău, profesore. Nu am vrut să fiu nepoliticos. Te rog să continui.

Alfred zâmbi în sinea lui. Dacă ignorai obrăznicia, scuzabilă la un tânăr atât de precoce, înăuntrul acelui creier perfect era un bazin inepuizabil de curiozitate, așteptând să fie umplut cu orice exista la îndemână.

— Bun. Acum, referitor la întrebarea ta, băiete, difuzia este rata de transfer a unui gaz printr-o sondă sau, mai bine, o membrană. Legea lui Graham spune că, dacă masa moleculară a unui gaz este de două ori mai mare decât a altuia, se va difuza printr-un strat poros sau chiar printr-o deschidere mică cu viteza rădăcinii pătrate a diferenței dintre cele două. Aceasta este axioma-cheie în separarea izotopilor – care au aceeași structură moleculară, dar mase atomice diferite.

— Separarea izotopilor... Straturi poroase... De ce trebuie să mă înveți toate astea? Leo ridică din umeri, în mod evident plictisit.

— Pentru moment, doar lasă ca totul să îți pătrundă în cap, flăcău. Privește – Alfred scoase o bucată de cretă. Avea o bucată subțire de tablă, rămasă de la un motor. Tot ce contează acum este cum sunt exprimate aceste cuvinte într-o formulă. Alfred scrise:

$$Rata_{\ difuzie} \propto \frac{1}{\sqrt{densitate}}$$

— Ai reținut-o? îl întrebă Alfred.

Leo o privi îndelung, repetând-o în sinea lui.

— Cred că da.

— Așadar, *inversa* acestei ecuații este... densitatea gazului este direct proporțională cu masa lui moleculară.

Alfred o șterse pe prima cu mâneca și scrise noua formulă:

$$Rata_{\ difuzie} \propto \frac{1}{\sqrt{densitate}} \propto \frac{1}{\sqrt{MM}}$$

— Mă urmărești, fiule? Alfred văzu cum ochii băiatul se înceţoşează.

Leo încuviinţă din cap, puţin confuz.

— Aşa cred.

— Bine, atunci spune-mi-o, te rog. Aşa cum am scris-o.

Leo ridică din umeri.

— Rata de difuzie a unui gaz este invers proporţională cu rădăcina pătrată a densităţii lui.

— Bun. Acum, poftim, scrie enunţul ca formulă. Alfred îi dădu creta şi bucata de tablă, ştergând ce scrisese el. Exact cum ţi-am arătat eu.

Leo ezită o clipă, răsuflă îndelung, apoi scrise:

$$Rata_{\ difuzie} \propto \frac{1}{\sqrt{densitate}}$$

Exact cum o scrisese Alfred.

— Excelent. Acum, inversa acesteia? Pentru densitate?

Leo se gândi un moment.

— Densitatea unui gaz este invers proporţională cu masa lui moleculară.

— Nu. Nu invers. Opusul. Este *direct* proporţională, îl corectă Alfred.

— Poftim, profesore...? Leo miji ochii.

— Densitatea unui gaz este *direct* proporţională cu masa lui. Este exact inversa primei ecuaţii pe care ţi-am dat-o. Vezi tu...

— În regulă. Scuze. Cred că m-am prins acum. Leo scrise formula, corect de data aceasta.

$$Rata_{\ difuzie} \propto \frac{1}{\sqrt{densitate}} \propto \frac{1}{\sqrt{MM}}$$

— *Direct* proporţională, continuă el. Deci acesta este simbolul pentru proporţional – îl desenă cu o înfloriturâ:

$$\propto$$

— Foarte bine. Acum, în difuzia gazoasă avem de-a face cu principiul identic, doar că lucrăm cu doi izotopi radioactivi. Uraniu-235, care este fisionabil. *Fisionabil* înseamnă că poate fi divizat și este capabil să creeze ceea ce noi numim „reacție în lanț”, dacă este separat de vărul lui mai dens, dar *nefisionabil,* U-238.

— Doi treizeci și cinci? Doi treizeci și opt? Scuze, profesore, dar încep să mă simt de parcă și capul meu ar fi fisionabil.

— Nu încerca să înțelegi totul acum. Ai auzit de uraniu, da?

— Da. Simbolul lui este U. Și cred că are cea mai grea masă moleculară dintre toate elementele.

— A doua cea mai grea. Dar nu contează, plutoniul abia a fost izolat, probabil că nici nu era în tabelul periodic când ai studiat tu la școală. Uraniu-235 apare într-un coeficient redus, de 0.139 la 1, într-un minereu natural de uraniu. Asta înseamnă că doar 7% din tot uraniul este U-235. Restul este 238. Este destul de rar. Șmecheria este să separi acest izotop rar, radioactiv, care are aceleași proprietăți, dar o masă moleculară diferită de a rudei lui mai comune, U-238. Pentru a face acest lucru, sau măcar pentru a o face în cantitățile necesare, nu ai nevoie doar de membrane pentru difuziune, ci și de unicul compus de uraniu suficient de volatil pentru a genera asta, hexafluorura de uraniu, UF-6, care este complet solid la temperatura camerei, dar sublimează odată ce se apropie…

— Sublimează? Privirea lui Leo începu din nou să devină confuză. Mă tem că mă pierzi, profesore.

— Uite… Alfred luă din nou creta și scrise o ecuație mult mai complexă. Doar memorează asta:

$$\frac{Rata_1}{Rata_2} = \sqrt{\frac{M_1}{M_2}} = \sqrt{\frac{352.041206}{349.034348}}$$

— Care este egal, cred, cu… Alfred închise ochii și făcu o serie de calcule în cap. Unu virgulă zero zero patru doi nouă opt sau ceva de genul… Unde – iar asta este important, Leo – RATA Unu este rata de efuziune a U-235 și RATA Doi este efuzia a…? Așteptă ca Leo să încheie propoziția.

— U-238, răspunse Leo, după ce se gândi o clipă.

— Corect! Iar M1 este masa moleculară a U-235 și M2 este masa moleculară a U-238. Mica diferență de mase explică diferența de 0,4 procente în viteza medie a neutronilor lor. Își privi elevul. Deci, cum e până acum?

— Să fiu sincer, profesore, e puțin cam neclar.

— Nu te da bătut. Știu că pentru tine este ca și cum aș vorbi în greacă acum…

— Nu, greaca chiar am studiat-o la școală…, spuse Leo dându-și ochii peste cap.

— Ascultă, nu trebuie să înțelegi totul acum. Dar este important să ai o idee elementară și să reții ecuațiile – trase o linie dublă sub ecuație – în creierul ăla genial al tău. Deci, uită-te din nou la ea. Las-o să îți intre în cap.

Leo privi din nou ecuația, apoi închise ochii.

— Gata?

— RATA 1 mic supra RATA 2 mic este egal cu radical din M1 mic supra M2 mic… Trebuie să îți spun și rezultatul, profesore? Sunt destul de sigur că pot… Unu virgulă zero zero patru…

— Nu este nevoie. Oricine cu o diplomă de matematică de nivelul trei poate calcula asta.

— Deci, unde R1 mic este rata de efuzie a… UF6-235, iar R2 mic este efuzia pentru UF6-238, iar M1… Leo își apăsă un deget pe frunte. Masa moleculară a U-235 și M2 mic, masa moleculară pentru 238. Și așa mai departe…

— Bravo! spuse Alfred, aplecându-se înainte și strângând genunchiul băiatului, apoi tuși și expectoră o flegmă.

— O întrebare, profesore, dacă nu te superi…?

— Desigur, dă-i drumul.

— Tot nu înțeleg de ce este nevoie să separi acest U-235 de 238. Și ai spus mai înainte, „în cantități suficiente”… Suficiente pentru ce?

— Hai să nu ne grăbim. Alfred îi zâmbi răbdător. Vom ajunge și acolo, băiete. Data viitoare.

— Deci, asta este? Asta aveai nevoie să memorez? Fizica ce va salva omenirea?

— Aceasta este lecția unu, răspunse Alfred. Este destul pentru astăzi.

— Lecția unu… Leo își înclină precaut capul. Unu din…?

— Sute, băiete. Alfred îl bătu pe umăr. Sute. Totuși, trebuie să te avertizez, de mâine începe să devină puțin mai complicat.

23.

Săptămânile treceau una după alta. Se întâlneau aproape în fiecare zi, când puteau, câteva minute după apelul de dimineață și după mese.

În afară de zilele de marți, când, de obicei, Leo era chemat să joace șah cu soția Lagerkommandantului Ackermann, lucru care îl enerva pe Alfred.

— De ce alegi un simplu joc, când avem treburi serioase de făcut?

— Pentru că acel joc, cum îi spui dumneata, ar putea face într-o zi diferența între viață și moarte. Mi-ar putea salva viața. Și pe a dumitale, ar trebui să îți reamintesc. Îi spun tot timpul că împart dulciurile pe care mi le dă cu unchiul meu, profesorul. Ea îmi promite că va avea grijă de noi.

— Va avea grijă de noi… Eu cred că îți place să mergi acolo pentru că ai 16 ani și poți să te zgâiești la sânii unei femei. Oi fi eu bătrân, dar nu atât de bătrân încât să nu-mi amintesc plăcerea de a face asta.

— Și asta, presupun. Leo roși, rușinându-se puțin. Totuși este amabilă cu mine. Și cred că nu este ca soțul ei, atunci când vine vorba de ceea ce se petrece aici. Cred că este sincer revoltată de ce îl vede făcând. De aceea dă o mână de ajutor la infirmerie.

— Așa crezi, ha? Și îți spune ție toate astea?

— Da. În timp ce jucăm.

— Eu cred că joacă șah ca să-și calmeze conștiința încărcată, spuse Alfred. Într-un fel, tu ești izbăvirea ei.

— A, văd că acum ești și Dr. Freud, pe lângă Dr. Mendl, pufni Leo.

— În situația noastră, băiete, studierea minții omului e la fel de importantă ca studierea atomului. Nu uita că ea este soția Lagerkommandantului, iar tu ești doar un evreu, spuse el, întorcând brațul lui Leo cu palma în sus. Cu numărul ăsta pe încheietură. Da, îți va purta de grijă până ți se va scurge timpul, dar apoi nu se va mai gândi deloc la tine.

— Vom vedea. Leo ridică din umeri. Între timp, fursecurile și ciocolatele pe care mi le dă sunt bune.

— Da, bine, ai dreptate, vom vedea… Alfred tuși, ștergându-se la gură cu mâna. Oricum, să ne întoarcem la treabă.

Tusea se agravase, devenind din ce în ce mai seacă în fiecare zi, iar oasele și coastele începeau să i se vadă și mai mult.

— Îmi pare rău că aici nu poți să te zgâiești decât la mine.

— Da, indiscutabil, priveliștea este mult mai puțin atrăgătoare. Poftim, stai să pun o pătură pe dumneata, bătrâne. Pardon, scuzați-mă, rânji el. Am vrut să zic „profesore”, desigur.

Pătura era de fapt o pânză subțire de sac, care nu proteja mai deloc de frig.

În aceste ultime săptămâni, Alfred începuse să prindă drag de băiat. Și avea senzația că și Leo începe să simtă la fel în privința lui. În prima zi în locul acesta, toată lumea învăța că nu e înțelept să ai sentimente pentru un alt prizonier, nici măcar să investești în povestea unei alte persoane. Nu știai niciodată ce avea să se întâmpla în ziua următoare.

— Nu e nimic grav, spuse Alfred, dar își puse totuși cârpa pe umeri și, pentru o clipă, frigul se mai domoli. Mulțumesc, băiete.

•

După cum îl avertizase Alfred, munca devenea mai grea și mai complexă cu fiecare zi care trecea. Acum îi vorbea despre ceva numit „funcții Bessel” – ecuații complexe, care îi puneau serios mintea la contribuție, de parcă ar fi trebuit să parcurgă în cap o întreagă partidă de șah, dintr-o singură ecuație. Zeci de partide, de fapt, cel puțin asta era impresia lui Leo, fiecare necesitând concentrarea de care avea nevoie când juca împotriva unui maestru. Dar Alfred recita numerele și valorile fără să ezite o clipă; profesorului îi erau la fel de familiare precum propria dată de naștere sau adresa de acasă.

— Nu uita, avem de-a face cu materiale foarte radioactive aici, îi explică el, care sunt în tranziție de la o stare la alta și, în cazul difuziei, printr-un spațiu restrâns – în cazul de față, cilindri. Așadar, trebuie să introducem ecuația difuziei neutronilor pentru o asemenea stare. Alfred mâzgăli pe spatele unui bilet medical rupt:

$$\frac{\partial N}{\partial l} = \frac{V_{ment}}{\lambda_f}(\nu\text{-}1)N + \frac{\lambda_f V_{ment}}{3}(\nabla^2 N)$$

— Bine… Leo privi lung ecuația, puțin nedumerit. Înțeleg.

— Trebuie să o știi, Leo. La perfecție. Este obligatoriu.

— Încerc, Alfred.

— Atunci încearcă mai tare. Trebuie să te concentrezi mai mult. Scopul aici – Alfred tuși în cârpa lui – este să aplicăm populația de neutroni într-un cilindru. Partea spațială a densității neutronului, caracterizată drept N, va fi o funcție a coordonatelor cilindrice și se presupune a fi separabilă și exprimată ca… Răsfoi printre bucățile de hârtie pe care le păstrase de la lecția de ieri:

$$N_{\rho,\phi,z}(\rho,\phi,z) = N_{\rho}(\rho)\, N_{\phi}(\phi)\, \mathrm{N}_{z}(z)$$

Leo îl privi complet nedumerit.

— Mă urmărești, băiete?

Tânărul trase adânc aer în piept și răsuflă îndelung.

— Mergi prea repede, Alfred. Nu sunt sigur.

— Nu ești sigur? Credeam că am trecut ieri prin partea asta.

— Știu, dar nu e ca șahul. Nu înțeleg pe deplin de ce sunt importante ecuațiile astea.

— În momentul acesta, sunt importante pentru că spun eu că sunt. Așa că hai să o luăm de la capăt. Ce este coordonata asta în ecuație, dacă nu te superi? îl întrebă Alfred.

— O…?

— Da, o-ul ăsta mic. Unde ți-e capul, băiete? Am trecut prin astea de câteva ori. Este unghiul dintre diametrul cilindrului și raza. Și p?

— P…? P trebuie să fie înălțimea, atunci? răspunse ezitant Leo.

— Da. Înălțimea. Dimensiunea. Credeam că ești deștept, Leo. Credeam că poți înțelege lucrurile astea. Trebuie să te concentrezi, asta este partea ușoară. Altfel, sunt prea multe de învățat.

— Putem să luăm o pauză, profesore? Capul stă să-mi explodeze. Și care este scopul chestiei ăsteia, oricum? Ai inventat-o dumneata sau ceva? Acest prețios proces de difuzie gazoasă? Tot repetăm aceleași chestii plictisitoare!

— Pentru că trebuie să le reții, băiete. Așa cum îți știi propriul nume! Mă auzi?

— Da, te aud! Leo sări de pe pat. Te aud. Te aud… Capul îi exploda de la atâtea numere. Un sentiment de frustrare deplină

și de inutilitate îl învălui. Poate ar trebui să ne oprim pe ziua de azi.

Alfred îl privi, știind că depășise limita. Îl lăsă pe băiat să se calmeze o clipă, apoi spuse, lăsând hârtia deoparte:

— Nu, nu l-am inventat eu. De fapt, britanicii îl dezvoltă și ei în același timp. Și am auzit că cercetătorii de la Columbia University din New York sunt și ei pe aceeași pistă.

— Atunci, lasă-i pe ei să învețe procesul, spuse țâfnos Leo.

— Ar fi simplu, nu-i așa? Alfred clătină din cap, lăsându-se pe spate. Tot ce am făcut eu, spuse el, a fost, pur și simplu, să transport datele într-o etapă ulterioară. Uite… Luă un afiș despre epidemia de tifos, care fusese lipit în blocul lor, și schiță pe spatele lui un desen brut. Un fel de sistem interconectat de tuburi, cu cilindri lungi introduși în tuburi mai mici, printr-o rețea de arcuri și pompe. Dacă uraniul sub formă gazoasă, hexafluorura 6, care este extrem de caustic, este pompat spre o barieră poroasă de orice fel, moleculele mai ușoare ale gazului, conținând îmbogățitul U-235, ar trece prin cilindri mai rapid decât U-238, care este mai greu. Corect?

Leo încuviință din cap. Măcar atât învățase și el.

— Exact ceea ce reprezintă formula aceasta. Trebuie să știi asta la perfecție, Leo. Indiferent de cât de plictisitor sau complicat ar părea. Aceasta este esența a ceea ce trebuie să știi.

— Trebuie să știu, de ce…? Cine dă doi bani pe procesul ăsta idiot de difuzie, oricum? Sau este efuzie? Leo luă desenul de pe pat, îl mototoli și îl aruncă în colț. Știi ce am văzut azi…? Cum șase oameni din tura mea la muncă au fost scoși din linie și li s-a poruncit să se întindă pe jos. Apoi li s-a spus „Ridicați-vă!” Și apoi „Jos!” din nou. Țac-pac, repede. Și apoi „Sus!” din nou. Apoi „Jos! mai repede! mai repede!” Și apoi „Alergare pe loc!” și apoi „Ghemuit! De zece ori!” Și apoi „Sus din nou! Repede. Acum jos. *Schnell*! *Schnell*! mai repede”. Până când, unul câte unul, s-au oprit toți epuizați, nemaiputând să respire, și au fost terminați cu bastoanele în timp ce încercau să tragă oxigen în plămâni. Ultimul, roșu la față, de-abia se ținea pe picioare, iar gardienii râdeau de el de parcă ar fi fost o marionetă într-o scenetă comică. Până când l-au bătut și pe el de l-au lăsat lat. Deci, spune-mi, ce a făcut Legea lui Graham pentru ei?

Alfred îl privi, pur și simplu.

— Și ai auzit? Acum două nopți, toată lumea din blocul 46 a fost scoasă afară în toiul nopții. Nimeni nu s-a mai întors. I-au salvat toți cilindrii ăștia și toate ecuațiile de difuzie? În curând vom urma noi. Ești un prost, Alfred, dacă tu crezi că nemții ne vor lăsa vreodată să plecăm. Pe oricare dintre noi! Știi asta la fel de bine ca mine. O să murim cu toții aici. Și tu și eu. Atunci, ce contează, într-un final, dacă este p mic sau P mare... U-235 sau 238? Îmi explodează capul, Alfred. Facem asta în fiecare zi. Iar și iar. Și de ce? Îmi bagi cu forța chestiile astea în creier și nici măcar nu îmi spui de ce?

Alfred încuviință din cap. Se rezemă de perete și răsuflă îndelung, înțelegător.

— Contează mult, băiete. Ai dreptate, probabil că eu voi muri aici. Dar tu... Războiul și-a schimbat cursul, Leo. Auzi și tu asta de la nou-veniți. Armata germană e ferfeniță în est. Aliații sunt gata de invazie. Poți vedea asta în ochii gardienilor, sunt din ce în ce mai îngrijorați. Într-o zi e posibil să ieși de aici, iar eu îți voi da numele oamenilor pe care să îi cauți. Oameni respectați. Pentru că ceea ce îți arăt pe bucățile astea jerpelite de hârtie și pe spatele etichetelor ăstora murdare valorează mai mult decât tot aurul pe care îl iau nemții din dinții noștri. De o mie de ori mai mult.

— Știu. Îmi tot spui asta, Alfred. Dar de ce?

Profesorul se aplecă și luă diagrama mototolită pe care Leo o aruncase în colț, apoi o netezi pe pat.

— Chiar în acest moment, în laboratoarele din Anglia și din Statele Unite, chiar și în Germania, cei mai pricepuți oameni de știință, unii care mă fac pe mine să arăt ca un bou, parcurg exact aceleași lucruri pe care ți le-am spus...

— Atunci, de ce au nevoie de tine? insistă Leo. Și de toate ecuațiile astea pe care mi le îndeși în cap?

— În fond, nu au nevoie. Alfred ridică din umeri. Doar că eu știu un lucru, și îl știu foarte bine. Iar acela este cum să colectezi o masă suficient de mare de uraniu pentru a capta și folosi neutronii secundari înainte ca ei să scape prin suprafața materialului. Și, deși poate că ție nu ți se pare mare lucru, Leo, pentru că nu ai o tablă de șah sau piese pe care să le muți, să fii sigur că oricine înțelege acest proces – cine îl înțelege primul – acela va câștiga războiul. Și toate armele și tancurile, și avioanele de pe cer nu vor putea să îl împiedice.

— Acest proces de efuziune…? Leo îl privi chiorâș. Sau difuzie, care este?

— Difuzie, spuse Alfred, dând din cap zâmbind.

— Tot folosești cuvintele „cantități suficiente”, Alfred. Suficiente pentru ce?

Alfred îl privi cu seriozitatea unui bătrân care decide că e timpul să îi explice lucruri dificile unui băiat ce urmează să devină bărbat.

— M-ai întrebat la un moment dat care este scopul separării U-235 din U-238.

— Îmi dau seama acum. Evident, este o modalitate de a valorifica energie, spuse Leo. Poate un fel de dispozitiv de alimentare cu energie? Un motor. Pentru un tanc, poate? Sau un vapor?

— Da, dar mult, mult mai mare de atât. Și cu un efect mult mai devastator.

— Vrei să spui că este o bombă? Leo căscă ochii mari.

Rezemat în continuare de perete, Alfred zâmbi resemnat.

— O mică parte dintr-una, da. Dar o bombă mult mai mare și mai distructivă decât orice altceva a văzut lumea vreodată. Mai degrabă ca o mie de bombe, Leo. În una singură.

— O mie de bombe… Leo privi din nou desenul. Și totul pornește de la asta? De la acest proces de difuzie?

Alfred ridică din umeri cu vinovăție.

— Prietenul meu Bohr spune că bombardarea unei cantități mici din izotopul pur U-235 cu neutroni lenți ar fi suficientă pentru a porni o reacție în lanț destul de puternică pentru a-i arunca în aer laboratorul, clădirea și tot ce se află în jur, pe o rază de câțiva kilometri. *Dacă* știi cum să separi izotopul, Leo… Și în cantități suficiente. Încuviință din cap. Iată-ți răspunsul, băiete.

Leo se așeză din nou. Chipul bătrânului era palid, așa că Leo deveni brusc serios.

— Îmi pare rău. Îmi pare rău că ți-am mototolit desenul, profesore…

— Nu-i nimic. Se întâmplă din când în când, între colegi. Ascultă, știu că este dificil. Știu că mintea ta este încărcată cu chestii pe care nu ți le-am explicat pe deplin. Știu că ai prefera să joci șah în puținul timp liber pe care îl ai aici. Fără doar și

poate, știu că noul tău oponent este mult mai captivant decât mine, că îți face mai multă plăcere să îl vezi.

Leo rânji, un junghi de vinovăție făcându-l din nou să roșească.

— Și cui vrei să duc eu informațiile astea? Tot ce mi-ai îndesat în cap… Dacă reușesc să ies de aici.

— Unor oameni de știință, spuse Alfred, ridicând din umeri. Faimoși. Vor vrea să vadă toate datele acestea. Poate în Anglia sau chiar în America.

— *America*? Leo făcu ochii mari. Acesta este un vis, profesore.

— Da. Este un vis. Dar, crede-mă, când vor auzi ce știi, te vor vrea alături de ei. Vor avea nevoie de tine, fii sigur.

Rămaseră amândoi în tăcere, privind diagrama. Leo părea să asimileze totul în mintea lui. *O bombă. De dimensiunea a o mie de bombe în una singură. Mai mare și mai distructivă decât orice altceva a văzut lumea vreodată.* Genul de informație care transformă un băiat într-un bărbat.

Leo își ridică privirea spre Alfred și spuse, fără să clipească:

— Densitatea neutronilor pentru coordonate, p mic, o mie, zet mic, egal cu neutronul p mic înmulțit cu p mic, înmulțit cu neutronul o mie înmulțit cu o mie, înmulțit cu neutronul zet mic înmulțit cu zet mic… unde p egal cu raza unui cilindru, o egal cu unghiul dintre diametru și rază, iar zet egal cu înălțimea cilindrului.

— Perfect. Ochii lui Alfred se luminară, iar el bătu ușor din palme.

— Vezi, sunt deștept, spuse Leo.

— Da, ești.

Alfred tuși din nou, întreg corpul zguduindu-i-se.

— Ești bolnav. Ar trebui să te duc la infirmerie.

— E doar o răceală. Și dacă nu te faci bine la infirmerie în două-trei zile, știi unde te trimit… sus, pe horn.

— Și dacă nu te faci bine aici, cine o să-ți livreze teoriile și ecuațiile afară? întrebă Leo.

— Ai un argument bun, fu de acord Alfred.

Rămaseră tăcuți pentru o vreme; capul lui Leo se învârtea din cauza informațiilor pe care i le împărtășise profesorul. Apoi băiatul spuse, privindu-l în ochi:

— Vom ieși amândoi de aici, vei vedea. O să-ți duci formulele și diagramele în America.

— Acesta chiar este un vis, spuse Alfred, zâmbindu-i afectuos.

— Cineva mi-a spus că un singur lucru nu îți pot răpi aici... visele.

— Da, și eu cred asta, spuse Alfred, dând aprobator din cap.

Leo îl privi cu o certitudine de nestrămutat.

— Vom ieși, ai să vezi. Apoi îi dădu desenul înapoi lui Alfred. Mai avem câteva minute, mai învață-mă ceva.

24.

Se trezi în toiul nopții, transpirat și tremurând. Nu își amintea cu exactitate unde se află sau de ce e îmbrăcat cu cămașa asta de noapte iritantă. Știa doar că i se învârte capul și că are crampe la stomac. Strigă în întuneric:

— Marte! Era o noapte caldă, dar el tremura de parcă ar fi fost luna ianuarie, nu mai. Marte, unde ești?

— Taci din gură, moșule! mormăi prizonierul din patul alăturat.

Cine e acolo? Alfred avea senzația că cineva îl privește.

— Rahat, a luat febra, spuse colegul lui de pat.

— Mi-e atât de frig, spuse Alfred cu dinții clănțănind. Ajutați-mă, strigă el spre oricine voia să îl audă. Dumnezeule, se ridică în capul oaselor, stomacul meu...

Îi aduseră degrabă o găleată de la latrină, iar el își vărsă măruntaiele în ea peste marginea patului.

— Profesorul este bolnav. Trebuie să îl scoatem de aici, auzi pe cineva spunând.

Nu, vă rog. Nu puteți. Nu încă.

Instinctiv, știa că dacă îi lasă să îl ducă la infirmerie, asta ar însemna sfârșitul pentru el. Auzi zarvă – voci, înjurături, oameni adunați lângă patul lui.

— Îmi pare rău, bâigui el. Unde este Marte?

— Soția ta este moartă, moșule, auzi pe cineva spunându-i.

Da, corect. Este moartă. Și Lucy. Amândouă sunt moarte.

— Înfășurați-l într-o pătură și duceți-l în spate, spuse o voce. Ostrow, furajorul. Îl ducem mâine-dimineață la infirmerie.

— Dacă mai rezistă până dimineață, spuse cineva.

— Rezistă, bătrâne! zise Ullie, brutarul.

Se simți luat pe sus, ridicat în aer; parcă putea vedea ce se petrece sub el. Trei oameni îl duceau pe brațe, înfășurat în pătură ca o mumie, spre capătul blocului, unde erau ținuți bolnavii.

Poate că așa e cel mai bine. Poate că e timpul să renunț, își spuse în sinea lui. Marte îl aștepta cu ceaiul, cu biscuiții cu migdale și cu ziarul de amiază.

— Profesore, o să fii bine. Doar rezistă, îl îndemnă cineva.

— Dumnezeule, arde tot!

— E grav.

Un minut mai târziu, Alfred simți un fir de lichid cald umezindu-i buzele uscate.

— Mulțumesc.

Într-o secundă de luciditate, Alfred ieși din delir și își dădu seama ce are. Ca om de știință, știa ce însemna boala lui. Era ca o sentință la moarte. Dar încă nu îi ajunsese la intestine. Asta era bine, dar șansele tot erau jumi-juma, în cel mai bun caz. Dar aici, unde nu îi păsa nimănui dacă mori sau trăiești, cine știe ce avea să se întâmple?

Nu pot să mor. Nu încă.

Mai am atâta treabă de făcut.

Vocile se stinseră. Alfred zăcea întins acolo, înfofolit în pătură, cu dinții clănțănind – ca atunci când era mic și mersese să patineze cu tatăl lui pe un lac înghețat în munți și căzuse printr-o spărtură subțire din gheață, iar tatăl lui fusese nevoit să îl pescuiască din apă. Totul îi părea atât de real acum – lacul, mâna tatălui său trăgându-l afară. În viața lui nu îi fusese atât de frig.

Apoi fața altcuiva i se strecură în minte.

Băiatul.

Avem nevoie de mai mult timp, își spuse Alfred în sinea lui, deși cel mai probabil o spusese cu voce tare, iar cine îl auzea avea să creadă că delirează.

E prea devreme.

În primul rând, nu trebuie să cedezi în fața febrei, își spuse. *Trebuie să rămâi lucid, să îți păstrezi rațiunea.*

În timp ce Alfred lupta cu impulsul de a adormi, cel mai straniu lucru îi veni în minte. Principiul reacțiilor în lanț al prietenului său Polanyi, chimist. Cum era?

— Centrul unei reacții chimice produce mii de molecule-produși de reacție, care, ocazional, au o ciocnire favorabilă cu un reactant și, în loc să formeze doar un singur centru nou, formează două sau chiar mai multe, fiecare dintre acestea fiind capabile, la rândul lor, să provoace o nouă reacție în lanț...

Exprimat numeric, principiul ar arăta astfel: 1; 2; 4; 8; 16; 32; 64; 128; 256; 512...

Zăcea acolo, tremurând, dar calculând. *1.024*; *2.048*; *4.096*; *8.192*; *16.384*; *32.768*; *65.536*; *131.072*...

Cât de departe poți extinde șirul?

262.144; *524.288*; *1.048.576*; *2.097.152*; *4.194.304*... *8.388.608.*

16.777.216.

Alfred zâmbi în sinea lui.

Nu poți să mori încă, Alfred. Mai ai multe să îl înveți. Nu i-ai vorbit încă despre Legea lui Arhimede. Sau despre părerile tale cu privire la compoziția membranei difuzoare.

Spre propria lui uimire, un univers întreg de numere și ecuații, sfere și demonstrații matematice începură să plutească în întuneric, învolburându-se și întinzându-se spre el.

Nu încă, te rog, e prea devreme, își repeta în sinea lui. *Nu încă. Mai ai multe să îl înveți.*

Dar, Marte, trebuie să vezi asta! spuse el uimit. Cerul era luminat de numere și ecuații. *Voi ajunge în curând*. Încetă să mai lupte. O greutate invizibilă îl făcea să închidă ochii.

E prea devreme, repetă el. *Dar totul este atât de frumos*!

25.

20 mai

Hipodromul Newmarket, Suffolk, Anglia

Bâzâitul elicelor și zumzetul greoi al bombardierelor care decolau pentru a-și lansa încărcăturile peste continent erau un fundal sonor constant aici. În ultimele două zile, loviseră zi și noapte coasta Franței și fabricile de pe teritoriul german.

— Le distrugem apărarea, spuse Strauss. Pentru lovitura cea mare.

Invazia iminentă. Toată lumea știa că urmează să se întâmple.

— Când? întrebă Blum.

Căpitanul OSS ridică din umeri.

— Cine știe? În curând.

Nathan era în Anglia de zece zile. El și Strauss erau găzduiți la acest hipodrom istoric, aflat la vreo 100 de kilometri de Londra, cândva locul de desfășurare a doua curse britanice clasice. Acum era o bază RAF, Forțele Aeriene Regale, găzduind escadrila 75 de bombardiere Stirling și Lancaster. Celor doi le fuseseră repartizați doi agenți britanici ai MI-6, maiorii Kendry și Riggs, și un anume colonel Radjekowski, din Armia Krajowa, Armata Teritorială poloneză cu baza la Londra, care trebuia să asigure contactul cu cei din rezistența locală.

Supus unei diete stricte, Blum slăbise deja trei kilograme și jumătate. Fața lui, care era și înainte destul de suptă, avea acum pomeți proeminenți și ascuțiți, maxilarul osos al unei persoane care mănâncă o singură dată pe zi. Era o dietă menită să te țină în viață, nimic mai mult. În fiecare noapte, Blum se inspecta în oglindă în baraca lui, situată ceva mai departe de cazarma principală, și își vedea ochii din ce în ce mai afundați în orbite și înconjurați de cearcăne din ce în ce mai negre.

Îl învățaseră să sară de pe rampa de antrenament, instruit de un sergent major RAF. Săritura cea mare de-abia acum urma.

Îi mai șlefuiră abilitatea de a trage cu arma, trăgând la ținte de la aproape 20 de metri cu un pistol Colt 1911. Își puse poloneza la punct – în principal expresii argotice – întrucât limba lui nativă fusese în stare latentă în ultimii trei ani. Repetă detaliile identității lui. Mirek, așa îl chema. Era un tâmplar din orașul Giżycko, în Mazuria, tărâmul celor o mie de lacuri. Când era mic, Blum dăduse dovadă de oarece înclinații spre prelucrarea lemnului. Asemenea abilități au întotdeauna căutare și sunt prețuite în lagăr, după spusele lui Strauss. Și studiară hărți, iar și iar, la nesfârșit. Hărți ale zonei înconjurătoare, ale punctului unde aveau să-l livreze pe Blum, într-un câmp lângă Vistula, la aproximativ 20 de kilometri de lagăr, și ale coordonatelor de extragere, la vreo 400 de metri spre sud-est.

— Să nu îți faci prea multe griji în privința asta, partizanii te vor duce acolo.

Memorase drumurile locale, în caz că era nevoie, amplasarea micului sătuc Rajsko, care era în apropiere, și a unei ascunzători – o casă clandestină – la care putea apela, în caz că lucrurile mergeau prost.

— Menționează cuvintele *ciasto wisniowe,* îi spuse Radjekowski, ofițerul polonez.

— Plăcintă cu cireșe?

— A trebuit să ne gândim la ceva repede, din scurt... Ofițerul ridică din umeri, parcă cerându-și scuze.

— Nu contează. Kendry, maiorul britanic cu mustață subțirică, își scutură pipa. Nu îți face griji. Dacă lucrurile merg prost la sol, probabil că vei fi mort oricum.

Blum zâmbi scurt. Kendry era un om pe care nu îl plăcea prea mult.

— O să încerc să improvizez în privința asta, domnule.

Și mai multe hărți. Hărți ale lagărului, desenate de mână de Vrba și Wetzler. Nathan le studiase până îl apucase durerea de cap. Fiecare structură îi era întipărită în memorie. Șinele de tren care duceau până acolo. Poarta lagărului. Barăcile prizonierilor, denumite „blocuri”. Infirmeria. Perimetrul dublu de gard electric. Și clădirea dreptunghiulară cu acoperiș plat despre care îi întrebase pe Strauss și Generalul Donovan.

Crematoriul.

Hărți ale zonei înconjurătoare, din afara lagărului.

— Zona aceasta este foarte importantă. Strauss tot insista cu acest lucru. Trebuie să ai întipărită perfect în minte zona aceasta.

Fabrica IG Farben, care era în construcție. Noua șină de cale ferată, care ducea până aproape de lagărul vecin, Birkenau. Pădurile înconjurătoare și râul. Parcurseseră de nenumărate ori toate hărțile, până când Nathan și le întipărise în cap la fel de bine cum știa cartierul în care crescuse, din Cracovia.

Îi dăduseră dosarul lui Alfred Mendl, omul lui. Fotografii peste fotografii – la conferințele științifice, la universitatea unde predase. Chipul lui blând, părul grizonant pieptănat într-o parte, fruntea înaltă, maxilarul rotunjit, cărnos. Alunița de pe partea strângă a nasului.

— E posibil să nu mai arate așa acum, astfel că alunița aceea va fi confirmarea ta, Nathan. Caută alunița. Memorează fiecare por al feței lui.

Iar Nathan o făcu, memorând toate detaliile pe care le adunaseră despre Mendl. Unde s-a născut: Varșovia. Unde a studiat: universitățile din Varșovia, Göttingen și Institutul Kaiser Wilhelm de la Berlin. Mentorii lui: faimosul Bohr, Otto Hahn și Lise Meitner. Aria lui de expertiză: fizica electromagnetică; procesul de difuzie gazoasă. Orice mama naibii o fi fost asta. Soția și fiica lui Mendl, Marte și Lucy, care au fost duse la Auschwitz împreună cu el și erau, cel mai probabil, moarte. Strauss încă nu îi dezvăluise motivul real pentru care aveau atât de mare nevoie de Mendl și de ce îl infiltrau pe Nathan în lagăr.

„În caz că ești capturat”, așa îi explicase Strauss, ridicând nonșalant din umeri. Blum înțelese adevărul din cuvintele lui. Capturat și torturat, asta voia să zică.

Noaptea, când Blum se retrăgea în baraca lui, fuma și continua să citească dosarul lui Mendl. De ce el, mai presus de oricine altcineva? Hoinăreau pisici maidaneze prin bază, în căutare de mâncare, iar una dintre ele dădea târcoale pe lângă camera lui Blum. O pisică vărgată, cu ochi mari, cenușii. Îi amintea de pisica pe care o avuseseră pe strada Grodzka. Pisica Leisei. Cea pe care nu avuseseră voie să o ia cu ei în ghetou. Cum o chema? Blum încercă să își amintească.

A, da, Schubert, desigur.

Blum îi dădu firimituri de pâine și o lăsă să îi lingă de pe degete crema desertului pe care nu îl mâncase. Îi amintea de o viață normală, care acum părea doar o amintire foarte îndepărtată. Blum prefera să rămână singur noaptea, să revizuiască hărțile și dosarele.

— Îl vezi pe acest bărbat? Blum arătă fotografia lui Mendl pisicii, care sărise pe pervazul ferestrei lui deschise. Motanul mieună, cerșind lapte, și își arcui spatele. Ei se așteaptă ca eu să îl găsesc, într-un lagăr cu mii de oameni. Poate o sută de mii. E o nebunie, nu-i așa? Bănuiesc că până și tu ai fi de acord. Și dacă nu reușesc să… îl localizez, e posibil să ajung exact ca tine, zise Blum, mângâind pisica, apoi rupse o bucată din tartă. Captiv pentru totdeauna. Doar că mie n-o să-mi dea nimeni tarte și cremă… Lăsă motanul să îi lingă degetele. Dacă tot suntem într-un hipodrom, presupun că nu ar paria nimeni prea

mult pe succesul meu. Pisica mieună. A, văd că până și tu ești de acord, Schubert, prietene.

În ziua a cincea îi arătară, în sfârșit, uniforma pe care urma să o poarte. Cusută de croitori special repartizați agenției MI-6, era costumația de muncitor, largă, cu pantaloni subțiri. Dacă o întorceai pe dos, obțineai tunica și pantalonii din pânză de sac, cu dungi alb-negre. Fiecare detaliu al uniformei fusese verificat cu evadații, Vrba și Wetzler. Uniforma era completată de o pereche de saboți din lemn înguști, în care Blum fusese nevoit să își îndese picioarele.

— Puțin cam incomozi, văd? Kendry trase din pipă.

— O să fie bine.

— Probabil ți se potrivesc mai bine decât orice altă pereche din lagăr, bănuiesc. Vei avea cizme adecvate pentru săritură, desigur, dar va trebui să scapi de ele înainte să intri în lagăr.

La câteva zile după aceea, se întâlniră într-o mică sală de conferințe din bază, unde comandanții misiunii rezumară sarcinile tuturor. Strauss merse lângă tabla pe care erau desenate o hartă generică a lagărului și zonei înconjurătoare.

— Știu că vrei să afli mai multe detalii despre cum plănuim să te luăm înapoi, spuse el zâmbind.

— Da, o curiozitate trecătoare, spuse Blum, zâmbind și el.

Chiar și Kendry chicoti în spatele lui.

— Ni s-a spus că lagărul de muncă este folosit pentru a ajuta la finalizarea noii căi ferate care duce la Birkenau. Strauss arătă spre tablă. Care nu este nimic altceva decât o fabrică a morții chiar peste drum. Știm că evreii maghiari sunt transportați acolo și lichidați de cum ajung. Cu miile. Gazați.

— Cu miile... Numărul îl izbi pe Blum de parcă ar fi primit o lovitură în moalele capului. *Pieprzy,* înjură el în barbă. Futu-i.

— În fiecare zi. Conform surselor noastre, munca pentru a termina aceste șine se desfășoară zi și noapte. Se pare că se grăbesc – pufni Strauss – să crească rata uciderilor în masă. Ce trebuie să faci tu este să te asiguri că ești repartizat chiar pe acel tronson de muncă. Vrba și Wetzler insistă că munca pe tura aceea nu este o sarcină grea. Gardianul care supraveghează de obicei această sarcină, un anume Oberführer Rauch, este renumit pentru faptul că acceptă mită. De fapt, cei doi spun că aceasta e o practică zilnică în lagăr, pentru tot felul de lucruri.

Se pare că sunt unii care chiar doresc să lucreze pe tura de noapte, întrucât au parte de o a doua masă.

— Mită? Cu ce să îl mituiesc? întrebă Blum.

— Vei afla mai multe despre asta mai târziu... Între timp, ce contează este ca, în cea de-a treia noapte, la ora 00:30, partizanii locali – despre care colonelul aici de față m-a asigurat că sunt pregătiți și capabili să își facă treaba – vor organiza un atac asupra punctului de lucru din pădurea din apropiere. Aici. Strauss arătă un loc pe hartă cu indicatorul. De aceea este atât de important să reții foarte bine terenul din jur. Tu – și Mendl, desigur, sperăm noi – veți fugi de atac nu spre pădure, ci spre râu. Aici... Strauss arătă din nou locul pe hartă. Este vital ca, în toiul agitației, tu și Mendl să vă croiți drum într-acolo, Nathan. Veți fi așteptați și duși apoi la locul de extracție. Avionul va ateriza la ora 1:30 fix. Gardienii ar trebui să fie ocupați cel puțin câteva minute, până sosesc întăriri, și pare logic ca oricine caută să evadeze să fugă în direcția pădurii, de unde vor trage partizanii, și nu spre râu. În orice caz, ambuscada vă va oferi o acoperire. Ai înțeles toate astea?

Blum încuviință din cap.

— Da. Cred.

— Desigur, dacă nu reușești să îl găsești pe Mendl sau, în caz că e mort sau nu este într-o condiție bună pentru a putea evada – Strauss ridică din umeri – atunci vei fi doar tu.

— Înțeleg.

— Deci, acesta este planul. Vom mai repeta totul de câteva ori. Strauss se așeză pe marginea mesei. Sunt convins că ai întrebări...

— Doar una, pentru început. Pun pariu pe viața mea că Armia Krajowa locală va fi cea care va lansa atacul, spuse Blum.

— Așa e. Și o vor face, spuse Radjekowski, colonelul polonez. Poți să fii convins de asta.

— Și – Blum se întoarse spre Strauss zâmbind – suntem siguri că acel gardian poate fi mituit.

— Da. Strauss lovi de două ori harta cu indicatorul. Așa este. Deci...

O tăcere apăsătoare se lăsă în încăpere.

Blum simți că era momentul să pună întrebarea.

— Deci, când plec?

Strauss aruncă o privire britanicilor, după care primi un semnal de confirmare din partea ofițerului din rezistența poloneză.

— Pe 23. Va fi lună plină, vizibilitate maximă. Vom avea nevoie de asta pentru a zări terenul de aterizare. Vei fi dus acolo cu un bombardier Mosquito al RAF. Este foarte ușor și foarte rapid și poate zbura mult deasupra radarului nemților. Oświęcim este situat cam la 1.600 de kilometri pe rută directă, dar tu vei zbura întâi la Göteborg, în Suedia, apoi spre sud, pe deasupra Mării Baltice. Mosquito parcurge aproximativ 480 km/oră. Având în vedere ocolul, zborul ar trebui să dureze vreo patru ore. Ne vom da toată silința să ținem ocupate avioanele Luftwaffe nemțești cu câteva raiduri de diversiune.

Îl privi pe Blum de parcă ar fi fost un avocat pledant la sfârșitul pledoariei sale, când nu mai era nimic de spus.

— E totul clar?

— Deci, pe 23 atunci… Blum încuviință din cap, un fior de neliniște străbătându-l.

— Da. Strauss își puse indicatorul pe masă. Două zile.

26.

Ziua următoare era duminică, iar lui Blum i se dăduse liber în dimineața aceea. Dar starea de neliniște îl trezise încă de la răsăritul soarelui. Răsfoi din nou toate dosarele – harta lagărului, informațiile despre Mendl – deși totul îi era deja ferm întipărit în creier.

La amiază, Schubert veni la baraca lui – era evident că opțiunile de hrană erau reduse în altă parte. Blum tocmai punea câteva firimituri pe pervaz, când auzi o bătaie în ușă.

Era Strauss.

— Îmi pare rău că te deranjez, Nathan, spuse el. Avea o expresie pe care Blum nu prea reușea să o descifreze. Sobră. Neliniștită. Era însoțit de Kendry, britanicul tăcut în care Blum nu avea încredere. Te superi dacă luăm loc?

— Vă rog…, spuse Blum, punându-și hainele și dosarele pe celălalt pat. Kendry alese să se sprijine de pervaz și își scoase pipa.

— Deci… Strauss îi oferi un zâmbet calm. Mâine-noapte este… Privi dosarele și fotografiile de pe celălalt pat. Ești pregătit?

— Așa cred, domnule.

— Ai reținut tot?

— De parcă aș fi de-al locului, răspunse el zâmbindu-i.

— Bun, spuse Strauss, zâmbind și el. Desigur, mai avem de pus la punct câteva detalii. Te vei bucura să afli că am primit confirmarea finală de la oamenii de la sol. Te așteaptă. Iar vremea pare perfectă. Strauss își scoase chipiul, apoi adăugă: Ar mai fi totuși un lucru…

— Care anume, domnule?

Britanicul făcu un pas în față și trase din pipă, apoi spuse:

— Suntem îngrijorați în privința unui aspect, locotenente, care nu a făcut parte din antrenament.

— Care? Nathan stătea pe loc, privindu-i pe amândoi.

— Întrebarea este… poți să ucizi, locotenente?

— Dacă pot să ucid? Blum îi privi confuz. Se trăsese asupra lui, chiar de câteva ori, dar nici măcar în ghetou nu fusese nevoit vreodată să ucidă pe cineva. Sunt soldat, spuse el. Desigur că pot să ucid. Dacă este nevoie.

— Mă tem că asta nu este suficient, Nathan. Strauss se ridică. La o miză atât de mare, este foarte posibil să existe un moment în această misiune când va trebuie să o faci. Când viața ta și tot ce este în joc vor depinde de asta. Și nu putem să te lăsăm să iei decizia acolo, la fața locului, dacă poți sau nu să ucizi.

— Atunci, voi ucide. Vă puteți baza pe asta, declară ferm Blum, privindu-i pe amândoi.

— Atunci, ne-ar plăcea să ne-o dovedești, spuse Kendry. Își desfăcu tocul armei și își scoase pistolul Browning.

Blum îi privi oarecum derutat.

— Cum?

— Văd că ți-ai făcut un prieten, spuse britanicul, zâmbindu-i lui Schubert, care stătea pe pervaz. Întinse un deget, iar motanul veni spre el, arcuindu-și spatele și gudurându-se de mâna lui.

— Da, cred că v-am spus despre el, zise Blum. El…

Britanicul îl privi.

Brusc, lui Blum îi deveni clar ce îi cereau.

— Doar nu vorbiți serios? spuse el, dând din cap. Privirea britanicului nu se clinti. Este doar o pisică nevinovată. Este prietenul meu.

— De acum înainte nu mai ai prieteni, răspunse Kendry. Și nu mai există vinovăție sau nevinovăție. Doar oameni care stau între tine și ceea ce trebuie să faci. Așadar, vorbesc foarte serios... Încărcă pistolul și i-l întinse lui Blum. Amândoi vorbim serios. Arată-ne că poți.

Blum rămase cu gura căscată și se întoarse spre Strauss. Căpitanul OSS nu îi oferi nicio alinare, ci doar ridică din umeri.

— Din păcate, Nathan, nu putem să pornim la drum cu această incertitudine. Pur și simplu, sunt prea multe în joc.

Blum privi lung pistolul, nevenindu-i să creadă. Nu putea să accepte așa ceva.

— Există o diferență, spuse el în timp ce Schubert sări de pe pervaz pe pat.

Naziștii erau criminali. Ucideau oameni nevinovați, ca părinții și sora lui. Ca mulți dintre prietenii lui. Nathan trecuse pe lângă gardieni nemți și prin punctele de control cu medicamente interzise în buzunare. Traversase Polonia cu un Talmud sfânt în bagaj; se strecurase pe un cargobot suedez, când, dacă ar fi fost prins, ar fi fost împușcat imediată. *Dar asta*... Exista o limită, undeva trebuia să tragă linie, iar ceea ce îi cereau ei era clar de partea cealaltă a liniei. Pisica sări pe podea și se gudură pe lângă patul lui.

Asta îl făcea exact ca ei.

— Crezi că asta e mai rău decât ceea ce vei înfrunta când vei ateriza? spuse Strauss.

Kendry încă ținea pistolul întins spre el.

Blum își simțea stomacul de parcă ar fi fost străpuns de un cuțit. Era ca și cum toate principiile după care se ghidase, toate amintirile vieții pe care o avusese cândva, părinții și sora lui, tot ce îl diferența de teroriștii fără suflet care îi omorâseră familia erau distruse de-a binelea.

Tu ești cel care a vrut să facă mai mult...

— E nevinovat, Nathan, știu. Dar este posibil să mai fie și alții care sunt nevinovați și care pot pune în pericol această misiune. Dacă nu poți să o faci, spuse Strauss, așteptând, mă tem că nu îți putem încredința sarcina aceasta.

Schubert se plimba pe podea.

Fugi acum, te rog, re ruga Blum în sinea lui. Motanul se opri la ușă și ridică ochii spre Nathan, așteptând o mângâiere blândă sau mâncare, apoi mieună.

Blum luă pistolul.

— Iartă-mă, spuse el, și merse lângă pisică.

Îndreptă pistolul spre animal și apăsă pe trăgaci. Se auzi o împușcătură puternică, iar arma îi reculă în mână. Motanul se prăbuși pe podea. Blum îl privi pentru o clipă, în timp ce un sentiment de pustietate și rușine se învolbură înăuntrul lui, știind că ceva în el tocmai se schimbase și depășise limita.

— Poftim. Îi înapoie pistolul lui Kendry.

Strauss veni lângă Blum și îi puse o mână pe umăr.

— Nathan, îmi pare rău. Știu cât te-a costat să o faci, dar trebuia să fim siguri.

Blum dădu aprobator din cap.

— Înțeleg.

— Și, crede-mă… Kendry puse pistolul înapoi în teacă. Acesta nu va fi cel mai rău lucru pe care vei fi forțat să îl faci în această misiune.

27.

În ziua în care trebuia să plece, lui Blum i se ceru să preia un apel de la sediul central.

Strauss îl instală într-un birou privat, cu un aparat de radiorecepție și un receptor telefonic.

Blum se gândi că trebuie să fie Donovan – poate voia să îi ureze baftă – sau vreun membru al noii sale familii din Chicago. Dar când primi legătura, Nathan recunoscu, prin tot șuieratul acela static, vocea faimoasă din toate discursurile și conversațiile publice. Era președintele Statelor Unite ale Americii.

— Vorbesc cu Locotenentul Blum? întrebă Roosevelt.

— Da, domnule. Din reflex, Blum se ridică, deși îl despărțea un ocean de mărețul om cu care vorbea. Domnule președinte… Gâtul i se uscă.

— Voiam să știi că sunt sută la sută la curent cu misiunea ta, locotenente. Și am sunat ca să îți urez mult noroc.

— Vă mulțumesc, domnule, spuse Blum, înghițind în sec. Sunt onorat că vi s-a spus despre ea.

— Să mi se spună? Președintele râse. Eu am dat ordinul, locotenente.

Un val de mândrie îl străbătu pe Blum. Îl privi pe Strauss și simți cum obrajii îi iau foc.

— Cunosc riscurile, spuse președintele, și la ce renunți pentru a face asta. Îți suntem datori, tinere. Dar nu ne dezamăgi. Habar nu ai câte depind de succesul misiunii tale.

— Nu vă voi dezamăgi, domnule, spuse Blum, pieptul umflându-i-se de mândrie.

— Bun. Atunci, tot ce pot face eu este să vă urez să mergeți cu Dumnezeu. Fie ca ochii Săi vigilenți să vă vegheze. Am primit asigurări din mai multe părți că am ales omul potrivit.

— Sunt onorat, domnule, spuse Blum.

— Atunci aștept cu nerăbdare vestea întoarcerii tale triumfătoare. Mult noroc, tinere.

Apoi Blum auzi un semnal sonor și legătura fu deconectată. Dar Blum trase aer adânc în piept și spuse:

— Vă mulțumesc, domnule.

•

Înainte de a pleca, Blum primi trei lucruri.

Primul erau banii – 500 de lire sterline.

— Vei avea nevoie de ceva cu care să mituiești gardianul. Îți vor fi cusuți în căptușeala tunicii, spuse Strauss, făcându-i o demonstrație. Împreună cu încă ceva.

Adusese cu el un mic săculeț albastru, pe care i-l aruncă lui Blum. Nathan îl deschise și căscă ochii mari.

Înăuntru era un diamant – unul destul de mare. Mai mare decât văzuse vreodată Blum, chiar și pe degetele soțiilor elegante care își însoțeau soții bogați la prăvălia tatălui său. Opt carate, estimă Blum.

— Zece carate, văd că stai pe gânduri, spuse Strauss. Aproape perfect. Valorează o sumă frumușică. În caz că intri în belele, spuse căpitanul, făcându-i cu ochiul, și ești nevoit să îți cumperi scăparea. Este mai bun decât banii sau aurul în lagăr și mult mai ușor de transportat. Știi unde să-l ascunzi, nu-i așa? La nevoie…? Strauss îi aruncă un zâmbet oarecum viclean.

— A, da, înțeleg, spuse Blum, roșind ușor.

— Folosește-l cu înțelepciune. Și, orice ar fi, încearcă să nu uiți că îl ai acolo.

— Nu, nu voi uita. Desigur că nu. Blum își drese glasul.

— Între timp, îl voi ține eu, dacă nu te superi… Strauss întinse mâna. Doar pentru siguranță, până pleci. A, și încă ceva… Se scotoci prin buzunare. Nu știu exact cum să abordez subiectul acesta cu tine. Vei merge într-un loc de coșmar. Nici măcar eu nu știu sigur peste ce vei da acolo. Mai ales, în caz că ceva merge prost…

Deschise mâna. În palmă avea două capsule roșiatice, într-o cutiuță de plastic.

Blum le privi atent, apoi ridică ochii spre Strauss, cu o expresie fermă.

— Înțeleg.

— Instantaneu, practic fără pic de durere, așa mi s-a spus. Trebuie să recunosc, spuse el zâmbind trist, că nu le-am testat eu însumi. Îți vor fi cusute în gulerul tunicii. Presupun că ideea este, în caz că ai mâinile legate, să poți… știi tu… Strauss își întoarse capul spre umăr, demonstrându-i. Să muști. Las la latitudinea ta. Oficial, nu îți vom putea veni în ajutor. Și, cu cât dezvălui mai puțin, cu atât mai bine, desigur…

— Desigur. Blum încuviință din cap, înghițind în sec.

— Și, fie vorba între noi – Strauss închise recipientul și îl puse înapoi în buzunarul de la uniformă – este posibil să fie cea mai bună alternativă, în caz că ești capturat, dacă știi ce vreau să spun.

— Da, înțeleg, spuse Blum.

Strauss ridică din umeri.

— Presupun că nu mai sunt multe de spus…

Blum zâmbi și îl privi în ochi.

— În afară de…, Strauss își puse mâna pe umărul lui Nathan. *Mazel tov,* Locotenent Blum. Generalul Donovan și cu mine respectăm enorm ceea ce vei face…

— *A sheynem dank,* răspunse Blum, rânjind. Mulțumesc foarte mult.

— Da, *a sheynem dank.* Căpitanul zâmbi. Nu am mai auzit cuvintele acestea de foarte multă vreme.

Cei doi bărbați își strânseră mâinile, moment în care cineva bătu la ușă.

— A, era să uit…, spuse Strauss. Încă un lucru.

Un englez scund și îndesat, purtând o uniformă a Apărării Civile, intră în cameră aducând cu el o trusă metalică.

— Domnule căpitan, spuse acesta, apoi se uită la Blum. Domnule locotenent…

Bărbatul puse jos trusa și scoase un aparat de tuns electric.

— Ia-ți rămas-bun de la părul tău pentru o vreme, spuse Strauss.

Blum se așeză în timp ce bărbatul îi drapă o pânză pe umeri.

— Ai fost frizer înainte de război? îl întrebă Nathan.

— Nu chiar, domnule, răspunse englezul, pornind aparatul de tuns.

După ce îl rase pe Blum în cap și părul negru îi căzu la picioare, Nathan se privi în oglindă; ochii adânciți în orbite și obrajii proeminenți păreau și mai pronunțați. Arăta exact ca ceea ce avea să devină în ziua următoare: un prizonier. Îi creștea inima de magnitudinea responsabilității pe care o puneau pe umerii lui. El, un polonez. O persoană fără niciun drept, care scăpase din acea lume întunecată cu doar trei ani în urmă.

Strauss ridică din umeri.

— Ne mai rămâne un singur lucru…, spuse el.

Încuviință din cap, iar englezul cotrobăi prin trusa lui și scoase un ac pentru tatuat. Îl băgă în priză și îl cufundă într-o cerneală albăstruie.

— *Asta* am făcut înainte de război, domnule, îi spuse el lui Blum.

Strauss îi dădu omului un număr din șase cifre. Instrumentul începu să vibreze.

— Domnule, îi spuse englezul lui Blum, îmi dați, vă rog, brațul stâng?

28.

Varșovia

Colonelul Martin Franke stătea la biroul său din sediul central al Serviciilor Secrete Germane, din Varșovia, pe strada Szucha. Ajutorul său, locotenentul Versteoder, tocmai îi punea pe birou

un *kaffee,* cafeaua de dimineață. Nu poșirca îndoită cu apă pe care o beau polonezii cu zahăr și frișcă, pentru a-i masca gustul, ci o cafea nemțească adevărată, cu aromă bogată. Neagră, adusă de la magazinul Dallmayr din München. Frunzărea telegramele care sosiseră prin sistemul agenției. Câteva fuseseră interceptate din transmisii codate, altele direct din radiotransmisie. De la BBC. Franke le păstra pe cele care îi atrăgeau atenția în ceea ce el numea cutia „A”, de pe biroul lui. Celelalte ajungeau în cutia „B” pentru a fi arhivate. Adevăratul spionaj nu însemna doar o rundă de băuturi la barul din Estoril sau jocuri de noroc la cazinou. Aceasta era regula numărul unu. Spionajul necesita meticulozitate. Și determinare, dar și instinct. Un nas fin.

Un nas fin bătea toate băuturile din Lisabona.

Apoi, regula a doua: totul era arhivat – din ultimele patru luni, de când Vittel îl făcuse pe Franke să își dorească și mai mult recăpătarea poziției anterioare. Războiul nu mergea bine, orice prost putea să vadă asta. Armata Roșie avansa; aproape că ajunsese în Polonia. Se duceau lupte aproape de ei, în Lvov. Chiar și polonezii începeau să se revolte și să devină o pacoste. Și toată lumea știa că invazia Aliaților e iminentă; Normandia sau Calais? Singura întrebare era locul pe unde aveau să pătrundă.

În Varșovia, ghetoul fusese incendiat și ras de pe fața pământului. Ultimii evrei, în afară de cei care se refugiaseră în sectorul arian, erau fie morți, fie transportați în locuri de unde nu aveau să se mai întoarcă. Sarcina lui actuală era să îi nimicească pe cei din ascunzători sau pe cei cu documente falsificate. Și să îi adune pe polonezii suspectați de colaborare cu inamicul, să îi arunce în beciul închisorii Pawiak și să lase matahalele Gestapoului să le stâlcească fețele, până când își dădeau drumul la gură. Sau nu o făceau, în cazuri rare. Oricum ar fi fost, erau duși în pădurea Katyn, aliniați lângă copaci și împușcați.

Pădurea era atât de îmbibată cu sânge, încât circula o glumă, cum că primăvara aceasta iarba va crește roșie.

Totuși Franke știa că aceasta era, în principiu, treaba miliției. O treabă pentru *Ordnungspolizei,* Poliția de Ordine, nu pentru serviciile secrete.

El primise doar o scrisoare de la SS Brigadeführer Schellenberg, noul său supraveghetor de la Berlin, în care era felicitat pentru „rolul lui util” în eliminarea deținătorilor de pașapoarte false din Vittel.

„Rol util”? Franke le dăduse 240 de evrei.

În vreme ce războiul era pierdut de proști, el era lăsat în urmă.

În timp ce își bea cafeaua, Franke răsfoia teancul de telegrame și mesaje din ziua respectivă. Majoritatea erau fraze care aveau sens doar pentru cei cărora le erau destinate: „Pantofii Lilei au sosit. Îi poți ridica oricând”. „Oskar vrea să știi că lecția de violoncel este stabilită pentru săptămâna viitoare, la aceeași oră”. „Jani de-abia așteaptă să te vadă din nou. Dar, de data asta, te roagă să porți pălăria roșie, nu pe cea albastră”. Totul însemna ceva, desigur. O parte din treaba lui Franke era să selecteze orice ar putea avea o legătură specială cu rețeaua partizanilor, ai căror membri începeau să devină o pacoste pe front și în Varșovia, și să le dea de urmă.

Ca această telegramă, poate... Franke reciti un mesaj de noaptea trecută, care îi atrase atenția. Era genul de mesaj care, pentru majoritatea oamenilor, ar fi putut să treacă neobservat. Sosise chiar înainte de transmisia programului BBC, *Evening with the Philarmonic.* Menționa un vânător de trufe aflat în drum spre Polonia. Mesajul spunea așa: „Cresc foarte bine în acest sezon, printre mesteceni”.

Mesteceni?

— Ce sunt trufele? întrebă Verstoeder, ajutorul lui, în timp ce ordona grămezile A și B.

— Sunt ca ciupercile, doar că mult mai scumpe, răspunse Franke. Cresc în rădăcinile copacilor. Dar în Italia, remarcă el în mod curios, nu în Polonia. Asta mă uimește aici. Și toamna. Folosesc porci pentru a le găsi.

— Porci?

Franke încuviință din cap.

— Porci și câini.

— Deci, cine este vânătorul ăsta de trufe? întrebă Verstoeder. Și de ce vine în Polonia?

— Primăvara..., adăugă Franke.

— Da, primăvara.

— O întrebare bună. Franke își bău ultimul strop de *kaffee.* Și alta ar fi: cine este porcul?

Gândul la trufe îi făcu lui Franke stomacul să mormăie cu dor, întrucât trecuse multă vreme de când nu mai mâncase altceva în afară de cartofi, varză și cârnați. Dar era un joc al intuiției, al mirosului fin – colonelul știa asta, iar acest mesaj mirosea suspect de la o poștă.

— Păstrăm sau arhivăm? întrebă locotenentul, pentru a ști în care cutie să pună telegrama.

— Păstrăm, cred. Cel puțin pentru moment. Bănuia că aveau să urmeze mai multe mesaje despre acest vânător de trufe.

Franke avea un nas fin pentru asemenea lucruri. Și acum nasul îl mânca din pricina acestui mesaj. Puse telegrama în cutia A.

29.

Blum încerca să își calmeze nervii.

Își privi brațul. Încă îl ustura de la numărul tatuat pe piele cu cerneală albastră. A22327. Numărul lui Rudolf Vrba, astfel încât să se potrivească cu unul real. Oricum, nu prea conta, iar Blum știa acest lucru. Ca spion, dacă era prins, era interogat și împușcat imediat. Toate numerele din lume nu l-ar fi putut salva. Nici toate diamantele.

Avionul se zdruncina în sus și-n jos. Ocazional, artileria antiaeriană se auzea pe cer. Aliații plănuiau un bombardament asupra orașului Dresda pentru a distrage avioanele inamice și artileria, dar tot era înspăimântător pentru Blum, mai ales că știa ce îl așteaptă.

Blum se gândi la conversația pe care o avusese mai devreme cu președintele Roosevelt. Cât de mare era miza; încrederea pe care o aveau în el. Sângele încă îi gonea cu mândrie prin vene. Mândria că un polonez, un evreu din ghetoul din Cracovia vorbise cu cel mai puternic om al lumii, de care îl despărțea un ocean. De-ar fi știut tatăl și mama lui – nu le-ar fi venit să creadă. Și Leisa. Ea și-ar fi dat ochii peste cap și i-ar fi spus: „Nu mai umbla cu nasul pe sus. Într-un minut ai putea fi împușcat.

Sau ai putea ateriza pe un camion cu trupe naziste. Ce-ar mai conta atunci conversația ta?”

Blum zâmbi în sinea lui, amintindu-și de ce se află acolo, încercând să se calmeze. Avionul se hurducăi, intrând într-o zonă cu turbulențe. Se zdruncină atât de tare, încât, pentru o secundă, Blum avu impresia că șuruburile care țin fuzelajul laolaltă sunt pe punctul de a se desprinde. Își privi ceasul. Mai erau câteva minute. Apoi…

Apoi săritura. Stomacul i se învolbură la gândul ei.

— Pregătește-te! îi strigă copilotul din carlingă. Coborâm la 1 800 de metri.

Blum îi arătă semnul „OK” cu degetul ridicat în sus, dar, pe dinăuntru, nervii îi erau întinși la maximum. Dacă ar fi existat puțină lumină în locul acesta uitat de Dumnezeu, fața lui Nathan s-ar fi văzut ca un cearșaf alb.

— Sărim la 400 de metri! Mai sunt șase minute.

— Sunt pregătit, spuse Blum, deși toate celulele din corpul lui se revoltară.

Recapitulă în gând planul de rezervă. Dacă rezistența locală nu îl aștepta la sol? Va trebui să își croiască drum spre satul Rajsko, 8 kilometri spre est. La casa clandestină. Repetă parola: *ciasto wisniowe.* Plăcintă cu cireșe.

Avea la el hărți, un compas, bani, un pistol Colt 1911. Parașuta fusese verificată și răsverificată. Cinci secunde, își aminti. Atât trebuia să numere până să tragă de cordon. Încercă să alunge gândurile negative: dacă nu trăgea la timp și cădea? Ce s-ar întâmpla? *Nu ne dezamăgi, locotenente.*

— Două minute! Copilotul veni și el lângă Blum. Să mergem lângă trapă.

Blum simți cum i se încleștează stomacul. Își verifică rucsacul și merse lângă trapă, oprindu-se la linia pentru sărituri. Își strânse mai tare centura căștii.

— Ne vom întoarce după tine în 72 de ore, spuse copilotul. La ora zero unu și treizeci de minute. Chiar lângă drumul principal este un câmp neted. La 3 kilometri spre est de locul de livrare.

Blum încuviință din cap. Recapitulase de nenumărate ori aceste detalii. Le avea în harta minții sale. Dar nu conta, partizanii aveau să îl preia de acolo.

— Nu uita, vom rămâne la sol doar două minute. Atât. Apoi o ștergem, cât de repede putem. Ai face bine să fii acolo.

— Înțeleg.

— Și orice ai face acolo jos – îl bătu pe Blum pe umăr – mult noroc!

— Mulțumesc.

— Ține-te bine acum… Copilotul deschise trapa, iar aerul rece intră înăuntru.

— Uite, acolo jos! Copilotul indică un loc în întuneric.

Chiar în fața lor, pe pământ, se zărea un grup de lumini sub formă de X.

— Acela este semnul tău. Vântul este bun. Ne aflăm la o altitudine mai mică de 400 de metri. Nu ar trebui să fie prea greu. Presupun că ai mai făcut asta înainte?

Blum dădu din cap.

— Doar la pregătire. De pe clădiri.

— De pe clădiri? Copilotul își dădu ochii peste cap. Ei bine, este exact la fel, spuse el, trăgând de centura căștii lui Blum. Doar trage adânc aer în piept și sari la semnalul meu. Vei ajunge jos înainte să îți dai seama. Avionul se smuci, asemenea unui cal care încearcă să-l arunce din șa. Blum fu nevoit să se țină de balustradă pentru a nu cădea în gol.

Numără până la cinci, își aminti în sinea lui. *Apoi trage.* Inima îi bubuia în piept.

— Pregătește-te. Aproape am ajuns.

Vântul rece îi brăzda fața.

— Nu uita… Copilotul îi puse mâna pe spate. 72 de ore. Privi din nou în jos pentru a se orienta în spațiu, ținându-se de centura lui Blum. Acum, du-te!

Inima lui Nathan făcu un salt în aer, dar picioarele lui, încremenite în loc, rămaseră lipite de fuzelaj. Blum văzu X-ul luminat apropiindu-se sub ei. Erau aproape deasupra lui.

— Sari, am spus! Acum! Dă-i drumul! strigă copilotul.

Îl apucă pe Blum de curelele de pe umeri și, practic, îl azvârli în noapte. Blum închise ochii și țipă. Era întuneric beznă și foarte frig; cădea mai repede decât își închipuise că avea să se întâmple. Unu, doi… Auzi motorul avionului îndepărtându-se, înălțându-se. Vântul îl lovea în față, împingându-l de colo-colo. Trei… patru!

Cinci!

Blum își ținu respirația și trase de cordon. Spre ușurarea lui, fu ca și cum liftul cu care mergea s-ar fi oprit brusc. Pentru o

secundă, avu impresia că alunecase dintre centurile parașutei și cădea în gol, de unul singur. Frica gonea prin el.

Apoi Blum deschise ochii. Era în siguranță. Plutea. Totul era cufundat în beznă. Inima îi reveni la ritmul normal. Depășise semnul cu puțin. Nu avea să aterizeze chiar lângă X, dar nici foarte departe.

Un fior de îngrijorare îl străbătu: dacă rezistența îl dăduse în gât? Dacă partizanii se dovedeau a fi, de fapt, o adunătură de trupe nemțești care îl așteptau într-un camion la sol? Blum văzu coroanele întunecate ale copacilor apropiindu-se rapid. Asta era, misiunea chiar urma să înceapă.

Ține-te bine...

Ajunse la sol mai repede decât anticipase, răsuflând greu și agitat, și când atinse pământul se rostogoli. Parașuta din spate aproape că îi tăie respirația.

În jur nu era nicio lumină.

Primul lucru pe care îl făcu fu să își scoată pistolul. Tufișurile erau dese acolo și totul era cufundat în beznă și tăcere. Își strânse parașuta grămadă. Se așteptase ca cineva, niște oameni, să vină degrabă spre el, dar, până acum, nici urmă de om, nu se auzeau nici măcar voci. Zări pădurea în stânga – sudul, conform busolei de la încheietura mâinii. Făcu parașuta cocoloș și porni spre pădure, să se adăpostească. Se lăsă la pământ și săpă o groapă sub un tufiș. Din fericire, ploile fuseseră generoase, iar solul primăvăratic era moale. Îndesă parașuta în groapă și o acoperi cu frunze și ramuri.

Inima îi bătea să îi spargă pieptul.

Pentru prima dată, îi pică fisa că era înapoi în Polonia.

Era liniște. Blum habar nu avea cine îl așteaptă – membrii rezistenței sau soldații nemți? Aruncă o privire în jur. Pustiu. Nu se așteptase la asta. În ce naiba se băgase? Dacă nu venea nimeni? Ar fi singur aici, în teritoriu ocupat. Ar…

Auzi o ramură trosnind în spatele lui. Sângele începu să îi gonească prin vene. Cineva era aproape… Blum se ridică în picioare, cât putu de silențios, cu sudoarea prelingându-i-se pe tâmplă. Ridică pistolul și puse degetul pe trăgaci. În curând avea să afle de ce e capabil. Apoi auzi un sunet ca un clic, de data aceasta la doar un copac sau doi distanță. Presupunea că sunt prieteni, dar ar fi putut să fie și inamici. Auzi din nou clicul, iar

de data aceasta îl recunoscu – sunetul unui pistol armat. Al cui pistol?

Blum își încleștă degetul pe trăgaci. Auzi un bărbat șoptind – în poloneză, slavă Domnului.

— *Lubisz trufle*...? întrebă glasul. Îți plac trufele?

— *Tak,* răspunse și Blum în șoaptă. Da. Dar nu la fel de mult ca sfecla.

— Păi, ai bătut cale destul de lungă... pentru sfeclă.

Doi oameni ieșiră din întuneric, un bărbat și o femeie tânără. Bărbatul purta jachetă de vânătoare și pălărie; avea și o pușcă. Tânăra avea părul blond prins în două cozi și purta un pulover tricotat și o beretă; ținea în mână un pistol-mitralieră Blyskawica.

— *Witaj w domu, przyjacielu,* spuse partizanul cu un rânjet larg, bătându-l strașnic pe umăr pe Blum. Bine ai venit acasă, prietene.

30.

Urcară în camionetă și o luară pe drumuri lăturalnice – unele nici măcar pavate – înaintând cu farurile stinse.

— Ce se întâmplă acum? întrebă Blum.

— Acum? Acum petreci noaptea cu noi, răspunse șoferul cu haină de vânătoare. Ce-a mai rămas din ea, cel puțin. În Brzezinka, la 15 kilometri spre nord. Mâine-dimineață te vom infiltra într-o grupă de muncă din lagăr.

— Cum te cheamă?

— Josef, răspunse șoferul. Nepoata mea este Anja.

Fata, în hainele ei bărbătești – nu avea mai mult de 20 ani și era drăguță – părea să îi zâmbească.

— Ce e așa amuzant? îl întrebă Blum pe Josef.

— Nepoata mea crede că nu prea arăți ca un soldat din trupele de comando. Ne așteptam la altcineva, cum se spune, puțin mai... bărbatul ridică din umeri. Mai comando.

— Poți să-i spui nepoatei tale că nici ea nu prea arată ca un soldat, zise Blum, nu că poloneza lui ar fi avut nevoie de vreo traducere.

Anja chicoti pe bancheta din spate.

— Să știi că dacă dăm de belea te vei bucura s-o ai cu tine, spuse Josef. A ucis mai mulți nemți decât o mulțime de bărbați în toată firea, care au poate de două ori vârsta ei. E drăguță la exterior, dar are gheață în vene.

— Oricum, nu sunt soldat de comando, îi explică Blum. Și dacă aș fi arătat ca unul nu m-aș fi integrat prea bine printre prizonierii din lagăr.

— E un argument valid, recunoscu Josef.

Camioneta traversă un câmp deschis, apoi intră pe un drum de pământ cufundat în întuneric. La un moment dat, Josef opri mașina, iar Anja sări din spate pentru a deschide o poartă, pe care o închise la loc după ce intrară. Josef aprinse farurile.

— Ești sigur că știi în ce te bagi acolo? îl întrebă bărbatul, privindu-l. Acolo unde mergi…

— Nu știu, răspunse Blum, ridicând din umeri. Vom vedea.

— Mâine avem la masă *pierogi* și *sauerkraut,* colțunași și varză murată. Poți să rămâi, ești binevenit. Și peste trei zile te ducem noi la locul de aterizare. Îl privi pe Blum și rânji. Ce zici…?

— Asta ar însemna o risipă imensă de benzină, spuse Blum. Și de timp petrecut făcând planuri.

Își întoarse gulerul tunicii, arătându-i bărbatului uniforma vărgată de dedesubt.

— Să faci planuri nu costă mare lucru, spuse Josef, ridicând din umeri, dar benzina… O luară printr-un tufiș mare, ieșind apoi pe un drum pavat. Ai dreptate, nu pot irosi combustibilul. Oricum, ești mai câștigat, soția mea habar nu are să gătească, spuse el, făcându-i cu ochiul.

Anja râse din spate.

— Are dreptate. Colțunașii ei sunt tari ca piatra. Dacă scapi unul pe podea, face gaură.

— Da, recunosc, așa este, spuse Josef râzând. Dar – rahat! Se uită atent în față. Stai puțin. Efectiv de nicăieri, blocând calea ferată cu autoșenila lor, apăruseră doi gardieni germani. Ce dracu’ fac ăștia aici?

Blum observă vulturul cu svastică pe uniformele lor.

— Ofițeri Einsatzgruppe[18]... Josef o privi pe Anja. Oameni răi. Sunt aici pentru evrei. Încetini și luă o sticlă de vodcă de pe podeaua mașinii. Doar fă-te că ești beat. Și acoperă armele. Tocmai venim de la petrecerea aniversară a vărului tău din Wilezkowice. Dacă ne cer să coborâm – îi aruncă o privire lui Blum și îi făcu semn spre pistol – știi ce să faci.

Blum încuviință din cap. Inima începuse să îi bubuie în piept. Își trase chipiul peste ochi.

În spate, Anja aruncă o pătură peste arme, dar Blum o auzi încărcându-și pistolul ascuns.

— Dacă fac o mișcare, spuse ea în barbă, o să fie ultimul lucru pe care îl fac.

— Nu fi atât de pripită, nepoată, o avertiză Josef. Trebuie să ne protejăm oaspetele. Nemții morți provoacă belele.

Josef opri motorul. Unul dintre gardieni sări din autoșenilă și veni lângă camionetă. Blum observă că e un sergent, dar văzu și cei doi „S” stilizați sub forma unor fulgere pe gulerul lui.

— Bună seara, Unterscharführer, spuse Josef, ținând în mână o sticlă pe jumătate goală de vodcă din cartofi. Știu că e puțin cam devreme, poate, dar, cu complimente din partea familiei Luschki, cu ocazia aniversării...

— Ține-ți băutura. Încotro la ora asta din noapte? îi întrebă gardianul în germană. N-ați auzit de interdicție, de semnalul de stingere?

— Mergem în Brzezinka. Și știu că e târziu, domnule sergent. Am fost la vărul meu, în Wilezkowice. Vă asigur că acolo te înecai în băutură. Am fi dormit acolo, dar e datoria mea să fac pâine dimineața, la prima oră. Așa că...

— Ești brutar? Neamțul scană mașina cu ochii, privindu-i pe toți suspicios.

— Dacă nu sunt lângă cuptor până la ora cinci, nimeni din sat nu are micul dejun, răspunse Josef, apoi ridică din umeri. Și nu îmi fac prieteni așa.

— Și el cine e? Sergentul îl lumină pe Blum cu lanterna. Lasă-mă să ghicesc, măcelarul?

— Mirek, domnule, răspunse Blum politicos. De fapt, sunt instalator. I-am spus vărului meu aici de față că e prea târziu să

[18] Grupare paramilitară formată de Heinrich Himmler și operată de SS înainte și în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Principala lor misiune era „anihilarea evreilor, țiganilor și comisarilor politici”. (n.t.).

conducă până acasă. Dar sora mea, o vedeți acolo în spate, merge la școală – dădu din cap spre Anja – și nu poate să mai rateze încă o zi, altfel măicuțele se... mă rog, știți cum se supără... În plus, mi-am asumat responsabilitatea pentru ea și...

— Și ce? Sergentul puse lanterna pe Anja. E miezul nopții, ce dracu'. Brutarii și instalatorii sunt scutiți de interdicție?

— Desigur că nu, spuse Josef. Dar adevărul este că rar este aplicată aici, în pădure...

— Și ce mai aveți acolo? Neamțul plimbă lumina lanternei prin interiorului camionetei. O broboană de sudoare se prelinse pe ceafa lui Blum, care duse mâna la pistol.

— Nimic, domnule. Doar făină.

— Făină? Totuși cred că o să arunc o privire, spuse el, uitându-se în jur.

Brusc, auziră sunetul unui tren apropiindu-se. Nu era un șuierat, ci un huruit, iar o lumină puternică se apropia pe șine. Neamțul care rămăsese în autoșenilă sări pe pământ și începu să își fluture mâna.

— Sergent!

Sergentul luă lumina lanternei de pe camionetă.

— Așteptați aici.

Cei doi gardieni merseră la punctul de control și rămaseră acolo pentru unul sau două minute, după care trenul își continuă drumul. Unul dintre ei flutură din mână spre un gardian care stătea pe vagonul din față. Blum nu mai văzuse niciodată un asemenea tren. Era negru și complet baricadat, ferestrele fiind acoperite cu ceea ce părea a fi sârmă ghimpată. Avea aproximativ zece vagoane pentru vite și se îndrepta spre est. Blum știa încotro; nu era un tren de clasa întâi spre Varșovia.

— Oświęcim, bâigui Josef, dând din cap și scuipând pe fereastră, apoi făcându-și cruce.

Sângele lui Blum începu să clocotească de furie. Putea doar să își închipuie ororile din acel tren – cine știe spre ce soartă îi ducea pe cei dinăuntru? *Oamenii sunt gazați acolo... Cu miile,* îi spusese Strauss. Blum își încleștă pumnii. Se întrebă câți dintre cei care erau acum în tren vor mai fi în viață mâine, când el avea să se strecoare în lagăr.

— E o cale mult mai directă, apropo – Josef îl înghionti cu cotul – dacă vrei îi fac semn să oprească și să urci în el.

— Mersi, spuse Blum zâmbindu-i. Mi-e bine aici.

Într-un minut, trenul trecu. Un gardian urcă înapoi în autoșenila goală, iar sergentul reveni la ei.

Mâna lui Blum se retrase înapoi în buzunar, pe Coltul lui.

— Ai noroc, brutarule, spuse neamțul. E târziu, iar noi suntem în toane bune. Dar dacă te mai prind umblând pe aici noaptea, n-o să mai zâmbești data viitoare.

— Am înțeles, Herr Unterscharführer. Mulțumesc, spuse Josef. Poftiți… îi oferi pâinea și niște brânză.

— Ține-ți pâinea, mormăi sergentul. Sticla, totuși… Dă-oncoa, spuse el, gesticulând cu degetele.

Josef îi întinse sticla cu vodcă. Neamțul o luă și se întoarse la autoșenilă.

Blum scoase mâna din buzunar și răsuflă ușurat.

— Sper să moară în somn de la alcool, bombăni Josef, pornind motorul. Scuze, Anja. Data viitoare când îl vedem, mai întâi tragem și apoi îi dăm vodca.

Îl văzură pe sergent arătându-i celuilalt neamț din autoșenilă prada lui, apoi amândoi le făcură semn să treacă.

31.

Dimineața următoare,

Sediul Serviciilor Secrete Germane,
Str. Szucha, Varșovia

Martin Franke era în biroul lui și bea *kaffee*. Încă o telegramă codată fusese interceptată în timpul nopții. Aceasta era din Marea Britanie, prin intermediul BBC. Era unul dintre cele 12 mesaje care erau citite la radio înainte de concertul săptămânal, *Famous Orchestral Marches.*

Pentru vărul Josef. Te vei bucura să afli că vânătorul de trufe este pe drum.

Franke știa că mesajul ar fi putut fi destinat oricui din Europa, dar el citise o telegramă asemănătoare cu doar două zile în urmă.

Uite-l din nou, își spuse în sinea lui. *Vânătorul de trufe.*

Separat, un raport ajunsese pe biroul lui chiar în acea dimineață, menționând că în timpul nopții fusese auzit un avion. Jos, deasupra pădurii de lângă micul oraș Wilezkowice, aproape de Rajsko, la vreo 300 de kilometri de Varșovia. Rajsko. Franke nu auzise niciodată de locul acela. Un fermier local zărise pe cineva parașutându-se la sol. Probabil lua legătura cu rezistența locală, bănuia Franke. Sau poate o livrare de arme. Sau poate cineva plănuia un soi de sabotaj în zonă – se întâmpla frecvent acum. Dar să trimită pe cineva aici pentru asta…

Pe Franke începu să îl mănânce nasul.

— Verstoeder! strigă el.

— Herr Colonel?

— Adu-mi telegrama aia de alaltăieri. Despre prietenul nostru, vânătorul de trufe.

— Da, domnule colonel.

Într-un minut, tânărul locotenent reveni cu un dosar plin de hârtii.

— Ce este în Rajsko? îl întrebă Franke.

— Rajsko? Nu prea multe, cred. Ofițerul junior merse lângă o hartă mare a Poloniei. E în mijlocul pustietății. E doar o pădure întinsă de mesteceni. Dar mi s-a spus că este un lagăr de muncă în apropiere, unde sunt ținuți evreii. Auschwitz. Numele polonez este Oświęcim, Herr Colonel.

Auschwitz… Franke auzise de el, desigur. Evreii din Vittel fuseseră trimiși acolo, împreună cu jumătate din populația evreiască a Varșoviei. Nimeni nu știa prea multe despre ce se întâmplă într-un asemenea loc. SS-ul ținea lagărul sub un control strict. Se știa doar că nimeni nu se mai întorcea de acolo.

— Ce v-a atras atenția, domnule colonel? întrebă locotenentul.

— Mesteceni…, spuse Franke cu voce tare, de data aceasta în engleză. Repede, găsește-mi ultima lor transmisie.

Verstoeder cotrobăi prin dosarul gros.

— De marți, cred, nu?

— Repede, locotenente, astăzi!

— Iat-o, Herr Colonel.

Franke îi smulse documentul din mână. Urmări textul cu degetul, până când ajunse la fragmentul pe care îl căuta: „Cresc foarte bine în acest sezon, printre mesteceni”.

Acest detaliu îi captase atenția.

Cineva se parașutase… Franke își frecă gânditor bărbia, într-o afurisită de pădure de mesteceni. Lângă Oświęcim. Vânătorul de trufe… Se ridică și merse lângă hartă. De ce ar merge cineva acolo? În mijlocul pustietății. Când nu era nimic în jur, în afară de o pădure de mesteceni și un lagăr de muncă.

Auschwitz, își tot repeta în sinea lui.

— Fă-mi legătura sus, îl instrui pe locotenent. Cu Generalul Graebner. Acum.

— Imediat. Ofițerul junior ieși grăbit din birou.

Franke puse detaliile cap la cap în minte. Oricât de neînsemnate ar fi părut, unul câte unul, începeau să prindă contur. Și dacă bănuiala lui era greșită? Ce conta? Oricum era condamnat să petreacă războiul în acest post inutil.

Dar dacă avea dreptate… Ar fi putut exista o sumedenie de motive: o evadare, o misiune de recunoaștere sau chiar bombardarea lagărului.

Dacă avea dreptate, aceasta putea fi oportunitatea pe care o aștepta Franke.

Vânător de trufe… Ce face un vânător de trufe? se întrebă în sinea lui, privind lung harta.

Sapă.

Dar în ce sapă?

Sună telefonul. Franke reveni la biroul său, își acordă o clipă pentru a-și aduna gândurile, apoi își drese glasul și ridică receptorul.

— Domnule General Graebner…

Franke era convins că Aliații trimiseseră pe cineva să se strecoare pe furiș în lagărul de la Auschwitz

32.

Marți

La ora opt dimineața, Blum își bea cafeaua în piața centrală a satului Brzezinka. El și Josef reușiseră să doarmă câteva ore în cabana din pădure a partizanului. După cum spusese Anja, pâinea pe care soția bărbatului le-o oferise i-ar fi spart dinții,

dacă ar fi avut lipsa de inspirație de a încerca să o mestece – atât era de tare.

Piața era aglomerată. Blum numără zece soldați nemți și un ofițer de recrutare, care organizau detaliile turelor de muncă, dându-le oamenilor ordine.

— Tu, aici! Arătă neamțul spre cineva. Tâmplar, spui. Treci acolo!

Potențialii muncitori se îngrămădeau lângă cele câteva camionete care așteptau să îi ducă la diversele locuri de muncă. Fabrica IG Farben avea nevoie de zidari și electricieni. Birkenau avea nevoie de tâmplari și muncitori puternici, care să ajute cu încărcăturile grele. Mare parte din munca descrisă de Vrba și Wetzler utiliza forța de muncă gratuită aflată la dispoziția nemților, sclavii din lagăre. Ture de 10-12 ore fără pauză, prizonieri împinși peste limită. Dacă cineva cădea, din cauza epuizării extreme sau a deshidratării, era împușcat pe loc.

Dar anumite proiecte aveau nevoie de abilități tehnice specifice: tâmplari abili, instalatori capabili, mecanici și zidari. Muncitori puternici care să poată face munca a zece prizonieri subnutriți. Din câte se zvonea, aveau loc lucrări masive de expansiune – „cresc rata uciderilor în masă”, după cum spusese Strauss. Noi barăci erau construite în lagărul vecin Birkenau, șinele de tren fiind prelungite până la poarta acestuia. Era extinsă și infirmeria de la Auschwitz, unde erau efectuate diverse experimente medicale. Nemții plăteau un salariu mic, și mare parte din el ajungea în buzunarele contractorilor. Dar, pentru muncitorii polonezi, orice plată era bună dacă te ajuta să cumperi o franzelă sau un cocoș subnutrit.

— Vino, îi spuse Josef lui Blum. Am vorbit cu unul dintre constructorii locali. Intră în linia aia de acolo, merge în lagărul principal.

Vreo 20 de muncitori așteptau la rând să urce într-o camionetă ramolită.

Josef merse la bărbatul scund și dolofan care purta un palton din flanel subțire și chipiu plat din tweed – el părea să fie responsabilul.

— El e prietenul de care îți spuneam. E prin zonă vreo două zile. Este foarte priceput cu ciocanul.

— Ce fel de muncă faci? Te pricepi la acoperișuri? La tencuit? Au nevoie de oameni în lagărul principal.

— Da, spuse Blum.

— Păi… Șeful de echipă îl analiză din cap până-n picioare pe Blum, ușor sceptic. Nathan nu avea tocmai constituția sau mâinile unui tâmplar. Dacă Josef garantează pentru tine… pot să-ți ofer 10 zloți pe zi.

— 10?

— Bine, 12, dar doar după ce văd ce poți să faci. Bine?

Blum încuviință din cap.

— Urcă în camionetă, atunci, spuse bărbatul.

Blum urcă în mașină, care era deja aproape plină. Găsi un loc liber lângă un bărbat în salopetă, care fuma o pipă și își adusese propriile unelte.

Un soldat veni și numără oamenii din camionetă.

— *Eins, zwei, drei*… Blum se aplecă să își lege șiretul. Tu de acolo, ridică-te! Soldatul numără din nou.

Erau 18 oameni în camioneta lui. Soldații continuară să numere muncitorii din celelalte mașini.

— Mult noroc, prietene! Josef lovi cu palma exteriorul camionetei. Pe joi seara… Deși, cel mai probabil, în barbă mormăia ceva de genul: „Dumnezeu să fie cu tine. Mă îndoiesc că ne vom mai vedea vreodată”.

— Pe joi, răspunse Blum, făcându-i cu mâna.

Camioneta porni la drum. Un soldat neamț sări în cabina din față, lângă șofer. Ofițerul urcă într-o autoșenilă gri împreună cu cinci sau șase soldați și porniră în urma camionetei.

Blum îl văzu pe Josef fumând, privindu-i în timp ce se îndepărtau. Nathan își trase chipiul pe cap, iar când ridică din nou privirea, partizanul dispăruse.

Camioneta era plină cu bărbați de toate vârstele. Mulți aveau în jur de patruzeci sau cincizeci de ani, negustori de-o viață întreagă, prea bătrâni pentru a fi trimiși pe front. Rapid, camioneta ieși hurducăindu-se din sat și intră pe drumul principal, luând-o spre sud. Blum își lăsase pistolul Colt la ferma lui Josef, împreună cu ceasul și busola. Nu avea nevoie de ele acum. Cu toate acestea, avea cusuți în căptușeala cămășii destui bani cât să îi cumpere pe toți cei din camionetă. Își ținu privirea înainte în timp ce mașina intră în viteza a treia, apoi își plecă ochii pe crăcii pantalonilor. Manșetele i se ridicaseră puțin, și dacă te uitai foarte atent, puteai să distingi dungile uniformei de dedesubt. Inima i se încleștă.

Fără să atragă atenția, se aplecă și își lăsă calm manșetele în jos; nu îl văzu nimeni. Nu se vorbea prea mult; vreo doi localnici discutau despre înghețul târziu din acest sezon și despre cum rămăseseră recoltele în urmă. Blum își plecă privirea. Drumul era accidentat, iar în spatele camionetei erau doar câteva bănci pe care puteau să stea, astfel că toată lumea ea zdruncinată la fiecare obstacol sau groapă. A doua camionetă îi urma îndeaproape, iar autoșenila cu soldați era la vreo 18 metri în spatele lor.

Oświęcim, scria pe un indicator. *8 km.*

Inima lui Blum începu să bată mai tare.

— Intri pentru prima dată? îl întrebă bărbatul în salopetă, cu ceea ce el luă drept accent galițian. Avea o mustață stufoasă și ochii pătrunzători, adăpostiți de chipiu.

— Da.

— De unde ești?

— Mazuria, răspunse Blum. Gizycko, lângă Lacul Śniardwy. Își ținu privirea înainte, vrând să rămână cât mai discret posibil, pentru că nu avea să se afle în camionetă și la întoarcerea acasă.

— Un sfat, spuse muncitorul, aplecându-se spre el; respirația îi duhnea a nicotină. Acoperă-ți nasul când intri. Duhoarea e insuportabilă.

Blum dădu aprobator din cap.

— Așa o să fac, mulțumesc.

— Și orice ai face, nu întreba de la ce vine. Nu le pică deloc bine naziștilor.

— Am înțeles, răspunse Blum, zâmbindu-i în semn de mulțumire. Își privi mâinile și, spre groaza lui, văzu că încheietura stângă îi era ușor descoperită, iar primele două caractere ale numărului de identificare pe care îl avea tatuat se vedeau. A2… Dacă observa cineva, avea să fie imediat dat de gol.

Aruncă o privire bărbatului din fața lui, care închisese ochii pentru un moment și părea să nu fi observat. Blum se relaxă. Își trase mâneca tunicii sub paltonul subțire din lână, iar inima începu să îi revină la ritmul normal.

Aproape că se dăduse de gol – de două ori.

Drumul continua pe la marginea unei păduri dese și de-a lungul râului Sola, spre care Blum spera să se îndrepte împreună

cu Mendl în vreo 60 de ore de acum. Râul continua până la granița slovacă. După vreo zece minute, drumul lăsă pădurea și râul în urmă. Blum văzu un indicator pe care scria „Rajsko” și o săgeată arătând spre est, apoi încă unul cu „Oświęcim 3 km”. Spre vest.

Camioneta își văzu de drum, hurducăindu-se, apoi coti la stânga. Acum drumul mergea paralel cu șinele de cale ferată. Primul lucru pe care îl observă Blum fu un nor cenușiu înainte, atârnând jos, deasupra copacilor, ca ceața deasupra unui golf.

Apoi simți un miros putred în aer – cel despre care îl avertizase bărbatul de lângă el. Semăna puțin cu sulful la miros, își spuse Blum în sinea lui. Sau cu plumbul, doar că mai dulce. Mirosul fu urmat imediat de o senzație de greață în stomac, atunci când Nathan își dădu seama ce este.

Observând reacția lui Blum la miros, muncitorul de lângă el îi făcu cu ochiul și scoase un chicotit macabru.

Înaintea lor, Blum zări o fațadă lungă de cărămidă, cu un turn țuguiat deasupra. Câteva turnuri, de fapt. Și sârmă, întinzându-se cât vedeai cu ochii. Garduri duble de sârmă, cam la trei metri distanță unele de altele. De sârmă ghimpată și electrificată. Indicatoare cu semnul *Verboten*! – Interzis! – cu cranii și oase încrucișate sub ele, erau amplasate din loc în loc. Era evident că înăuntru e un oraș – un oraș al morții. Turnuri de supraveghere la fiecare 30 de metri, cu trepiede pentru mitraliere. Șinele se opreau chiar la poarta principală. Toți cei din jurul lor erau acum nemți – SS.

Camioneta se opri în fața porții.

Un val de neliniște îi învolbură măruntaiele lui Blum. Se trezi că bâiguie în sinea lui ceea ce își amintea dintr-o rugăciune pentru sufletele celor dispăruți: *Kel Maleh Rachamim. Ayl molay rachamin, shochayn bam'romin*... „Dumnezeu milostiv, care sălășluiești întru cele prea înalte, dăruiește odihnă binemeritată pe aripile divine...”

Cam atât mai știa Blum.

Brusc, se auziră strigăte, voci ridicate, în germană. Un ofițer veni lângă camionetă, gesticulând cu hotărâre. Îi spunea șoferului să continue drumul, să nu rămână acolo. *Nicht hier*! *Nicht hier*! Nu aici.

Lui Blum îi sări inima din piept. Îl tot auzea pe ofițer strigând „Birkenau” și arătând în direcția respectivă.

Birkenau era situat la mică distanță, dar era un lagăr complet separat, harta lui Vrba arăta clar lucrul acesta. Se presupunea că Mendl e aici, în Auschwitz 1[19]. Blum trebuia să fie aici, întreaga misiune se baza pe asta.

Dacă era redirecționat la Birkenau, întreaga zi avea să fie pierdută. Șansele să îl găsească pe Mendl în cele trei zile pe care le avea la dispoziție erau oricum destul de mici, darămite să fie nevoit să o facă în două zile, în caz că trebuia să revină și să încerce a doua zi.

Dacă reușea să se infiltreze într-o nouă echipă de muncitori.

Rahat.

Blum surprinse discuția aprinsă dintre noul ofițer, șeful de echipă polonez și ofițerul de recrutare SS pe care îl văzuse în Brzezinka. Nimănui altcuiva din camionetă nu părea să îi pese; munca era muncă, atâta vreme cât erau plătiți nu îi interesa.

În cele din urmă, șeful de echipă urcă în camionetă, iar neamțul le făcu semn să continue spre Birkenau. Blum simți cum îi stă inima, apoi își dădu seama că ofițerul gesticula spre cea de-a doua camionetă, cea trasă în spatele lor, care ieși din linie și trecu pe lângă ei, îndreptându-se spre noul lagăr. Camioneta lui Blum fu îndrumată spre Auschwitz, continuându-și drumul până la poarta principală, pe care el și-o amintea din schița lui Vrba. Acolo se opri. Șeful de echipă sări din nou din mașină și deschise trapa din spate. Le făcu tuturor semn să coboare.

— *Wychodzic.* Haideți, haideți! *To jest to.* Să mergem!

— Toată lumea să se așeze în linie, îi instrui ofițerul SS în timp ce toți se adunară în fața porții. Dacă ieșiți din rând, veți fi împușcați. Fără întrebări. S-a înțeles?

Toți încuviințară din cap și se aliniară.

— Auzim asta de fiecare dată, îi șopti lui Blum colegul din camionetă. Dar nu i-aș testa dacă aș fi în locul tău.

— Nu țin neapărat să mă conving.

Dar Blum știa că exact asta urma să facă înăuntru. Să testeze terenul mai mult decât își închipuia muncitorul acela în cele mai năstrușnice vise. Privi în jur și încercă să își dea seama pe unde

[19] Auschwitz este numele celui mai mare și mai cunoscut complex de lagăre de concentrare și exterminare ale Germaniei naziste. Când capacitățile de „cazare” ale lagărului Auschwitz I au devenit neîncăpătoare, s-a procedat la construirea altor două asemenea lagăre, la Birkenau (Brzezinka și Auschwitz II). (n.t.).

o luau șinele de cale ferată spre Birkenau. Pădurea era la aproximativ 55 de metri distanță. Iar râul...

— Înainte! strigă ofițerul.

Începură să mărșăluiască de-a lungul șinelor, spre poartă. Deasupra ei, cu litere arcuite și metalice, scria: *Arbeit Macht Frei* („Munca te va elibera”).

Da, te eliberează, își spuse Blum în sinea lui. Mormăi din nou rugăciunea pentru sufletele celor pieriți. Pentru că morții sunt liberi. Morții.

Pentru că, fără îndoială, el se număra printre ei acum.

Trecu pe sub literele arcuite și intră în Auschwitz.

33.

Leo urcă din nou treptele din piatră ale casei Lagerkommandantului, în timp ce Rottenführerul Langer își aprinse o țigară și rămase afară. Având în vedere că era cea de-a șasea vizită a lui Leo, gardianul nici măcar nu îl mai conducea până la ușă.

Trecuseră șase săptămâni de când începuse să joace șah cu Frau Ackermann și Leo își dădea seama că vizitele lui nu mai erau exclusiv despre șah. Era evident că femeia ajunsese să țină la el, că abia aștepta să petreacă timp împreună. Până și Leo era nevoit să recunoască – oricât de mult ar fi încercat să pretindă contrariul – că simțea la fel. Ea nu putea să îl învingă, acest lucru fusese stabilit de mult. Chiar și Frau Ackermann înțelegea acest lucru, deși uneori, el o lăsa să zăbovească în partide pe care le-ar fi putut încheia rapid. Dar astfel prelungea timpul petrecut alături de ea.

În aceste săptămâni, Frau Ackermann începuse să îi împărtășească lui Leo lucruri despre viața și sentimentele ei. Părinții ei, dornici de avansare, o împinseseră să se căsătorească. Ea tânjise după mai multă libertate, intenționase să-și construiască o carieră, să predea, dar pusese toate aceste lucruri în așteptare. Leo era acum convins că femeia nu susținea deloc lucrurile oribile la care era martoră acolo. La infirmerie, oamenii spuneau că încerca să aline suferința pacienților cât de mult putea. Și apoi erau lucrurile perverse săvârșite acolo de

sadicul Mengele. Ea nu rostise numele doctorului decât o singură dată în fața lui Leo, dar în acel moment maxilarul i se încordase, iar în ochi i se citise disprețul. Leo își dădu seama că și soarta ei era aceea de a fi captivă aici, la fel de izolată ca oricare dintre prizonieri.

O dată sau de două ori, Frau Ackermann își descheiase gulerul rochiei suficient cât Leo să vadă însemnele pe care le purta. O cicatrice închisă la culoare de-a lungul gâtului, într-o parte. Când ea se întinsese să mute o piesă, el zărise și o vânătaie pe brațul ei. Buza de jos îi era puțin umflată. Văzând toate aceste semne, Leo ajunsese să îl urască și mai mult – dacă era posibil – pe Lagerkommandant. Băiatul ardea de nerăbdare să aducă în discuție acele cicatrici ale ei, să o întrebe de ce rămânea în locul acesta, în căsătoria aceasta. De ce fusese de acord? Putea să plece. Ea era, de fapt, singura care putea să plece! Restul – gardienii, prizonierii – erau obligați să rămână.

Dar Leo nu îndrăznea să deschidă acest subiect. Nu putea risca să spargă gheața subțire pe care dansau amândoi în timpul partidelor de șah. El era totuși un prizonier umil, iar dacă o jignea, ea l-ar fi putut condamna la moarte doar pocnind din degete. Cu toate acestea, Leo nu își putea închipui cum ar fi să nu o mai vadă. De multe ori, vedea prin cușca de tristețe în care părea să trăiască ea, alături de un asemenea monstru. Speranțele și dorințele ei erau spulberate. Leo își dorea ca Frau Ackermann să fie fericită, să fie liberă. Și știa că îi aducea puțin din aceste lucruri – libertate, un zbor scurt din colivia ei – în fiecare marți, chiar dacă ea era femeie, iar el de-abia dacă era bărbat. Iar Leo se temea ca nu cumva să riște ceea ce aveau, nu cumva să supraestimeze intimitatea lor. Să spună ceva greșit și să se termine totul. De asemenea, se temea și de furia Lagerkommandantului în caz că Leo ar fi pierdut „protecția” ei.

— Ah, Herr Wolciek.

Frau Ackermann zâmbi încântată când intră în salon și îl văzu, ochii albaștri luminându-i-se.

— Frau Ackermann.

Era luna mai acum. Vremea era mai caldă, florile erau îmbobocite. Ea își purta rochia cu imprimeu deschisă la gât, cu un pulover alb, subțire, pe după umeri, într-un mod cum Leo nu mai văzuse vreodată.

Purta la gât un lănțișor subțire din aur. Pentru prima dată, în toată captivitatea lui, Leo simți miros de parfum.

— Unde este soldatul Horschuler? întrebă el.

Gardianul tânăr și impasibil care le supraveghea de obicei partidele de șah.

— Este plecat cu niște treabă, cred. Curăță pădurea. Presupun că zilele astea au nevoie de toți oamenii disponibili, spuse ea, privindu-l. De ce?

— Fără niciun motiv, madame.

Dar Leo se bucura că nu trebuia să mai suporte privirea disprețuitoare a soldatului.

— Jucăm?

Ea alese albele și începu cu deschiderea Ruy López. Leo ripostă cu o variație a apărării braziliene. Când Frau Ackermann se aplecă pentru a muta o piesă, el îi zări breteaua sutienului pe sub rochie și, pentru o secundă, lănțișorul ei se legănă chiar în punctul în care sânii i se uneau.

Imaginația lui se ocupă de restul.

După șapte sau opt mutări, ea luă o piesă și nu o puse pe tablă, părând distrasă.

— Nu vom putea să jucăm săptămâna viitoare, anunță Frau Ackermann. Merg acasă pentru câteva zile, în Bremen. Îmi vizitez familia.

Mergea acasă. Cât de mult i-ar fi surâs și lui gândul acela.

— Frumos, spuse el, încuviințând din cap. Dacă aș putea și..., Leo se opri în mijlocul frazei. „Dacă aș putea și eu să fac același lucru. Dacă aș putea măcar să aflu dacă familia mea mai trăiește”.

— Îmi pare rău, zise ea, privindu-l în ochi. A fost stupid din partea mea să spun asta. Voiam doar să știi că voi fi plecată, în caz că nu primești vreo veste de la mine. Își mută apoi nebunul, asigurându-se că este protejat de cal. Ca să nu… crezi că nu mai vreau să jucăm șah.

— Va merge și Lagerkommandantul? întrebă Leo. Pară avansul ei, mutându-și pionul.

— Mă tem că nu, răspunse ea și urcă, la rândul ei, cu pionul. Comandantul Höss va fi plecat la Berlin, așa că munca îl va ține aici.

— Înțeleg.

În sinea lui, Leo se cutremură. Munca de a ucide oameni. Ce îl preocupa pe Leo, de fapt, era ce i s-ar putea întâmpla cât ea nu era aici, să vegheze asupra lui. Oare acesta era modul în care ea îi transmitea că se terminase totul? Că nu avea nicio putere să împiedice inevitabilul?

Apoi, din senin, Greta spuse:

— Ești singura rază de lumină pentru mine în locul ăsta uitat de Dumnezeu. Știi asta, nu?

El nu o privise niciodată atât de îndeaproape. Nu observase niciodată tremurul din ochii ei de un albastru delicat.

— Că jocurile noastre sunt singurul lucru pe care îl aștept cu nerăbdare aici. Timpul acesta petrecut împreună…

Leo încuviință din cap, inima agitându-i-se în piept și izbindu-i-se de coaste, asemenea unui metronom la viteză maximă.

— Frau, jocul, fu tot ce putu el să răspundă, coborându-și ochii pe masă.

Îi era prea teamă să ridice privirea. Stătea încremenit pe scaun, temându-se să își ia ochii de pe tabla de șah. Inima îi bătea cu o forță nemaicunoscută lui înainte. Încercă să ignore și să alunge tensiunea care se aduna între picioarele lui, rugându-se ca uniforma subțire să nu îl dea de gol.

— Da, desigur, jocul, zâmbi Greta.

Partida de șah era acum doar un gând îndepărtat. Leo era prea agitat ca să ridice măcar o piesă de pe tablă, ca nu cumva mâinile să li se atingă întâmplător. Dorințe pe care le ținuse doar pentru el, pe care le lăsa să zburde libere doar în timpul nopții, rugându-se ca lituanianul care îi era coleg de pat să nu se trezească, se năpusteau acum spre suprafață, umplându-l de dor. Leo își ținu ochi plecați, feriți de privirea ei. Nu știa ce să facă. Când ridică în cele din urmă ochii, ea îl privea.

Leo inițiе un schimb de piese, iar Frau Ackermann acceptă. Mutările se derulară rapid – patru, cinci, cedare de pioni, de ture, și un cal în schimbul unui nebun. La un moment dat, în schimburile rapide de piese, degetele li se atinseră într-o doară. De data aceasta, în loc să și le retragă, amândoi le ținură pe loc. Ochii li se întâlniră din nou.

— Știi că nu te pot proteja la nesfârșit, Leo. Glasul ei nu era insistent. Mai degrabă trist, la fel cum îi era și privirea.

— Știu, madame.

— Greta.

El încuviință din cap și înghiți în sec.

— Poți să îmi spui pe nume. Spune-o, Leo.

El trase aer în piept și o furtună se dezlănțui înăuntrul lui. Se străduia din răsputeri să invoce puterea de a-i rosti numele. Sunetul de-abia îi ieși din gât, rostogolindu-se greoi ca o piatră printre buzele lui.

— Greta.

— Vezi? zâmbi ea.

Zâmbi și el, apoi simți furnicături în coapse. Ce se întâmplă…?

— Hedda! strigă Greta după menajeră, care era în capătul opus al casei.

O jumătate de minut mai târziu, femeia apăru în prag.

— Da, Frau Ackermann?

— Vrei să mergi în oraș, la magazin, te rog? Cred că soțul meu a spus că i-ar plăcea niște înghețată astă-seară, pentru ștrudel.

— Cred că avem înghețată, doamnă. O să…

— Înghețată de fructe, Hedda. Orice aromă. Sunt convinsă că o vei alege pe cea potrivită.

Menajera ezită în pragul ușii, apoi spuse:

— Da, doamnă.

Meciul de șah se încheie. Niciunul dintre ei nu mai făcu vreo mutare. Doar așteptară, minute în șir, minute nesfârșite, până când auziră ușa din spate închizându-se.

— Ești virgin, nu-i așa? îl întrebă Frau Ackermann.

Leo înghiți în sec, dorindu-și să îi poată răspunde altfel decât prin vorbe, fiecare milimetru din corpul lui vibrând de emoție.

— Haide, poți să îmi spui, Leo. Kurt este singurul bărbat cu care am fost vreodată, e în regulă.

El știa că acesta e cel mai periculos lucru pe care îl făcuse vreodată. Chiar și să răspundă la o asemenea întrebare. Dacă soțul ei intra în acel moment, dacă ea i-ar fi spus vreodată despre asta, Leo ar fi mort într-o secundă, cât i-ar lua Lagerkommandantului să-și scoată pistolul din teacă.

— Da.

Ea se ridică, ocoli masa și veni lângă el. Voluptatea sânilor ei se dezvăluia acum ochilor lui, respirația ei era delicată, dar fermă. Greta îi luă mâna și i-o puse pe șoldurile ei. Ochii îi erau triști și înlăcrimați.

— Aș vrea să pot opri totul, Leo, dar nu pot…

— Știu.

Ea îl încălecă apoi pe scaun, iar lui Leo îi fu imposibil să își mai ascundă tensiunea dintre picioare. Treptat, Greta își desfăcu nasturii rochiei. Un nasture, al doilea…

— Uite, pune mâna aici…, spuse ea, luându-i mâna într-a ei și ghidându-i-o pe sub rochie, pe sutien. Așa. Și aici…

Se ridică ușor, îi luă cealaltă mână și i-o ghidă sub fustă, pe lenjeria intimă, care era moale și umedă. Leo nu-și putea desprinde privirea de a ei.

— Nu vrei să mori virgin, Leo, nu?

El înghiți în sec, aproape prea agitat pentru a vorbi.

— Nu.

— Poți să mă săruți, spuse ea, apropiindu-și gura de a lui, apoi râse. Știi, dacă el ar intra acum pe ușă, ne-ar ucide pe amândoi. Ești pregătit să mori împreună cu mine, Leo?

El privi în ochii ei frumoși și pătrunzători.

— Da.

— Știi de ce fac asta…?

El nu răspunse.

— Pentru că tu ești un om bun. Și pentru că vreau să știu cum este. Doar o dată.

Greta își coborî privirea în poala lui, pe pantalonii vărgați. Nici în visele lui, Leo nu își închipuise că ar putea avea o asemenea erecție. Roși și încercă să și-o acopere.

— Nu, spuse Greta, dându-i mâna la o parte. Nu trebuie. Zâmbetul ei îi dădu lui Leo senzația că totul era în regulă. Ai încredere în mine, Leo… Ea îi luă mâinile și i le puse pe șolduri, apoi începu să se legene ușor. Astăzi vei pleca de aici un bărbat mult mai fericit decât dacă ai fi plecat doar cu un măr.

34.

Intrase în lagăr.

Blum fusese repartizat într-o echipă de muncitori care construia barăci suplimentare în lagărul principal. Pretutindeni vedea prizonieri. Slabi, cu ochii cufundați în orbite, îmbrăcați în uniformele largi, cu dungi albe și negre, mulți răvășiți de ceea ce păreau a fi răni și molime, alergând agitați de colo-colo, ca șoarecii, încercând să rămână cu un pas înaintea gardienilor SS

– care urlau constant la ei și îi împungeau cu bastoanele lor greoaie. Mulți arătau atât de bolnavi și de crunt bătuți, încât nu păreau să supraviețuiască zilei respective. Nici măcar unul dintre ei nu făcea contact vizual direct cu vreunul dintre membrii echipelor de muncitori sosiți din exterior. În curtea principală, un prizonier fusese spânzurat pe un eșafod și lăsat așa, cu gâtul frânt, să fie văzut de toți – evident, un avertisment pentru ceilalți. În timp ce bătea cuie și șmirgheluia grinzile acoperișului, Blum simți mirosul dulceag și distructiv ce venea dinspre lagărul alăturat. Un nor subțire și cenușiu plutea în aer când sosiseră muncitorii și nu se evaporase de atunci. *Îi gazează cu sutele. Cu miile*... Așa spusese Strauss. Și în toiul acelei brutalități revoltătoare și a mizeriei lipsite de speranță, Blum auzi de undeva o orchestră cântând.

Toți își făceau treaba așa cum li se poruncea și nu interacționau cu nimeni.

La amiază, într-o pauză, echipei de muncitori îi fu servită o fiertură chioară și fără gust în castroane din lemn: o supă de varză și cartofi, însoțită de o bucată de pâine uscată. Câțiva dintre prizonierii care trecuseră pe lângă ei se uitaseră la castroanele lor cu jind; pe lângă ceea ce li se dădea lor de mâncare, probabil că fiertura aceasta era o delicatesă! Blum și-ar fi cedat bucuros castronul pe jumătate terminat, dar ofițerul care îi condusese în lagăr le interzisese cu strictețe să evite până și cel mai mic contact. Ultimul lucru pe care voia să îl riște Blum era să fie exclus din echipa de muncitori. El se afla aici cu un scop, își aminti în sinea lui, așa că, oricât îl durea, își făcu treaba cât de bine putu, fără să interacționeze, încercând să nu atragă atenția asupra sa. Își purta chipiul jos pe frunte, pentru a-și feri ochii. Gardienii îi lăsau în pace pe muncitori. Blum trebuia doar să aștepte momentul potrivit – la sfârșitul zilei, când echipele de lucru se împrăștiau. Faptul că trebuia să aștepte îi mânca din timp, dar, dacă ar fi acționat mai devreme, fără îndoială că absența i-ar fi fost observată. Nemții ăștia păreau să aibă o obsesie pentru numărat și renumărat, pentru alinierea oamenilor în rând și respectarea șirului. Dar chiar dacă exista vreo discrepanță, cel mai probabil că ei nu puteau afla cine era responsabil pentru ea; odată ce Blum își va schimba uniforma, le va fi imposibil să îl găsească într-un lagăr atât de mare, fără să întoarcă totul cu susul în jos.

În timp ce bătea cuie, Blum stătea cu ochii în patru, urmărind fiecare chip în uniformă vărgată care trecea pe acolo. Repetase în gând ce îi va spune lui Mendl când îl va vedea. Își închipuise șocul și uimirea pe care, fără îndoială, le-ar simți bărbatul. *Am venit după tine, profesore.* Dar Blum nu văzu pe nimeni care să se apropie măcar de înfățișarea sau de vârsta omului. La 57 de ani, Mendl era probabil un bătrân în toată regula aici înăuntru. *Nici măcar nu știm sigur dacă mai trăiește,* recunoscuse Strauss. Asta ar fi ironia supremă, își spuse Blum în sinea lui, ajutându-i pe ceilalți să fixeze grinzile acoperișului plat: să bată tot acest drum, să își riște viața și, posibil, să nu mai iasă niciodată din acest loc, doar pentru un cadavru. Un om mort, o persoană care nu îi mai poate ajuta. Și privindu-i pe șoarecii uscățivi, rași în cap, care treceau pe lângă ei, părând mai degrabă fantome ambulante decât oameni, Blum avea bănuiala că scenariul lui ar putea foarte bine să fie adevărat.

Soarele urcase spre vest acum. Blum estima că era undeva în jur de ora cinci după-amiaza. Mai aveau doar câteva minute de muncă. Trebuia să găsească momentul potrivit pentru a acționa.

În următoarele câteva minute, lagărul se trezi la viață. Unde înainte erau câteva sute de prizonieri, numărul se dublă – triplă – brusc. Acum păreau să fie cu miile, întorcându-se în lagăr pe poarta principală, aduși de spate și epuizați, mai mult târându-se decât mergând drept, încadrați de gardieni la fiecare zece pași. Câțiva prizonieri, deși purtau uniformele vărgate, semănau mai mult cu niște gardieni – unii aveau pe piept triunghiuri albastre sau verzi și aveau și ei bastoane, împungând turma de prizonieri cu strigăte și insulte, ca pe niște vite într-un țarc. Toți prizonierii care reveneau în lagăr erau aliniați în curtea principală. În urma lor erau aduse roabe pline cu cadavre contorsionate, membrele lor uscățive și gurile deschise ieșind grotesc în evidență. Erau cei care nu rezistaseră acelei zile.

Curtea se umplu. Gardienii și ceilalți kapo începură să numere fiecare bloc. Număratul constant *einz, zwei, drei*... se auzea pretutindeni. Până și roabele cu cadavre erau numărate; prizonierii îi aruncau pe morți ca pe niște bușteni pentru foc. „Zece, unsprezece, doisprezece...”

Lui Blum i se întoarse stomacul pe dos.

Șeful de echipă chemă grupa lui Blum și le spuse că mai au zece minute.

— Vă luați uneltele și vă aliniați, îi avertiză el.

Apoi aveau să urce înapoi în camionetă.

Acum era momentul. Blum trebuia să acționeze. Trebuia să își adune curajul de a face ceea ce instinctele lui de supraviețuire îi zbierau că e sinucidere curată. Cu toate acestea, Blum știa că e acum sau niciodată. Urma să fie cel mai curajos lucru din viața lui, sau cel mai stupid, presupuse Nathan. Cel mai fatidic.

— *Tak, tak.* Blum ridică mâna pentru a atrage atenția șefului de echipă.

— Ce este? întrebă acesta, venind lângă el.

— Toaletă, domnule. Blum îi făcu semn spre o latrină de lângă un bloc, pe care muncitorii aveau voie să o folosească.

— Du-te, spuse șeful de echipă, arătându-i ceasul. Dar grăbește-te.

— Da, domnule, mulțumesc.

Bărbatul merse în capătul opus al barăcii pe jumătate construite, iar Blum își puse jos ciocanul. Mai devreme în acea zi, se dezbrăcase de jachetă din pricina căldurii amiezii, o făcuse cocoloș și o aruncase pe fundul unui container pentru unelte.

Porni spre latrină. Nu erau gardieni prin preajmă; toți păreau distrași de numărătoare și de adunarea prizonierilor înapoi în curtea lagărului. Blum intră în latrină. Rămase încremenit pentru o secundă, inima bătându-i mai tare ca niciodată pentru ceea ce urma să facă – să depășească o limită către un loc de unde era posibil să nu mai existe cale de întoarcere. În mirosul de putrefacție ce ieșea prin gaura deschisă, Blum își aminti în sinea lui de ce se află acolo. De ce face acest sacrificiu pentru o persoană pe care nici măcar nu o cunoștea și pentru o țară în care poate că nici nu se va mai întoarce. *Aceasta este aliyah ta* își aminti el. Angajamentul tău. Penitența ta. Pentru că fusese cel care scăpase.

Nu mai poți da înapoi acum, Nathan.

Se dezbrăcă de cămașă, întorcând-o apoi pe dos, scoțând la iveală pânza de sac în dungi gri și albastru decolorat de pe partea cealaltă. Apoi o îmbrăcă și își încheie nasturii până în gât, pentru a ascunde ce era pe dedesubt. Se descălță de saboții din lemn pe care îi purtase toată ziua – similari cu ceea ce purtau cei din lagăr – și își întoarse pe dos și pantalonii largi.

Acum purta uniforma de prizonier. Dintr-un buzunar interior scoase chipiul, care era exact ca celelalte o mie pe care le văzuse în ziua aceea, și și-l puse pe cap.

Avea la dispoziție mai puțin de 60 de ore pentru a face ceea ce avea de făcut.

Trăgând aer în piept, în ultimul moment petrecut în ceea ce semăna a libertate, Blum deschise ușa latrinei și aruncă o privire afară.

În capătul opus al curții, șeful de echipă își aduna muncitorii laolaltă. Doi gardieni trecură prin apropiere. Cu inima încleștată, Blum închise ușa la loc și își ținu răsuflarea. Dacă îl vedea cine nu trebuia ieșind din latrină, jocul s-ar fi terminat din start. Ar fi fost împușcat pe loc. Își recăpătă cumpătul, își șterse fruntea de sudoare și își instrui inima să facă liniște și nervii să se calmeze. Înăuntrul lui, o voce sceptică îi șoptea că ar fi putut să se schimbe repede înapoi, în ținută de lucru, și să se alăture celorlalți muncitori. S-ar fi putut ascunde la Josef și apoi să meargă să aștepte avionul peste două nopți; să spună că nu reușise să îl găsească pe Mendl. Cine ar fi știut adevărul…?

Nu… Blum deschise ușa și trase din nou cu ochiul afară. De data aceasta nu era nimeni prin preajmă. *Du-te*! Ieși afară și închise rapid ușa în urma lui. Aruncă o privire spre echipa de muncitori; nimeni nu era atent la el, toți inventariau uneltele și erau preocupați să se alinieze. Blum se lipi de perete și porni în sensul opus latrinei, departe de ei, spre gardul din sârmă.

Privi lung agitația din curte, prizonierii aliniindu-se în formații în fața blocurilor lor. Era sinucidere curată. Mii de prizonieri cu aspect bolnăvicios formând șiruri indiene, ridicând mâinile la apel. Nu vei mai pleca niciodată de aici. Gardienii le urlau oamenilor în față, ca niște câini sălbatici. Era ca un coșmar ieșit din tablourile lui Hieronymus Bosch, înfățișând iadul și întorcându-ți stomacul pe dos. Sinucidere. *Nu ne dezamăgi,* îi spusese Roosevelt.

Acum.

— *Was machst du denn*? O voce lătră furioasă în spatele lui. Ce faci?

Fiecare părticică din trupul lui Blum încremeni.

Se întoarse. Un caporal SS corpolent îl fixa cu privirea. O frânghie greoaie, răsucită și cu câteva noduri groase, îi atârna amenințător la brâu.

— Din ce bloc ești? întrebă caporalul.

— *Zwansig,* domnule.

Blum își drese glasul, ferindu-și ochii. Raportul spunea că blocul 20 e supravegheat de un kapo ucrainean care era cât de uman puteai fi în locul acesta, însemnând că nu te trosnea în cap cu bastonul doar de dragul distracției, trebuia să aibă un motiv întemeiat. Inima lui Blum începu să bubuie de teamă, era convins că gardianul i-o auzea.

— Atunci treci dracu' înapoi la bloc, jidanule! Doar dacă nu cumva vrei să-ți dau eu un imbold…

Gardianul ridică funia înnodată. Disprețul și nepăsarea față de omenire radiau din el asemenea unor vapori reci, terifianți.

— Nu, Rottenführer. Blum încuviință din cap umil. Adică da, acum. Mulțumesc.

— Mișcă-ți curul jegos de aici!

— Da, domnule.

Blum alergă grăbit spre rândurile de barăci, rugându-se în tot acel timp să nu simtă funia înnodată lovindu-l din spate. Știa cât de arbitrară putea să fie linia dintre viață și moarte aici. Momentul nepotrivit cu gardianul nepotrivit, unul care ucidea doar de dragul de a ucide sau doar pentru a scăpa de plictiseală, lucru pe care alții l-ar face jucându-se cu o monedă… Și erai terminat! Prizonierii se tot revărsau în zona de așteptare în curte, gardienii urlând la ei, asmuțindu-se asupra lor ca niște câini furioși.

— Alinierea! La apel. Acum! În pas alergător!

Blum trecu în linie, amestecându-se cu succes în numărul mare de prizonieri.

Își croi drum prin mulțime până găsi un grup aliniindu-se în fața unei barăci.

— *Dwadziescia*? întrebă el pe cineva din rând în poloneză. Douăzeci?

Prizonierul nu îl privi nicio clipă, doar încuviință din cap.

— *Ja. Dwadziescia.*

Vizavi, Blum zări echipa de muncitori în care fusese și el aliniindu-se și pornind în marș spre poarta principală. Îi privi ieșind din lagăr, neștiind dacă, asemenea lor, avea să mai vadă vreodată lumea de afară.

— Alinierea! Toată lumea în linie! strigau gardienii.

Blum bâigui câteva cuvinte din rugăciunea pe care o recitase mai devreme: *Ayl molay rachamin, shochayn bam'romin.*

De data aceasta era pentru el.

Pentru că acum el era cel care trăia cel mai negru coșmar.

PARTEA A TREIA

35.

Mai

Washington, D.C.

Generalul Bill Donovan coborî treptele Casei Albe, mergând spre Cadillac-ul negru care îl aștepta pe alee.

Un alt sedan negru trase în față, chiar când generalul era pe punctul de a urca în mașină. Avea un steag albastru cu o stea prins de masca radiatorului, indicând că era vehiculul unui general cu o stea. Un ofițer junior în uniformă kaki coborî din mașină și deschise portiera pentru ofițerul din spate.

— Generale, spuse Donovan recunoscându-l, înainte să urce în propria lui mașină.

Ofițerul de armată coborî din sedan și întinse mâna.

— Bill.

Generalul Leslie Groves era cel care supraveghea, din partea Armatei, Proiectul Manhattan, programul ultrasecret de înarmare la care lucrau toate mințile luminate ale țării – cele care nu erau repartizate la spargerea codurilor. Donovan nu înțelegea o boabă de „știință”, dar un lucru îi era clar: cu toată atenția primită de la Roosevelt și secretarul lui de război, cu toate zvonurile despre vastul buget și locațiile secrete ale proiectului, dacă acesta reușea, urma să le ofere Aliaților avantajul decisiv de care aveau nevoie pentru a pune capăt războiului.

— Ai o clipă, dacă tot ne-am întâlnit…? întrebă Groves.

— Desigur, generale, răspunse Donovan.

— Putem să facem o plimbare? spuse Groves, conducându-l pe directorul OSS mai departe de mașinile parcate și șoferii lor, spre peluza sudică.

— Presupun că nu e vorba despre aruncarea grozavă a lui Dutch Leonard din meciul de baseball de aseară, nu-i așa, Leslie? întrebă directorul OSS.

Groves zâmbi și dădu din cap.

— Nu, nu este despre asta.

Inginer de meserie, Leslie Groves era un cugetător strălucit, cu o personalitate ambițioasă. Conceptele pe care era nevoit să le înțeleagă și analizeze amănunțit, pentru a lua decizii valide referitoare la finanțare, necesitau capacitatea de înțelegere a unui laureat Nobel pentru știință și cunoștințele despre finanțe ale unui bancher. Groves era un bărbat masiv și înalt, cu umeri lați, cu o bărbie pătrățoasă și fermă.

— Fizicianul acela despre care am vorbit acum câteva săptămâni... Mendl...? Mi s-a spus că depui eforturi să îl localizezi, începu generalul.

— Cred că l-am localizat, răspunse Bill Donovan. De fapt, avem pe cineva care se ocupă de asta chiar acum.

— Și în ce stadiu al operațiunii sunteți, dacă poți să îmi spui?

Donovan îl privi în ochi pe general și înțelese cât de vital era pentru ei omul pe care îl căutau. Totuși, aceasta era o operațiune ultrasecretă, despre desfășurarea căreia știau puțini oameni.

— Ce pot să îți spun este că omul nostru este acum acolo. Pe teren. În două zile, Mendl va fi într-un avion, în drum spre D.C. Dacă nu, va trebui să te descurci fără el.

Groves încuviință din cap sobru. Îl trase pe Donovan și mai departe de mașini.

— Suntem într-o cursă, Bill. O cursă spre iad, ar spune unii, dar Oppy mă asigură că tipul ăsta, Mendl, ar putea să ne ofere un avans de șase luni. Îți dai seama ce pot să însemne șase luni în cursa pentru arma supremă. Și în viață.

— Tot ce pot spune, generale, este că îți promit că facem tot ce ne stă în putere.

— Atunci, asta este tot ce pot să vă cer. Groves se uită la ceas. Aș face bine să plec. Președintele se așteaptă ca noi, cei din armată, să fim punctuali. Senatorii și membrii cabinetului pot hoinări în voie.

— Da, așa e întotdeauna. Directorul OSS și cel al Proiectului Manhattan porniră înapoi spre mașini. Înainte să pleci, Leslie,

presupun că mai ai și alte cercetări în curs, simultan, în acest sens?

— În acest sens…?

Donovan se opri.

— În domeniul lui Mendl.

— Difuzia gazoasă. Groves se opri și el. Este un proces. Separă uraniu-238 de vărul lui mai ușor, 235.

Donovan ridică din umeri.

— N-am fost niciodată prea bun la chimie, Leslie.

— Dacă aș fi știut că voi avea slujba asta, aș fi fost și eu puțin mai atent, spuse Groves râzând. Dar ca să îți răspund la întrebare, Bill – da, avem alte cercetări în curs. La Berkeley… și la Universitatea din Minnesota. Facem progrese, dar, după cum am spus, este o cursă. Poate că și nemții avansează. Porniră din nou spre mașini. De ce întrebi?

— Nu aș vrea să creez speranțe deșarte în privința acestei misiuni… directorul OSS se opri și îl privi din nou pe general. După cum am spus, avem un om pe teren, iar ofițerul lui senior, Strauss – cred că l-ai întâlnit o dată – spune că este unul bun și că există o șansă de reușită. Dar, să fiu sincer, nu ne-am făcut niciodată speranțe prea mari că îi vom vedea venind spre casă, vâslind pe râul Potomac. Dacă înțelegi ce vreau să spun.

— Da, Bill. Conducătorul Proiectului Manhattan dădu din cap sobru. Înțeleg perfect ce vrei să spui.

— Păcat, dacă mă întrebi pe mine… Donovan deschise portiera mașinii. Părea un tânăr capabil când l-am cunoscut.

36.

Blocul în care își croise drum Blum cuprindea în jur de 300 de prizonieri – doi sau trei la un pat.

După numărătoarea de afară, Nathan intră înăuntru împreună cu prizonierii epuizați, care tocmai se întorseseră de la muncă și acum oftau și gemeau de oboseală, lăsându-și trupurile vlăguite și sfrijite să cadă pe saltelele subțiri din paie sau îngrijindu-și bășicile și rănile. Blum se gândea că avea să treacă ceva timp până când nemții vor actualiza numărătoarea inițială după scăderea celor care muriseră astăzi.

Duhoarea mirosurilor corporale și a excrementelor umane îl făcu să își țină răsuflarea. Înăuntru se auzeau toate sunetele posibile și imposibile – gemete, tuse, scărpinat, vânturi. Unii bâiguiau, într-o stare de amorțeală incoerentă. În Anglia, Blum fusese vaccinat pe cât posibil împotriva diverselor boli care făceau ravagii în lagăr – tifos, dizenterie – dar duhoarea aproape că îl făcu să își verse stomacul. Și gândul la păduchi. Într-un final, găsi un pat cu o singură persoană în el.

— E liber? îl întrebă pe bărbatul care zăcea în el.

— *Zugangi*? Prizonierul îl privi pe Blum cu ochi roșii, iar lui i se păru că accentul bărbatului suna lituanian sau estonian.

— Poftim?

— *Novy*...? clarifică bărbatul din patul de deasupra. Ești nou?

— Da, răspunse Blum. Azi am venit.

— Nou-veniții în spate, spuse bărbatul din pat, arătând spre fundul barăcii. Lângă groapa cu rahat.

Ținându-și respirația, Blum înaintă. Văzu încă un pat cu un singur prizonier.

— Acolo sus. Cineva îi arătă de pe podea, ghidându-l.

Aproape de spatele barăcii, doi prizonieri stăteau întinși pe patul de sus. Unul era uriaș și își zgândărea rănile deschise și supurânde de pe picioare. Celălalt era sfrijit, cu o față suptă, ca a unui dihor, cu ochi bănuitori și scrutători. Niciunul dintre ei nu se mișcă măcar un milimetru ca să îl lase să urce.

— Îl păstram pentru tine, spuse un bărbat dintr-un pat de jos, care avea pe cap un chipiu plat din tweed și părea să fie un fel de lider al blocului. Ocupantul anterior a murit de febră chiar ieri.

— Norocul meu, atunci, răspunse Blum.

— Ai un castron, spuse bărbatul cu chipiu, arătând spre un vas agățat de piciorul patului.

Era făcut din tablă ruginită și murdară – cine știe ce mâini infestate de microbi fuseseră pe castron.

— Dacă aș fi în locul tău, l-aș lua, continuă bărbatul. N-ai castron, n-ai mâncare. Așa merg lucrurile pe aici.

— O să-l iau, mulțumesc.

Blum se trase în sus, împingându-se în marginile de lemn ale patului.

— Acolo, mormăi bărbatul ostil, deloc primitor, arătându-i locul cel mai apropiat de latrina deschisă. Care nu era, de fapt,

nimic mai mult decât o zonă separată, cu o gaură în podea și un taburet.

— De unde ești? îi strigă cineva.

— Gizycko. Lângă Lacul Śniardwy, spuse Blum.

— Mazuria? Frumos. Cum de-ai reușit să reziști atât de mult afară?

— M-am ascuns la o fermă. I se spusese să fie cât mai vag cu privire la noua lui identitate, ca nu cumva cineva să fie tocmai din acel loc sau să cunoască pe cineva care să-l expună. Poștașul ăla nenorocit m-a dat de gol.

— Poștașul? Nici măcar în poștă nu mai poți să ai încredere în zilele noastre. Și ce poți să ne spui de afară?

— Nu prea multe. Blum nu voia să atragă atenția sau să devină prea cunoscut printre prizonieri. Doar că războiul se duce în forță în est. Rușii au ajuns acum în Ucraina.

— Ucraina! exclamă cineva cu bucurie.

— Iar în Anglia, Aliații sunt pregătiți de invazie.

— Invazie? Unde? întrebă cineva, ridicându-se în capul oaselor.

— Pe coasta franceză. Calais, Normandia, nu știe nimeni, desigur, dar în curând, așa spune BBC. Cică ar fi cea mai mare armată pe care a văzut-o lumea vreodată.

— Prea târziu pentru noi, oftă cineva din patul alăturat. Să recunoaștem, nemții or să ne omoare pe toți înainte să lase pe cineva să vadă ce se petrece aici. Și dacă n-o fac ei, sigur o vor face rușii. Credeți-mă, am văzut cum arată un pogrom acolo.

— Ni s-a spus că trenurile sunt pline de unguri acum, zise altcineva. Îi auzim, sosesc cu miile, zi și noapte. Dar nici măcar nu îi mai aduc în lagăr. Puf, dispar direct în fum.

— Nu am de unde să știu asta, spuse Blum, ridicând din umeri. Deși știa prea bine ce spusese Strauss și mai știa de la Vrba și Wetzler că e adevărat. Poate m-ar putea ajuta unul dintre voi. Încerc să găsesc pe cineva. Mi s-a spus că unchiul meu este aici. Îl cheamă Mendl. Alfred. Era profesor în Lvov. Îl știe cineva?

— Mendl…? Nu cred, spuse bărbatul cu chipiu din tweed. Dar nimeni nu știe nume aici, doar fețe.

— Eu am cunoscut un Petr Mendl, interveni cineva. Dar era din Praga. Și era vânzător de pește – nu tocmai profesor. Oricum, s-a dus pe coș în urmă cu mult timp.

— S-a dus pe coș? spuse Blum, auzind câteva chicote.

— Duhoarea aia de afară, doar nu credeai că-i de la fabrica de ciocolată, nu?

Și mai multe râsete.

— Sau de la bucătărie…, spuse cineva. Dar o să vezi în curând, cam așa are gustul.

— Am o fotografie. Blum scoase de la brâu poza cu colțuri îndoite a lui Mendl. Dați-o de la unul la altul, poate îl recunoaște cineva.

Fotografia se plimbă de la un pat la altul. Unul sau doi prizonieri dădură din cap, apoi o plimbară mai departe. Unul doar ridică indiferent din umeri.

— Îmi pare cunoscut. Dar nu recent, oricum, spuse altul, dând-o următorului.

— Scuze, spuse acesta, dând-o celui din patul de deasupra. Nu sunt mulți din Lvov aici. Oricum, eu încerc să nu mă uit la fețe.

— Sunt mii și mii de oameni aici, spuse bărbatul cu chipiu din tweed, dând solemn din cap. Și, din păcate, componența se schimbă zilnic.

— Am un mesaj important pentru el, spuse Blum. Dacă îl cunoaște cineva.

— Cu toții avem mesaje importante, râse cineva. Din păcate, niciunul dintre ele nu ajunge să fie livrat.

— Filozofule. Bărbatul cu chipiu își dădu ochii peste cap.

— Dac-aș fi în locul tău, aș uita de unchi, îl sfătui cineva. Probabil e mort, oricum.

— Cu toții avem unchi, interveni altcineva. E evident că ești nou aici, dacă încă îți pasă.

— Tăceți dracu’ din gură, înjură cineva mai de departe. Încerc să dorm.

— Scuze.

Fotografia se întoarse la Blum, care o strecură înapoi în buzunarul de pe interiorul cămășii.

Uriașul de lângă el sforăia deja. Blum se lăsă pe spate, sprijinindu-se de tăblia de lemn. Era stupid din partea lui să creadă că va fi atât de simplu, cât ai pocni din degete. Erau mii de oameni aici, sute de mii, și, după cum spusese bărbatul acela, componența se schimba zilnic. *Un ac în carul cu fân,* își spuse Blum în sinea lui. Asta fusese de la început misiunea

aceasta – un ac în sute de care cu fân. Sute de care cu un băț de chibrit aprins și aruncat peste ele, iar timpul se scurgea. Ziua întâi deja se dusese, mai rămâneau două. *Nu, normal că nu va fi atât de simplu,* se mustră în sinea lui.

Blum închise ochii, oboseala copleșindu-l în cele din urmă.

— Probabil că tu și unchiul tău sunteți foarte apropiați, spuse celălalt coleg de pat, cel cu fața ca de dihor. Să porți cu tine fotografia lui…

În ochi i se citea o urmă de suspiciune, iar zâmbetul îi era la fel de neîncrezător.

— Da, răspunse Blum, zâmbindu-i și el, dându-și seama că fusese cam neglijent în graba lui. De fapt, mi-a fost mai mult ca un tată.

— Ca un tată… înțeleg, spuse bărbatul, ferindu-și privirea. Atunci, ești din Lvov, adăugă el după o pauză. Credeam că ai spus că ești din Mazuria?

Un fior de panică îl străbătu pe Blum pe spinare. Fusese avertizat că erau informatori pretutindeni. De parcă nu era destul că trebuia să-i fenteze pe nemți încă două zile, acum trebuia să își facă griji și pentru alții, care erau chiar mai aproape de el.

Da, foarte neglijent.

Bărbatul își puse capul pe saltea și închise ochii. În depărtare, Blum auzi muzică – o orchestră cântând. Se ridică în capul oaselor.

— Aud muzică.

— Nou-veniți, spuse cineva oftând, de parcă nu era nicio noutate.

— Se încing cuptoarele, spuse altul, întorcându-se pe partea cealaltă în pat. Să spună cineva o rugăciune.

O rugăciune… Ziua întâi trecuse. Cincizeci de ore… Atât mai avea. Se va ruga. Blum îi aruncă o privire dihorului, care părea să fi adormit. Cincizeci de ore să înfăptuiască un miracol.

Dacă Mendl mai era în viață, își spuse Blum în timp ce închise în sfârșit ochii.

37.

La întoarcerea de la partida de șah cu Frau Ackermann, după revenirea ei din călătorie, Leo îl lăsă la poartă pe Rottenführer Langer și intră în blocul 36.

Îl găsi pe bătrân în patul lui.

— Cum te simți astăzi? îl întrebă Leo, așezându-se vizavi de el.

— Mai bine. Alfred se ridică în capul oaselor, forțându-se să afișeze un zâmbet palid. Puțin mai bine în fiecare zi.

— Poftim, ți-am adus ceva. Cred că te vei bucura. De sub un șervet din pânză scoase o cană aburindă.

— Ceai? Chipul lui Alfred se lumină. Probabil că visez. De unde?

— De unde crezi? spuse Leo. Normal că Langer m-a tot împuns cu bastonul pe drum, sperând că o să-l vărs, dar el n-a îndrăznit să mi-l verse. Totuși, mă tem că nu mai este așa fierbinte cum era când am plecat.

— Nu contează. Alfred luă o gură de ceai și inhală aroma parfumată. Ah, cuișoare… Sunt în rai.

— Ți-am spus c-o să aibă grijă de noi, zise mândru Leo. De tine.

Alfred detectă ceva trist și aproape resemnat în ochii băiatului, dar nu își dădea seama ce anume era.

— Da. Ai avut dreptate, băiete.

Greta chiar avusese grijă de el. Alfred nu murise.

Într-adevăr, fusese tifos, dar doar o formă ușoară, superficială. Cu toate acestea, Alfred stătuse la infirmerie o săptămână întreagă, pentru a-și recăpăta forțele. Acesta chiar era un miracol! Două zile petrecute într-o stare febrilă de inconștiență, apoi febra începuse să scadă. În timpul delirului, îi apăruseră în minte Marte, strigându-l, dar și formulele și întreaga lui muncă.

Iar apoi celălalt vis, foarte straniu, pe care nu reușise să îl înțeleagă pe deplin decât atunci când își recăpătase luciditatea: o femeie tânără. Drăguță, blondă, lângă patul lui, îngrijindu-l. Supraveghindu-i pe doctori, spunându-le să se asigure că îl vor face bine.

— Cu orice preț, insistase ea.

Cu orice preț.

De ce?

Mai târziu, Alfred aflase că îl injectaseră cu vaccinul rezervat în mod normal doar pentru nemți. Îi dăduseră antibiotice și îi făcuseră transfuzii de sânge.

Leo rânji.

— Vezi, a fost un înger și pentru tine.

— Într-adevăr, a fost, spuse Alfred, încuviințând din cap. Îți mulțumesc. Dacă asta ar trebui să spun după ce m-am trezit din nou aici.

Alfred se întorsese printre prizonieri de o săptămână. Fusese lăsat să-și recapete puterile, în loc să fie trimis la camera de gazare sau direct la treabă, ca toți ceilalți. Dar încă era puțin slăbit. O infirmieră venise chiar să verifice cum se simte – un lucru fără precedent. Cei mai surprinși oameni din lagăr fuseseră colegii lui de bloc, când Alfred revenise printre ei după o perioadă de absență.

— Aproape că ți-am dat patul altcuiva.

Îi spuneau „Lazăr” acum, revenit printre cei vii după o scurtă pauză petrecută printre cei morți. Nimeni nu mai făcuse acest lucru înainte.

Leo venea în fiecare zi să vadă ce face profesorul.

Și în fiecare zi găseau puțin timp ca să lucreze. Alfred își dăduse seama că încă mai avea multe să îl învețe pe Leo. Și atât de puțin timp… Lua creta și își mâzgălea formulele pe bucata de tablă în fiecare zi.

Puse deoparte ceașca cu ceai.

— A fost minunat. Acum să trecem la treabă.

— Alfred, nu are rost. Am parcurs deja totul.

— Nu. Nu am acoperit modelul de dispersie. Știi că se presupune că toți atomii din procesul de difuzie se mișcă la o viteză (v), dar problema fundamentală este…

— Problema fundamentală este să calculăm numărul atomilor care scapă printr-un orificiu sau chiar printr-un milion de orificii într-un anumit timp scurs, continuă Leo gândul lui Alfred. Exprimat prin delta (t). Am spus corect?

— Păi, da, e corect, recunoscu Alfred.

— Și apoi, având în vedere că numărul atomilor conținuți ar fi rezultatul volumului cilindrului de difuzie înmulțit cu densitatea atomilor p mic (n) plus N mare supra V mare, unde N este

numărul atomilor din cilindru, iar V, desigur… lasă-mă o secundă… este volumul cilindrului.

— Da, bine, continuă…

— Cu plăcere. Numărul atomilor este egal cu densitatea acelor atomi înmulțit cu aria suprafeței cilindrului… apoi înmulțit cu viteza cu care atomii călătoresc, înmulțit cu lungimea unghiului de înclinare. Leo trase aer în piept. Întreaga ecuație ar fi exprimată astfel… Luă creta și bucata de tablă și scrise:

$$N_{cyl} = \rho_N S\langle v\rangle (\Delta t) \cos\theta.$$

— Cum a fost? întrebă Leo, ochii licărindu-i cu mândrie.

— A fost bine, fiule. Bine, a fost excelent, trebuie să recunosc. Dar am vorbit și despre cum – Alfred începu să scrie – nu toți atomii se vor deplasa în direcția corectă pentru a atinge un flux maximum de eliberare? Iar asta va produce dispersia. Deci, ca să reprezentăm acest lucru…

— Ca să reprezentăm dispersia, trebuie să multiplicăm formula de mai sus cu probabilitatea ca viteza unui atom să fie altfel direcționată. Da, ai parcurs toate aceste detalii cu mine, Alfred, îți promit. Leo se bătu cu degetul pe frunte. Este totul aici, înăuntru.

— A. Alfred încuviință din cap, forțându-și ușor memoria, îmi amintesc acum. Dar am…

— Dacă mi-ai spus că, aplicând aceeași logică, putem lua cele două gaze ale noastre pentru îmbogățire, U-235 și U-238, în ciuda diferenței dintre densitățile atomice, și cuantifica gradul de îmbogățire, care se calculează astfel… stai să mă gândesc… %(235) = 100 {x/x+1), unde x este numărul atomilor de 235 împărțit la numărul atomilor de 238? Da, am parcurs și asta. Leo își puse mâna pe brațul lui Alfred. Îți promit, este totul în siguranță. Știu totul.

— Atunci, bravo, spuse Alfred, zâmbind mulțumit. Am reușit.

Leo dădu aprobator din cap.

— Cu ce scop, încă nu știu, dar da, cred că am reușit.

— Deci acum ești expertul absolut al lumii în procesul difuziei gazoase… Felicitările mele!

— Al doilea cel mai mare expert, spuse Leo.

— Ei bine, mă tem că în curând distincția aceasta va fi numai a ta. Și, ți-am spus, există oameni care, odată ce vor afla că…

— Da, profesore, mi-ai spus. Există oameni care vor avea nevoie să știe toate astea. Îi voi aștepta pe toți.

Zâmbetul lui Leo se stinse, iar chipul îi redeveni gânditor, ca atunci când venise în bloc și Alfred nu știa cum să-i descifreze expresia.

— Te supără ceva, băiete?

— Nu îți face griji. Dacă totul este în regulă cu tine, și eu sunt bine. Bea ceaiul…

— Bine. Alfred mai luă o gură de ceai și închise visător ochii. N-am crezut că o să mai am vreodată plăcerea asta. Mulțumesc, fiule. Acum, nu uita de Legea lui Arhimede.

— Cum aș putea să uit? Îmi este atât de adânc întipărită în minte, ca mutarea pion la rege patru.

— Atunci, mi-am făcut treaba. Probabil că o să vrei să scapi de mine acum, că nu mai ai nimic de învățat.

— Îmi spui că nu mai este nimic de valoare, demn de a fi împărtășit, în mintea acea vastă a ta, profesore…?

— Ai dreptate, trebuie să mai fie ceva, spuse Alfred. Mai este difuzia termică… Un proces mult mai greu, prin care este mult mai dificil să obții gradul necesar de îmbogățire. Îl privi pe Leo, care dădu supărat din cap. În fine…

Leo lăsă deoparte creta și tabla.

— O să mă înveți și despre asta, bine? Încet-încet.

— Da. Dar ceva nu este în regulă, văd asta. Nu te preface, băiete. Noi doi suntem prieteni.

Leo recunoscu într-un final, încuviințând din cap.

— Mai am un cadou de la ea, mi l-a dat astăzi împreună cu ceaiul. Cotrobăi prin pantaloni, găsi ceea ce căuta și deschise palma.

Era o piesă de șah. Una rafinată, observă Alfred. O tură din alabastru alb, sculptată în cele mai mici detalii.

Leo i-o puse în mână lui Alfred.

— Cred că asta înseamnă că s-a terminat cu partidele noastre de șah.

— Da. Alfred încuviință din cap și își puse mâna pe genunchiul lui. Așa s-ar părea.

— Ceea ce înseamnă, desigur… Leo zâmbi, dar era mai mult un zâmbet resemnat, cu un aer trist.

— Ceea ce înseamnă că ești norocos să știi toate lucrurile pe care le-ai învățat de la mine..., îl încurajă Alfred și îi făcu cu ochiul. Măcar nu o să pleci de aici cu mintea goală.

Leo chicoti.

— Nu cred că Lubinsky sau Markov, sau oricare dintre cei pe care i-am zdrobit la șah ar spune că mintea mea este goală.

— Și ce au făcut Lubinsky sau Markov ca să își extindă cunoștințele, te rog să îmi spui...?

— Am luat și asta, spuse Leo, scoțând o fotografie mototolită. O înfățișa pe Frau Ackermann într-o barcă cu vâsle. Purta o beretă albă, marinărească, cu borul ridicat în față, și afișa zâmbetul acela luminos al ei și ochii veseli. Am văzut-o într-un teanc de poze. Când ea a ieșit din cameră pentru o clipă, am ascuns fotografia în tunică. Pare atât de fericită în poza asta.

Alfred observă că era aceeași femeie care se asigurase că el e bine îngrijit la infirmerie.

— Da, așa este.

— N-o să renunțe la mine, spuse Leo, privindu-l. Nici la tine. Nu așa de ușor, ai să vezi.

— Eu sugerez să nu ne lăsăm duși de val, Leo. Poate că soțul ei a pus piciorul în prag. Știai că nu e mare fan al partidelor voastre. Dar noi trebuie să ne păstrăm speranța. Unde există speranță, există viață. Și unde există viață... există mai multe lucruri de învățat, nu-i așa? Alfred zâmbi.

— Atunci, pentru speranță, spuse Leo, ridicând ceașca cu ceai și întinzându-i-o lui Alfred.

— Și pentru învățătură. Mendl ridică și el ceașca și luă o ultimă gură de ceai. În învățătură stă speranța. Ne-am înțeles?

— Ce-ar fi să ne oprim doar la speranță? rânji Leo.

38.

Miercuri

În zori, mașina Daimler cu însemnul svasticii sub vulturul nazist de pe portieră gonea prin zona rurală poloneză, cu farurile brăzdând ceața.

Colonelul Martin Franke stătea în spate.

Șoferul lui, care era încă tânăr și necopt, purta insigna Abwehr pe guler, dar ieșise de doar câteva luni din stagiul de pregătire și antrenament prin care treceau cei recent înrolați – era evident că nu prea știa să conducă. De la Varșovia la Oświęcim erau peste 300 de kilometri: patru ore pe vreme bună de-a lungul autostrăzii S8, dar mult mai mult pe terciul ăsta.

— Te rog, mai repede, caporal, spuse nerăbdător Franke. Depășește camionul acela.

Un camion de aprovizionare încetinise înaintea lor.

— Da, domnule colonel, răspunse caporalul, accelerând.

Franke își convinsese superiorul, pe Generalul Graebner, să îi dea autorizația să meargă în lagăr. Apelul lui ajunsese la Berlin, unde comandantul lagărului, Colonelul SS Höss, era într-o conferință cu Reichsführer Himmler și Reinhart Heydrich. I se spusese că un anume Maior Ackermann fusese lăsat responsabil în lagăr. Franke știa că ar fi bine ca bănuiala lui să fie adevărată; întrecerea dintre Wilhelm Canaris, șeful Abwehr, și Heinrich Himmler, șeful SS, pentru a intra în grațiile Führerului nu era un secret. Să umilească pe oricare dintre ei ar însemna nici mai mult, nici mai puțin decât Frontul de Răsărit pentru Franke.

Dar el era din ce în ce mai convins, pe măsură ce își recapitula argumentele, că instinctul nu îl înșală, că lagărul din Oświęcim este ținta unui plan bine pus la cale. Telegrama care spunea că „vânătorul de trufe este pe drum”. Raportul local despre observarea unui avion. Parașutistul care fusese zărit. Pădurea de mesteceni. Regiunea nu era foarte populată și nu se luase cunoștință de mișcări de trupe în zonă sau de elemente strategice de interes care să indice altceva.

Lui Franke îi clocotea sângele în vene, după o perioadă îndelungată în care stagnase. În ultimul an, Franke nu prea fusese băgat în seamă. Cineva era acolo, cu siguranță. De unde? Din Anglia, poate. Și pentru ce? Un atac? O evadare? Un act de sabotaj?

Acum mai trebuia doar să afle cine și de ce.

Franke aproape că putea să simtă gustul victoriei; dacă reușea, toată umilința lui trecută avea să fie dată uitării. Însuși Himmler îi va acorda atenție. Soția l-ar primi înapoi și, odată cu asta, și ar recăpăta și poziția în confortabilul castel din Rottach-Egern. Trebuia să îl dea în vileag pe acest intrus – de asta depindea totul.

Încă trei ore. Franke își privi ceasul.

— Ar fi bine să ajungem astăzi, îi strigă el șoferului, care acum încetinise pentru ca o turmă de capre să traverseze drumul.

Drumurile poloneze erau toate bătătorite de bovine. Șoferul claxonă nerăbdător.

Franke era mistuit de o dorință violentă de a reuși. Cineva era, în mod singur, în lagăr. Trebuia doar să îl găsească. Pe acest bărbat, indiferent de unde venea. Acest vânător de trufe.

Era o competiție a minților, își spuse Franke în sinea lui. O partidă de șah.

Crezi că ești singur. Crezi că nu poți pica în plasă, dar te înșeli.

Asta este plasa mea. Nasul meu te va mirosi când te voi vedea.

Acum suntem doar noi doi. Tu și eu.

39.

Blum deschise ochii înainte de răsăritul soarelui. Zinchenko, kapo-ul lor lituanian, intră în barăci lovind în pereți și paturi cu bastonul.

— *Rauss. Rauss*! Trezirea, animăluțele mele. Vă așteaptă încă o zi plină de aventuri. Mișcați-vă cururile!

În paturi, oamenii începură să se foiască alene.

— S-a luminat deja?

— Încă două minute, te rog, Zinchenko!

— Sus! În picioare acum, porcilor! strigă kapo fără milă. Eu încerc să fiu drăguț cu voi, lăsându-vă să dormiți cinci minute în plus, și uite cum mă răsplătiți.

Blum se trezise de cel puțin douăzeci de ori în timpul nopții. Cu poziția incomodă în care era obligat să doarmă, trăgând de-un colț al păturii subțiri și soioase pe care trebuiau să o împartă toți trei și care nu ar fi ținut de cald nici măcar păduchilor, cu sforăitul constant din jur și grija pentru ceea ce îl aștepta astăzi, Nathan abia reușise să ațipească o oră.

— Plecarea la muncă în 30 de minute! Apelul în 5! strigă kapo.

Era un bărbat musculos, cu o excrescență greoaie pe față și un chipiu plat pe cap, care îl diferența de prizonierul obișnuit. La fel și triunghiul roșu cusut pe pieptul său, marcându-l drept un criminal de rând.

— Toată lumea afară în cinci minute!

Treptat, blocul se trezi de viață. Nici nu se punea problema de spălat. Câțiva se așezară la coadă pentru latrină și își făcură nevoile în găleata aceea revoltătoare.

Blum se dădu jos din pat și îl văzu pe bărbatul cu chipiu din tweed, cu care vorbise noaptea trecută, strângându-și pătura.

— Am nevoie de-o slujbă, spuse el. Poți să îmi faci rost de ceva? În lagăr, dacă este posibil. Măcar pentru o zi sau două. Vreau să îmi găsesc unchiul.

— Vorbește cu el, zise omul, arătând spre un bărbat scund, cu sprâncene stufoase. A fost avocat în Praga. Este *blockschreiber* aici.

Copistul blocului. Wetzler și Vrba îi menționaseră pe aceștia; rolul lor era să repartizeze datoriile fiecăruia.

— Mulțumesc.

Blum își croi drum prin mulțimea grăbită și ajunse la bărbatul scund.

— Sunt nou aici.

Îi spuse apoi că avea nevoie de o zi ca să își găsească unchiul.

— Cum te cheamă?

— Mirek.

— Numărul?

Blum îi arătă brațul. Blockschreiber-ul notă numărul de identificare într-un carnețel mic și negru.

— Am o singură poziție disponibilă, spuse bărbatul, râzând sinistru. Rosten, felicitări! strigă el spre un alt prizonier. Ai fost promovat.

— Aleluia! răspunse cineva din îmbulzeală.

— Brigada sanitară, îi spuse lui Blum.

— Ce este asta?

Bărbatul notă în carnețelul lui.

— Rosten îți va arăta ce trebuie să faci.

•

Treaba lui Blum, după cum i se arătase, era să care gălețile cu rahat și urină de la latrină la haznaua lagărului, aflată dincolo de poarta principală. Nu doar gălețile din blocul lui, ci și pe cele

din blocurile de la 18 până la 32. Principalul beneficiu, își dădu Blum seama în curând, era că astfel putea intra și în celelalte blocuri.

— Dar ai grijă, îl avertiză *blockschreiber*-ul. Dacă verși vreuna înăuntrul lagărului, cel mai probabil vei primi un glonț în cap. Rosten va fi foarte supărat. Va trebui să reia el sarcina.

— Atunci voi fi foarte atent, spuse Blum.

— Și fii cu ochii în patru. Uneori gardienii or să te împungă cu bastoanele, doar să se distreze. Dacă se varsă găleata, poți să începi să îți spui rugăciunile. Cred că se gândesc că cei cărora le dăm sarcina asta nu prea merită hrăniți.

— Mulțumesc. Și Rosten cum a supraviețuit până acum?

— Rosten? *Blockschreiber*-ul ridică din umeri. Cred că el nu mănâncă prea mult, oricum.

Afară răsunară fluierele, iar oamenii ieșiră din blocuri și se aliniară la apel. Aerul dimineții de mai era umed și răcoros, așa că cei aliniați stăteau aproape îmbrățișați, cu uniformele lor subțiri din pânză. Blum era agitat. Apelul era unul dintre acele momente în care ar fi putut fi demascat cu ușurință. Blockführerul SS, Locotenentul Fischer, apăru ținând un teanc de hârtii cu colțuri îndoite pe o planșetă.

— Știți rutina, urlă el. Alinierea. De la A la Z. Un pas în față când vă auziți numele. Prizonierii se grupară în patru șiruri lungi, iar Fischer începu: Abramovitz…

— Aici! strigă un bărbat din rândul din spate.

Gardianul își linse creionul și îl bifă pe prizonier.

— Adamczyk?

— Da, aici.

— Alyneski…?

Blum se înghesui prin mulțime în rândul al patrulea. Erau strigați după nume. Astfel, el se putea pierde în mulțime fără să fie nevoit să și-l spună singur. Dacă gardienii s-ar fi plimbat printre rânduri, verificând om cu om, fiecare fiind nevoit să își strige prenumele, prenumele lui – Mirek – nu s-ar fi potrivit. Ar fi fost mult mai complicat.

— Bach?

— Aici!

— Balcic…

Dură aproape douăzeci de minute să fie strigat întregul bloc. Zona de așteptare din curte era ticsită de prizonieri, fiecare în

fața blocurilor lor, fiecare linie contopindu-se cu cele ale blocurilor alăturate, formând o îmbulzeală vastă, iar Blockführerii rivali strigau numele tuturor. Bărbatul de lângă Blum se aplecă spre el.

— Ești nou aici…?

Blum încuviință din cap.

— Da.

— Ți-a arătat cineva împrejurimile?

— Împrejurimile? Nu încă.

— Atunci ascultă-mă. Eu o să te țin în viață. Fischer, spuse el, dând din cap spre Blockführerul care le striga numele, face totul ca la carte, sută la sută. Nu caută probleme, dar nici n-o să te ajute vreun pic. Acela…, arătă spre un caporal SS cu păr roșcovan și nas turtit. Fuerst. Are o soră bolnavă acasă. Își face treaba, iar uneori poate să fie deschis la negocieri, dacă înțelegi ce vreau să spun.

— Te referi la mită?

Bărbatul ridică din umeri.

— Dacă ai ceva de dat la schimb. Dar, orice ai face, să nu-i stai în cale ticălosului ăluia… Gesticulă spre un gardian cu o expresie răutăcioasă, care semăna cu un dulău, cu buze groase și pleoape greoaie de oboseală. Dormutter. Este nebun, el e ca în rai aici. Poate să ucidă pe cine vrea. Nu-i sta în drum. Nu-ți pot descrie grozăviile la care am fost martor.

— Așa o să fac, mulțumesc, spuse Blum.

Îi făcu lui Blum prezentarea celorlalți gardieni și kapo. Unii erau adevărați monștri, care te-ar ucide doar de dragul de a ucide. Și mai erau cei care doar își făceau treaba, cei pe care Blum putea să conteze și cei pe care trebuia să îi evite cu orice preț.

— Cu toți primim instruirea asta și turul o singură dată, îi explică bărbatul. De acum înainte ești pe cont propriu.

Înainte ca prizonierii să se alăture echipelor de lucru, șirurile se amestecară pentru o vreme, oamenii mai schimbând câte o vorbă cu vecinii lor, împărtășind noutăți, cine mai murise în ultima zi, făcând troc cu țigări și resturi de mâncare.

Blum scoase fotografia.

— Îl caut pe unchiul meu, spuse el cuiva dintr-un bloc vecin. Numele lui este Mendl. Îl cunoașteți? Este din Lvov.

— Scuze, răspunse bărbatul, dând din cap. Nu e aici.

Blum înaintă prin mulțime și întrebă pe cineva din partea opusă a curții.

— Îl caut pe acest bărbat. Este unchiul meu, îl cheamă Mendl.

Din nou, același răspuns negativ.

— Nu-l cunosc, scuze.

Blum merse de la un grup la altul, privind în jur, inspectând chipurile din mulțimea agitată, stând cu ochii în patru și la gardieni și abordând pe oricine stabilea un contact vizual cu el.

— Îl cunoști pe omul acesta? L-ai văzut? Mendl.

— Nu, auzea încontinuu. Scuze.

— Asta este poza lui. Uită-te, te rog.

— Îmi pare cunoscut, spuse cineva, dar nu te pot ajuta. Ai o țigară totuși? Mor.

— Probabil e mort, spuse altcineva, ridicând din umeri. De ce îți pasă, oricum? Cu toții avem unchi pe aici, pe undeva.

— Scuze.

Blum se temea că ar putea fi prea târziu, privind miile de oameni care păreau mai mult morți decât vii, încercând doar să mai supraviețuiască încă o zi. Vrba și Wetzler confirmaseră că Mendl e aici, dar asta era în ianuarie – în urmă cu patru luni. Era posibil ca frigul să-l fi răpus. Sau tifosul. Sau un baston în cap. Sau gazul. Blum își dădu seama că totul putea fi zadarnic. *Să nu ne dezamăgești,* îi spusese președintele Roosevelt. Dar nici măcar Roosevelt nu avea control asupra vieții și morții aici.

Exista posibilitatea ca Blum să fi bătut atâta cale doar pentru un cadavru.

Veni ora micului dejun. Blum se întoarse la blocul lui și se așeză la rând cu castronul metalic. Nu mai pusese nimic în gură de la supa scârboasă pe care o mâncase ieri la prânz. Micul dejun era mult mai rău. Nici măcar nu își putea da seama ce era: varză, cartofi – un polonic plin cu o poșircă subțire și fără gust, făcută din pielițe, coji și cărbuni fierți. Cu o bucată râncedă de pâine. Blum privi în jur, la colegii lui înghesuindu-se în fața blocului lor și sorbind-o pe toată.

Dacă nu reușesc să îl găsesc? se întrebă Blum în sinea lui. *Ce fac atunci*?

Și dacă nu reușesc să ies de aici? Aceasta ar fi viața lui de acum înainte – atât cât ar dura.

Sorbi din castron, înfiorându-se când simți pentru prima dată gustul rânced. Apoi mai luă o gură și o înghiți, așa cum făcea toată lumea. Trebuia să muncească astăzi.

Fluierele răsunară din nou.

— Alinierea. Alinierea. Pauza de masă s-a terminat.

Începea treaba.

40.

— *Guten morgen,* Herr Lagerkommandant!

Personalul din biroul comandantului se ridică în clipa în care Ackermann intră în încăpere.

— Bună dimineața. La locurile voastre.

Fluturând din mână, maiorul merse la biroul său, unde îl aștepta o cafea.

Se așeză și scană rapoartele dimineții. Numărul de prizonieri „procesați” ieri: peste 21 000. Foarte bine. Un procentaj de 12 la sută peste normă. Majoritatea sosiseră chiar în ziua aceea și fuseseră duși direct la exterminare. Se uită la cifrele așteptate pentru astăzi – tot un număr frumușel. Două trenuri. Unul de la Theresienstadt, de lângă Praga, iar celălalt din Ungaria. Urmau o zi și o noapte la fel de ocupate ca anterioarele.

Maiorul avea norme zilnice de atins, dar voia să le depășească în absența Comandantului Höss. Voia ca toată lumea să vadă că el putea să conducă lagărul atât eficient, cât și cu disciplina adecvată. Și, cine știe – începu el să se gândească – poate că șeful lui chiar avea să fie promovat în timpul convocării prelungite la Berlin. Poate de aceea rămăsese mai mult acolo. Era important să vadă toată lumea că, în absența șefului său, locul rămânea pe mâini puternice. Că munca era îndeplinită și normele erau atinse. Ceea ce se petrecea aici era sub directa supraveghere a Reichführerului Himmler și a celor din cercul lui restrâns. Dacă se întrezăreau perspectivele unor promovări, Ackermann își voia numele în capul listei.

Ceea ce îl făcu să se gândească la singura problemă pe care o avea în acea dimineață. Greta.

Începea să îl îngrijoreze faptul că soției lui îi picase cu tronc jidanul acela șahist pe care îl invitase în casa lor. Una sau două

partide poate ar mai fi înțeles. Dar apoi ea ar fi trebuit să le arate celorlalți că nu îl tratează diferit, că nu e cu nimic special. Pe când soția lui ce făcea? Îl copleșea cu cadouri și îl ruga pe Ackermann să îl protejeze. Trebuie neapărat să clarifice această chestiune odată pentru totdeauna, hotărâse el în timpul scurtei plimbări până la birou în această dimineață. Se părea că deja subiectul devenise motiv de tachinări printre trupe, ceea ce era întotdeauna rău pentru moral. Höss chiar menționase chestiunea înainte să plece, nu într-un mod direct, desigur, ci aproape în glumă, la un pahar de șnaps. „Cred că Greta a ajuns expertă în șah până acum…" Höss râsese, dar Ackermann înțelesese exact la ce se referă șeful lui. Luă decizia să se ocupe de asta înainte să se întoarcă Höss. „Tratamentul special" trebuia să fie ceea ce fusese dintotdeauna – o purificare organizată a Reichului, nu favoritisme stupide și nesăbuite. Greta trebuia să înțeleagă acest lucru. Ackermann ar fi putut să rezolve totul cât ai clipi, să radă tot blocul fără ca nimeni să-și dea seama. Dar femeile puteau să fie foarte dificile. De aceea problema era atât de spinoasă. Știa că Greta nu e fericită acolo; trecuse deja o lună de când ea nu îi mai dăduse pic de atenție.

Da, mormăi în sinea lui, *e rău pentru moral.*

Ajutorul său, Locotenentul Fromm, intră în încăpere și veni lângă biroul lui.

— Îmi cer scuze că vă deranjez, domnule, dar am un mesaj pentru dumneavoastră. De la Varșovia.

— Varșovia…? Ackermann ridică privirea din rapoarte.

— Da, de la un anume General Graebner. Face parte din Abwehr.

— *Abwehr…*? Ackermann făcu ochii mari.

Serviciul de informații. Lagărul primea ordine direct de la Berlin, de la Reinhart Heydrich și Reichsführer înșiși. Ce dracu' o vrea Abwehrul de aici?

— Se pare că un anume Colonel Martin Franke va sosi azi, răspunse locotenentul. Îi dădu lui Ackermann telegrama. S-ar părea că are niște întrebări cu privire la securitate.

— Securitate? Aici…? Lagerkommandantul pufni. Cred că glumește. Securitatea e atât de strictă aici că nici nu poți să te pișii fără să știe gardienii.

— Cu toate acestea, generalul ne-a rugat să îi acordăm tot sprijinul nostru, în lipsa Comandantului Höss.

— Sprijin, zici? Ackermann se încruntă. Lasă-l să vină.

Exact ce le lipsea astăzi, ca agenții Abwehr să își bage nasurile înfumurate în treburile lor. Când el avea de atins norme.

— Dar nu-i arăt eu împrejurimile, continuă el. Pune-l pe Kimpner să facă asta. Kimpner era un funcționar responsabil cu operațiunile de aprovizionare pentru bucătărie și infirmerie. Eu trebuie să mă ocup de alte lucruri astăzi.

Veneau două trenuri – încă 20 000 de prizonieri de procesat. Și apoi mai era și chestiunea cu soția sa, dar în cazul acesta trebuia să găsească soluția potrivită, pentru că deja devenea frustrat. Ackermann trebuia să îi arate Gretei că ceea ce e rău pentru moralul lui, e rău și pentru ea.

Da, treaba asta a mers prea departe, își spuse în sinea lui Lagerkommandantul.

Îi înapoie telegrama lui Fromm.

— Să mă anunți când ajunge.

41.

Blum căra gălețile cu excremente închegate afară din lagăr, la șanțul de gunoi aflat chiar dincolo de gardul din sârmă. Își ținea răsuflarea din pricina mirosului groaznic. Trecea pe lângă gardieni rapid, dar cu grijă, ținându-și ochii în pământ, știind că putea fi oricând ținta mofturilor lor. Apoi răsturna conținutul găleților în șanț, spăla gălețile cu furtunul și le ducea înapoi.

În fiecare bloc, chiar dacă majoritatea prizonierilor erau plecați la muncă, mereu mai erau câțiva rămași prin preajmă – cei care erau fie bolnavi, fie se odihneau, pur și simplu, după ce se întorseseră din turele de muncă de noapte.

Iar în fiecare bloc, Blum scotea fotografia cu Mendl.

— Îmi caut unchiul, spunea el. L-ați văzut?

Și de fiecare dată primea aceleași răspunsuri descurajatoare:

— Nu, scuze.

— Nu este aici.

Sau cel întrebat ridica indiferent din umeri.

— Scuze, dar sunt atât de mulți oameni aici.

Blum începuse să creadă că totul e în zadar, până când, în blocul 31, un bărbat care stătea întins în pat luă fotografia și, după ce o studie câteva secunde, dădu aprobator din cap.

— Îl cunosc. Mendl. E profesor, nu-i așa?

— Da, spuse Blum însuflețit.

— Din Lvov, cred.

— Așa este, confirmă Blum, care se învioră de-a binelea.

Dar apoi bărbatul dădu din cap într-un mod fatalist și spuse:

— Nu l-am mai văzut de o lună deja. Am auzit că a avut tifos. Îi înapoie fotografia lui Blum. Îmi pare rău, cred că e mort.

— Mort, spuse Blum, revenind cu picioarele pe pământ. Ești sigur?

— Știu că a fost dus la infirmerie. Foarte puțini se întorc de acolo. Întreabă-l pe băiatul cu șahul. Erau prieteni, el trebuie să știe.

— Băiatul cu șahul?

— Campionul lagărului. Joacă șah aici cam o dată la două săptămâni. O să-l vezi acolo lângă infirmerie. Scuze, nu te pot ajuta mai mult de-atât.

Băiatul cu șahul. Joacă o dată la două săptămâni…, își spuse Blum în sinea lui. Speranțele îi scăzură brusc. Mai avea două zile – chiar mai puțin. *Cred că e mort*. În timp ce luă găleata cu rahat din blocul respectiv, Blum se întrebă pentru a mia oară dacă nu cumva riscase totul, dacă nu cumva bătuse atâta cale doar pentru un cadavru?

Se gândi să verifice la infirmerie. Dacă Mendl fusese bolnav, cineva de acolo sigur îl cunoștea. Dar ar trezi și mai multe bănuieli. Acest „băiat cu șahul”… Nu putea fi atât de greu să îl găsească. Dar Blum deja intrase în contact cu foarte mulți prizonieri, arătând fotografia oricui voia să o privească. Acum să înceapă să întrebe brusc de altcineva… Asta sigur l-ar face să iasă în evidență.

Dar ce altă opțiune avea?

Cără următoarele găleți în afara lagărului. Gardienii erau pretutindeni. Blum era și mai precaut în curte, având grijă să evite contactul vizual direct și să nu verse nici măcar un strop. Totuși găletile erau foarte grele și pline ochi. Auzi un gardian râzând de el în timp ce trecu grăbit. *Trebuie doar să treci de el…*

— Stop! strigă cineva din urma lui.

Blum încremeni pe loc.

— Unde te grăbești așa tare cu asemenea mărfuri fine de vânzare? îl întrebă ironic un gardian.

Blum închise ochii pentru o secundă, apoi se cutremură când îi deschise și văzu că era tocmai gardianul de care i se spusese să se ferească, la apelul din dimineața aceea. Dormutter. *E nebun. Orice ai face, nu îl provoca. Pe el trebuie să îl eviți.*

Gardianul avea un chipiu SS kaki, care îi umbrea fața pătrățoasă, ochi fermi și cufundați în orbite, buze groase și un aer de superioritate în privire.

— Par grele, spuse el, legănând în mână o bâtă groasă.

Veni în spatele lui Blum.

— Sunt grele, domnule. Dar e în regulă, răspunse el, făcând un pas spre poartă. Dacă îmi permiteți să continui…

— Pleci când îți spun eu să pleci, jidanule, ripostă gardianul cu răceală în glas.

— Da, domnule. Blum încremeni.

— Cum te cheamă?

— Mirek, răspunse Blum, având limba uscată și aspră.

— Da, în mod sigur îl supraîncarcă pe acest biet om! le spuse Dormutter colegilor lui gardieni din apropiere, prefăcându-se îngrijorat.

Din spate, Blum simți o împunsătură ușoară cu bâta în brațul stâng. Găleata se clătină în față, iar Blum încercă din răsputeri să o echilibreze, ca să nu se răstoarne.

— Hmm, bombăni Dormutter din spatele lui.

Apoi Blum simți a doua lovitură ușoară, pe brațul drept de data aceasta. Acum, găleata plină ochi se legănă și mai tare. Amintindu-și de avertismentul *blockschreiber*-ului, Blum își folosi fiecare fărâmă de putere pentru a o echilibra. Dar era evident ce încerca să facă gardianul.

— Nu ne place când prizonierii sunt neglijenți și lasă gălețile astea să se umple prea tare. Astfel crește posibilitatea ca…

Blum simți din nou bastonul împungându-i brațul stâng – mai tare de data aceasta. Ambele găleți se legănară. Încremenit, Blum se luptă să le țină drepte. Mânerele îi săpau în degete, iar gălețile deveneau din ce în ce mai grele.

Dacă verși vreuna înăuntrul lagărului, cel mai probabil vei primi un glonț în cap, îi răsună în minte.

— Îți dai seama ce risc ar fi pentru sănătate dacă s-ar vărsa vreo găleată. Rahat de evrei peste tot, într-o curte publică. Nu-i prea frumos, nu?

— Nu, domnule sergent, spuse Blum, încuviințând din cap.

Simțea că brațele îi vor ceda în curând.

Apoi simți capătul bastonului împungându-l în spate. Gălețile se legănară din nou, iar el făcu tot ce îi stătu în putere să le împiedice să se verse. Le poruncea, în mintea lui, să nu se verse. Cumva, nu se vărsară.

— Ca să fie clar, prin risc pentru sănătate..., spuse neamțul, împungându-l din nou cu bastonul în spinare. Normal că mă refeream la sănătatea ta, jidanule.

Gălețile continuau să sape adânc în pielea lui Blum, iar el știa că nu va face față unei lovituri mai dure. Sudoarea începu să i se prelingă pe frunte. Se aștepta în orice clipă să simtă greutatea bastonului izbindu-l în cap, ca o bâtă de baseball lovind mingea. El s-ar prăbuși la pământ, gălețile s-ar vărsa, iar apoi gardianul l-ar termina.

Blum simți din nou bastonul împungându-l, gălețile legănându-se, iar el făcu un pas în față. Excrementele urcară până la marginea uneia dintre găleți și începură să se scurgă pe peretele exterior, trimițând un fior de groază prin corpul lui Blum.

Nu mai putea ține gălețile prea mult. Dacă era să moară, Blum hotărî că nu va muri precum familia lui – fără să opună rezistență. Probabil că un om asemănător, cu aceeași ură în ochi, îi omorâse pe toți ai lui. Voia să se întoarcă și să își golească gălețile pe gardian. *Fie ce-o fi*. Își înteți strânsoarea, așteptând o ultimă provocare. Zoaiele de excremente continuau să se prelingă pe găleată. Acesta putea fi momentul.

— Voiam doar să îți spun, zise gardianul SS, că și postul de gardă trebuie curățat.

— Postul de gardă, bâigui Blum cu gura uscată. Da, domnule sergent.

— Și consideră-te norocos, spuse Dormutter, că avem un musafir important astăzi în lagăr și tocmai mi-am lustruit ghetele. Că altfel... Neamțul făcu un sunet cu limba, ca un clic. Aș putea să găsesc alt jidan să lingă latrina gardienilor. Acum du-te.

— Da, domnule sergent.

Blum încuviință din cap, reluându-și treaba.

— Și nu uita de postul gardienilor. Vei avea nevoie de-un permis de trecere.

Veni din nou lângă Blum și îi îndesă în mâna încleștată un formular alb.

— Mulțumesc, domnule. Blum răsuflă ușurat și se grăbi să ducă gălețile în afara lagărului.

— Și, Mirek... Ai un echilibru destul de bun cu gălețile alea, strigă gardianul după el. Ar trebui să te faci acrobat la înălțime în viața viitoare.

Bărbatul râse, la fel și alți câțiva gardieni care îl auziseră, apoi se întoarse cu spatele și îl lăsă pe Blum să își facă treaba.

Nathan ieși grăbit pe poartă, picioarele aproape cedându-i. Lăsă gălețile pe marginea șanțului și oftă ușurat și recunoscător. Își întinse degetele și apoi goli gălețile.

Ar fi vrut să plece chiar acum din locul acela. Era evident, nu mai avea nicio misiune de îndeplinit. Cel mai probabil, Mendl era mort. Acum mai trebuia doar ca Blum să iasă singur de aici. Își dorise atât de mult să îl ducă în America pe omul de care aveau nevoie. *Nu ne dezamăgi. Habar nu ai câte depind de succesul misiunii tale.* Dar ce putea el să facă? Chiar dacă Mendl era aici, viu, era evident că erau prea multe clădiri în lagăr și nicio modalitate de a le verifica pe toate, nici timp suficient. Trei zile, atât îi dăduseră. *Un ac în carul cu fân*. Încă de la început... În sute de care cu fân, își spuse în sinea lui. Sarcina era imposibilă.

Se întoarse grăbit în lagăr și duse gălețile înapoi în blocul 31. Mai avea două barăci de curățat, dar nu voia ca Dormutter să îi mai iasă în cale până nu își termina treaba. Blum știa unde e postul gardienilor. Memorase toate clădirile din lagăr de pe harta lui Vrba și Wetzler. O parte din el îi spunea *Termină-l pe nazistul ăla nenorocit.* Cu ajutorul lui Dumnezeu, Blum avea să mai stea aici o singură zi. Dacă Dormutter îi căuta numele, „Mirek”, nu avea să găsească nimic. Erau mii de oameni aici. Gardianul SS nu l-ar găsi niciodată. Exact cum el nu îl găsise pe Mendl. Să le lingă alt jidan rahatul.

Cu toate acestea, Blum merse la postul gardienilor.

Merse pentru că orice alt evreu ar fi fost tachinat sau chiar ucis în locul lui. Și merse ca penitență pentru norocul de la poartă; să ignore milostenia arătată de Dumnezeu l-ar fi făcut nedemn de ea.

La postul de gardă ajungeai trecând de o poartă de lângă turnul cu ceas.

— Acolo.

După ce îi verifică permisul de trecere, gardianul de la poartă arătă spre post fără să se uite la Blum.

Era o clădire lungă, din cărămidă, cu un acoperiș țuguiat, din țiglă. Pe de o parte erau parcate câteva vehicule. Un camion de trupe gol, cu o cruce pe portieră, și versiunea germană a unui Jeep. Un gardian ieși din clădire, venind spre el.

Blum îi arătă permisul de trecere.

— Latrina…?

Ofițerul SS gesticulă spre spatele clădirii.

— Acolo în spate.

De partea cealaltă a clădirii era un suport pentru biciclete, iar în fața lui un bărbat – alt prizonier – care stătea aplecat și curăța de noroi roțile unei biciclete. Blum dădu să meargă în spatele clădirii, când privirea îi căzu asupra prizonierului.

Inima i se opri.

Era evident că bărbatul era mai bătrân decât majoritatea oamenilor de aici. Părul îi era complet alb acum, nu mai era gri, și se rărise, dar era tot pieptănat într-o parte.

Era mai slab. Obrajii îi erau supți. Era o umbră a omului care fusese.

De-abia mai semăna cu cel din fotografia pe care o purta Blum cu el.

Dar când bărbatul ridică privirea, Blum îi văzu nasul bont și conturul bărbiei ușor lăsate care erau întipărite în memoria lui. Să fie oare posibil? Apoi văzu alunița neagră de pe partea stângă a nasului și un fior de fericire se învolbură înăuntrul lui. *Aceea va fi confirmarea ta,* îi spusese Strauss.

Confirmat, își spuse Blum, exultând.

Făcu un pas în față.

— Profesore Mendl?

42.

Bărbatul ridică privirea.

Blum parcă vedea un miraj în deșert. Era real? Sau doar își dorea el să fie real? Bătrânul era numai piele și os și arăta atât de bolnăvicios, încât era uimitor că nu murise deja. Era uimitor chiar și faptul că Blum îl recunoscuse.

— Te cunosc? întrebă bărbatul.

— Profesor Alfred Mendl? Ați predat fizică electromagnetică la Universitatea din Lvov?

Bătrânul miji ochii, gândindu-se poate că Blum i-o fi fost student la un moment dat.

— Da.

Blum fu cuprins de euforie. *Era el*! Doar că mai slab. Mai palid, cu ochii resemnați. O umbră a omului care fusese, din punct de vedere fizic. Undeva între fantomă și om.

Dar era el!

— Nu vă speriați, domnule. Blum făcu un pas spre el. Și vă rog să nu mă credeți nebun pentru ceea ce o să spun. Privi în jur pentru a se asigura că nu erau gardieni prin preajmă. Dar slavă Domnului că v-am găsit. V-am căutat peste tot.

— Pe mine? Profesorul îl privi nedumerit.

— Da, răspunse Blum, încuviințând din cap. Uitați. Scoase fotografia pe care o ținea ascunsă în uniformă.

Mendl se ridică și își privi propriul chip, căscând ochii mari. Apoi, fără să înțeleagă prea multe, îi înapoie poza lui Blum.

— De ce pe mine?

— Profesore, s-ar putea să ți se pară nebunesc ceea ce îți voi spune, zise Blum, întâlnindu-i privirea. Dar nu este, promit, și pot dovedi fiecare cuvânt. Vorbi suficient de încet, cât să nu îl poată auzi nimeni. Dar m-am infiltrat aici, în lagăr. Am venit de la Washington. Din Statele Unite al Americii.

— Washington…? Acum profesorul îl privi sceptic, nevenindu-i să creadă. Și spui că te-ai infiltrat aici, în lagăr? De ce…?

— Pentru dumneata, profesore. Ca să te scot de aici.

— Să mă scoți de aici…? Mendl pufni, de parcă era convins că vorbește cu un nebun. Vorbești prostii, oricine ai fi. Doar doi oameni au reușit să iasă de aici și nimeni nu știe ce s-a ales de ei.

— Wetzler și Vrba, spuse Blum. Mendl făcu ochii mari. Ascultă-mă… Blum își ridică mâneca și îi arătă încheietura mâinii. Acesta este numărul lui Rudolph Vrba. A22327. Au reușit,

profesore. Sunt amândoi în Anglia acum. Ei m-au ajutat să mă infiltrez aici.

Mendl apucă brațul lui Blum și se holbă uluit la număr, apoi înapoi la Nathan.

— Îmi dau seama cum sună toate astea, domnule. Dar pot dovedi fiecare cuvânt.

— Atunci cine naiba ești de ai reușit să intri aici? Un fel de soldat de comando? Nu arăți ca unul. Dar poloneza ta este impecabilă. Și totuși spui că vii de la Washington? Sunt bătrân, dar nu sunt prost, tinere.

— Numele meu este Blum. Sunt polonez. Până acum trei ani locuiam în Cracovia. Familia mea a fost ucisă de naziști, iar eu am reușit să scap și să fug în Statele Unite, unde m-am înrolat în armată. În urmă cu o lună m-au contactat cu propunerea să mă întorc aici. După dumneata, mai exact. Să te scot afară și să te duc în America.

— În America… Mendl făcu ochii mari, apoi zâmbi și dădu din cap. Privește în jur, fiule. Nu vezi două rânduri de sârmă electrificată și toți gardienii ăștia? Ai de gând să chemi un taxi și să ne ducă până la poarta principală? Cum propui să ieșim de aici?

— Avem o soluție. Totul este gândit. Încă se lucrează la șinele de cale ferată, nu, în afara porții lagărului?

— Zi și noapte. Poți simți mirosul cuptoarelor de la Birkenau. 24 de ore pe zi. Cu cât vin mai multe trenuri, cu atât mai mult combustibil pentru foc.

— Mâine-noapte ne oferim voluntari să muncim acolo, șopti Blum. Va avea loc un atac al partizanilor polonezi.

— Partizani? Aici?

— Da. Totul a fost aranjat. Avem un avion. În urmă cu două zile eu însumi m-am parașutat din el. Avionul ne va duce în Anglia, apoi în Statele Unite. Oricine ați fi, domnule, pot doar să spun că vă vor cu disperare.

— Oricine aș fi…? Privirea profesorului deveni sceptică. Dacă acesta este vreun joc, te asigur că…

— Au încercat și înainte să vă scoată din țară, cu documente de la ambasada paraguayană. Ați fost contactat de un emisar al ambasadei din Berna. Blum îi spuse tot ce știa. Ați mers la granița elvețiană și apoi la Rotterdam ca să vă îmbarcați pe un

cargobot, Prinz Eugen. Nu este așa? Apoi ați ajuns în Franța, la centrul de detenție Vittel…

Privirea lui Mendl se schimbă treptat, trecând de la neîncredere la uluire. În cele din urmă încuviință din cap, apoi zâmbi, înțelegând.

— Nu este niciun joc, domnule, vă promit. Blum îl privi în ochi. Nu au vrut să îmi spună ce anume ați făcut sau de ce au nevoie de dumneavoastră, doar că este vital să vă scot din lagăr. De aceea mă aflu aici. Și să vă dau asta…

Blum rupse o cusătură de pe interiorul uniformei și scotoci în căptușeală. Scoase o hârtie împăturită și i-o dădu lui Mendl. Bătrânul o privi, încă bănuitor la început, sau cel puțin nesigur, apoi o despături în timp ce continuă să îl privească precaut pe Blum. Își puse la ochi ochelarii cu rame subțiri.

Era o scrisoare. Avea logo-ul Casei Albe în susul paginii.

Profesorul căscă ochii mari.

— „Profesore Mendl…”, începu el să citească în engleză, șoptit. „Eforturile de război au nevoie de dumneavoastră. Sunt încântat să vă spun că suntem aproape. Din motive de securitate, nu pot spune aici de ce anume suntem aproape. Dar știu că veți ști despre ce vorbesc. Vă scriu pentru a vă spune că vă puteți încrede în acest bărbat, Nathan Blum, cu viața dumneavoastră. El este emisarul meu direct. Libertatea și soarta războiului necesită ca dumneavoastră să veniți aici și să vă împărtășiți cercetările cu noi. Brațele recunoscătoare ale Statelor Unite ale Americii au nevoie de dumneavoastră și vă așteaptă. Cu Dumnezeu înainte, profesore. Și pentru binele omenirii”.

— Dumnezeule, bâigui Mendl.

Scrisoarea era semnată Franklin Delano Roosevelt, Președintele Statelor Unite ale Americii.

Mendl, de-a dreptul palid acum, ridică ochii spre Blum.

— Cum este posibil să ai asta?

— Mi-a fost dată. În Anglia, înainte să plec.

— Experimentele cu apă dură? Mendl începu să pună totul cap la cap. Americanii sunt aproape? Trebuie să fie, dacă te-au trimis aici după mine.

— Am auzit despre asta, dar nu știu. Mi s-a spus doar să vă dau scrisoarea. Și să vă duc la ei.

— Nenorociții ăștia mi-au distrus toată munca. Mendl dădu din cap resemnat. Nu o dată, ci de două ori. În plus, vezi și tu că nu sunt tocmai sănătos tun. Sunt prea bătrân ca să mă mai joc de-a agentul secret.

— Trebuie să veniți, insistă Blum. Mi-am pus viața în pericol ca să vă scot de aici și exact asta voi face. Nu știu ce anume știți sau de ce vă vor pe dumneavoastră mai mult decât pe oricine altcineva, dar mulți oameni și-au riscat viețile ca să mă aducă aici și să vă trimită această scrisoare, profesore. Așa că trebuie să veniți. Trebuie.

Mendl răsuflă îndelung și își frecă fața cu mâna.

— Trebuie neapărat să ascundem asta acum, spuse el, împăturind din nou scrisoarea. Dacă ar vedea-o cineva…, privi în jur uluit, presimțind parcă ceva, apoi își îndesă scrisoarea la brâu.

— Trebuie să vă întreb, domnule, zise Blum. Familia dumneavoastră…?

Mendl dădu din cap.

— S-au dus. La scurt timp după ce am ajuns aici.

— Îmi pare rău. Și ai mei sunt duși. Atunci, nu vă reține nimic. Pot să garantez pentru partizani. Sunt soldați capabili și dedicați. Vor face ceea ce au fost însărcinați să facă.

— Și apoi ce facem? Profesorul râse sceptic. Aruncăm lopețile cât colo și fugim? Spre pădure? Iar naziștii or să întoarcă, pur și simplu, capul și-o să ne lase să plecăm?

— Nu, nu spre pădure, spre râu, răspunse Blum. În direcția opusă. Vom fi așteptați acolo.

— Așteptați acolo… Profesorul râse cinic. A trecut ceva vreme de la zilele când puteam să alerg, dacă nu poți să îți dai deja seama de asta. În plus, am fost bolnav.

— O să fie haos în jur. Atacul ar trebui să îi țină ocupați pe gardieni. O să vă ajut eu să mergeți.

— Și când trebuie să se întâmple toate astea?

— Mâine-noapte. La ora 00:30, spuse Blum. Eu o să plec, fie că veniți cu mine sau nu. Deși aș prefera să fim amândoi.

— Și spui că ne așteaptă un avion?

— Va ateriza la vreo 20 de kilometri de aici. Partizanii ne vor conduce acolo.

Mendl închise ochii pentru o secundă și încuviință, cufundându-se în gânduri.

— Aici au murit Marte și Lucy ale mele. O parte din mine simte că ar fi drept ca și eu să mor aici.

— Drept ar fi ca moartea lor să însemne ceva, domnule profesor. Așa cum încerc și eu să fac pentru a-i mei. Mai stau aici o singură zi, e tot timpul care ne-a mai rămas. Orice ați ști, domnule, Aliații par să aibă nevoie disperată de acea cunoaștere.

— Totul este atât de incredibil…

— Se prea poate, domnule. Cu toate acestea, trebuie să veniți.

Doi soldați ieșiră pălăvrăgind din postul de gardă. Coborâră treptele din lemn, continuară să vorbească o clipă, apoi îi observară pe Mendl și Blum.

— *Was gibts hier*? întrebă unul dintre ei. Ce se întâmplă aici?

— Latrina, domnule. Blum îi întinse permisul de trecere. Doar îl întrebam…

— Atunci du-te la latrină, se răsti un soldat. Lasă-l pe bătrân să-și facă treaba. Latrina e acolo în spate, du-te!

Apoi cei doi își văzură de drum, reluându-și discuția, și urcară în camioneta parcată de partea cealaltă a clădirii. Motorul porni.

Blum îl privi pe Mendl.

— Am nevoie de răspunsul dumneavoastră, domnule. Trebuie să plec, ar fi bine să nu atragem atenția…

— Răspunsul meu… Profesorul încă părea confuz.

— Da. Mai avem multe de făcut.

— Atunci, da! Răspunsul meu este da, voi veni. Mendl își puse mâna osoasă pe umărul lui Blum și strânse. Ai dreptate, este prea târziu pentru Marte și Lucy, dar nu și pentru ceea ce știu eu. Voi veni cu tine.

Blum strânse și el mâna profesorului.

— Vă dau cuvântul meu, domnule, că vă voi duce la ei. Sau voi muri încercând.

— Ar mai fi un lucru…

— Care?

— Nu voi veni singur. Există cineva care trebuie să mă însoțească.

Blum dădu din cap.

— Mă tem că nu este posibil.

— Este un băiat. De fapt, nu mai este băiat, are deja 16 ani.

— Nici nu se pune problema, insistă Blum. Va fi destul de greu să vă protejez pe dumneavoastră. Darămite să mai luăm și un băiat... Acesta nu este un concurs de popularitate, vorbim despre război aici. Guvernul Statelor Unite a riscat foarte mult ca să pună acest plan la cale.

— Mă tem că nu este o dorință, Panie Blum. Este o condiție ca eu să vin. Iar el nu este doar un băiat oarecare... Mendl ezită pentru o clipă. Este nepotul meu și nu îl voi părăsi. Privirea îi era fermă. Fără el, nu merg.

— Nepot... Blum trase aer în piept tulburat. Trei oameni însemnau mai multe probleme. Mai multă responsabilitate. Trei oameni ar atrage mai mult atenția într-o evadare. Și dacă băiatul ar fi împușcat? Ce s-ar întâmpla atunci? Profesorul ar merge cu Nathan sau ar rămâne în urmă? Blum știa răspunsul. Mendl nu avea să îl lase atât de ușor în urmă.

— Nu ți-ai lăsa sânge din sângele tău în urmă, nu-i așa, Panie Blum?

Blum se înmuie. Ce altă soluție avea? Iar întrebarea lui Mendl păruse să atingă nervul potrivit.

— Băiatul acesta poate să țină un secret?

— O să mă asigur eu de asta, spuse Mendl, încuviințând din cap. Este un flăcău remarcabil, în multe privințe.

— Nu îmi pasă cât de remarcabil este, nu trebuie să scoată niciun cuvânt. Totul depinde de asta.

— N-o s-o facă, promise Mendl. Jur.

Blum își dădea seama că e un risc în plus. Nu știa ce ar fi făcut cineva ca Strauss dacă s-ar fi confruntat cu aceeași decizie. Dar avea de ales? Văzu hotărârea din ochii profesorului. Fără acest băiat, nu exista Mendl. Iar el era aici să îl ia pe Mendl.

— Bine. Dar nu trebuie să afle nimeni. Nimeni.

— Vei vedea, flăcăul n-o să fie o povară, îți dau cuvântul meu.

— Așa sper. Viețile noastre depind de asta. Înainte să plecăm, vreau să îl cunosc. În ce bloc sunteți?

— 36.

— Eu sunt în 20. Și va trebui să fim în echipele de muncitori la șine.

Mendl încuviință din cap.

— Știu cum să ne asigurăm locurile. Este un gardian, Richter, care supraveghează repartizările de obicei. Și un kapo pe care îl

cunosc. Ei caută mereu muncitori. Sau mite. Dacă aș avea bani...

— Pot să mă ocup eu de partea asta. O să vă caut mâine. Poate puteți să vă dați bolnav. Blum întinse mâna. O să fiu lângă blocul dumneavoastră.

Își strânseră mâinile.

— Știi, din ziua în care am plecat din Lvov, începu Mendl, privindu-l cu tristețe, eu și Marte am visat să o ducem pe fiica noastră în America. Desigur, în clipa în care ne-au urcat în trenul acela am știut că visul e mort. Așa că poate este mai bine, într-un fel, că ele nu mai sunt acum. Poate așa este menită istoria să fie. Dacă oricare dintre ele ar fi trăit, chiar și grav bolnave fiind, știi că nu le-aș fi părăsit niciodată.

— Știu asta.

— Mă întreb dacă va lua cineva în seamă acest fapt într-o zi... dacă vom reuși să ajungem acolo, spuse gânditor profesorul. Sau dacă va conta măcar, în cele din urmă...

43.

Daimlerul Abwehrului intră pe poarta principală a lagărului și fu îndrumat spre birourile administrative.

Martin Franke coborî din mașină.

Un maior într-o uniformă SS, chipeș, cu trăsături puternice, coborî scările și îi veni în întâmpinare.

— Herr Colonel... Ofițerul îl salută pe Franke cu un Heil scurt. Eu sunt Lagerkommandant Ackermann. Sunt responsabil de lagăr în absența Comandantului Höss.

— Domnule maior. Franke întinse mâna și se salutară.

— Ați bătut cale lungă în această dimineață aglomerată pentru o vizită. Îmi pare foarte rău că domnul comandant nu poate fi el însuși aici ca să vă întâmpine.

— Mie îmi pare rău că mi-am anunțat din scurt venirea. Sper că nu vă întrerup munca, dar vin cu o chestiune importantă, care cred că are legătură cu lagărul dumneavoastră.

— Dacă Abwehr consideră că este o chestiune atât de urgentă, zâmbi Ackermann trădându-și sarcasmul, atunci nicio muncă nu este atât de importantă cât să nu poată fi întreruptă.

Veniți, a fost un drum lung de la Varșovia. Vom discuta chestiunea înăuntru, la o *kaffee.*

Intrară în clădirea administrativă. Locotenentul Fromm veni cu două cafele, iar cei doi se așezară la mica masă de conferințe aflată în fața unei hărți a lagărului.

— Îmi pare rău că domnul comandant nu este aici. Din păcate, a fost reținut pentru încă o zi în Berlin, la întâlniri cu Obersturmbannführer Eichmann și Reichsführer Himmler.

— Așa am înțeles, răspunse Franke, sesizând tonul de superioritate al ofițerului SS. Deși, practic, Franke era mai mare în grad, lupta politică dintre Abwehr – și, implicit, conducerea sa reprezentată de Amiralul Canaris și Göring – și SS, care îi raporta lui Himmler însuși, nu era un secret. Toți concurau pentru atenția Führerului. Probabil că acest Ackermann, gândea Franke, se gândește că această poziție îl va proteja. Dar el era hotărât să îi demonstreze că se înșală.

— Astfel că, vă rog, dacă nu vă deranjează…, spuse Ackermann aruncând o privire la ceas. Nu vreau să fiu nepoliticos, dar sunt multe lucruri de care trebuie să mă ocup.

— Atunci voi trece direct la subiect. Cred că este posibil ca cineva să fi intrat în lagărul dumneavoastră, domnule maior.

— Să intre în lagăr?

— Cineva parașutat dintr-un avion, undeva în apropiere. Probabil un agent de un anume fel, cu misiunea probabilă de a elibera lagărul pentru Aliați. Sau, cine știe, dintr-un alt motiv…

Franke puse cafeaua pe masă.

— Alt motiv…? Ackermann se lăsă pe spate sceptic și își puse un picior peste celălalt.

— Poate pentru a localiza pe cineva, domnule maior. Pe cineva dinăuntru.

— Nimeni nu poate să intre aici fără să fie detectat. Ackermann îl privi sceptic pe Franke. Și pentru ce…? I-ați văzut pe evrei adunați în Varșovia. Trebuie să aveți o idee cât de mică despre ce se petrece aici. Doar cel mai mare prost din lume ar intra de bunăvoie în lagăr.

— Atunci, poate pentru a scoate pe cineva de aici, spuse Franke, privind în ochii fermi ai Lagerkommandantului.

— Sunt convins că ați observat cât de strictă este securitatea când ați intrat cu mașina. Există un gard dublu din sârmă, electrificat. Gardieni cu câini patrulează zi și noapte. Toată

lumea are un număr de identificare, verificat zilnic. Fiecare vehicul care intră și iese este percheziționat temeinic.

— Da, domnule maior. Franke își deschise servieta și scoase dosarul pe care îl pregătise. Am observat măsurile de securitate de aici. Dar nu sunt sigur că dumneavoastră aveți cunoștință de faptul că un avion care zbura sub plafonul de nori a fost auzit în urmă cu două zile în apropiere de Wilczkowice, la aproximativ 20 de kilometri de lagăr, iar un parașutist a fost zărit coborând la sol. Cel mai probabil pentru a se întâlni cu rezistența poloneză. Îi prezentă raportul celor văzute de fermierul local. Ackermann îl citi încet.

Se părea că nu avea cunoștință de acest lucru.

— Sunteți ocupat, Herr Lagerkommandant. Acesta este genul de corvoadă cu care ne ocupăm noi, cei din corpul de informații. Apropo, spuse Franke, scoțând încă o hârtie, se întâmplă cumva să aveți trufe prin pădurea din apropiere, domnule maior?

— Trufe? Trufele sunt originare din Italia de nord. Și Franța, răspunse ofițerul SS.

— Mă gândeam eu, spuse Franke. Dar aveți mesteceni?

— Mesteceni? Da, pădurea e plină de ei.

Ackermann îl privi curios pe Franke în timp ce acesta îi dădu telegramele interceptate despre „vânătorul de trufe” și pădurea de mesteceni. Le citi și le puse deoparte.

— Dar astea nu dovedesc nimic, desigur. Această persoană, chiar dacă este ceea ce spuneți, ar putea fi oriunde în regiune.

— Mai există o altă țintă de importanță strategică în zonă?

— Mai este un lagăr pentru prizonieri de război, care face parte din complexul general. Și fabrica IG Farben, care se construiește acum.

— Pentru care voi furnizați forță de muncă, am impresia, spuse Franke.

Ackermann răsfoi din nou raportul și îl puse pe masă.

— Ei bine, dacă el este aici, așa cum sugerați, nu există cale de ieșire. Sunt peste 300 000 de prizonieri aici, spuse Lagerkommandantul. În toate lagărele complexului.

— Da, și îi vreau pe toți numărați, spuse Franke. Astăzi.

— Dumneavoastră vreți, domnule colonel? Ackermann ridică din sprâncene.

— Da. Conform ordinelor Generalului Graebner din Varșovia și ale Amiralului Canaris din Berlin. Franke scoase un ordin oficial. Și ale Reichmareșalului Göring...

Ackermann luă hârtia și privi cu o furie crescândă ordinul semnat de un general Abwehr. „Lagerkommandant Ackermann, vă rog să luați cunoștință că, în urma suspiciunii asupra unei breșe în securitate, am vorbit cu superiorii mei de la Berlin, iar ei v-au instruit să...” Citi ordinul fără să își ascundă disprețul, apoi îl puse pe masă. Canaris, liderul Abwehr, era un bărbat încă puternic în poziția lui, despre care se știa că se bate cap în cap cu Reichsführerul SS Himmler, întrecându-se pentru atenția Führerului.

— Herr Lagerkommandant, nu vrem ca o investigație asupra unui lucru care ar putea fi dăunător efortului de război să se împotmolească într-un, cum să spunem, fel de ceartă politică în timp ce dumneata îți petreci ziua încercând să obții o confirmare de la superiori, care își vor da oricum aprobarea. Iar în cazul în care am dreptate în această situație, mă gândesc că nu ați vrea ca acest gen de eroare să se fi petrecut în timp ce comandantul era la Berlin.

Expresia lui Ackermann deveni încordată. Privi din nou ordinul și îl împinse pe masă, deși Franke își dădu seama că omul ar fi preferat să i-l rupă în față și să arunce bucățile de podea. Apoi, din senin, Lagerkommandantul deveni gânditor.

— În urmă cu două zile, ați spus...?

— Da. În dimineața zilei de 23.

— Ieri am primit 31 de muncitori în lagărul principal, pentru a ajuta la construcție. Doar 30 au fost numărați la plecare.

Franke căscă ochii mari.

— Și nu ați cercetat detaliul acesta?

— Gardienii au presupus că au numărat greșit. Se mai întâmplă din când în când. Nici măcar un singur prizonier nu lipsește. Și ce prost ar alege de bunăvoie să fie lăsat în urmă în iadul ăsta, Herr Colonel?

— Poate un prost foarte îndrăzneț și bine antrenat, domnule maior. Aș vrea să îmi aduceți persoana care a organizat echipele de lucru.

— Asta va dura ceva timp, desigur.

Era foarte multă treabă de făcut astăzi, norme de îndeplinit. Soseau două trenuri. Să fie încetinit de o asemenea absurditate

avea să îl coste multă forță de muncă și totul avea să fie dat peste cap. Și cu ce scop? Erau 300 000 de prizonieri în incinta lagărului.

— Mă tem că va trebui să discut acest lucru cu Comandantul Höss, Herr Colonel..., insistă Ackermann.

— Repet, Herr Maior, sunt sigur că nu ați vrea ca o asemenea breșă de securitate să se întâmple în lipsa comandantului și în timp ce dumneata insiști să ne luăm la întrecere cu privire la cine are autorizația adecvată...?

SS-ul nu respecta prea mult Abwehrul, din câte înțelegea Franke. Probabil că Ackermann se credea un om de acțiune, murdărindu-și mâinile cu munca Führerului în fiecare zi, indiferent de ce grozăvii presupunea această muncă, care provoca și mirosul macabru pe care Franke îl simțise când sosise. Fără îndoială, Ackermann îl vedea pe Franke doar ca pe un funcționar zelos, care își murdărea mâinile doar răsfoind rapoarte.

Cu toate acestea, Franke observă că Ackermann era încolțit.

— Fromm! îl strigă Lagerkommandantul pe ajutorul său.

Locotenentul care le servise cafelele intră grăbit în birou.

— Da, domnule maior. Îl puteți primi pe Căpitanul Kimpner acum?

— Nu. Vreau să îmi aduci haina aia care a fost găsită în dimineața asta. În containerul pentru unelte.

— Da, domnule maior. Locotenentul îl privi confuz. Voi cere să fie adusă chiar acum.

Franke îl privi pe Lagerkommandant.

— A fost găsită o haină?

— Chiar în dimineața aceasta. Putea fi a oricui, domnule colonel. Putea fi acolo de zile întregi, săptămâni chiar...

— Cineva este infiltrat aici, domnule maior! Franke împunse masa cu degetul, iar ochii i se aprinseră zeloși. De asta puteți fi sigur. Și-a riscat viața ca să ajungă aici, iar acum o să aflăm de ce.

44.

Înainte de cină, Alfred merse la blocul 40 și îl găsi pe Leo în patul lui, studiind o tablă de șah improvizată.

— Vino în spate, îi spuse el. Am ceva important să îți arăt, fiule.

— Analizez niște lucruri, spuse băiatul.

Bătrânul părea destul de entuziasmat.

— Vino repede, acum.

— Nu te-am mai văzut de mult mergând atât de repede, comentă Leo în drum spre zona bolnavilor. Ce se petrece?

— Rugăciunile tale au fost ascultate, spuse Alfred cu un zâmbet larg. Ce îți voi spune rămâne exclusiv între noi doi. Nu spui nimănui, nici măcar vreunui prieten sau colegului de pat. În mod sigur, nu noului tău partener de șah. Îmi dai cuvântul tău în privința asta?

— Cuvântul meu? Desigur. Leo văzu sclipirea din ochii lui Alfred. Spune-mi, ce se întâmplă?

Alfred îi strânse brațul.

— Cineva e înăuntru să ne scoată de aici.

— Înăuntru...?

— Da. În lagăr.

— Și prin „să ne scoată de aici” ce vrei să spui?

— Să ne scoată din lagăr. Știe o cale de evadare.

Leo zâmbi. Puse mâna pe obrazul lui Alfred, parcă verificându-i temperatura.

— Te-a lovit din nou tifosul, moșule? Pentru că de data asta chiar începi să delirezi.

Alfred îl țintui pe Leo cu ochii fermi.

— Par bolnav, Leo?

— Adevărul este că nu, pentru prima dată de săptămâni întregi, răspunse băiatul, dând din cap.

— Atunci, uite, am ceva să îți arăt. Un alt prizonier trecu pe lângă ei și merse la latrină. Vino aici și vorbește în șoaptă.

— Da’ știu că ești foarte precaut. E o glumă, nu?

Merseră într-un alt colț al zonei bolnavilor, unde, cel puțin pentru moment, erau singuri.

— Ascultă-mă, Leo, cineva s-a strecurat pe furiș în lagăr din exterior. Nu doar din exterior... A venit din Washington. Din

America. După mine! Știu că sună nebunesc, și înainte să te gândești să mă duci din nou la infirmerie..., Alfred scoase scrisoarea împăturită din pantaloni. Mi-a dat asta. Citește-o.

Leo luă hârtia, iar Alfred îi strânse mâna într-a lui.

— Mai întâi trebuie să îmi promiți din nou că totul rămâne între noi.

— Deja ți-am promis asta, Alfred. După cum am spus, jur.

— Pe familia ta.

— Da, pe familia mea, jură Leo. Cât a rămas din ea.

— Atunci, citește... Alfred îi eliberă mâna.

Leo despături încet scrisoarea, aruncându-i o privire îngrijorată prietenului său, despre care credea că o luase complet razna. El nu știa engleză, doar câteva cuvinte pe care le știa din filme cu Chaplin și westernurile de la cinematograf, dinainte de război. Cu toate acestea, observă numele lui Alfred la începutul scrisorii, Profesor Mendl. Apoi, deasupra numelui, Leo observă complet șocat expeditorul, citind cuvintele „Statele Unite ale Americii", alături de imaginea Casei albe din Washington. Unde trăia președintele american.

Leo îl privi pe Alfred cu gâtul uscat.

— De unde ai asta...?

— Citește în continuare, băiete. Și uite, uite cine a semnat-o! spuse Alfred, arătându-i cu degetul pe hârtie.

Leo scană scrisoarea cu privirea, iar ochii i se opriră pe semnătura citeață, cu litere mari dedesubt.

Franklin D. Roosevelt

Președintele Statelor Unite

Leo începu să respire greoi.

— E vreun truc? Dacă da, Alfred, îți apreciez efortul, dar nu știu de ce ai vrea să...

— Nu e niciun truc, băiete. Au venit să mă scoată de aici. Au un plan. Și chiar s-ar putea să meargă. Ochii lui Alfred erau atât de hotărâți și de lucizi, încât Leo știu sigur că nu era vreun truc. Dar există o șmecherie.

— O șmecherie?

— Da. Alfred își puse mâna pe umărul lui Leo. Am nevoie ca tu să vii cu mine.

— Eu?

— Tu, fiule, încuviință Alfred din cap. Tu știi totul acum. Fiecare formulă, fiecare progresie a tot ce am făcut, referitor la

difuzie. De aceea te-am învățat toate lucrurile acestea. În caz că, Doamne ferește, se întâmplă ceva cu mine… Îl apucă pe Leo de umeri, ochii licărindu-i plini de viață și scop, și îl privi intens. Am nevoie ca tu să fii creierul meu.

45.

Înviorat și plin de speranță, Blum își termină munca pentru ziua respectivă și se întoarse în baraca lui*. Îl găsise*! Peste tot în jur auzea epuizarea și nefericirea colegilor lui de bloc, dar înăuntrul său, Blum radia de exuberanță și mândrie.

Își găsise omul. Acul în sutele de care cu fân. Acum tot ce trebuia să facă era să își pună în aplicare evadarea a doua zi. Dar nu era o sarcină ușoară. Era evident, la prima vedere, că profesorul nu e într-o condiție fizică care să-i permită să se ferească de gloanțe. Era norocos dacă i se permitea măcar să fie într-o echipă de muncitori – aici intervenea mita. Iar acum îl aveau și pe băiatul ăsta, nepotul lui Mendl, încă o persoană de care Blum trebuia să aibă grijă. Era un risc în plus. Cu toate acestea, înțelegea că profesorul nu ar fi plecat fără băiat. *Nu ți-ai lăsa sânge din sângele tău în urmă, nu*…? Așa că trebuia să o facă, indiferent de cum aveau să se desfășoare lucrurile.

Mâine… Blum încercă să ignore și să blocheze gemetele de durere și epuizare care veneau dinspre restul barăcilor. Sarcina prizonierilor era să supraviețuiască fiecărei zile, dar Blum spera că până mâine-noapte el avea să fie deja plecat de aici. Repetă în minte desfășurarea planului. Trebuiau să se poziționeze pe partea cea mai apropiată de râu. La 00:30, focurile de armă vor erupe din pădure. Probabil că gardienii aveau să răspundă tot prin foc. În toiul haosului, ei aveau să se îndepărteze de luptă, spre Sola. Un detașament avea să îi întâmpine acolo. Dacă totul mergea bine, în puțin peste 24 de ore Blum avea fi înfăptuit cel mai mare miracol al războiului. Sau va deveni doar un alt număr uitat dintre miile de oameni a căror soartă nu va fi niciodată știută.

Tot ce trebuia să facă era să reziste următoarei zile.

— Și? L-ai găsit? îl întrebă cineva pe Blum. Era bărbatul cu chipiu din tweed. Pe unchiul tău?

— Nu, răspunse Nathan. Fusese neglijent o dată; nu voia să provoace nici cea mai mică bănuială. Sigur este mort.

— Păi, măcar ai făcut un tur la clasa întâi a locului ăstuia, cu noua ta slujbă, glumi vesel bărbatul. Nu îți face griji, mulți dintre noi am avut plăcerea asta. Cu ce te ocupai înainte de război?

— Eram pălărieri, răspunse Blum. Tatăl meu avea un magazin cu o fabrică mică deasupra.

— Pălării, zici...? Bărbatul își dădu propria pălărie mototolită de pe cap și o studie. Poate dacă ieșim vreodată din văgăuna asta, voi avea nevoie de una nouă.

— Dacă reușim să ieșim din văgăuna asta, se poate să nu vrei să o mai dai vreodată jos pe a ta, intră Blum în joc, pentru că sigur este norocoasă. Oricum, dacă ajungi vreodată în Gizycko, intră pe la noi. Îți promit un preț bun la o pălărie nouă.

— Poate din fetru de data asta, spuse cu jind omul. Cu un bor frumos, zdravăn.

— Da, din blană de castor, spuse Blum. De departe cea mai bună. Bătătorită și presată. Se numește bimzuire.

Se gândi la tatăl lui, care adora să îi prezinte fiului său fabrica de deasupra magazinului. Muncitorii, aproape în exclusivitate bărbați, modelau și prelucrau produsele la mașinării.

Brusc izbucniră strigăte și bubuituri asurzitoare peste tot în jur. Gardienii intraseră în barăci și izbeau pereții și paturile cu bastoanele.

— Ce se întâmplă? șușoteau oamenii îngrijorați. Vede cineva?

O invazie neașteptată a gardienilor strecura groază printre rândurile de prizonieri.

— Aveți noroc, anunță Müller, Blockführerul, plimbându-se printre paturi. Crucea Roșie vine mâine și vrem să arătați cât mai bine pentru ei. E timpul să vă spălați. Lăsați-vă aici toate bunurile, vă veți întoarce repede înapoi. Haide, sus! Vă veți simți mult mai bine într-o oră.

Incertitudinea puse stăpânire pe oameni, amestecată cu teamă. Crucea Roșie? Cei de la Crucea Roșie nu mai veniseră niciodată aici. Mulți dintre prizonieri erau în lagăr de ani întregi. Poate veneau în lagărul copiilor. Ne mint? Oare ne-a venit clipa?

— Știți ce înseamnă asta. O să ne omoare, strigă cineva. Ca pe cei din blocul 34 săptămâna trecută. Sunt duși cu toții!

— Nu, ce prostie. Müller încercă să calmeze lucrurile. De unde ai ideea asta? Este doar o baie. N-o să fiți mai morți decât mine.

Și veți mirosi mult mai bine. Și fără păduchi. Nu sună atât de rău, nu-i așa? Iar prietenii voștri din 34 au fost doar transferați într-un alt lagăr de muncă. Așa că haideți, sus, sus, toată lumea! Este pentru inspecția Crucii Roșii. Toată lumea, alinierea! Știți că puteți avea încredere în mine.

Unul câte unul, oamenii își cântăriră opțiunile și se dădură reticenți jos din paturi. Teama se împrăștie printre ei. Oare era un truc sau le spuneau adevărul? Era aceasta temuta „selecție" la care fuseseră cu toții martori? Gardienii treceau printre rândurile de prizonieri, bătând în scândurile paturilor, purtându-se brusc precum niște îngrijitori preocupați, nu ca ucigașii nemiloși pe care îi știa toată lumea.

— Haideți, nu vă speriați. Nu există niciun motiv de îngrijorare. Să mergem!

Bărbatul cu care vorbise Blum mai devreme își dădu pălăria ușor pe spate și bombăni filozofic:

— Cred că pălăria aia nouă vă trebuie să aștepte.

Blum fu cuprins de îngrijorare. Știa exact ce se întâmplă, unde erau duși. Văzuse rapoartele lui Vrba și Wetzler. Dar chiar acum... Tocmai ce îl găsise pe Mendl. Încă o zi și aveau să plece. Blum sări din patul lui. În toată agitația și neliniștea tuturor, el căuta o cale de scăpare. Poate prin latrină, avea ferestre. Apoi îl văzu pe kapo-ul lor, Zinchenko, mergând spre spatele blocului și, pe aceiași ton liniștitor ca al lui Müller, asigurându-i pe toți că nu aveau de ce să își facă griji.

— Prostii, asta nu este o „selecție". Ne vedem înapoi aici. Probabil vă veți întoarce chiar înaintea mea, spuse el, împingându-i în față pe cei care se dăduseră jos din pat, dar erau confuzi. Lăsați aici toate bunurile, într-o oră o să fiți înapoi.

Îngrijorarea falsă din tonul lui trăda ceea ce avea să se întâmple cu adevărat.

Mintea lui Blum o luă la goană în timp ce toată lumea se așeza în linie, după cum fusese instruită. Prizonierii fuseseră atât de chinuiți și de înfrânți de-a lungul timpului, încât acum era mai simplu să se supună în loc să se împotrivească? Sau înțeleseseră că orice împotrivire e inutilă și doar amână inevitabilul?

— Alinierea! Alinierea!

Gardienii îi împingeau pe toți în față. Un bărbat rămase în patul lui și se ghemui sub o pătură, în încercarea disperată de a

sta ascuns. Un gardian îl bătu ușor pe picior și ridică pătura cu bastonul.

— Ai văzut vreodată pe cineva atât de speriat de-o baie? Haide și tu, nu rămâne nimeni în urmă.

— Nu, nu! strigă prizonierul. Nu vreau să fac baie, vreau să stau aici.

Se agăță de piciorul patului.

— Ridică-te acum, Holecek!

Zinchenko veni lângă el și îl ridică din pat.

— Te rog... te rog, imploră omul, agățându-se de brațele lui Zinchenko.

— Haide, mergi!

Kapo-ul îl împinse în rând cu ceilalți.

Bărbatul cu chipiu din tweed își împături pătura și o așeză la piciorul patului.

Toți știu, Blum era convins de acest lucru. Sigur știau. Nu era un secret. Cu toate acestea, mergeau cu toții să își întâlnească soarta, precum oile la tăiere.

— Ar trebui să luptăm, spuse cineva din rând.

— Cu ce? întrebă altcineva. Cu pumnii? Ei au bastoane și pistoale. Și mai e și posibilitatea ca de data asta să spună adevărul. Șansele sunt mai bune dacă ne supunem.

— Da, prietenul meu Rudi a fost trimis la duș alaltăieri și s-a întors perfect în regulă, confirmă un alt prizonier. Ar trebui să mergem, pur și simplu.

— Toată lumea să rămână în linie și să iasă afară! lătră Blockführerul Müller.

Blum vedea că nu are de ales decât să se alăture celor din rând. La ușă, un ofițer le bifa numerele pe o listă. Erau gardieni pretutindeni, astă-seară aduseseră întreaga patrulă. Nu avea rost să încerce să fugă. Și, oricum, încotro să fugă? Nu avea unde, gardienii le urmăreau fiecare pas. Blum ajunse treptat în capătul rândului și își ridică mâneca.

— Mirek. A22327.

— A22327, ești veteran aici, așa-i? Ofițerul îl privi în ochi și bifă numărul. Mergi. Bucură-te de duș.

Afară se ghemuiră la grămadă și așteptară să fie golit tot blocul. Gardienii verificară baraca pentru a se asigura că nu mai rămăsese nimeni. Blum privi în jur – câțiva soldați cu căști îi supravegheau, cu puștile-mitralieră în alertă. Fuga i-ar fi

împiedicată într-o clipită. Tinerii soldați îi priveau cu expresii indiferente și cu degetele pregătite pe trăgaci.

Dacă înainte existau îndoieli cum că acesta nu ar fi un drum până la dușuri, pentru ca prizonierii să fie curați pentru inspecția Crucii Roșii, acum era clar ca bună ziua.

Câțiva dintre ei începură să scâncească.

— Să mergem în linie spre poarta principală! strigă ofițerul care bifase numerele pe listă.

Spre locul de unde venea acel miros groaznic. Cu inima bătându-i nebunește, Blum privi expresiile împietrite ale gardienilor din jurul lor, știind că viața lui depindea de a face alegerea corectă – pe cine trebuia să abordeze dintre gardieni. Își trecu mâna peste locul unde avea o cusătură interioară în căptușeală, la brâu.

Începură să înainteze în pas de marș.

— Am pornit în sfârșit pe Himmelstrasse, bâigui cineva. Drumul spre rai.

Câțiva spuneau rugăciuni, în principal Șema – crezul iudaismului – unii chiar plângeau. Alții doar se uitau în jur după fețe cunoscute, repetând la nesfârșit că nu putea fi adevărat. Nu se putea întâmpla acum.

— De ce noi? Mai sunt mulți alții.

— Erau numerele noastre la rând, atâta tot. Spune-ți rugăciunile, Walter. Știam cu toții că e doar o chestiune de timp.

— De ce trebuie să murim? Încă putem să muncim.

Blum înaintă, jurându-și în sinea lui că nu avea să moartă fără să lupte. Ca părinții lui, aliniați la zid. Probabil mințiți în același fel. Poate li se spusese că doar caută pe cineva. Apoi fuseseră seceraţi. Tatăl lui, supus și calm până la final, probabil că le liniștise pe mama lui și pe Leisa, spunându-le să nu se sperie, că în câteva minute se vor întoarce acasă pentru ceai. Blum își târa picioarele, iar privirea i se plimba în toate părțile. *Trebuie să existe o cale de scăpare. Întotdeauna există una.* Ca în Cracovia – un tunel, un acoperiș. Mereu exista o soluție.

Apoi își aminti.

Fixă chipurile gardienilor cu privirea, unul câte unul. Care? Unul dintre ei trebuie să fie cel bun. Cel care l-ar cruța.

Pe sub cămașă, descusu căptușeala de la brâu și prinse diamantul care stătuse ascuns acolo. Inima îi bubuia în piept.

Era mare, ca o scoică lustruită în mâna lui. Zece carate. Blum îl privi rapid, doar pentru o secundă, ca să se asigure că era diamantul.

Valora o avere.

Mai bun decât banii, îi spusese Strauss*. În caz că intri în belea.*

Ar fi bine să funcționeze, pentru că era singura lui șansă.

Iar situația aceasta – Blum simțea panica urcându-i în piept – clar se încadra la categoria „belele”.

46.

Blum strângea cu putere piatra în pumn în timp ce înainta.

— Nu încetiniți! Mișcați-vă!

Gardienii îi împingeau, iar oamenii se văitau și plângeau.

Știind că viața lui depinde de următoarea decizie, Blum continuă să scaneze rândurile de gardieni, care erau poziționați la fiecare zece pași și îi făceau pe toți să înainteze, cu bastoanele și mitralierele lor.

— Haideți, mișcați-vă. O să fiți fericiți când o să fiți curați.

Majoritatea era chipuri pe care Blum nu le văzuse niciodată, din moment ce era în lagăr de o zi. Îl zări pe Dormutter în stânga șirului, cel care îl chinuise mai devreme cu gălețile. Blum știa că ar fi sinucidere curată să îl abordeze pe el. Mai văzu un gardian care fusese și el de față la poarta principală, când Nathan cărase gălețile la șanț și înapoi. Și pe Müller, Blockführerul. Ce i se spusese lui Blum în dimineața aceea? Își vede de treabă, nimic mai mult, nimic mai puțin.

Nu el.

Timpul se scurgea.

Cine, atunci? Blum continuă să scaneze chipurile indiferente. O alegere greșită, și ar fi împușcat pe loc.

Prizonierii își târau picioarele înainte pe două rânduri, fiecare având, poate, 45 de metri lungime. Rostov, a cărui sarcină o preluase Blum în acea dimineață, era înaintea lui în șir. Nimeni nu mai sărbătorea acum. La câțiva oameni în spate era bărbatul amabil care îi arătase „împrejurimile”. Până și *blockschreiber*-ul, care rezistase atâta vreme aici, mergea cu capul plecat.

Nimic nu îi mai putea ajuta acum.

Pe măsură ce se apropiau de poartă, rândurile lor se contopiră cu un șir de femei ce veneau dinspre lagărul femeilor.

Toate erau rase în cap, iar chipurile chinuite le erau palide din pricina aceleiași frici de necunoscut.

— De ce noi...? Câteva dintre ele întrebau rugătoare printre bărbați, plângând. Nu vrem să murim.

— Puteți să ne ajutați? implora o alta.

— Nici măcar nu ne putem ajuta pe noi înșine, răspunse un bărbat. Ce-am putea să facem pentru voi?

— Fiți puternice, le spuse bărbatul cu chipiu din tweed, aflat la câțiva oameni în fața lui Blum.

Ce mai era de spus?

Toată lumea se ruga, scâncind, dar înaintând încet.

Blum îi privea în ochi pe toți gardienii pe lângă care trecea. Care dintre ei?

Se apropiau de clădirea din cărămidă, cu coșuri de fum circulare. Acesta fu momentul în care Blum zări înaintea lui părul roșcat și buzele groase ale Oberscharführerului Fuerst, cu un pistol semiautomat Luger în teacă.

Fuerst.

Cel despre care i se spusese în dimineața aceea că ar putea fi „deschis la negocieri”. El trebuia să fie.

Brusc, o femeie care își acoperise capul ras cu un batic ieși din linie și strigă tare:

— Nu vreau să merg!

Dând sfidător din cap, porni în pași vioi înapoi spre lagărul femeilor.

— Treci înapoi în rând! îi strigă un gardian care alergase după ea.

— Nu, mă întorc în lagăr, spuse ea, ignorându-i ordinul.

— Treci înapoi acum! Acum! îi porunci gardianul, ridicând pistolul-mitralieră.

— Treci înapoi! Vino în rând! îi strigau oameni din toate șirurile. O să fii...

Apoi, în același timp, tuturor păru să le treacă prin cap faptul că nu mai conta. În câteva minute, toți aveau să întâlnească aceeași soartă, doar că a ei avea să vină mai repede. Șirurile de oameni se opriră și toți rămaseră tăcuți, cu ochii pe femeie.

— Oprește-te! strigă gardianul, roșu la față acum. Femeia continuă să meargă, ignorându-l. Acum!

Apoi – foc de armă. Femeia se prăbuși în față, iar pe rochia ei zdrențuită înflori brusc o pată roșie. Femeia continuă să se zbată, luptându-se să respire, în timp ce degetele săpau în pământ.

— Continuă! îi strigau oamenii. Mergi.

Dar gardianul stătea impunător deasupra ei, iar pistolul se descărcă din nou. Apoi urmă un moment de tăcere, iar femeia rămase încremenită.

— Acum mergeți! Mergeți! Nici măcar nu vă uitați!

Müller le făcu semn tuturor să înainteze.

Șirurile mixte se apropiau rapid de poarta crematoriului. În curând va fi prea târziu.

Blum își croi drum prin mulțime spre locul unde era Fuerst. Oberscharführerul nu arăta ca un om deschis la negocieri. Chipiul cu însemnul SS îi era înclinat într-o parte, iar el adoptase o postură dură, fără să clipească, îndemnându-i cu pistolul pe toți să înainteze. Blum știa că dacă făcea alegerea greșită, totul avea să se termine și pentru el, la fel cum se întâmplase cu femeia aceea. Dar în doar câteva minute vor intra cu toții în acea clădire cu acoperiș plat, ușa se va închide în urma lor, iar ei vor muri oricum. Nu avea de ales.

Acum era pe partea de rând dinspre Fuerst, la doar câțiva metri de el. Blum strânse diamantul în mână; era unica lui șansă. Se ruga să vadă un licăr de speranță în ochii scrutători și indiferenți ai gardianului. Încă un pas; înaintau cu toții.

Acum era momentul.

Cu inima bubuindu-i în piept, Blum ieși din rând și se repezi spre neamțul care tresări.

— Tu! Treci înapoi în linie! Fuerst făcu un pas înapoi și ridică Lugerul, ochii arzându-i de furie.

— Nu trageți! Nu trageți! Vă rog..., îl imploră Blum în germană. Am ceva valoros dacă mă scoateți din rând, șopti el. Un diamant. Zece carate... Își deschise foarte puțin pumnul. Îl am la mine. Este al dumneavoastră, doar scoateți-mă din rând. Privirile li se încleștară pentru un moment. Ce spuneți?

La început, Blum fu convins că neamțul va apăsa pe trăgaci și totul se va termina. Orice „negociere” ar fi trecut prin mintea

precaută a gardianului, pur și simplu erau prea mulți oameni în jur ca să riște.

Blum era convins că e terminat.

Apoi gardianul îl înșfacă de guler și spuse cu o expresie scârbită:

— Cum mi-ai spus, jigodie? Ia-ți mâinile jegoase de pe mine. Treci aici… Îl scoase pe Blum din rând. Și tu, scârbă… Luă după el și o tânără. Ce ați spus? Amândoi, treceți aici, în genunchi! Îi împinse pe amândoi spre colțul unei clădiri lungi, cu acoperiș plat. Dușurile sunt prea bune pentru voi doi!

De îndată ce ieșiră din raza vizuală a celorlalți, Fuerst își armă Lugerul, îl aruncă pe Blum la perete și i-l împunse sub bărbie. Femeia începu să se smiorcăie, convinsă că sfârșitul era aproape. Blum simți oțelul rece pe gât și își spuse și el rugăciunea.

Apoi, în șoaptă, gardianul spuse:

— Ai face bine să nu minți, altfel îți trag un glonț în țeastă chiar acum. Dă-mi să-l văd, repede! Nu trage de timp, altfel or să te culeagă de pe jos.

Blum știa că exista și posibilitatea ca Fuerst să ia diamantul și să îl împuște oricum. Dar ce altă opțiune mai avea?

— Uite. Blum deschise palma și i-o împinse în față neamțului. Fuerst se holbă la diamant, ochii sclipindu-i. Mulțumit, luă piatra din palma lui Blum și o băgă în buzunarul uniformei.

Apoi îl întoarse pe Blum cu spatele și îi puse țeava Lugerului la ceafă.

— Vă rog… Nathan stătea încremenit cu fața la zid și cu inima bubuindu-i în piept. Vi l-am dat, așa cum ați cerut. Închise ochii și așteptă să fie învăluit de întuneric. Am făcut o înțelegere.

— Ți-ai cumpărat puțin timp, jidanule, spuse gardianul, apoi scuipă. Dar atât, timp. Acum ieși dracu’ de aici. Îl împinse pe Blum în lateral. Dac-aș fi în locul tău, aș intra în primul bloc care mi-ar ieși în cale, înainte să mă răzgândesc.

— Mulțumesc. Inima începu din nou să îi pompeze sânge, iar Blum încuviință din cap. Așa o să fac. Apoi se uită la tânără. Nu avea mai mult de 18 ani, gândi el. Era drăguță și palidă de frică. Amândoi știau ce voia Fuerst să facă. Blum îl privi și spuse: Vine și ea.

— Ea? E ca și moartă, oricum, mormăi neamțul. Nu-ți irosi mila. Pentru ea e mai rapid așa.

Îngrozită, fata, care nu vorbea o boabă de germană dar era limpede că înțelege ce se spune, întinse mâna și se agăță de piciorul lui Blum.

— Te rog, nu mă lăsa aici. Nu mă părăsi! bâigui ea în poloneză.

Blum mai avea banii, ar fi putut poate să cumpere și viața ei. *Orice viață este la fel de valoroasă ca oricare alta,* așa spunea Tora. Dar avea nevoie de banii aceia ca să îi mituiască pe gardieni mâine-noapte. Fără ei nu avea cum să îl scoată pe Mendl din lagăr, și acesta era scopul venirii lui aici. Chiar și acum, știa că avea la dispoziție doar câteva secunde ca să fugă de acolo, până să vadă cineva ce se petrece.

— Îmi pare rău, spuse Blum privind-o.

— Nu, nu pleca! Te rog... Tânăra se aruncă spre el cu disperare, căscând ochii mari de groază.

— Dă-i drumul de aici acum, spuse neamțul. Sau muriți amândoi.

Blum se eliberă din strânsoarea ei și o rupse la fugă, rămânând în umbra clădirii lungi. Aruncă o ultimă privire în urmă.

Auzi un foc de armă. Rugămințile plângărețe ale femeii încetară. Apoi mai auzi unul – cel care se presupunea că e pentru el.

— Jidani afurisiți și jegoși, bombăni cu voce tare gardianul, astfel încât să fie auzit până la șirurile de oameni, apoi își șterse mâinile pe uniformă.

Blum alergă în întuneric și dădu colțul în capătul clădirii. Blocul 12 era chiar vizavi. *Dacă aș fi în locul tău, aș intra în primul bloc care mi-ar ieși în cale*, îl avertizase Fuerst.

Blum traversă curtea și deschise ușa blocului. Înăuntru, oamenii se îngrămădeau lângă o fereastră.

— Cine ești? Ce se întâmplă?

— Am nevoie de un pat, spuse Blum. Inima aproape că îi sărea din piept. Eu eram în 20. Ne duceau la gazare. Am reușit să mituiesc un gardian... Se uită pe fereastră și văzu rândul colegilor lui de bloc dispărând pe poartă.

— Poți să dormi acolo, spuse cineva, indicându-i un loc liber într-un pat.

Blum încuviință din cap și răsuflă ușurat.

— Mulțumesc.

— 20…, șopti cineva. Levy era în 20, nu-i așa? Purta mereu un chipiu din tweed.

— Da, spuse Blum, era în 20.

— Păcat, era un om bun. A rezistat mult timp.

Blum, învelit într-un strat de sudoare rece, se urcă în pat, o parte din el abținându-se să nu vomite, iar cealaltă parte fiind pe punctul de a izbucni în lacrimi, știind cât de norocos era că trăia.

— Nu mai tremura, spuse persoana de lângă el.

— Îmi pare rău, nu pot.

Îi veni în minte tânăra la uciderea căreia tocmai fusese martor. O auzi din nou implorându-l cu ultimele puteri să o salveze; îi văzu chipul tânăr și frumos. Pentru ea e mai rapid așa. Practic, Blum își cumpărase viața cu a ei, deși adevărul era că fata urma să moartă oricum, în câteva minute. Strauss avusese dreptate: existau lucruri mult mai rele decât o pisică moartă.

Se întinse pe spate cu ochii larg deschiși.

Nu reușea deloc să își calmeze inima – rușinată și bucuroasă în același timp.

Rușinată pentru că el își cumpărase viața cu prețul vieții altcuiva și că fata era moartă acum.

Bucuroasă pentru că, făcând lucrul acela rușinos, misiunea era încă în picioare.

47.

Joi dimineața devreme,

Baza aeriană Newmarket, Anglia

Deși era trecut bine de miezul nopții, Peter Strauss nu putea să doarmă. La fel cum nu dormise nici în ultimele două nopți.

Le scria scrisori soției și copiilor lui, apoi se întindea în pat, cu așteptarea chinuindu-l. Dimineața devreme se consola cu bâzâitul escadrilei de bombardiere care se întorceau din raidurile nocturne deasupra Germaniei. Număra avioanele care decolau unul câte unul – 30 în noaptea aceasta – și se înălțau în

aer la intervale de 20 de secunde, dispărând apoi în noapte, pentru a pulveriza coasta Bretaniei și „invincibila” Germanie. Apoi, câteva ore mai târziu, tot treaz, Strauss le număra la întoarcere și își închipuia – ca într-un pariu cu el însuși – că ultimul avion îi aducea înapoi pe Blum și Mendl, așa cum trebuia să facă bombardierul Mosquito care urma să plece după ei mâine-noapte. Strauss era un bărbat meticulos și puternic, dar în ultimele două nopți se lăsase pradă scenariilor.

Ce putea să facă, în afară de a se înnebuni pe el însuși? Fiecare oră părea o eternitate, iar el își închipuia detalii care poate le scăpaseră sau lucruri care puteau merge prost. În fiecare noapte naviga pe un ocean nesfârșit de timp, până la răsărit, iar în fiecare zi se prefăcea că lucrează, dar mintea nu îi stătea la nimic altceva. Dar care fusese munca lui în ultimul an, dacă nu plănuirea acestei misiuni? Cunoștea programul lui Blum înăuntrul lagărului. Oare ce făcea el acum? Se trezea? Mânca? Căuta să intre într-o echipă de muncitori? Avea acces la ceilalți prizonieri din lagăr? Era unul dintr-un milion. Oare numărul lui Vrba rezistase? Oare Blum fusese ucis din toanele vreunui gardian, iar ei nu vor afla niciodată?

Oare Mendl mai trăia, măcar?

Contactul lor, Katja, le transmisese prin radio că Blum aterizase cu bine și apoi, o zi mai târziu, că intrase în lagăr. Până în acel moment, totul părea să meargă conform planului. Dar mai mult de atât nu aveau ce face, totul depindea de Blum acum. Strauss nu putea face altceva decât să aștepte – și să deruleze în minte aceste scenarii. Și să se roage.

Da, chiar se rugase, pentru prima dată în ani de zile. Citise versurile din Sanhedrin pe care i le indicase Blum, conform cărora dacă cineva salvează o viață este ca și cum ar salva lumea întreagă. Tatăl lui, cantorul, ar fi mândru de el. Cum l-ar fi numit pe Blum? „Un adevărat Kiddush Hashem”, ar spune. Un om care se poartă onorabil. Care merită admirația noastră.

Strauss zâmbi. Era adevărat. Cam ca toți oamenii pe care îi cunoștea el.

Dar zicala avea și o altă semnificație, una mult mai tragică. Se referea la cei care muriseră ca martiri ai credinței. Și ei erau Kiddush Hashem. Acest lucru îl puse pe gânduri pe Strauss. Dacă toți scepticii aveau dreptate? Dacă Blum nu găsea calea de întoarcere? Dacă el îl trimisese pe tânăr într-o misiune

sinucigașă? Mai putea Strauss să trăiască știind acest lucru? Să trimită un om la moarte, cu o sarcină atât de improbabilă? Oare într-o zi Strauss își va privi propriul fiu în ochi și îi va spune: „Nu am ucis niciodată un om cu mâinile mele, dar am trimis unul, un om bun, după cai verzi pe pereți și nu am mai auzit niciodată de el”?

Cu toate acestea, din clipa în care Blum se întorsese spre ei din ușa biroului lui Donovan, după acea primă întâlnire, și îi întrebase cum aveau de gând să îl scoată de acolo, Strauss știuse că alesese omul potrivit.

Afară, Strauss auzi bâzâitul îndepărtat al primului bombardier care se întorcea în noaptea aceea. Era ora 02:30. Se ridică din pat și ieși afară. Spre vest văzu primele semnale luminoase ale avionului care cobora lin, aterizând și retrăgându-se mai departe pe pistă, întrucât un alt bombardier se zărea nu departe în urma lui.

Și apoi încă unul.

Strauss numărase 30 de avioane care decolaseră în noaptea aceea și se simțea ușurat când le vedea întorcându-se în siguranță, unul câte unul. În curând numără 8, apoi 10, 15, 20. Bombardierele tot continuau să apară.

În cele din urmă, 28, apoi 29…

Strauss privea cerul și aștepta.

Mai trebuia încă unul.

Ambulanțe și muncitori responsabili cu întreținerea avioanelor se grăbeau să ajungă la cele care aterizaseră deja. Doi sau trei piloți care fuseseră loviți și fură luați pe tărgi. Ceilalți piloți săriră din carlingile lor.

Haide, își spuse Strauss în sinea lui, cu ochii lipiți de cerul luminat de lună. *Unde ești*? *Vino.*

În mintea lui, ultimul era avionul care îi aducea pe Blum și Mendl înapoi în Anglia. Încă unul.

În cele din urmă, auzi un bâzâit și privi spre vest. Văzu becul aprins al unei singure aripi, care părea să pâlpâie, coborând și apoi urcând pe cerul nopții.

Ultima dintre acele mari și bătrâne fortărețe zburătoare se întorcea acasă șchiopătând. Fusese lovită. Coborî din ce în ce mai jos, fum negru ieșind din motorul stâng. *Trebuie să reușești, ticălosule.* Cu respirația tăiată în timp ce privea bombardierul, Strauss își încleștă pumnii.

Haide.

Într-un final, avionul aterizează, iar Strauss oftă ușurat. Era un semn bun. Nu știa cui îi spusese să reușească – lui Blum sau avionului?

Mâine el va fi cel care va alerga pe pistă pentru a-i îmbrățișa pe Blum și pe Mendl în timp ce vor coborî din avion.

Un Kiddush Hashem.

Orice s-ar întâmpla, Strauss știa că alesese omul potrivit.

48.

Joi

Odată cu prima rază a răsăritului, kapo-ul veni în blocul în care Blum petrecuse noaptea și bătu cu bastonul în scândurile paturilor.

— Toată lumea afară, la apel. Fără întârzieri! Afară, acum! În pas alergător!

Toți săriră din paturile lor, agitându-se, alergând să își facă rapid nevoile, alungându-și somnul din ochi. Toți Blockführerii erau afară.

— Toată lumea să se alinieze lângă blocuri, porunciră ei.

Le spuseră să formeze rânduri de câte patru în curtea principală. Mii de prizonieri mișunau în jur – întreg lagărul. Nimeni nu avea habar ce se petrece.

Blum avea o presimțire rea. Ce naiba se întâmplă?

— Sigur se întâmplă ceva, spuse omul de lângă Blum în timp ce se organizau în rând. Rar vezi asemenea mobilizare.

Un fior de neliniște îi trecu lui Nathan pe spinare. Deja păcălise moartea o dată. Îl găsise pe Mendl; tot ce trebuia să facă era să se piardă în mulțime și să reziste până diseară, apoi vor pleca de aici. Dar după ce intră în rând și văzu numeroșii gardieni adunând pe toată lumea – *Schnell*! *Schnell*! – și verificând barăcile după ce fuseseră golite, își dădu seama că există un motiv pentru această mobilizare. Nimeni nu era hrănit sau pregătit pentru a pleca la muncă. Blocurile erau numărate. Toți oamenii – unul câte unul.

Dacă întârziau plecarea grupurilor de muncitori, ceva sigur se întâmpla. Ca și cum ar ști ceva.

Prizonierii rămaseră cu toții încremeniți, treizeci – patruzeci de minute, până când întreg lagărul se alinie în curtea principală. Apoi, un maior în uniformă completă și ghete veni în fața lor. Era, evident, conducătorul acestui loc.

Comandantul lagărului, bănui Blum.

— Ce dracu' caută Ackermann aici? se întrebă cu voce tare omul de lângă Nathan. Era un bărbat scund, cu pleoape grele și urechi mari, și vorbea cehă – Blum știa o brumă de cehă. Și cine e ăla de-i cu el? Avem un soi de musafir.

— Nu știu, răspunse Blum, lungindu-și gâtul ca să vadă.

Un colonel care arăta destul de important veni lângă comandant. Avea jacheta uniformei cenușii încheiată până în gât și un vultur cu aripile deschise pe piept.

— Serviciul de informații. Cuvintele se răspândiră spre capătul rândului cu viteza luminii, circulând de la un bloc de altul. Din Varșovia. E cineva important.

— Serviciul de informații…? mormăi vecinul lui Blum. Ce dracu' caută aici un colonel de la serviciile secrete? Caută ceva…

Inima lui Blum începu să bată mai tare. Orice deviere de la rutina obișnuită era o grijă, dar această adunare a întregului lagăr, cu un ștab de la Abwehr… Tocmai azi, dintre toate zilele. Mergând din bloc în bloc, oprindu-se la fiecare om, Rapportführerul nota numele tuturor. Fiecare prizonier din fiecare baracă era verificat după nume și după numărul de identificare.

Toată treaba asta nu era pentru spectacol. Evident, căutau pe cineva.

Blum își ridică mâneca și își privi numărul de pe încheietură. A22327. Numărul lui Vrba, dar de îndată ce îl vor potrivi cu prizonierul căruia îi aparținea de fapt, jocul se va termina. Numărul îi va duce în blocul în care era Blum acum. Iar identitatea falsă care fusese creată pentru el, Mirek din Gizycko, nu se potrivea cu a niciunui prizonier din lagăr. Blum ascultă numele și numerele strigate, întinzându-și gâtul pentru a vedea mai bine, întrucât îi pierduse din vedere pe cei doi ofițeri care treceau printre rânduri.

— Berger. A33546

— Pecsher. T11345.

— Un transfer de la Theresienstadt, bâigui cehul. Ca mine.

Inima lui Blum începu să bubuie de îngrijorare. Strauss îl avertizase, acesta era un risc major cu care urma să se confrunte înăuntru. Sub nicio formă nu existase posibilitatea să îi dea un nume și un număr valide. Numerele din documentele pe care Vrba și Wetzler le furaseră din lagăr aparțineau unor oameni care erau morți acum.

Mai aveau puțin și ajungeau la el.

Blum avea nevoie de un nume. Un nume care să se potrivească unui prizonier din lagăr și să îi mai câștige ceva timp.

Verificarea fiecărui bloc dura aproximativ cincisprezece minute, comandantul lagărului și distinsul său musafir croindu-și drum printre rânduri în timp ce erau strigate numele. Timpul trecea – patruzeci de minute, o oră. Apoi două. Toată lumea era epuizată și se clătina pe picioare. Ajunseseră cu apelul la blocul 9 acum, mai erau doar trei până la al lui. Blum privi precaut în jur.

Din când în când, câte un prizonier mai cădea din picioare. Deodată, bărbatul de lângă el se aplecă și îl întrebă în șoaptă:

— Tu ești cel care a venit noaptea trecută, nu?

Lui Blum îi stătu inima. Privi înainte și nu răspunse.

— Din blocul 20? Tu ești cel care și-a cumpărat libertatea?

Blum ezită din nou, privind neliniștit cum ofițerii se apropiau.

— Abramowitz. A447745.

— Aschkov. T31450.

— Nu-ți face griji, nu trebuie să te temi de mine, îi șopti din nou bărbatul de lângă el.

Blum își privi din nou încheietura care avea să îl dea de gol. Mirek nu se va potrivi cu rapoartele. Ce naiba, oricum o să fiu prins. Blum îi aruncă o privire cehului și încuviință din cap.

— Da.

Oare tocmai își semnase sentința la moarte?

— Păi, ai noroc, spuse bărbatul. Uite acolo, locul blocului 20 este liber în dimineața asta. Blum privi în direcția indicată. Într-adevăr, toți oamenii pe care îi cunoscuse și cu care petrecuse două nopți lipseau. Spațiul alocat blocului lor era liber. Trebuie să fi dat la schimb ceva foarte special ca să te scoată de pe listă.

Blum îl urmări din ochi pe colonelul serviciilor secrete, care mergea cu mâinile la spate și privirea concentrată și mijită, oprindu-se în fața fiecărui om din linie, ascultându-i numele și numărul.

— Weisz.

— Ferber.

Rapportführerul îi bifa pe lista lui, unul câte unul, privind impasibil chipul fiecărui prizonier. De parcă ar fi căutat pe cineva, un anume om printre miile de oameni de aici. Un om pe care l-ar recunoaște de îndată ce i-ar cădea ochii pe el.

El.

Cu cât se apropiau mai mult, cu atât mai repede îi gonea lui Blum sângele prin vene de frică.

— Krausz. A487193, strigă un prizonier. Ajunseseră la blocul 10 acum. Încă două.

— Hochberg. T14657, spuse un prizonier transferat din alt lagăr.

Parcă știau. Știau că e acolo, ascunzându-se undeva. Acum încercau să îi dea de urmă. Dar cum de era posibil…?

Apelul se apropia. Inima lui Blum bătea să îi spargă pieptul. Doar un bloc până la el.

— Halberstram. A606134.

— Laska. B257991.

Rapportführerul și cei doi ofițeri avansau.

— 12, citi Rapportführerul.

Blocul lui Blum.

— 12? Ce s-a întâmplat cu 11? îl întrebă Blum pe bărbatul din spatele lui.

— Nu există 11. Bărbatul îl privi curios.

— Fără 11? Blum oftă agitat. *Atunci, Mirek să fie,* își spuse în sinea lui. Ce altă opțiune avea? Acum mai erau doar câțiva prizonieri până la el.

Colonelul Abwehr se oprea în fața fiecărui om. Blum îl vedea acum, dacă se apleca ușor înainte. Era un bărbat chel, sub acel chipiu. Avea ochii unui om răbdător și metodic, care nu se lasă descurajat. Care nu renunță.

— Primul rând… Rapportführerul se opri în fața cuiva.

— Aschensky. A432191, strigă prizonierul respectiv.

— Kurtzman.

Următorul își spuse numărul și își expuse încheietura.

O broboană de sudoare se prelinse pe gâtul lui Blum. Își verifică din nou numărul, pregătit să îl arate. Îl observă pe omul de lângă el privindu-l.

Era spion? Toate întrebările pe care i le pusese... Blum își dăduse deja drumul la gură. Oare îl vor da de gol când ofițerii vor ajunge în fața lui?

— Gersh. A293447, strigă un prizonier.

— Bodner. T141234, spuse următorul.

Pentru o clipă, Blum luă în calcul să cadă din picioare, ca unii dintre prizonieri – poate va fi dus la infirmerie. Trebuia doar să reziste acestei zile.

— Ai nevoie de un nume, nu? șopti din nou vecinul lui, aplecându-se spre el.

Blum nu răspunse. Cum de îi citise gândurile și teama omul acesta? Erau spioni și informatori pretutindeni. Să demaște un impostor ca el – cineva care își negociase scăparea de la moarte noaptea trecută – probabil valora o recompensă uriașă. Dar noaptea trecută părea atât de îndepărtată acum, când tot ce avea nevoie era să treacă de acest apel.

— Rândul patru.

Rapportführerul veni la capătul rândului lui Blum.

— Livshitz. A366711, spuse primul din linie.

— Hirsh. 414311, spuse următorul.

Lui Blum îi urcase inima în gât. Încă vreo zece oameni și aveau să ajungă la el.

Ce să fac?

— Da, răspunse el în cele din urmă, încuviințând din cap spre vecinul lui, cu o privire disperată, rugătoare.

— Fisher, șopti bărbatul.

— Fisher...?

— Folosește-l. O să fii în siguranță. Toată lumea mă cunoaște aici, ai cuvântul meu.

Comandantul și ofițerul Abwehr erau la doar câțiva prizonieri distanță acum. Fiecare părticică din corpul lui Blum părea să explodeze, asemenea unui cuptor supra-încălzit.

— Liebman. A401123.

— Halpern. T27891.

Toți întindeau brațele și își arătau numerele.

Rapportführerul se opri la doi oameni înainte de Blum. Privirea fermă și pătrunzătoare a comandantului analiză prizonierul, apoi

avansară. Colonelul, la un pas în urma lor, privea fiecare om cu expresia unui vânător care și-ar fi putut identifica prada într-o clipită.

— Koblic, spuse bărbatul de lângă Blum. A317785.

— Șapte, opt, cinci…? Rapportführerul se opri și studie încheietura omului, apoi scrise numărul pe hârtie.

— Da.

Apoi veni în fața lui Blum. Acestuia i se oprise inima – de parcă o singură bătaie l-ar fi putut da de gol.

— Fisher, spuse el cu gura uscată ca hârtia. A22327. Ridică mâneca.

— Fisher…? repetă Rapportführerul, cercetând lista.

Comandantul și ofițerul se opriră direct în fața lui. Blum era convins că numele e fals și că tocmai fusese dat de gol. Asta dacă nu cumva propriul chip palid și sudoarea care i se prelingea pe gât nu o făcuseră deja. Evită ochii colonelului și simți privirea fierbinte a ofițerului Abwehr fixându-se asupra lui, intensă precum lumina aceea orbitoare dintr-o cameră de interogare a poliției. În schimb, Blum îl privi pe Rapportführer și înghiți în sec.

— Da.

Privirile comandantului și colonelului nu zăboviră asupra lui mai mult de o secundă sau două, dar lui i se păru că durează o oră. O oră în care Blum făcu tot ce putea ca să rămână calm. Temându-se că vor vedea prin el, până în sufletul lui. Pe de o parte, Nathan se aștepta ca cei doi să își scoată pistoalele și să îi poruncească pe loc să se pună în genunchi.

— Următorul, spuse Rapportführerul, trecând la bărbatul scund de lângă Blum.

— Shetman. Omul își prezentă încheietura. T376145.

Comandantul și colonelul își văzură de drum.

Corpul lui Blum, care în urmă cu o clipă fusese încordat precum un arc, se relaxă, iar el oftă.

Ofițerii se îndepărtau deja de el, apelul continuând de-a lungul rândului. Apoi Blum îl auzi pe Rapportführer anunțând:

— Blocul 13.

Blum răsuflă ușurat. Îi aruncă o privire omului de lângă el, în timp ce îl treceau toate apele.

— De unde ai știut?

Bărbatul cel scund zâmbi și gesticulă spre tatuajul de pe încheietura lui Blum.

— Număr vechi, cerneală nouă.

Blum îl privi și el.

— Când ești pe-aici de multă vreme, ăsta e genul de lucru pe care îl observi repede. Am fost polițist în Zilina. Ai fost norocos că ei n-au observat asta.

Blum dădu aprobator din cap.

— În plus, oricine este în locul ăsta de o săptămână știe despre blocul 11. Acolo duc ei oamenii. Nimeni nu se mai întoarce din 11. Este un loc în care nu vrei să ajungi.

— Mulțumesc.

Era deja a doua oară când era cruțat.

— După cum ai auzit, numele meu este Shetman, spuse bărbatul cel scund. Orice ai ascunde, secretul tău este în siguranță cu mine. Doar Dumnezeu știe ce cauți în văgăuna asta.

Blum reușise să treacă de apel. Cel puțin până când ei potriveau numele cu numerele și vedeau discrepanța. Apoi… Acum tot ce trebuia să facă era să treacă de restul zilei, după care începea partea periculoasă…

— Și cine e Fisher? îl întrebă Blum pe Shetman, aplecându-se spre el.

Omul ridică din umeri.

— A murit noaptea trecută. Mor atât de mulți, că mereu le ia o zi sau două ofițerilor să pună la punct hârțogăria. Dar vor descoperi asta, poți să fii sigur. Numărul o să îi aducă înapoi la blocul ăsta. Așa că nu ai prea mult timp la dispoziție.

Blum îi urmări pe colonel și pe comandant avansând la următorul bloc. Cumva, nu se știe cum, erau pe urmele lui. Era convins de asta. Doar că nu știa cum de se întâmplase acest lucru. Poate unul dintre partizanii locali îl dăduse de gol. Poate chiar Josef. Asta ar însemna că și planul lor de evadare era compromis. Nu avea nicio cale de scăpare.

Nu, își spuse ferm în sinea lui, *Josef nu m-ar trăda.* Văzuse determinarea bărbatului.

Dar totuși, colonelul ăsta se afla aici dintr-un motiv…

— Să îmi spui dacă mai ai nevoie de ceva, spuse Shetman. Uneori pot să aranjez anumite lucruri pe aici.

— Mulțumesc, așa voi face.

Blum se aplecă și îi strânse mâna.

Încă zece ore. Numărătoarea blocurilor durase trei.

Încă zece ore în care să rămână ascuns printre numeroșii prizonieri din lagăr și să stea departe de colonelul Abwehr.

După care el și Mendl aveau să plece de aici.

49.

După apel, toată lumea se întoarse la blocurilor lor pentru micul dejun și pentru a forma grupurile de muncitori. Blum își croi drum prin mulțime spre locul unde văzuse că se adunaseră cei din blocul 36. Îl zări pe Mendl în îmbulzeală, îndreptându-se alene spre baraca lui. Era însoțit de un tânăr, care părea să aibă în jur de 16 ani – Blum presupuse că era nepotul despre care profesorul îi vorbise cu o zi în urmă.

— Încă ești pregătit pentru mai târziu, profesore? îl întrebă Blum când se apropie de el.

Mendl se întoarse, surprinderea citindu-i-se pe chip, dar era evident că e bucuros să îl vadă.

— Mă bucur că ești bine, spuse Alfred și îl îmbrățișă. Am auzit cu toții despre blocul 20. Eram convins că ești pierdut. Cum ai reușit să scapi?

— Am fost norocos, răspunse Blum. Am găsit un gardian a cărui lăcomie a fost mai puternică decât simțul datoriei.

— Cine?

— Oberscharführer Fuerst.

— Alegerea corectă. Ai mituit călăul în drum spre eșafod... Mendl rânji. Te felicit.

— Nici ultimele trei ore la apelul ăsta nu au fost tocmai o plimbare prin parc, spuse Blum.

— Da, ceva sigur se petrece. Tipic nemților. Numără, numără și iar numără. Oricum, ne bucurăm amândoi să vedem că ești bine.

— El este băiatul despre care mi-ai vorbit?

— Da. Leo. Profesorul puse mâna pe umărul băiatului. Leo, el este omul de care îți spuneam. Acum știi că nu sunt nebun. Și cred că deja ți-ai făcut o idee despre cât de inventiv și plin de resurse este.

— Eu sunt Blum, spuse Nathan, întinzând mâna spre flăcău, care de-abia dacă părea destul de mare cât să se radă. Profesorul ți-a explicat condițiile venirii cu noi?

— Nu trebuie să îți faci griji pentru mine, răspunse băiatul.

— Cred că îți vei da seama că Leo este la fel de talentat ca tine într-un loc foarte util. Aici, sus..., spuse Mendl lovindu-și ușor fruntea cu degetul. Dar mă tem că se întâmplă ceva. Nu am mai avut un apel complet ca acesta de săptămâni bune. Și tocmai azi, dintre toate zilele. L-ai observat pe ofițerul simandicos de la informații...?

— Da. L-am observat când m-a privit fix în ochi. Am crezut c-o să mă scap pe mine. Dar de mâine, aceasta nu va mai fi problema noastră. Planul rămâne în picioare. La ora 19:30.

— Alinierea pentru tura de noapte se face la poarta de lângă turnul cu ceas, spuse Mendl, aproape de locul unde ne-am întâlnit ieri. Este o tură de noapte pentru fabrica IG Farben și mai este una pentru șinele de cale ferate spre Birkenau, care sunt aproape gata. Mulți oameni abandonează din cauza bolilor sau chiar mor. Și mereu se găsesc oameni care se oferă să ocupe locurile de muncă pentru o masă în plus. În situația asta, ceva bănuți ne pot ajuta să ajungem în capul rândului.

— De cât avem nevoie? întrebă Blum.

Leo ridică din umeri.

— Sunt destul de sigur că vreo 20 de mărci de căciulă ar trebui să fie suficient. 4 sau 5 lire sterline ar fi și mai bine.

— Ți-am spus, are o minte foarte agilă, spuse profesorul. Și destul de renumită aici. Este deja campionul la șah al lagărului. Ți-am spus că n-o să ne încetinească.

— A, băiatul cu șahul, spuse Blum. Da, am auzit de tine...

— Și ești în lagăr de doar două zile. Vezi, Leo, reputația ta te precede. Și într-o zi, dacă totul merge bine, o să devii o legendă aici!

— Orice s-ar întâmpla, spuse Blum în șoaptă și se întoarse cu spatele la un grup de prizonieri care treceau pe lângă ei, așteptăm atacul partizanilor și apoi stai lângă mine, îl instrui pe băiat. Sarcina mea este să îl scot pe profesor de aici cu orice preț. Și asta am de gând să fac. Dacă nu ești lângă mine sau dacă ești rănit și nu mai poți să mergi, nu te putem ajuta.

— Înțeleg, spuse Leo.

— Este valabil și pentru dumneata, îi spuse Blum profesorului. Dacă el este lovit, îl lași în urmă. Înțelegi asta, nu-i așa, profesore? întrebă el, privindu-l în ochi. Aceasta este o condiție pentru ca el să meargă.

— Recunosc, nu îmi va fi ușor să fac asta, spuse Mendl.

— Ei bine, să sperăm că nu va trebui să faci alegerea asta.

— Trebuie, Alfred. Este singura condiție ca să merg și eu, îi spuse Leo.

— Atunci, este valabilă pentru amândoi, spuse Mendl, încuviințând din cap cu reticență.

— De acord, spuse Leo.

— Am nevoie să îmi jurați, spuse Blum. Amândoi.

— Jurăm.

Amândoi încuviințară din cap.

Muzica porni din senin. Orchestra. Era așezată de partea cealaltă a curții, în spatele unui gard din sârmă ghimpată, lângă infirmerie. Muzica lor era semnalul că prizonierii trebuie să înceapă pregătirea pentru tura de dimineață. Cântau „Muzica focurilor de artificii", a lui Händel. Uvertura.

— Cortina se ridică. Mendl îi privi cu sarcasm. Oricum, cred că mai bine am merge. Tu ai tot latrinele astăzi?

Blum ridică din umeri.

— Presupun că este cea mai bună acoperire pe care o am.

— Deci ne întâlnim lângă turnul cu ceas? Ora 19:30. Înainte de adunarea pentru tura de noapte?

Blum dădu aprobator din cap.

— Voi aduce banii. Și Dumnezeu să ne apere. Mâine, pe vremea asta, vei fi în Anglia, profesore.

— Anglia…, spuse visător bătrânul. Sau în viața de apoi.

— De preferat Anglia, spuse Leo.

— De data asta sunt de acord cu el, spuse Blum. Așa că stai departe de ochii lor astăzi. Și ne întâlnim toți acolo. La 19:30.

Blum le făcu discret cu mâna și se pierdu în mulțime. În fața blocurilor se formaseră rânduri pentru masa de dimineață și apoi pentru formarea echipelor de muncitori. Chiar dacă sarcina lui ar fi fost deja repartizată altcuiva, gândi Blum, oricine era nefericitul care o moștenise ar fi bucuros să o împartă cu cineva. Nathan trebuia doar să nu iasă în evidență până venea timpul să plece.

Orchestra schimbă melodia, iar Blum recunoscu autorul: Beethoven. Faimoasa Uvertură „Leonora” din opera Fidelio; fusese una dintre preferatele Leisei.

Pentru prima dată, Blum se întoarse și se concentră asupra muzicienilor. Erau șapte la număr, cântând la următoarele instrumente: un trombon, un corn francez, un violoncel, un picolo, un flaut, o tobă mare și un clarinet. Blum știa povestea din spatele ariei. În ultimul act, Florestan, eroul, ar fi trebuit să moară ca martor al nelegiuirilor lui Pizarro. Cu toate acestea, el a trăit, exact așa cum muzica îi încuraja pe toți cei de aici să continue să trăiască, nu să dispere și să își piardă speranța, ci să persevereze cu voință reînnoită.

— *Slavă zilei, ora dreptății a venit*..., își aminti Blum cuvintele. *Ajutați-i, ajutați-i pe cei sărmani*...

Era Beethoven, un erou pentru germani. Dar oricine alesese opera, era ca o palmă peste față dată forțelor care erau la conducere.

Blum se apropie de orchestră, care era așezată pe o platformă lângă infirmerie, de partea cealaltă a gardului. Nu erau gardieni în jur. Ochii lui Nathan se fixară asupra muzicianului care cânta la clarinet – o femeie. Cu capul ras și constituția firavă, aceasta cânta ca o fantomă, cu o detașare bântuitoare, cu ochii plecați. Cu toate acestea, părea să iasă în evidență datorită talentului ei.

Era ca și cum încă mai exista o fărâmă de speranță în ea, care își croia drum în aria cântată. Chiar și în cel mai întunecat loc.

Notele muzicale – vibrante și familiare – îl atraseră pe Blum mai aproape, amintindu-i cu drag cum era să asculte asemenea piese minunate. Nimeni nu îl împiedică să înainteze. Majoritatea prizonierilor încă mâncau. Dar Blum se opri brusc la câțiva metri distanță, holbându-se la femeie, la degetele ei pe clape, minunându-se de precizia cu care cânta. Iar senzația... Asemenea frumusețe tulburătoare și...

Brusc, totul înăuntrul lui încremeni.

Femeia, care parcă era în transă, ridică încet capul palid și ras și îl privi.

Instrumentul îi căzu din mâini.

Încet, femeia se ridică de pe scaun cu gura căscată. Privirea i se însufleți, iar ochii li se întâlniră.

— Doleczki, șopti Blum, holbându-se la chipul pe care și-l imaginase în minte de o mie de ori.

Ochii ei se umplură de lacrimi.

— Nathan, spuse ea.

Blum nu se mai putea mișca, inima îi încremenise. O bucurie nemărginită îi invadă fiecare părticică a corpului, umplând toate golurile din ultimii trei ani.

În fața ochilor săi o avea pe sora lui.

50.

La început, Blum fu prea șocat și sceptic pentru a vorbi, îngrozit că acel moment se va nărui, că nu era real.

Dar nu era un vis. Leisa stătea în fața lui, la nici zece metri distanță. Îi rostise numele. Toate sentimentele pe care el și le reprimase în ultimii trei ani, chinuit de durere și vinovăție, se învolburară acum și îl năpădiră ca un val de apă rece, eliberându-l.

— Leisa!

Amândoi alergară la gard și își împreunară degetele – atingându-se, nevenindu-le să creadă, lăsând uluirea și bucuria nespusă să îi învăluie.

— Nathan? spuse ea, căscând ochii mari. Visez?

— Nu, nu visezi, răspunse el. Îi strânse degetele într-ale lui, îi atinse fața prin gard. Nu mai mult decât mine!

De-abia când o atinse, Blum recunoscu și acceptă în sinea lui că ea era reală.

— Leisa, trăiești!

Făcu ochii mari – mai mari ca niciodată – și se holbă la ea, absorbind incredibila imagine dinaintea lui. Sora lui purta o cârpă zdrențuită și găurită, ca un sac. Avea capul ras și răni pe față. Chiar și așa, Blum nu văzuse niciodată ceva mai frumos. Lacrimile îi inundară ochii.

— Mi s-a spus că ești moartă. Că ați fost uciși cu toții.

Se agăță de mâna ei și o strânse, lacrimile de bucurie prelingându-i-se acum pe obraji.

— Nathan, ce cauți aici? Tu ai scăpat din Polonia. Ni s-a spus că ești în America, că ești în siguranță! Cum e posibil să fii aici?

— Leisa, eu…

Ar fi vrut să îi spună: „M-am întors. Sunt într-o misiune. Știu o cale de scăpare, la noapte”. Dar nu putea, desigur, nu aici. Încă mai erau gardieni în jur. Blum privi spre infirmerie. Oamenii se plimbau de colo-colo, atât prizonieri, cât și infirmieri – i-ar fi putut auzi oricine. Brusc, lui Nathan îi trecu prin cap că poate mai exista o șansă, cumva, să fi supraviețuit toți. Că ceea ce i se spusese lui nu era adevărat.

— Leisa, este vreo șansă ca mama și tata să…

— Nu, Nathan, răspunse ea, dând din cap. Sunt morți. Au fost adunați oameni din pricina uciderii unui ofițer german și au fost puși la zid și executați. Și mama și tata erau printre ei. Chiar pe strada noastră.

— Da, așa am auzit. Dar am auzit că și tu ai murit!

— Eu am scăpat doar pentru că întâmplarea a făcut să îi predau o lecție fiicei domnului Opensky când s-a petrecut totul. Când m-am întors, oamenii nu mă lăsau să merg acasă, ca să nu văd nimic. Am stat pe la prieteni vreme de o lună, până când, într-un final, tot ghetoul a fost evacuat și am fost trimisă aici.

Cu degetele încă împreunate cu ale ei, Blum își abținu lacrimile, de data aceasta pentru ei. Părinții lui fuseseră oameni blânzi, civilizați. Adoraseră muzica și baletul. Nu avuseseră pic de ură în ei, nici măcar pentru asupritorii lor. Așadar, era adevărat ceea ce auzise. Fuseseră uciși și lăsați în stradă, ca niște câini vagabonzi. Mai rău decât criminalii.

— Îmi pare rău, Nathan. Nu am avut cum să îți trimit vorbă, mi-a fost imposibil.

— Leisa, am crezut că ai murit, spuse Blum în timp ce ochii îi sclipeau. Lumea mea a fost un coșmar în doi ani de când am aflat vestea.

— Iar eu am crezut că tu ești în siguranță, Nathan, în America. Și totuși ești aici! Îl privi din nou, iar când vorbi, în glas i se simțea furia. Parcă îl învinuia. Ai scăpat. Era tot ce își dorea papa pentru tine. Cum e posibil să fii aici, Nathan? Cum?

— Repede, vino aici… Se îndepărtară de orchestră, care continua să cânte. Vino mai aproape. Leisa, nu pot să îți spun, zise el în șoaptă, grăbit, dar trebuie să mă crezi, o să stau aici doar până la noapte. Tu ești în lagărul femeilor? Există vreo legătură între lagăre, se poate trece dintr-unul în altul?

— Nu, este imposibil, spuse ea, dând din cap. Dar cum adică, „doar până la noapte”? Uită-te la tine, ești prizonier. Ești captiv aici, ca oricare dintre noi. Despre ce vorbești, Nathan?

El privi în jur pentru a se asigura că nu trage nimeni cu urechea. Curtea principală se golise, în mare parte. Toți erau înapoi la blocurilor lor. Gardienii erau și ei la posturile lor. Nathan nu avea mult timp la dispoziție. O femeie trecu prin apropiere, ducând un teanc de cearșafuri la infirmerie.

— Ascultă-mă, poți să vii aici mai târziu? Chiar înainte să se lase întunericul?

— Aici?

— În lagărul principal. Lângă turnul cu ceas.

— Nu. După ce terminăm nu mai avem acces între lagăre. Și dacă sunt găsită aici or să mă împuște, ca pe oricine altcineva. Și oricum, pentru ce să vin aici? Ce cauți aici, Nathan? Leisa nu înțelegea cum de era posibil, iar ochii îi tremurau. Ce încerci să îmi spui?

— Ești în orchestră, trebuie să ai ceva libertăți. Dar la infirmerie poți să ajungi?

— Avem și noi propria infirmerie în lagăr.

— Atunci trebuie să vii acum.

— Acum…? Leisa îl privi speriată și uluită deopotrivă.

— Trebuie să existe o cale să treci de gardul ăsta. Te ascund eu aici. Leisa, sunt aici doar până la noapte, este singura noastră șansă.

— Ce spui acolo, Nathan? Nu înțeleg.

— Leisa! șopti cineva. O altă femeie din orchestră gesticulă îngrijorată spre cineva din spatele lor.

Blum privi în jur. Un gardian se îndrepta spre ei.

— Leisa, în ce bloc ești? În lagărul femeilor, adăugă el grăbit.

— 13. De ce?

El îi strânse și mai tare degetele prin gard și își apropie gura de fața ei.

— Leisa, pot să te scot de aici! Știu că sună nebunesc, dar trebuie să ai încredere în mine. De aceea mă aflu aici. Știu o cale de ieșire, dar este doar pentru noaptea asta. De aceea, dacă ai putea veni aici, orice ar trebui să faci, aș putea…

— Șșș, Nathan!

Ochii ei îl urmăriră pe gardianul din spatele lui și tresăriră panicați.

Gardianul veni lângă ei și îl împunse pe Blum între omoplați cu patul puștii. Țipând, Blum căzu în genunchi.

— Fără fraternizări, porumbeilor. Mergi unde ai treabă, lătră el la Blum. Și tu, îi spuse Leisei, treci înapoi la muzică. Altfel, data viitoare nu pentru partea asta a puștii trebuie să vă faceți griji, ați înțeles?

— Da.

Blum încuviință din cap, încă ținând mâna pe a surorii lui.

— Am terminat, domnule, spuse Leisa tremurând. Vă rog să nu trageți. Nathan, trebuie să plecăm.

— Leisa… Blum simți un gol în piept și fu copleșit de tristețe. Încă nu am stabilit…

Gardianul îl lovi în coaste, iar Blum căzu într-o parte.

— Nu m-ai auzit? Pleacă! Trase siguranța puștii și îndreptă arma spre Blum. Dă-i drumul acum! Sau vrei să vă împușc pe amândoi aici, acum?

— Nu. Nu! îl imploră Lisa. Plecăm. Nathan, du-te! Ascultă-l.

Și ei i se umpluseră ochii de lacrimi de durere și neputință.

Blum întinse mâna, simțind cum degetele surorii lui se retrag de lângă ale lui, posibil pentru ultima dată. Nu putea să o lase să plece, pur și simplu. Nu după trei ani, după ce o regăsise în mod miraculos și având la dispoziție o cale de a o scoate de aici. Dar era imposibil să facă ceva cu gardianul lângă el – doar să o privească în timp ce ea se îndepărta neputincioasă de gard.

Îndurerat, Blum se ridică în picioare.

— Pleacă acum! strigă neamțul, împungându-l cu pușca.

— Nathan, te rog… Leisa îl privi pentru o ultimă oară, implorându-l. Trebuie să mă întorc. Te iubesc. Să fii în siguranță.

— O să te contactez, îi spuse el în poloneză, îndepărtându-se de gard și împleticindu-se, știind că gardianul nu va înțelege. Așteaptă vorbă de la mine. Diseară.

Gardianul își armă pușca.

— Am spus gata! Ăsta este ultimul avertisment!

Leisa încuviință din cap spre el, cu ochii înlăcrimați și plini de speranță. Porni grăbită spre colegii ei de pe platformă. Dar Blum știa că e o promisiune mută pe care ea nu și-o va respecta niciodată.

Femeia care ducea cearșafuri la infirmerie grăbi pasul.

Leisa urcă înapoi pe platformă. Flautistul care stătea lângă ea îi dădu clarinetul, iar ea reîncepu să cânte în toiul ariei. Cu

gardianul încă în urma lui, Blum se mai întoarse odată spre ea în timp ce mergea, știind că fiecare privire putea să fie ultima. Știind că o găsise, însă doar pentru câteva secunde agonizante – și pentru a o pierde din nou.

— Ești îndrăgostit, jidanule? Gardianul rânji la Blum, împingându-l spre blocuri. Mai că-mi vine să plâng.

— Da, spuse el, ascunzându-și suferința.

Nu putea să o lase în urmă. Nu avea să o facă, indiferent care era misiunea. Nu din nou. Blum se întoarse și o mai privi o ultimă dată, în timp ce orchestra trecu la o melodie mai veselă, și văzu tristețea în ochii ei.

Nu ți-ai lăsa sânge din sângele tău în urmă, nu-i așa? îl întrebase Mendl.

Nu, o făcuse o dată, iar acest lucru nu avea să se mai repete.

Misiunea încă era prioritară – să îl ducă pe Mendl înapoi. Se gândi la promisiunea pe care i-o făcuse lui Strauss; lui Roosevelt.

Dar pentru Blum misiunea tocmai se schimbase.

PARTEA A PATRA

51.

Ușa din fier a blocului 11 se deschise, iar un bărbat corpolent, cu barbă, intră ezitant înăuntru, ținându-și chipiul în mână. Privi neliniștit în jur și văzu un rând de celule întunecate lângă peretele barăcii. Dinăuntru se auzeau oameni înghesuindu-se în ele, în beznă, și câteva gemete disperate. Câteva dispozitive din fier, care arătau ca niște lanțuri sau hamuri, atârnau din cârlige bătute în pereți.

Franke, sprijinit de un perete, văzu privirea neliniștită a bărbatului căzând pe ele, de parcă ar fi înțeles pentru ce erau.

— Haide, intră. Lagerkommandantul Ackermann se ridică. Te rog să iei loc, spuse el, arătând spre un scaun din lemn de partea cealaltă a mesei. Te cheamă Macak, corect?

— Da, eu sunt. Macak.

— Pavel, nu? Și mi s-a spus că oamenii îți spun „Ursul”?

— Probabil din cauza dispoziției mele vesele.

Bărbatul bărbos se forță să zâmbească. În primul rând, nu-i plăceau nemții – doar banii lor – iar acum, luat din echipa de muncitori de o patrulă înarmată și adus aici, în iadul ăsta, cu un gardian încruntat la ușă și doi ofițeri importanți privindu-l fix, până și un bărbat călit ca el putea fi iertat pentru că nu se simțea tocmai în largul său.

— Fără îndoială. Comandantul lagărului rânji. Și ești șef de echipă al uneia dintre echipele de construcții din Brzezinka?

— Așa este.

— Și mi s-a spus că ați avut de muncă și aici, în lagăr? Recent?

— Da. Bărbatul încuviință din cap stingher, aruncându-i o privire lui Franke, care stătea rezemat de perete. Oriunde este de muncă, acolo mergem. Iar acum se pare că este de muncă aici.

— Chiar și ieri, dacă nu mă înșel, insistă Lagerkommandantul. Tu și echipa ta ați ajutat la construirea noilor barăci lângă bucătării, nu?

— Dacă sunteți mulțumiți de ce a ieșit, da, aceea este munca noastră, răspunse șeful de echipă, încercând să zâmbească.

— Și cu o zi înainte, la fel?

— Sarcina aceea a durat trei zile, spuse el, ridicând din umeri. Am făcut ce ni s-a cerut.

— Treaba este făcută bine, Herr Macak. Se pare doar că a existat o discrepanță minoră în numărătoarea noastră, între cei care au urcat în camionetă în Brzezinka pentru a fi aduși în lagăr și cei care au plecat la sfârșitul zilei. Noi am numărat 31 dimineața și, cumva, doar 30 au plecat seara. Sunt convins că a fost o simplă greșeală.

— 30 spuneți...? Șeful de echipă își trecu mâna prin barbă. Sunt sigur că a fost o greșeală. Mereu sunt foarte atent și precis cu numerele mele. În plus... Un geamăt se auzi dintr-o celulă din spatele lor. Acesta nu este genul de loc în care cineva vrea să fie lăsat în urmă, dacă mă înțelegeți.

— Și de ce ați spune una ca asta, Herr Macak? Lagerkommandantul îl privi cu un zâmbet rece.

— Fără supărare, spuse șeful de echipă. Doar că...

— Da, doar glumeam cu dumneata, Herr Macak. Înțeleg perfect ce vrei să spui. De fapt, și nouă ne-a fugit gândul la asta prima dată. De ce ar vrea cineva să fie lăsat în urmă aici? Doar că apoi am găsit asta... Comandantul se ridică de pe scaun și luă o haină din pânză de culoare crem dintr-un cârlig de pe perete, apoi o aruncă pe genunchii șefului de echipă. Într-un container de unelte. Aproape de locul unde ai lucrat împreună cu echipa ta. Poate îți amintești cine a purtat-o în ziua aceea. Din câte îmi aduc aminte, marți nu a fost tocmai cald. Aș putea să înțeleg dacă cineva și-a dat-o jos, poate s-a încălzit. Dar să o găsim apoi la fundul unui container de unelte, sub cârpe și găleți... Și apoi să facem legătura cu chestiunea asta cu omul lipsă, despre care dumneata spui că nu există. Numărul 31. Știi că noi, germanii, trebuie să fim mereu preciși. Așadar, ai vreo părere în privința asta, Herr Macak? Doar pentru evidența noastră... Lagerkommandantul rămase cu privirea ațintită asupra lui.

Șeful de echipă simți cum i se prelinge sudoarea pe gât și își frământă chipiul în mâini.

— Ar putea fi a oricui, zise el, ridicând din umeri. Nu pot să spun exact. Glasul îi era ușor tremurat și neliniștit acum.

— Am putea face noi ceva ca să îți împrospătăm memoria, ce părere ai? Poate un contract de muncă extins la unul dintre șantierele de construcție din jur. E greu să găsești o slujbă stabilă zilele astea, nu-i așa?

— Este, fu de acord bărbatul. Și aș fi onorat să am un asemenea contract. Dar rămâne valabil faptul că nu recunosc haina asta, spuse polonezul, încercând să le-o înapoieze. Îmi pare rău, dar dacă doar despre asta este vorba – se uită la ceas – știu că echipa mea mă așteaptă și…

— Deci noi spunem că erau 31 de muncitori în echipa dumitale… Comandantul își trase un scaun chiar în fața omului, se așeză și îl privi lung. Ținea un bici scurt în mână. Iar dumneata spui 30. Dar știi ce cred eu? Cred că haina asta aparține celui care, până acum, rămâne de negăsit. Așadar, cu toate scuzele de rigoare pentru echipa dumitale… Privirea i se înăspri. Mă tem că nu este vorba doar despre asta, Herr Macak, și este posibil să dureze mult, până știm exact cine este cel care lipsește.

Polonezul răsuflă îndelung. Îl privi pe comandant și își scărpină barba. Franke își dădu seama că omul știa acum că e cu un picior în groapă și căuta, în mintea lui, cea mai bună cale pentru a nu intra cu tot corpul.

— Poate, în timp ce te gândești, iei în calcul și posibilitatea să devii rezident permanent aici de acum înainte, Herr Macak? Putem să aranjăm asta, nu e o problemă pentru noi. De aceea am stabilit să ne întâlnim aici. Deși nu îți pot promite – comandantul ridică din umeri cu un zâmbet forțat – că șederea dumitale aici va fi prea lungă. Înțelegi ce spun, Herr Macak?

Șeful de echipă trase adânc aer în piept. Îi aruncă o privire lui Franke, care încă nu se mișcase și nu vorbise, dar a cărui prezență în încăpere – un ofițer al serviciilor secrete, cu o uniformă cenușie brăzdată de simbolul vulturului cu aripile deschise – îi provoca disconfort.

Apoi îl privi din nou pe Ackermann.

— Vărul meu. Polonezul înghiți în sec și ridică haina din pânză. Mi-a spus că tipul ăsta e doar în vizită. Că e un muncitor bun.

Îmi amintesc că a luat o pauză spre sfârșitul programului. Nu am stat să-l urmăresc.

— Descrie-l, interveni Franke, aruncându-i o privire lui Ackermann. Confirmarea că avea dreptate îi gonea prin vene.

— Înălțime medie. Brunet, destul de slab. Macak ridică din umeri. Ca mulți dintre cei pe care îi vezi aici. Și habar n-avea să lucreze cu strungul, asta vă spun sigur.

— Și vorbea poloneză? continuă Franke, venind în fața lui Macak acum.

— Da.

— Ca un nativ? Sau ca cineva care a învățat limba? Cineva din străinătate?

— A vorbit foarte puțin, răspunse șeful de echipă. Dar, din câte am auzit, vorbea destul de bine.

— Deci, vărul dumitale? interveni Ackermann, bătând ușor cu biciul în palmă. Cum îl cheamă?

Macak trase aer în piept tulburat.

— Te întreb pe dumneata, Herr Macak. Noi oricum vom afla, într-un fel sau altul. Dacă e nevoie, îți aducem toată echipa aia afurisită aici și le punem pistoalele la genunchi. Deci, ce va fi mai ușor pentru dumneata, Herr Macak? Ar fi greu să lucrezi cu un glonț în genunchi, nu-i așa?

Polonezul îi privi și înghiți în sec. Încăpățânarea din ochi i se stinse. Încercase, făcuse tot ce îi stătuse în putere. Nimeni nu s-ar fi putut aștepta la mai mult. Doar nu era să moară ca să îl salveze pe vărul său. Trebuia să treacă de un război. Și avea o soție și două fiice.

— Josef, spuse el, trecându-și mâna peste față. Wrarinski. E brutarul din Brzezinka.

— Brzezinka, confirmă Ackermann.

Macak încuviință posomorât.

— Saltă-l, îi spusese colonelul Abwehr lui Ackermann fără ezitare. Acum.

Macak îl cunoștea pe Josef de când se știa. Brutarul pregătise tortul pentru nunta șefului de echipă, cu trei etaje, cu praline și glazură de vanilie. Stătuse până târziu în noapte la nunta lui, dansase neîncetat. De fiecare dată când era Sfântul Stanislau, el și Mira veneau în vizită și le aduceau brioșe și tarte cu fructe.

Dar Macak știa că tocmai îi semnase sentința la moarte vărului său.

52.

Blum ronțăia la o coajă rîncedă de pâine și sorbea terciul subțire din castron în fața barăcii lui înainte ca blocul să fie împărțit pe sarcinile de lucru.

Putea să cântărească opțiunile toată ziua, dar știa că nu ar ajunge la un răspuns diferit. Nu ar reuși decât să piardă timp – timp prețios. Și oricât de vital era să îndeplinească misiunea pentru care fusese trimis aici, altceva îl măcina acum. Ceva la fel de important.

Ceva care nu îl lăsa să plece.

Nicio tragedie nu e mai mare decât aceea a unei persoane care se teme să facă lucrul corect. Nu așa ne spune Talmudul? Să fugi din fața curajului moral, știind ce este drept, este moartea luminii. Era exact ceea ce vedea el în jurul lui aici. Va costa sau va salva vieți? Uneori, asta nu conta. Blum își dădu seama ce riscă – promisiunea făcută lui Strauss; promisiunea făcută președintelui Roosevelt; misiunea lui, cu tot ce implica și ce depindea de ea; cei ale căror vieți depindeau de rezultatul misiunii. Iar lui îi părea rău pentru tot, dar acum era vorba despre o singură viață. O viață care însemna totul pentru el. Dacă salva acea viață, era ca și cum ar salva lumea.

Blum o mai părăsise o dată înainte, în Cracovia – o lăsase să moară. Îi lăsase pe toți să moară.

Jurase că nu se va mai întâmpla niciodată, iar acum avea șansa să dovedească acest lucru.

Apelul îndelungat căruia fusese supus lagărului mâncase jumătate din dimineață – era deja trecut de ora zece. Astfel, mai rămâneau doar nouă ore înainte ca Blum, Mendl și Leo să se alinieze lângă ceasul cu turn pentru munca pe tura de noapte. Blum știa că ar fi și mai dificil ca patru oameni să scape nevăzuți. Leisa nu fusese niciodată o curajoasă. Va trebui să rămână aproape de ea – și de Mendl. Cu toate acestea, știa că trebuie să încerce. Un nor negru atârna asupra lagărului în fiecare zi, dar, înăuntrul lui Blum, calea era acum luminată și clară.

Răsunară fluierele. Masa de dimineața se încheiase.

— Alinierea! Grupurile de muncă! strigară cei cu funcții de kapo. În pas de marș! Acum!

Blum îl zări pe Shetman spălându-și castronul la robinet și merse la el.

— Ai zis să îți spun dacă am nevoie de ceva aici, nu?

Bărbatul cel scund continuă să își clătească vasul.

— De ce ai nevoie?

Blum îngenunche lângă el.

— Există vreo cale să intri în lagărului femeilor?

Shetman ridică din umeri.

— Întotdeauna există o cale. Când trebuie să mergi?

— Azi. Acum, răspunse Blum. În următoarele două ore.

— Următoarele două ore...? Shetman chicoti și își dădu ochii peste cap. Băiete, cred că te mănâncă foarte tare. Incursiunile în lagărul femeilor, situat la câteva sute de metri distanță, erau în scop conjugal de obicei.

— E greu, spuse Shetman ridicând din umeri. Și costă bani.

— Cât? Blum scoase din căptușeala uniformei patru bancnote mototolite de 50 de lire. Lire sterline.

— Dar cu bani întotdeauna există o cale. Chiar și aici. Ochii bărbatului se aprinseră.

— Mai este doar o complicație...

— Complicație...? Shetman îl privea nedumerit.

Blum mai scoase două bancnote de 50.

— Am nevoie să fie scoasă de acolo.

— Ei, asta chiar o să te coste. Shetman îl privi în ochi și zâmbi. Își scutură castronul de apă și strânse bancnotele în palmă.

— Și dacă tot plătesc... Blum mai scoase o bancnotă de 50. O să am nevoie de o uniformă bărbătească. Una mică.

53.

Femeia intră ezitând în biroul Lagerkommandantului, purtând o rochie subțire din pânză de sac, având capul ras și acoperit cu o basma.

Se vedea că e agitată. Ochii i se plimbau de la comandant la colonelul de la informații, Franke, care stătea la masă. Era atât de neliniștită, încât nici nu se îndura să pășească în cameră, în

cușca leului, să stea față în față cu omul care controla viața și moartea aici.

— Nu te teme. Ackermann îi făcu semn femeii să înainteze. Promit că nu mușcăm. Te rog, ia loc, spuse el gesticulând spre un scaun. I-ai spus Obersturmführerului că ai ceva important de împărtășit.

Femeia se apropie de biroul lui și încuviință din cap. Ar fi putut să aibă 40 de ani sau 60 – era greu să îți dai seama aici.

— Fiul meu, spuse ea neliniștită, are doar douăzeci de ani. E undeva în lagărul principal. Nu l-am mai văzut de când am venit.

— Și îl vei vedea, draga mea, răspunse binevoitor comandantul. Și îți dau cuvântul că eu însumi îl voi proteja. La fel și pe tine, dar după ce auzim ce ai de spus.

— Îmi promiteți? Femeia îl privi neîncrezătoare.

Franke observă că prizoniera nu avea încredere în Lagerkommandant nici cât să toarne apă pe ea în caz că lua foc, iar el avea găleata în mână. Nimeni din lagăr nu ar avea încredere în el.

— Vă dau cuvântul meu de ofițer, doamnă. Acum vorbiți. Colonelul Franke și cu mine avem treabă. Ce anume aveți de spus?

— În dimineața aceasta s-a întâmplat să aud o conversație, începu ea. Nu am prins tot, doar frânturi. Dar mi s-a spus că vă va interesa să știți că este cineva aici, în lagăr, care s-a strecurat din afară.

Franke se foi în scaun. Trimiseseră o trupă de soldați să îl salte pe brutar, dar aceasta era o dovadă în plus că bănuiala lui e întemeiată.

— Ați auzit asta? Vedeți, este aici! îi spuse el lui Ackermann, sângele gonindu-i prin vene. Acum nu mai există dubii. Sunteți sigură de asta, doamnă? L-ați văzut?

— Da.

— Și unde ați auzit acest lucru, doamnă? o întrebă Ackermann.

— Lângă orchestră, în dimineața asta. Duceam cearșafuri curate la infirmerie. Spunea că s-a strecurat pe furiș aici. Și că o să plece cumva. La noapte.

— La noapte? Acum Franke se ridică în picioare și o privi pe femeie.

— Da. A spus că are o cale de ieșire. Dar doar la noapte, tot spunea asta. Îmi pare rău, nu am putut să aud mai multe, pentru că m-au văzut la un moment dat, cred.

Lui Franke îi clocotea sângele în vene. Bănuiala lui se adeverise. În urmă cu câteva zile era doar o enigmă pe care el trebuia să o rezolve, iar pe măsură ce așezase lucrurile cap la cap, pusese totul în joc: cariera, reputația lui. Știuse de la început că aceasta e șansa lui! Acum mai rămânea să afle motivul – de ce era aici bărbatul acesta? Și cum să îl oprească.

Doar până la noapte. Asta nu le dădea prea mult timp.

— Cine, doamnă? Franke veni lângă femeie. Cine este bărbatul acesta? Dacă l-ați vedea, ați putea să mi-l arătați?

— În locul acesta…? Femeia dădu din cap. Nu știu cine este. Sau din ce bloc. Doar l-am auzit vorbind pentru o clipă, când am trecut pe acolo.

— Atunci descrieți-l.

— Era slab, cam de înălțimea dumneavoastră, spuse ea, arătând spre Franke. Brunet. Purta uniformă de prizonier. Pare tânăr, nu cred să aibă mai mult de douăzeci și patru de ani. Știu că asta nu vă ajută prea mult. Am încercat să-l urmăresc în timp ce a fost condus de acolo.

— Condus de acolo?

— De un gardian. Dar apoi tânărul s-a amestecat în mulțime. Nu știu în ce bloc este. Îmi pare rău, Lagerkommandant. Dar mai știu ceva…

— Spuneți-ne, doamnă, insistă Ackermann.

— Ați spus că o să îmi văd fiul. Femeia așteptă confirmarea lui finală. Îmi promiteți?

— Da, da, răspunse el, fluturând din mână. Continuați. O să-l vedeți.

Cel mai probabil în camerele de gazare, bănuia Franke, dacă avea măcar puțin habar de ceea ce se petrecea aici.

— Cred că are o soră aici, spuse femeia.

— O soră? spuse Franke, căscând ochii.

— Da. Și încă ceva… Ea este în orchestră. Femeia încuviință din cap. Pe ea v-o pot arăta.

54.

— Mirek, el este Levin. Shetman îl prezentă pe Blum șefului echipei de reparații a lagărului. Mi s-a spus că Pan Mirek, aici de față, poate să ia un carburator mort și să-l readucă la viață. După cum am discutat, o să ți se alăture astăzi.

Șeful echipei de reparații îl privi pe Blum și dădu din cap într-un mod complice. Din câte spunea Shetman, echipa de reparații avea acces liber între lagărul bărbaților și cel al femeilor, deținând permise de liberă trecere încolo și încoace, după cum o cerea situația. Iar pompa de apă a complexului, care era în lagărul principal, era cărată până în lagărul femeilor și înapoi, în multe cazuri doar drept acoperire pentru vizitele conjugale, și adesea cu înțelegerea tacită a gardienilor, care erau mituiți ca să întoarcă privirea.

— Bun. Mereu ne prinde bine o mână îndemânatică. Șeful echipei strânse câteva bancnote în palmă.

Blum îi dăduse lui Shetman 350 de lire – o sumă incredibilă – pentru a duce treaba la bun sfârșit.

— Vii cu noi și nu scoți un cuvânt, spuse șeful echipei. Dacă vreun gardian își bagă nasul bănuitor, renunțăm. E decizia noastră, fără ceartă. Și fără rambursări. Aceștia sunt termenii.

— Înțeleg, acceptă Blum.

Avea de ales?

— De obicei ne lasă vreo douăzeci de minute ca să creștem presiunea – Levin chicoti – dacă înțelegi ce vreau să zic. Știu și ei care e treaba aici. Avem cadouri pentru ei. Ăsta este permisul tău de trecere.

Blum se holbă la hârtia albă cu o inscripție greu de descifrat pe ea.

— Nu-ți face griji, e perfect valid. Fă-ți griji pentru ce-o să faci în continuare. Nu am scos pe nimeni niciodată de acolo.

— Atunci mulțumesc pentru că faci asta.

— Nu eu. Rozen merge cu tine, spuse Levin, arătând spre cineva. El s-a oferit.

Un bărbat cu păr negru și sârmos și umeri ca niște umerașe de sârmă păși în față. Blum îi strânse mâna.

— Ar trebui să funcționeze, dacă totul decurge conform planului. În ce bloc este ea? întrebă șeful echipei.

— 13, răspunse Blum.

— 13? Șeful îi făcu cu ochiul lui Rozen. Ce se tot întâmplă cu apa în 13? Am fost acolo chiar joia trecută.

Shetman îi dădu lui Blum uniforma cerută și îl bătu pe spate.

— Noroc.

— De ce? îl întrebă Blum pe Rozen în timp ce târau pompa șubredă spre poarta principală.

— De ce, ce?

— De ce faci asta? Levin a spus că te-ai oferit.

Amândoi știau că dacă erau prinși erau împușcați pe loc. Sau spânzurați și lăsați pe eșafod, să îi vadă toată lumea.

Rozen opri căruciorul și își ridică mâneca.

— Vezi numărul acesta? Blum se uită. A11236. Sunt aici de la început. Din ’41. În niciun caz n-or să lase vreodată pe cineva ca mine să plece de aici. Am văzut mult prea multe. Ridică din nou bara de remorcare a căruțului. Mă mai țin pe aici pentru că au de lucru. Așa că, între timp, încerc să fac bine cui pot.

— Păi, oricare ar fi motivul, mulțumesc, spuse Blum.

— În plus, după cum a spus Levin, îmi surâde ideea. Porniră din nou la drum. Deci, cine este? Soția ta? Iubita?

— Sora, răspunse Blum, ținând pompa din spate. Era compusă dintr-o carcasă cilindrică din tinichea, care conținea pompa și furtunul de alimentare, și era așezată pe o platformă șubredă din lemn, cu patru roți și o bară de remorcat.

— Sora? Atunci de ce ai nevoie de ea aici? Rozen se întoarse spre el, uluit.

— E în regulă dacă îți spun mâine? zise Blum.

Până atunci nu va mai trebui să răspundă la întrebare. Vor fi deja duși.

— Nu trebuie să îmi spui, zise Rozen ridicând din umeri. Nu e treaba mea.

Trecură pe lângă bucătării și clădirea administrativă aflată de cealaltă parte a gardului. Gardienii îi supravegheau cu privirea în timp ce treceau. Rozen îi salută din cap pe câțiva pe care îi recunoscu. Nimeni nu le puse bețe în roate.

— Fac afaceri pe aici de foarte mult timp. Îi cunosc pe majoritatea celor de la poartă, zise el. O să vorbesc eu, dacă e în regulă.

— Sigur.

— Motivul pentru care mergem acum – ridică privirea spre turnul cu ceas – după ora zece, este ca să ne asigurăm că, până la întoarcere, nu se vor fi schimbat turele.

La poarta principală le prezentară permisele gardienilor. Blum tot simțea un nod încleștându-i-se în stomac. Un sergent SS cu un pistol-mitralieră agățat pe umăr se uită la pompă.

— Urgență în lagărul femeilor, îi spuse Rozen. Bloc 13.

— 13? E-a doua oară săptămâna asta. Gardianul pufni și dădu din cap. Ce fac cu apa acolo?

— Dacă ne-ați lăsa să reparăm ca lumea țevile alea blestemate, n-ar trebui să tot cărăm chestia asta de colo-colo.

— Tu. Gardianul veni lângă Blum, iar el îi întinse permisul. Ești nou…? Nu te-am văzut cărând gălețile cu rahat ieri?

Blum observă acum că era unul dintre gardienii cu care Dormutter se hlizea cu o zi în urmă. Nathan nu știa exact cum să răspundă.

— Pare tânăr, dar e un mecanic ager, interveni Rozen. De ce să irosim asemenea abilități cu latrinele?

Gardianul îl analiză pe Blum din cap până-n picioare.

— Frumoasă promovare, zise el, apoi îi înapoie permisul. Bucură-te de priveliștea din lagărul femeilor.

Li se făcu semn să treacă, iar ei își croiră drum pe lângă peretele din cărămidă, urmând cărarea. Căruciorul șubred avea nevoie de ajutor pentru a trece peste hârtoapele din drum. Lagărul femeilor se afla la doar vreo 200 de metri în față, dar drumul părea să nu se mai termine din cauza utilajului pe care trebuiau să îl care. Cu cât se apropiau mai mult de Birkenau, cu atât duhoarea din aer devenea mai insuportabilă. De parcă Blum și Rozen mergeau direct spre norul cenușiu și jos, care atârna mereu asupra lagărului.

Un transportator de trupe trecu pe lângă ei, plin cu soldați. Mai la vest, Blum observă șinele de cale ferate care erau construite, iar dincolo de ele, linia de pini și arțari dinspre care grupul de partizani al lui Josef urmau să atace la noapte. Pădurea aceasta era singurul petic de verde pe care Blum îl vedea de când ajunsese acolo. Apelă la harta lui Vrba, pe care o avea întipărită în minte. În timp ce se gândea la ce îl aștepta mai departe, își dădu seama că harta era destul de precisă. Trase aer în piept agitat. Mai târziu.

— Poarta lagărului femeilor este chiar aici. Aici începe să fie riscant, îl avertiză Rozen. Blocul 13, zici? Ea știe că vii?

— Nu. Abia azi a aflat că sunt aici.

— Atunci îți asumi un risc foarte mare, dacă nu te superi că îți spun. Știi că asta poate să se întâmple doar o dată.

— Înțeleg.

O dată e tot ce am, își spuse în sinea lui.

Nu mai auzise orchestra cântând de câteva ore bune, întrucât majoritatea populației era la muncă. Blum presupuse că asta înseamnă că orchestra e acum în pauză. Tocmai ce trecuse de ora două după-amiază. În față, Blum văzu o clădire din cărămidă, nu foarte mare, păzită de doi gardieni SS.

Rozen se întoarse spre Blum cu o privire serioasă.

— Am ajuns.

Un perete din cărămidă se întindea pe toată lungimea perimetrului lagărului femeilor, pe alocuri înălțându-se obișnuitele turnuri-santinelă cu mitraliere.

— Ah, Scharführer! Rozen încuviință formal din cap spre un gardian, în timp ce se apropiară de poartă.

— Te-ai întors așa repede? Gardianul își dădu ochii peste cap.

— Crede-mă, nici pentru mine nu e vreo plăcere să car drăcia asta. Mi-ați ușura tare mult viața dacă ar avea și ele pompa lor aici.

— O să ridic problema asta data viitoare când voi vorbi cu Führerul, spuse gardianul pufăind și afișând un rânjet ironic. Încotro azi? 13? Iar? observă gardianul când Rozen îi prezentă permisele lor. Blum era convins că e o bancnotă ascunsă între hârtii.

— Deci, ce-i acolo? Gardianul veni lângă Blum și îl verifică scurt din privire. O domniță?

Blum îi aruncă o privire lui Rozen, neștiind cum să răspundă. Șeful echipei de reparații îi făcu un semn aprobator din cap.

— Da. Soția mea.

— Atunci, sper ca vechea pompă să funcționeze, dacă știi ce vreau să zic. Gardianul chicoti complice. Ne vedem în douăzeci de minute, îi spuse lui Rozen, făcându-i cu ochiul. Dacă mai sunt aici.

Blum și Rozen înaintară grăbiți, iar gardianul își verifică palma în timp ce se întoarse la postul său, apoi ascunse ceva în uniformă.

Intraseră.

55.

Barăcile femeilor semănau cu ale bărbaților – structuri lungi, cu două etaje, cu ferestre în înaltul pereților și șanțuri în părți. Unele chiar aveau mici grădini plantate în față, în care creșteau flori sălbatice. Erau prin preajmă câțiva gardieni posomorâți, de sex feminin, în uniforme SS maronii și cu pistoale prinse în toc, la curele. Erau și gardieni bărbați. În timp ce Blum și Rozen treceau, câteva prizoniere le făcură avansuri.

— Veniți la noi, iubăreților. Și noi avem nevoie de furtun! Unde mergeți?

— La 13.

— Cum se face că 13 are parte de toată acțiunea? Ce are 13 și noi nu? Uite!

— E oprită apa, atâta tot, răspunse Rozen, trăgând pompa pe lângă rândul de barăci.

— Și a noastră e oprită! strigă o femeie. Aduceți pompa aia mare a voastră aici.

Câteva prizoniere izbucniră în râs.

— Ne vedem la întoarcere.

Majoritatea aveau capetele rase și purtau rochii zdrențuite fără formă, ca niște saci, peste piele și oase. Rar vedeau un bărbat – în afară de gardieni, care le tratau cu aceeași brutalitate ca pe prizonierii din lagărul bărbaților.

— 13 e acolo, spuse Rozen, arătând spre o baracă lungă, identică cu celelalte. Tu deschizi carcasa, iar eu conectez furtunul. Ai douăzeci de minute. Mai puțin, din moment ce trebuie să dăm impresia că și muncim pe bune. Și nu poți să intri în baracă, e interzis. Și nu uita, o scoatem doar dacă nu e nimeni prin preajmă. Și la comanda mea. Altfel, îmi strâng catrafusele și vă las pe amândoi aici.

— Am înțeles.

Inima lui Blum începu să bată mai tare de nerăbdare. Privi în jur. Și aici erau Blockführeri și funcționari care supravegheau totul, nu doar gardieni. Câteva femei îngrijeau o grădină.

— Doamnelor… ne-am întors, spuse Rozen. O să facem apa să curgă imediat. Trase pompa în lateralul barăcii, astfel încât să nu se vadă prea mult. Blum deschise carcasa. Un furtun gros din cauciuc era înfășurat în jurul unei bobine din lemn, pe care Nathan îl desfășură și i-l dădu lui Rozen, care porni motorul și deschise robinetul. Curseră câteva picături de apă sălcie. Probabil atât aveau oricum într-o zi bună, presupuse Blum, ca în tabăra bărbaților. Rozen luă o cheie și se aplecă, deșurubând capul robinetului și înșurubând furtunul, apoi îi dădu lui Blum semnalul, iar Nathan începu să ridice și să coboare maneta pompei.

Rozen îl privi din nou pe Blum și încuviință din cap complice. Ceea ce însemna „treci la treabă!”

— Preiau eu de aici, îi spuse Rozen.

Blum dădu din cap, apoi merse lângă cele două femei din grădina din fața barăcii și spuse rapid în poloneză:

— Vă rog, Pani, o cunoașteți cumva pe Leisa Blum de aici, din blocul 13?

Una dintre ele dădu din cap și spuse:

— Greco. Sunt grecoaică. Nu înțeleg.

Cealaltă ridică din umeri.

— Blum? Nu. Nu știu numele pe aici.

— Este în orchestră. Cântă la-clarinet.

— A, clarinetul, da! Chipul femeii se lumină. O cunosc.

— Poți să o cauți pentru mine? Repede, te rog!

— Dar nu știu dacă e aici.

Femeia intră în baracă. Blum se întoarse la pompă și îngenunche lângă robinet, prefăcându-se că verifică presiunea, în timp ce Rozen ridica și cobora maneta. În partea opusă a curții, Nathan văzu o femeie-gardian corpolentă bătând fără milă o prizonieră neajutorată, care țipa și ridica mâinile pentru a se apăra. Dar în curând încetă să se mai miște. Femeia-gardian lovi de câteva ori trupul inert, pentru a se asigura că prizoniera e moartă, apoi o rostogoli cu piciorul. Oricât de groaznic era, Blum continuă să verifice blocul. Trecuseră cinci minute. Dacă Leisa nu era acolo? Dacă el trebuia să se întoarcă cu mâna goală, știind că ar fi putut să o salveze, dar eșuase?

Acest lucru îl va bântui pentru totdeauna.

În cele din urmă, femeia care plecase să o caute pe Leisa se întoarse, dând dezamăgită din cap.

— Scuze, nu e aici. Dar am trimis pe cineva…

Dacă îi văzuse cineva vorbind mai devreme? Dacă orchestra repeta undeva? O mie de scenarii se derulau în mintea agitată a lui Blum. Îl privi pe Rozen. Zece minute. Unde e Leisa?

Brusc, Oberaufseherin, femeia-gardian a blocului – exact cum ei aveau blockschreiberul lor – ieși cu capsa pusă din baracă, urlând la Rozen:

— Ce-i asta? Eu n-am trimis după voi.

— Păi, cineva a trimis, doamnă. Rozen își ridică nonșalant mâinile în aer. Vedeți că este o problemă. Oricum, se pare că presiunea începe să revină.

Acest lucru păru să o liniștească și o făcu să se întoarcă în biroul ei, strigând:

— Data viitoare trebuie să veniți chemați de mine!

Dar timpul se scurgea, nu mai puteau sta mult.

Într-un final, Blum văzu o altă femeie ieșind încântată din blocul vecin, iar la câțiva metri în urma ei, Leisa. Slavă Domnului! Șocată, Leisa se opri de îndată ce îl văzu, la vreo 20 de metri distanță. Blum îi făcu semn cu mâna să vină lângă pompă, lângă peretele lateral al barăcii, de parcă ar fi doi iubiți care mergeau acolo pentru câteva momente de intimitate.

— Nathan, ce faci aici? îl întrebă ea uluită. Repetam cu orchestra. Eu…

— Șșș.

O trase mai spre spatele barăcii, pentru a se asigura că erau complet singuri, apoi începu să vorbească în șoaptă.

— Leisa, ascultă-mă. Ți-am spus că știu o cale de ieșire, dar trebuie să se întâmple astă-seară. Și trebuie să vii cu mine în lagărul bărbaților. Acum.

— În lagărul bărbaților? Leisa îl privi îngrozită. Acum? Cum, Nathan?

— În carcasa pompei. Vino mai aproape, o instrui el, să pară că suntem iubiți. Va funcționa, Leisa. Încapi acolo. Rozen se plimbă încolo și-ncoace tot timpul. Dar nu avem timp de gândire, trebuie să vii acum. Nu poți să intri în baracă, nu poți să îți iei nimic cu tine, nici măcar să spui cuiva la revedere. Trebuie doar să ai încredere în mine.

— Acum…? Leisa dădu temătoare din cap. Nu pot, Nathan.

— De ce?

— Nu știu. Nu pot, pur și simplu. Este prea din scurt. Am prieteni…

— Trebuie să vii. Altfel o să mori aici, Leisa, cu prietenii tăi. Te-am dezamăgit eu vreodată?

— Nu, niciodată, răspunse ea.

Dar Blum își dădu seama cât de derutată era.

— Și n-o s-o fac nici acum. Ascultă, știu că ești speriată, și eu sunt. Știu că totul pare un vis, să mă vezi aici. Dar sunt într-o misiune, Leisa. Trebuie să scot pe cineva din lagăr. Un om de știință. Și avem o cale de ieșire. Vine un avion în noaptea asta în apropiere, ca să ne ia de aici și să ne ducă în Anglia.

— Un avion…? Anglia…

Blum văzu cum i se luminează chipul, dar în timp ce Leisa privi în jur pentru a se asigura că nu îi vede niciun gardian, deveni din ce în ce mai palidă. Îngrijorarea i se citea în ochi.

— Nathan, nu pot. Vreau, dar nu sunt pregătită, nu…

— Leisa, ascultă-mă. Trebuie să vii! O apucă de umeri. Măcar de dragul părinților noștri. Știi cât de mult și-ar dori asta pentru tine, pentru noi. Trebuie să încercăm.

Blum încercă să își dea seama cât timp trecuse – poate cincisprezece minute. Mai aveau vreo cinci minute, cel mult. Cinci minute ca să își convingă sora să renunțe la tot ce crezuse că era adevărat în ultimii ani și să își pună toată încrederea în el – o umbră din trecutul ei, revenită brusc la viață. Și să se pună într-un pericol imens. Blum aruncă o privire spre pompă; Rozen avea să devină nerăbdător în curând. Nathan o apucă de brațe.

— Acum că te-am găsit, nu voi pleca fără tine, Leisa. Indiferent ce altceva mai este în joc. Nu te voi lăsa în urmă niciodată.

Prin confuzia din ochii surorii lui, Blum putea să vadă până în adâncul inimii ei. Văzu teama de acolo și încrederea nelimitată pe care ea o avea în el. Dar Leisa era încremenită. Locul acesta îi luase totul – voința, speranța, abilitatea de a acționa. Totuși, un licăr din toate acestea încă ardea mocnit în adâncul ei, Blum vedea asta. Asemenea unui lumini la capătul unui coridor lung și întunecat din ochii ei nedumeriți. Nathan îi cuprinse chipul în mâini și îi spuse din nou:

— Eu sunt, Leisa. Eu îți spun toate astea. Trebuie să ai încredere în mine, Dolly. Vino!

La început, în ochii ei se citi indecizia. Apoi, brusc, Leisa încuviință din cap.

— Bine. Voi veni, Nathan, spuse ea, dând neîncetat din cap. Am încredere în tine. Voi veni.

În culmea fericirii, Blum îi luă mâinile într-ale lui.

— Știam eu c-o să vii.

— Trebuie doar să-mi iau…

— Nu. Blum dădu din cap. Nu avem timp, trebuie să vii acum.

— Clarinetul meu… nu pot să-l las aici.

— Nu poți să iei nimic, Leisa. Nici măcar instrumentul. Deja am pierdut mult timp, trebuie să plecăm acum.

Ea înghiți în sec, încuviințând hotărâtă din cap, iar Blum îi șterse o lacrimă de pe obraz.

— Bine, atunci… Să mergem.

— O să reușim, spuse el, punându-i mâna pe obraz. Îți promit. Bine, Doleczki?

Ea trase aer în piept pentru a-și aduna curajul și zâmbi.

— Da.

Ținând-o de umeri, Blum o conduse înapoi spre căruciorul pompei. Încuviință din cap spre Rozen, care încă pompa apa.

E pregătită.

— Gata, presiunea a revenit! anunță Rozen, dându-și importanță, apoi deșurubă furtunul și puse capătul robinetului la loc. Veniți să vedeți…

Două sau trei femei merseră și îngenunchează lângă robinet, apoi îl deschiseră. Apa începu să curgă, poate cu puțin mai multă presiune decât înainte, dar la fel de sălcie.

— Haideți, beți, spuse el. Noi am terminat.

Câteva prizoniere își umplură cănile, în timp ce Blum o ajută pe Leisa să urce pe platforma din lemn și apoi să se înghesuie în carcasa din metal, care era suficient de spațioasă cât să încapă Leisa în ea. Apoi Rozen veni cu furtunul și îl încolăci pe bobina din lemn, Leisa ghemuindu-se lângă el. Cu cât furtunul se încolăcea de mai multe ori, cu atât o ascundea mai bine pe sora lui. După ce terminară cu furtunul, Blum închise trapa carcasei.

— Știu că este întuneric acolo, spuse el lângă o gaură de aerisire, dar o să fii în siguranță, îți promit. Doar stai calmă.

— Bine, Nathan, răspunse cu sfială Leisa.

Știa cât de îngrozită trebuie să fi fost, înghesuită acolo. Sora lui cea mică nu fusese niciodată cea care să sară de pe stânci în

lac la casa lor de vacanță sau, în ghetou, să se strecoare printre clădiri după ce se dădea stingerea.

Rozen îi aruncă o privire lui Blum.

— Gata?

Blum încuviință din cap.

— Da.

— Atunci să mergem.

Rozen privi în jur și nu observă pe nimeni care să îi privească îndeaproape. Fusese doar o reparație de rutină, iar acum erau pregătiți să se întoarcă acasă. Cu Rozen în față, duseră pompa înapoi în curtea principală.

— La revedere, doamnelor, spuse el, făcându-le cu mâna. Pe data viitoare.

— Data viitoare, Rozen, ar trebui să te bucuri și tu, strigă o femeie.

— Așa o să fac, răspunse el, făcându-i cu mâna. Promit.

Cărară pompa – mai grea acum, cu Leisa înăuntru – prin curtea principală a lagărului femeilor, până la poartă. Blum își simțea picioarele ca de cauciuc în timp ce același gardian le verifică permisele și se uită la pompă, aruncându-i și lui Nathan o privire amuzată și ironică.

— Așa repede? Voi, evreii, sigur nu rezistați foarte mult.

— Ai spus douăzeci de minute, Unterscharführer. Rozen îl privi pe sergent dând târcoale pompei. Sunt sigur că, dacă ar fi avut timp, prietenul meu ar fi putut continua ore întregi.

Blum știa că e nevoie doar de o singură privire superficială în carcasa pompei și erau toți morți. Se și vedea spânzurat pe eșafod, așa cum îi văzuse pe alți prizonieri, sau răpus pe loc, cu un glonț în cap. Și pe Leisa la fel, ceea ce îl îngrijora și mai mult.

Doar stai liniștită, Leisa… Nu te mișca, se ruga în sinea lui, dorindu-și ca acele gânduri să ajungă la ea.

— Pari cam palid. A fost prea mult pentru tine?

Gardianul îi râse în față lui Blum.

— Nu, doar că nu mi-am mai văzut de foarte mult timp soția.

— Și poate că nici n-o s-o mai vezi. Mai bine să crezi că fiecare moment poate să fie ultimul. Bine, dați-i drumul, spuse sergentul făcându-le semn să treacă, în sfârșit.

Împinseră mai departe căruciorul, încercând să nu arate că e mai greu decât la venire. Aproape ajunseseră pe cărare. Brusc, apăru un al doilea gardian lângă poartă, spunând:

— Eu plec. M-au chemat în lagărul principal, la postul de gardă de acolo. Îi escortez eu înapoi.

Lui Blum îi stătu inima în loc. Îi aruncă o privire îngrijorată lui Rozen, care era în fața lui. Privirea acestuia o oglindea pe a lui, încercând să îi transmită: *Stai calm, nu te panica.* Blum spera că și Leisa va rămâne calmă. Nu aveau ce altceva să facă.

— Haideți, jidanilor. Mai repede. Gardianul duse mâna la pușcă. Nu am toată ziua la dispoziție.

Blum simți un nod în stomac de frică. Continuară să care pompa pe terenul deloc prietenos – cei 200 de metri între cele două lagăre. Cu Leisa înăuntru, căruciorul era și mai greu de manevrat. Roțile lui instabile fugeau încolo și-ncoace peste rădăcinile de buruieni și hârtoape. Blum își închipuia că sora lui își iese din minți înăuntru. Sigur auzise totul și știa că moartea ei, a lor, e foarte aproape.

— Frumoasă după-amiază, nu-i așa, Herr Scharführer? îl întrebă Rozen pe gardian, mai mult pentru a-i transmite Leisei că erau însoțiți, în caz că ea voia să spună ceva.

Gardianul nu avea dispoziția necesară.

— Vedeți-vă de treabă. N-am toată ziua.

Mergând la câțiva metri în urma lor, neamțul își aprinse o țigară și fuma. Făcu cu mâna unei cohorte care trecea pe drum. Blum ținea roțile drepte cu toată puterea de care era în stare. Dacă se rupea vreo osie în vreo piatră sau vreo rădăcină ieșită din pământ, sfârșitul avea să vină foarte repede pentru toți trei.

În cele din urmă, ajunseră la poarta spre lagărul bărbaților. Norocul ținea cu ei – îi întâmpinară aceiași gardieni care erau în tură când plecaseră.

— Uite ce v-am adus, spuse râzând gardianul care îi escorta înapoi și își stinse țigara. Doi saci împuțiți de rahat. Numa buni pentru groapa cu bălegar. Sunt ai voștri acum.

— Gata urgența…? Sergentul care îl cunoștea pe Rozen își dădu ochii peste cap și rânji. Sunt convins că femeile fac acum baie cu apa lor proaspătă și curată.

— Permisul, îi porunci al doilea gardian lui Rozen, întinzând mâna. Dă-mi să văd.

Era evident că acesta era nou și părea să își ia sarcina ceva mai în serios decât partenerul său. Avea ochi albaștri, mijiți, păr blond, care i se vedea sub chipiu, și un nas bont.

Rozen îi dădu permisul.

— Și-al tău…, zbieră gardianul la Blum.

Nathan îi întinse hârtia albă.

Gardianul o verifică, uitându-se chiar și la dată, luând toată treaba foarte în serios.

— Uneori folosesc pompa de apă a bărbaților și în lagărul femeilor. Sergentul părea să îi explice colegului său cum merg lucrurile. Se întâmplă tot timpul, nu-i așa, Rozen? spuse el, făcându-i cu ochiul.

— Da, domnule. Tot timpul.

— Din când în când, spuse râzând gardianul senior, până și evreii trebuie să-și mai bage lingurile mici în supă, nu?

— Și ce supă fierbinte a fost, spuse conspirativ Rozen, aruncându-i o privire lui Blum.

Caporalul blond, în uniforma SS nouă și apretată, dădu ocol pompei. Se uită la roțile nesigure ale căruciorului, la platforma șubredă din lemn, apoi, spre groaza lui Blum, bătu cu țeava armei în carcasa din metal, sunând a gol.

— Ce e înăuntru?

— Pompa, domnule, răspunse Rozen.

— Pompa… Gardianul bătu din nou în carcasă. Deschide-o, vreau să văd.

Blum încremeni.

Sergentul își dădu ochii peste cap și, privindu-l pe Rozen, oftă neputincios, parcă vrând să îi spună: „E nou aici. Fă-i pe plac. Trebuie să își facă treaba”. Dar Blum știa ce s-ar întâmpla dacă ar deschide carcasa și ar găsi-o pe Leisa înăuntru.

— Este doar pompa, domnule caporal, repetă Rozen.

Gardianul cel nou îl privi lung, apoi se uită la trapa carcasei.

— Atunci deschide-o.

Blum era împietrit de frică. Nu putea să deschidă trapa. Dacă o făcea, erau toți morți. Leisa de-abia ar putea să stea liniștită înăuntru. *Stai nemișcată,* îi porunci el în gând. Sigur sora lui auzea tot ce se întâmplă. Blum îi aruncă o privire lui Rozen. Nu aveau ce să spună. Gardianul bătu din nou în trapă.

— Acum.

— Cum spui tu… Rozen ridică din umeri, aruncându-i o privire conspirativă lui Blum, și merse lângă trapă. Dar dacă voi, nemți nenorociți, ne-ați lăsa să reparăm țevile alea blestemate odată pentru totdeauna, n-ar mai trebui să cărăm drăcovenia asta înainte și înapoi tot timpul.

— Ce-ai spus? Gardianul căscă ochii mari, nevenindu-i să creadă.

— Nimic. Rozen rămase țanțoș în picioare, așteptând ploaia de lovituri care urma. Eu doar…

— Nemți nenorociți…? Caporalul își luă pușca și îl izbi pe Rozen în bărbie cu ea. Prizonierul căzu la pământ. Gura i se umplu de sânge și un dinte îi căzu pe jos. Jidani nenorociți! urlă gardianul, roșu de furie. Îl lovi pe Rozen cu piciorul în burtă și în vintre, iar instalatorul încercă să se apere cu mâinile. Rahați ordinari! zbieră el și continuă să îl lovească iar și iar. Trase siguranța puștii și o puse la tâmpla lui Rozen.

Lui Blum îi clocotea sângele în vene; își dorea cu disperare să intervină. Rozen putea fi împușcat cu ușurință sau snopit în bătaie. Dar ce să facă Nathan? Orice ar face ar fi sinucidere curată pentru el și pentru Leisa.

Rozen își acoperi capul, așteptând sfârșitul.

— Caporal… Sergentul puse mâna pe brațul colegului său. Îl cunosc. E aici de la început. O să-i vină rândul în curând…

Gardianul mai tânăr se încordă, cu mâna pe trăgaci și privirea furioasă ațintită asupra lui Rozen.

— Dar poate nu astăzi. Ce spui? O să ai șansa ta, îi spuse generalul. Dar sunt de acord… nemți nenorociți… Îl lovi și el pe Rozen în burtă cu putere. Bărbatul icni, ținându-se de mijloc. Dacă te mai aud spunând așa ceva, noul meu caporal, aici de față, va putea să facă ce vrea, ai înțeles? Și cu permisiunea mea.

Ghemuit pe pământ, Rozen scuipă sânge și încuviință recunoscător din cap.

— Da, domnule. Îmi pare rău.

— Acum dați-i drumul de aici. Suntem în regulă, caporal? îl întrebă sergentul pe gardianul mai tânăr, care încă își ținea pușca îndreptată spre capul lui Rozen.

— Să-ți numeri zilele, jidane. Caporalul coborî în sfârșit pușca și îl mai lovi o dată pe Rozen în burtă, care se rostogoli și gemu. Acum plecați dracu’ d-aici și considerați-vă norocoși. Acum!

— Da, domnule. Rozen se ridică în genunchi, iar caporalul îi dădu un șut în fund, împingându-l înainte și trântindu-l cu fața în pământ. Blum fugi lângă el și îl ajută să se ridice. Mulțumesc, domnilor. Amândurora. Blum începu să tragă pompa, ajutându-l în același timp și pe Rozen, care mergea aplecat de durere,

scuipând sânge și împleticindu-se. Blum aruncă o privire înapoi și îl văzu pe sergent bătându-l pe umăr pe noul gardian și rânjindu-i înțelegător.

Reușiseră să treacă de ei.

— Doamne, ce noroc. Ești bine? îl întrebă Blum în șoaptă pe Rozen, de îndată ce fu convins că gardienii nu îl mai puteau auzi. Câțiva prizonieri și chiar câțiva ofițeri SS din apropiere se întorseseră să privească.

Rozen tuși și încuviință din cap, apoi îi făcu lui Blum cu ochiul și zâmbi victorios.

— Câteva lovituri în coaste sunt mult mai bune decât un glonț în cap dacă ar fi deschis carcasa. Noroc…? pufăi Rozen. Singurul noroc este că i-am mânjit palma ticălosului ăluia de atâtea ori, încât gândul de a petrece restul războiului fără să mai primească nimic de la mine a fost prea mult pentru el, evident.

Blum îl privi în ochi pe vicleanul prizonier și zâmbi și el.

— Și oricum, cine are nevoie de dinți aici? Rozen mai scuipă puțin sânge. Ne dau doar supă de mâncare.

Duseră pompa înapoi la postul de reparații. Nu era nimeni prin preajmă. Văzând că frontul e liber, Blum deschise trapa carcasei și șopti:

— Leisa, poți să ieși acum, e sigur.

Rozen și Blum ridicară puțin furtunul, iar fata ieși afară, albă ca varul și speriată. Bucuroasă, totuși, îl îmbrățișă pe Blum, temându-se să îi mai dea drumul, apoi îl îmbrățișă și pe Rozen, drept mulțumire.

— Poftim. Nathan îi dădu uniforma de care îi făcuse rost Shetman. Pune-ți asta, repede. Poți să te schimbi acolo.

Leisa merse după o camionetă, își scoase rochia și îmbrăcă uniforma dungată.

Deși era o uniformă mică, îi era puțin largă și îi atârna pe umeri; o făcea să pară de parcă era doar piele și os. Blum îi dădu propriul lui chipiu. Cu capul ras și pielea fină, Leisa arăta ca un băiat de 14-15 ani. Dar era suficient.

— Și ultimul retuș… Rozen luă puțin pământ de jos, și-l frecă în palme și apoi o murdări pe Leisa pe obraji și sub ochi, făcând-o să pară cu un an sau doi mai mare. Acum măcar arăți numa bună de muncă. Bine ai venit în lagărul bărbaților. Le făcu din nou cu ochiul, apoi își frecă coastele. Orice ai avea de făcut aici.

Blum îi strânse mâna bărbatului.

— Mulțumesc.

Nu se gândise vreodată că ar putea să fie atât de fericit să se întoarcă în iadul acesta.

Încă patru ore.

56.

— Kurt... Greta Ackermann se întoarse surprinsă când soțul ei intră pe neașteptate în dormitor.

Era abia ora trei, iar ea se schimba ca să meargă la infirmerie. El rar apărea acasă în acest moment al amiezii. Greta tocmai își pieptănase părul și își alesese o rochie modestă.

— Nu te-am auzit urcând scările. Ai mâncat de prânz?

— Nu mi-e foame, spuse el, venind în spatele ei la oglindă, chiar în timp ce Greta voia să își îmbrace rochia peste lenjeria de corp. Lasă-mă să te ajut.

— Aș putea să o rog pe Hedda să îți pregătească ceva. Cred că mai este niște pui rămas în frigider...

— Am mâncat, spuse el privind-o, apoi o îmbrățișă din spate. Mm, miroși bine. A trecut ceva vreme.

— Nu acum. Kurt, te rog... Greta încercă să se desprindă din îmbrățișare. Tocmai voiam să plec la infirmerie pentru o oră sau două. Le-am spus infirmierelor că o să le ajut să...

— Ce păcat să irosești parfumul ăsta minunat al tău pe jidanii ăia râioși, spuse el, fără să îi dea drumul. Oricum vor muri toți în scurt timp. Sau poate ai întâlnire cu tânărul tău prieten evreu... Te-ai gătit pentru el, nu? Ai deschide un nasture sau doi și l-ai lăsa să tragă o ocheadă gratis. Să nu crezi că nu știu...

— Ce știi, Kurt? Vorbești prostii. Greta încercă să se întindă după rochie. Este doar un băiat. În plus, e joi. Partidele erau marțea. Și oricum, m-ai rugat să nu mai joc cu el, așa că le-am anulat.

— Asta e bine.

În sinea lui, Ackermann radia. O problemă fusese rezolvată; acum, următoarea. Își scoase pălăria și o aruncă pe pat. Își descheie nasturii de sus ai hainei.

— A trecut multă vreme. Nu ne-am mai tras-o din noaptea petrecerii de la Von Hoellen. Au trecut luni întregi.

— Da, și tu erai beat în noaptea aceea, din câte îmi amintesc. Oricum, Kurt, te rog, trebuie să plec. Mă așteaptă. Greta încercă să se elibereze.

Ackermann o strânse și mai tare, trecându-și un braț pe sub sânul ei, iar pe celălalt peste umăr, trăgând-o spre el.

— Te rog… Du-te înapoi la birou dacă pentru asta ai venit. Nu e timpul pentru așa ceva acum.

— Nici acum, nici altă dată, se pare. Îi linse urechea și o strânse în brațe, apoi îi șopti calm: Ai face-o pentru el, nu? Pentru jidanul pricăjit și jucător de șah. Te-ai găti și i-ai trage-o, nu? Dar pentru mine nu. Soțul tău.

— Despre ce vorbești, Kurt? Eu – mă doare! Te rog, dă-mi drumul.

Încercă din nou să se elibereze, dar el își înteți strânsoarea. Nu avea de gând să îi dea drumul. Greta îl ura când era așa, încăpățânat și cu atitudinea aceasta intimidantă și hărțuitoare. De obicei, se purta astfel când era beat. Îl simți pregătit în spatele ei. Avea dreptate – nu îl mai lăsase să se apropie astfel de ea de multe luni. Greta abia mai putea suporta atingerile accidentale din pat, darămite altceva. Când erau la masă, ea îl asculta vorbind întruna despre cum îi decurgeau zilele: numărul de prizonieri sosiți, numărul de prizonieri plecați, scop îndeplinit. Îl însoțea la petrecerile superiorilor lui și îl privea îmbătându-se împreună cu tovarășii săi și cântând cântecele lor stupide, iar ea trebuia să zâmbească în tot acel timp. Îi asculta pălăvrăgeala necontenită despre sacrificiile pe care le făcea pentru cariera lui; despre ambiția și valoarea lui, despre scopul lui de-al înlocui pe Höss, care în curând avea să preia o sarcină mai importantă, și de a folosi această gură de iad de care era responsabil pentru a consolida viitorul lor, ca familie. În tot acest timp, Greta ura sunetul vocii lui și cea mai mică atingere a sa, regretând cu toată rușinea pe care o mai avea decizia din tinerețe de a se mărita cu el, de a se lăsa condusă de el. Când soțul ei se întorcea spre ea în pat, ea se temea întotdeauna să nu rămână însărcinată. Dacă îi purta copilul în pântec? Ce s-ar face atunci?

— Kurt, nu. Îl împinse de lângă ea. Ar fi preferat ca o reptilă să își plimbe limba pe gâtul ei. Te rog…

— Fără nu – da, răspunse el, amenințarea simțindu-i-se în glas. Astăzi nu mă mai respingi. Astăzi nu mai spui nu, Greta. Spui da.

— Nu sunt unul dintre prizonierii tăi aici, Kurt. Se încruntă la el în oglindă. Nu îmi dai ordine, nu îmi spui ce să fac.

— De fapt, ești prizoniera mea, Greta. Ești soția mea. Și, ba da, îți dau ordine. Ackermann își plimbă degetele pe brațul ei. Lucrul acesta nu poate fi schimbat.

Greta se întoarse spre el, cu ochii arzători.

— Atunci răspunsul este da, Kurt.

— Da...? El zâmbi, părând încântat că reușise să o convingă, în sfârșit.

— Da, aș prefera să mi-o tragă un evreu pricăjit, nu tu.

— Târfă mică! Ackermann se înroși la față de furie și o lovi cu dosul palmei.

Gretei i se tăie răsuflarea în timp ce se împletici spre pat. Își atinse buza; sângele îi curgea pe bărbie.

— Ești un nenorocit, Kurt!

— Nu astăzi, am auzit bine...? O lovi din nou, iar ea căzu. O, ba da, astăzi. Îngenunche lângă ea, împingându-și genunchii între coapsele ei și descheindu-și pantalonii. Greta încercă să se elibereze, lovindu-l cu mâinile, dar el o țintui cu o mână sub bărbie, lăsând-o aproape fără aer. Cu cealaltă îi trase în jos portjartierul, apoi veni și mai aproape de ea. Greta îl privi cu ură și ochii plini de lacrimi, în timp ce el declară triumfător: Astăzi, Greta, *eu* voi fi cel care o să ți-o tragă.

Mai târziu, după ce îi acoperise gura cu mâna pentru a-i înăbuși țipetele, în timp ce îi ridica picioarele în sus cu forța și se împingea înăuntrul ei; după ce îi sfâșiase sutienul și își lăsase dârele îngrozitoare pe coapsele ei și pe așternuturi; după ce o lăsase plângând, Kurt se ridică din pat și râse – un râset mânios și rece, dar satisfăcut.

— Vezi, spuse el, ochii licărindu-i batjocoritor. Încă pot să mai fiu bărbat pentru tine, într-un fel în care nimeni altcineva nu mai poate fi.

— Ești un ticălos pentru mine, Kurt. Ești diavolul.

— Te rog, îmi acorzi prea multe merite, Greta. Încă sunt doar Lagerkommandant. Dar oricum, mă așteaptă o zi și o noapte agitate. Vin două trenuri. Unul din vest, din Praga, cred. Celălalt din Ungaria, spuse în timp ce își încheia cureaua pantalonilor. Și mai e și chestiunea asta cu dihorul de la informații, din Varșovia... Ackermann strâmbă din nas, prefăcându-se că adulmecă ceva. Crede că a intrat cineva în lagăr din afară. Și,

cine știe, se poate să aibă dreptate. În orice caz, o să-l prindem în curând. Între timp, tot ce face este să ne încetinească pe noi să ne îndeplinim numerele și să atingem normele. Kurt își luă haina și o netezi cu mâna. Iar numerele astea sunt viitorul nostru, Greta… Știi asta, nu?

Ea nu răspunse, privea în gol pe fereastră. Nu vedea cablurile și fumul greoi care atârnau jos, ci pădurea, în depărtare. Ceva plăcut, verde.

Departe de aici.

— Oricum, o să-l prindem în curând pe micul vânător de trufe. Kurt își îmbrăcă haina, își aranjă reverele și își încheie nasturii. Cât despre cealaltă chestiune, scumpo, eu nu m-aș atașa prea mult de el, dacă aș fi în locul tău.

— Care cealaltă chestiune, Kurt, spuse distrasă Greta. Cine?

— Băiețașul tău cu șahul. Ar fi o risipă cam mare de atenție din partea ta, să știi. Se lucrează de zor la aranjamente speciale.

— Aranjamente speciale…?

— Nu fi naivă, draga mea. Știi la fel de bine ca mine ce facem noi aici. Cum se numește ceasul acela micuț care îți cronometrează mutările la șah?

— Ceasul de șah, Kurt, răspunse ea.

— Da, ceasul de șah. Păi, mai bine l-ai porni, scumpo. Tic, tac, tic, tac… Pentru că nu mai ai prea mult timp.

Greta se ridică în capul oaselor, începând să se îngrijoreze. Îl cunoștea pe Kurt și nu îi plăcea cum vorbea acum. Era ceva în tonul lui batjocoritor – de parcă o decizie deja fusese luată.

— Deja am încetat să mai joc șah cu el, Kurt. Așa cum mi-ai cerut. Ai spus c-o să ai grijă de el.

Greta își trase rochia peste sâni.

— Cred că am spus că o s-o fac atât cât voi putea… Kurt se privi în oglindă și își netezi din nou haina. Dar acum mă tem că nu mai depinde de mine…

— Mi-ai promis, Kurt. Greta se ridică în picioare. Încă mai ai puterea să salvezi un evreu în văgăuna asta. Faci lucrul ăsta doar ca să mă rănești.

— Mă tem că am mâinile legate. Ackermann ridică din umeri și se întoarse spre ea. Ordinul vine direct de la Berlin, de la conducere. Tic, tac. Timpul se scurge repede. Nu-i așa, draga mea?

Greta îl privi lung, disprețul față de el se învolburându-se înăuntrul ei.

— Cine naiba ești, Kurt?

— Cine sunt...? Întrebarea lui fu urmată de un zâmbet vag.

— Ce ai devenit? Nu te mai recunosc. Obișnuiam să ne închipuim amândoi cum va fi viața noastră. Credeai că o să practici dreptul. Ce fel de animal ești acum?

— Același pe care îl vezi peste tot în jurul nostru, Greta. Te uiți la el în fiecare zi, doar că nu îl vezi. Ești oarbă. Da, azi este o noapte mare... Îi puse mâna pe obraz și zâmbi. Și tu știi cum îmi place să îi întâmpin pe oaspeții noi.

Kurt se privi din nou în oglindă, mulțumit. Își puse chipiul pe cap și îl înclină în unghiul potrivit.

— Acum, legat de chestiunea cu prietenul nostru de la serviciul de informații și vânătorul lui de trufe... Se pare că mica nevăstuică infiltrată are o soră aici. Tocmai în orchestră. Dar nu îți face griji, scumpo, suntem pe punctul de a rezolva toată dilema. Se aplecă și o sărută pe obrazul uscat ca hârtia. Să ai o după-amiază minunată, iubirea mea, spuse el, apoi merse la ușă. A, scumpo?

Greta ridică privirea spre el, o durere zvâcnindu-i în stomac, de parcă ar fi fost însărcinată cu un copil despre care știa deja că e mort.

— Salută-l pe bunul doctor pentru mine când ajungi la infirmerie, bine? Ar trebui să îl invităm la cină în curând, nu ești de acord?

57.

Blum o duse pe Leisa în blocul lui și o ascunse în zona rezervată celor bolnavi, în spatele barăcii.

— Întinde-te puțin aici, îi șopti el, așezând-o într-un pat și dându-i o pătură subțire. Ține asta peste tine. Deja se făcea târziu; cei din tura de zi trebuiau să se întoarcă în curând de la muncă. O să fii în siguranță aici. N-o să știe nimeni.

Un singur prizonier mai era prin preajmă, întins pe un pat, cu gura deschisă. Părea mai mult mort decât viu.

— Nathan, nu pot să cred că ești aici. Leisa îi puse mâinile pe față, ochii licărindu-i de uimire. Că te ating de-adevăratelea.

— Iar eu nu pot să cred că, după tot ce s-a întâmplat, trăiești! Atâta vreme am fost convins că…

— Nu spune asta acum. Leisa îi puse un deget pe buze.

— Nu mă pot abține. Pentru mine este ca și cum ai fi revenit din morți. Mi-am recăpătat sora. Mai știi cum îți spuneam când eram mici?

— Desigur. Doleczki, spuse ea. Gropițe. Dar mă tem că de abia se mai văd acum. Iar tu erai Myszka. Pentru că erai mereu ca un mic șoricel. Datorită agilității tale de a intra și de a ieși din belele.

Blum râse.

— Da, Myszka… Parcă o și aud pe mama strigându-mă așa. Gonindu-mă din bucătărie. „Pleacă, Myszka, șu, șu, sau pun pisica pe tine”. Ochii i se luminară la gândul acelei frumoase amintiri, apoi Nathan își feri privirea. Știi, nu m-am putut ierta niciodată, nici măcar pentru o secundă, pentru faptul că am plecat, că i-am abandonat. Și pe tine.

— Nu ne-ai abandonat, Nathan. Tata te-a împins să pleci.

— Dacă aș fi fost acolo, nu i-aș fi lăsat să iasă în piață. Știam căi de scăpare. Apartamentul domnului Loracyk dădea în acoperișul casei vecine. Puteai sări ușor de pe unul pe altul. Am fi putut să ne strecurăm pe acolo și am fi ieșit pe următoarea clădire, pe strada Cimilianska.

— Și apoi? Să fugim prin subsoluri ca niște infractori, până ne-ar fi denunțat cineva? Mama și tata nu ar fi acceptat niciodată, știi asta. Într-un final, toată lumea din ghetou a fost trimisă undeva. Soarta lor nu ar fi fost diferită. Leisa încercă să îi alunge tristețea de pe chip. Ei te-au privit întotdeauna cu admirație, Nathan. Mereu te-au iubit și au avut speranțe mari pentru tine. În cele din urmă, aceasta a fost singura noastră speranță. Că orice s-ar întâmpla cu noi, măcar tu vei reuși să scapi. Să supraviețuiești. Și uite acum… Ochii i se umplură de lacrimi. Ești aici… în lagărul acesta. La fel ca noi. Care a fost rostul?

— Rostul este că amândoi o să ieșim de aici, Leisa. Blum îi luă mâna într-a lui. Împreună. Vei vedea.

— Așa cum Chaim trebuia să mă salveze? Leisa se sprijini în cot pe pat. Am mers la el, Nathan. Exact așa cum m-ai rugat tu. Nu aveam unde în altă parte. Și știi unde era? Pe o targă, la

morga de la sediul Gestapoului. Urma să fie aruncat într-o groapă comună. Lucrurile se întâmplă, Nathan, lucruri pe care nici măcar tu nu le poți controla. Este timpul să îi lași pe mama și papa să plece. Dar destul cu asta. Trebuie să îți arăt ceva, continuă ea, chipul luminându-i-se. Cred că îți va plăcea. Se descălță și scoase o bucată de hârtie împăturită dintr-o crăpătură din călcâiul sabotului, apoi o deschise. O am cu mine din ziua în care ai plecat. Am ascuns-o, chiar și aici. Îți amintești? Ne-am promis unul altuia…

Blum se holbă la hârtie.

Era jumătatea ei de partitură, din concertul pentru clarinet al lui Mozart, pe care o rupsese în două pe balconul apartamentului lor în noaptea dinaintea plecării lui.

— Sigur că îmi amintesc, spuse Blum, luând bucata de hârtie de la sora lui.

— Concertul în A major al lui Mozart. Trebuia să avem partitura cu noi până când…

— Până când ne vom revedea. Nathan o privi chinuit de remușcări. Leisa, a fost un drum lung până în America, și apoi am crezut că te-am pierdut. Mă tem că…

— Nathan, știu. Leisa îi puse mâna pe obraz. Este în regulă. Nu îți face griji, înțeleg…

— Mă tem că de aceea a trebuit să o ascund și eu foarte bine, spuse el cu un rânjet larg, ducând mâna spre căptușeala uniformei și scoțând o hârtie împăturită asemănător, care, atunci când o deschise, deveni jumătatea partiturii ei.

— Ești un împielițat, Nathan! strigă bucuroasă Leisa.

— Și eu am avut-o tot timpul cu mine. Este talismanul meu norocos. Dar niciodată nu mi-am închipuit c-o să ne revedem și-o să facem asta.

Unirăjumătățile pe pat, iar partitura deveni întreagă.

Leisei i se umplură ochii de lacrimi de bucurie.

— O aud în cap. La-la, la-la-la, la-la… cântă Blum, legănându-și mâna ca un dirijor. Îl și văd pe Maestrul Bernheimer de parcă ar fi aici acum.

— Da. Domnul Pantaloni-lălâi. Leisa chicoti. Mereu arăta ca un personaj zdrențăros dintr-un roman de Tolstoi. Și eu îl văd.

— Pun pariu că e mort, presupuse Blum.

— Da. Am auzit că a fost printre primii care au fost luați. Leisa încuviință din cap. Majoritatea celor pe care îi cunoșteam sunt morți acum.

Nathan îi strânse mâna.

— Dar, surioară, mâine te vei trezi și totul va fi fost un vis – locul ăsta, tot ce a fost urât. Totul va rămâne în urmă. Vom fi în Anglia.

— Anglia? Leisa îl privi sceptică. Cum?

— Ți-am spus, există un avion. Va ateriza în apropiere în noaptea asta. Eu o să ne înscriu în tura de muncă de noapte. Te vei da drept băiat. Știu că nu pare așa ușor, dar va fi noapte și va fi înghesuială. Va funcționa. La ora zero treizeci va avea loc un atac al partizanilor locali, care este o acoperire pentru evadarea noastră. Dacă totul merge bine, ne vor duce la avion.

Leisa căscă ochii uimită.

— Cum de faci parte din planul acesta, Nathan? Ești soldat acum?

— Da. După un an de școală, m-am înrolat în Armata Statelor Unite ale Americii. Ei m-au trimis înapoi aici cu o misiune. Am venit să scot din lagăr un important om de știință, de care au nevoie pentru efortul de război.

— Om de știință...?

— Adevărul este că nici măcar nu știu ce face. Doar că este vital efortului de război. N-o să-ți vină să crezi, Leisa, dar misiunea a fost aprobată de însuși președintele Americii.

— Roosevelt?

— Da.

— L-ai cunoscut?

— Nu, dar am vorbit cu el la telefon. Din Londra. Mi-a urat noroc.

— Te-a sunat președintele? Și ce i-ai spus?

— I-am spus că sunt onorat, dar că nu am nevoie de noroc... Blum ridică de pe pat jumătatea lui de partitură. Atâta vreme cât am talismanul norocos de la surioara mea.

— Hai, taci. Sigur exact așa i-ai spus... Leisa își dădu ochii peste cap. Cu capul ras și trăsăturile uscățive, îi amintea lui Blum de fetița pe care el nu o uitase niciodată. Ești foarte curajos, Nathan. Mama și tata ar fi foarte mândri de tine. Închipuie-ți, președintele...

— Da, mama probabil i-ar fi copt un tort cu migdale și i l-ar fi trimis la Casa Albă.

— Și papa l-ar fi întrebat ce mărime poartă la pălărie și i-ar fi trimis una. Probabil un melon elegant.

— Cred că preferă pălăriile fedora. Sau poate pălăriile Panama pe timp de vară. Am citit prin ziare.

— Oricare ar fi, trebuie să fie fermă și rezistentă, după cum ar spune papa, zise Leisa, mimând glasul jos al tatălui lor.

— Dar niciodată bățoasă, adăugă Blum.

— Nu, nu. Niciodată bățoasă, orice ar fi.

Prizonierul din celălalt pat, cu ochii sticloși, se foi și se întoarse pe partea cealaltă.

— Și dacă nu, Nathan...? Leisa îl privi îngrijorată. Dacă lucrurile nu merg atât de bine?

— Ce vrei să spui?

— În noaptea asta. Dacă avionul tău nu vine? Dacă ne găsesc nemții? Dacă vor observa gardienii că nu sunt băiat? Ar trebui să mă lași aici. Știi la ce risc te supui pe tine și pe omul acesta ca să mă scoți de aici și să mă iei cu tine?

— Atunci totul va fi meritat, surioară. Să mă întorc aici, să te găsesc, indiferent ce îmi pregătește soarta. Niciodată nu am simțit atâta bucurie ca în momentul când am urmat sunetul clarinetului și am văzut că ești tu. Blum își împături jumătatea de partitură. Tu și cu mine suntem din nou întregi. Nu te-aș lăsa niciodată aici, oricare ar fi riscul. Sau rezultatul. Nu din nou.

Leisa se întinse spre el și îl îmbrățișă pentru un moment îndelungat.

— Dar oricum, astea sunt prostii, zise Blum, bătând-o pe spate cu afecțiune. Pentru că o să reușim. În curând o să unim aceste jumătăți în America, iar tu o să cânți la clarinet la Carnegie Hall.

— Și tu o să fii cu mine? Leisa se desprinse din îmbrățișare și îl privi. Blum văzu că plânsese.

— Desigur. Chiar pe scenă, lângă tine, încă încercând să îmi învăț portativele. Îi șterse o lacrimă de pe obraz.

Gluma lui o făcu să râdă.

— Dar acum trebuie să te prefaci că dormi. Trebuie să mă ocup de câteva lucruri. Nu îți face griji, vei fi în siguranță aici. Momentan, ai grijă de astea. Îi dădu cele două jumătăți de hârtie

împăturite. Suntem un întreg din nou, asta este tot ce contează. Mai avem doar câteva ore aici.

— Bine. Leisa ascunse hârtiile înapoi în crăpătura tocului.

— Și, ca să nu te ia prin surprindere, mai vine cineva cu noi în noaptea asta. Un băiat, nepotul profesorului. Este un puști foarte inteligent. E cu un an sau doi mai mic decât tine.

— Deci suntem patru? În glasul Leisei se simțea îngrijorarea.

— Da. Probabil că și expresia lui Blum trăda aceeași preocupare. Dar nu îți face griji, o să reușim, Leisa. Îi strânse mâna într-a lui. Dumnezeu vrea să reușim. Cum altfel aș fi ajuns atât de departe?

— Nu sunt sigură că Dumnezeu ne privește, spuse Leisa. Altfel, locul acesta nu ar fi existat.

— Atunci, într-un fel sau altul, eu o să te scot de aici. Ce zici de asta? Blum îi făcu cu ochiul.

— Da, tu, fratele meu curajos. Ei, în asta chiar pot să cred. Leisa zâmbi, îmbrățișându-l din nou.

58.

Josef Wrarinski privi în jur, în camera întunecată, și înțelese că îi venise timpul. Gemete înăbușite se auzeau din celulele aliniate în spatele lui. Pe pereți erau atârnate instrumente – instrumente al căror scop era să producă durere, iar Josef știa asta. Avea mâinile legate la spate. Doi ofițeri stăteau în fața lui: unul era comandantul lagărului – chipeș, cu o falsă expresie compătimitoare; celălalt era un colonel cu început de chelie și ochi nerăbdători, dar fermi – purta însemnele serviciului de informații Abwehr.

Un sergent solid, cu buze cărnoase și brațe scurte și groase, stătea deoparte, având haina descheiată și mânecile suflecate – parcă aștepta să fie chemat.

Dacă mă aflu aici, își spuse Josef în sinea lui, *e evident că ei știu.*

Se gândi că ar putea măcar să tărăgăneze lucrurile. Putea să nege tot, să își declare nevinovăția până răgușea. Putea să se așeze în genunchi și să cânte Die Holzhackerbaum, „Pădurarul fericit”, și să închine o bere nenorocită cu ei. Dar totul ar fi fost

în zadar. Alesese calea asta și acum trebuia să o urmeze. Josef știa că nu va pleca pe picioarele lui de aici.

Nu avea să își mai vadă vreodată familia.

— Herr Wrarinski, bine ai venit în blocul 11, spuse comandantul cu un zâmbet fals. Te rog, privește în jur, trage aer în piept. Cred că înțelegi ce fel de loc este acesta și ce se petrece aici.

Josef nu răspunse.

— Așa că hai să nu mai pierdem vremea sau să ne jucăm. Ne presează timpul. Îți voi spune de ce te afli aici. În primul rând, să nu ne prefacem că ești un simplu brutar, cum nici eu, ca Lagerkommandant al acestui lagăr, nu conduc un spa elegant pentru cei bogați. În urmă cu două zile, cineva s-a infiltrat în lagăr. Credem că a zburat până în zonă cu un avion și că un grup de partizani, dumneata printre ei, l-au preluat și l-au inclus a doua zi într-o echipă de muncitori pentru acest lagăr. Colonelul Franke, aici de față – poți vedea că face parte din serviciul de informații din Varșovia – crede că misiunea acestui bărbat este să extragă pe cineva din interior. Credem că evadarea lor este stabilită pentru aceeași noapte, așa că, după cum vezi, nu avem timpul necesar pentru obișnuitul joc de-a șoarecele și pisica. M-ai înțeles? Așadar, întrebarea pe care ți-o adresez, Herr Wrarinski, dacă speri să mai ieși vreodată de aici, este: cine este acest bărbat? Și cum vrea să plece de aici la noapte?

— Nu știu. Nu știu despre ce vorbiți. Josef ridică din umeri.

Ca locotenent în Armia Krajowa, Josef era pregătit să îndure tot ce ar fi avut ei de „oferit”. Cu toții făcuseră jurământul acesta. Cunoștea riscurile, le înțelesese cu mult timp în urmă, iar acum trebuia să îl înfrunte.

— Acesta este răspunsul dumitale? întrebă comandantul.

— Singurul meu răspuns, din moment ce nu știu răspunsul la ceea ce căutați dumneavoastră, spuse partizanul încuviințând din cap.

— Ce păcat…

Colonelul de la informații se ridică oftând, desfăcându-și nasturii mânecilor.

— Asta înseamnă că ori dumneata, ori vărul dumitale, Herr Macak, care este încă oaspetele nostru în celula din spatele tău, minți. Pentru că el ne-a spus clar că tu ai mers la el alaltăieri și

i-ai sugerat să ia în echipă această persoană. Verii..., continuă colonelul ridicând din umeri și suflecându-și alene manșetele. Cine poate să știe exact de partea cui vor fi? Dar din moment ce nu avem prea mult timp la dispoziție, vom pleca de la premisa că mințiți amândoi. Acum, am putea să procedăm în mai multe feluri pentru a afla cine spune adevărul și cine nu, pentru a ne ocupa apoi de el. Aș putea să-l rog pe sergentul Dormutter, aici de față, să facă uz de abilitățile sale – mi s-a spus că este un interogator foarte încăpățânat și convingător.

Josef îi aruncă o privire sergentului, care rânjea lângă perete.

— Sau aș putea să îți adresez din nou întrebarea... Franke se așează pe biroul din fața lui Josef și deschise un dosar. De data aceasta subliniind că ai o soție și doi copii minunați acasă, Karl și Nikolas, corect? Sunt în școala primară, nu? Nici nu vreau să mă gândesc ce s-ar întâmpla cu ei dacă Maiorul Ackermann i-ar sălta și i-ar aduce aici în seara asta, de dragul discuției. Din păcate, mi s-a spus că mulți oameni, femei și copii printre ei, nu rezistă nici măcar o zi în lagăr.

Josef se uită la sergentul cu brațe mătăhăloase și rânjet crud și la ofițerul Abwehr cu privire tăioasă, care acum se ridică, veni lângă el și puse dosarul pe scaunul de lângă Josef, astfel încât o fotografie cu Mira și băieții lui să se vadă puțin.

— Păcat – colonelul ridică din umeri, scărpinându-se la sprânceană – că ei trebuie să plătească pentru tăcerea dumitale.

Se așeză din nou pe marginea mesei și îl privi, compătimitor dar cu o hotărâre implacabilă.

— Timpul a expirat, Herr Wrarinski, spuse neamțul. Singura întrebare la care trebuie să mai răspunzi acum este: cum rămâne cu soția și copiii dumitale?

59.

Alfred îl zări pe Zinchenko, kapo-ul lituanian care organiza de obicei turele de noapte, plimbându-se prin curte cu bastonul lui omniprezent, în timp ce prizonierii serveau masa de seară. Merse lângă el și îi atrase atenția.

— Pot să-ți vorbesc, kapo...?

— Dacă e ceva rapid.

Lituanianului îi sărea repede țandăra. Alfred îl văzuse cu ochii lui de nenumărate ori bătând violent oamenii din pură plăcere sau, și mai mult, pentru că putea. Lui nici măcar nu îi plăcea să meargă să îi vorbească, pentru că nu știai niciodată în ce stare de spirit îl găsești, darămite să fii nevoit să te târguiești cu el pentru soarta ta.

— Speram să poți aranja să fiu în tura de noapte pentru munca la șine, îi zise Alfred, aplecându-se spre el.

— Tu? Zinchenko pufni amuzat.

— De ce nu?

— De ce nu… Ai ținut vreodată în viața ta un târnăcop sau o lopată în mână? îl întrebă el cu un zâmbet superior. Uită-te la tine, nu mai ai pic de mușchi pe oasele alea, dacă ai avut vreodată.

— Poate. Dar am suficienți cât să trag tare pentru o masă în plus, dacă ai fi de acord să mă iei.

Turele de noapte erau alcătuite în principal de kapi, care mergeau din bloc în bloc și îi ridicau din paturile lor pe cei care tocmai ieșiseră din turele de 12 ore. Ca nu cumva aceștia să cadă epuizați, li se servea un al doilea castron cu supă în pauza scurtă de după miezul nopții, iar apoi puteau să doarmă toată ziua următoare, după micul dejun. Cu toate acestea, nu era tocmai o muncă ușoară. Gardienii din tura de noapte erau întotdeauna morocănoși și țâfnoși, iar în fiecare dimineață, câțiva dintre cei care plecaseră pe picioarele lor cu o noapte înainte se întorceau ca și cadavre contorsionate, aduse într-o roabă.

— Ai și tu câteva bancnote, dacă ești de acord. Lire sterline…, spuse Alfred, zărind un licăr în ochii lacomi ai lui Zinchenko.

— Ce crezi că sunt eu? Lituanianul se încruntă la el. Aș putea să-ți scofâlcesc țeasta aia supra-încărcată doar pentru că îmi ceri asta.

— Îmi pare rău. N-am vrut să jignesc, spuse Alfred. Vreau doar o masă în plus.

— O masă. Zinchenko scuipă, apoi ridică privirea. Lire sterline, zici…? Alfred știa că tocmai pusese capcana cu cașcaval sub nasul șobolanului. Echipele sunt alcătuite la 19:30 lângă turnul cu ceas, fu de acord lituanianul.

— Mulțumesc, Zinchenko. O să fiu acolo.

— Să nu îți verși mațele pe-aici apoi, profesore. Nu ți-ai cumpărat doar o masă în plus. Vii, muncești, la fel ca toată lumea. Că altfel…

— Înțeleg, spuse Alfred. Și, ascultă… Făcu un pas spre el după ce kapo-ul pornise deja mai departe. Mai știu și alții care caută același privilegiu.

— Alții?

— Unul dintre ei este Leo. Îl cunoști, este campionul la șah al lagărului.

— Nu-ți forța norocul, moșule. Altfel or să te care înapoi cu roaba și la dracu' cu masa ta.

— Mă gândeam doar că lirele sunt greu de obținut aici… Același preț, desigur.

La început, lituanianul dădu să plece, dar rotițele care i se învârteau în minte erau la fel de transparente precum cadranul unui ceas ieftin.

— Sterline, zici…?

— Bancnote noi-nouțe. Luate de la un nou-venit. Ce altceva pot să fac cu ele? Alfred ridică din umeri. Nu mai am niciun viciu.

— 10 lire de persoană. Zinchenko își frecă nasul.

— 10? Păi în mărci e jumătate!

— Ăsta e prețul. Altfel, dacă vrei mai multă mâncare, du-te și bagă-ți nasul prin gunoaiele de la bucătărie.

— Aoleu… cu banii ăștia aș putea să mănânc la cel mai elegant hotel din Vilnius, spuse Alfred prefăcându-se jecmănit, recurgând la locul natal al lituanianului.

— Atunci, te rog, du-te la Vilnius. Fac eu cinste.

Zinchenko începu să se îndepărteze.

— Bine, bine. Am de ales? O să fim acolo.

— Așteptați la capătul rândului, spuse kapo-ul cu un zâmbet lacom. Ne vedem acolo.

60.

Când Martin Franke era mic și locuia în Essen, tatăl lui, care era fierar în fabricile deținute de Krupp Ironworks, se purta de parcă ar fi avut un singur fiu. Dar avea trei.

Tatăl lui era un beţiv ursuz şi irascibil, şi în fiecare noapte după ce ieşea din tură, în timp ce soţia sa stătea în dormitor şi confecţiona cuverturi, el stătea la masa din bucătărie şi bea până se împleticea apoi în pat, rareori schimbând vreo vorbă cu copiii lui. Asprimea cu care îi trata nu era menită să îi inspire pe băieţii săi să îşi construiască o viaţă mai bună prin educaţie sau muncă. Scopul lui era, pur şi simplu, să îi umilească şi să îi desconsidere, să le reamintească de furnalul întunecos şi înăbuşitor care îi aştepta, unde el se spetea în fiecare zi, şi de viaţa sărăcăcioasă pe care le-o oferise şi din care nu reuşise să răzbească.

Hans, fiul cel mare, fusese un fotbalist renumit în copilărie. Nimic special, doar la nivel local, dar tatăl lor îi arunca în faţă lui Martin reuşitele fratelui său. Martin nu avusese niciodată acelaşi fizic impunător ca Hans şi asta îi atrăsese disprețul tatălui. La masă, familia se purta de parcă Hans ar fi fost un mare star internaţional, sau vreun jucător de bază în echipa Germaniei, deşi el nu pusese niciodată piciorul decât pe terenurile de fotbal din zonă.

— Tu de ce eşti atât de pricăjit? Tatăl lui îl privea ruşinat. Uită-te la fratele tău. El are un viitor înainte. Tu ce-o să ai de oferit la fabrică? Germania are nevoie de brazi semeţi ca să îşi construiască viitorul, nu de crenguţe subţiri.

Ernst, fiul mijlociu, nu fusese binecuvântat cu prea multă minte, dar într-o încăierare puteai fi sigur că va rămâne ultimul în picioare. Când Ernst se privea în oglindă cu tatăl său în spate, bătrânul se vedea pe el însuşi în tinereţe – un băiat dur, cu pumnii grei, care visase poate o viaţă diferită, dar după Primul Război Mondial fusese forţat să lucreze la fabrică. De câte ori nu îl lăsase Ernst pe Martin să tragă ponoasele pentru năzbâtiile lui la şcoală sau când lipsea câte o bere din frigiderul de acasă. Ernst avea atitudinea aceea sfidătoare şi îngâmfată a cuiva care ştie că nu are nimic de oferit lumii, aşa că se impune prin forţă, tupeu şi minciună, pretinzând că are tot ce şi-ar putea dori. Chiar şi astăzi, ori de câte ori şi-l amintea pe Ernst, lui Martin îi venea în minte imaginea nasului turtit al fratelui său şi buzele lui groase care îi zâmbeau încrezut.

Martin era cel tăcut, mai degrabă observator decât executant, încă de la o vârstă timpurie. Nu fusese niciodată binecuvântat cu agilitatea sau muşchii fraţilor mai mari. Dar avea o minte

metodică. Cu toate acestea, notele mari pe care le avea la școală provocau indiferență, nu mândrie în ochii începătoșați de bere ai tatălui său. Nimeni nu pleca niciodată din orașul lor – toți ajungeau să lucreze la fabrică, care era ca un cuptor uriaș ce se hrănea cu tineri. După terminarea școlii, Hans, ale cărui abilități fotbalistice nu progresaseră mai departe de câteva mențiuni în ziarul local, a devenit topitor la fabrică, unde muncea alături de tatăl său. În 1942, la 46 de ani, a fost recrutat – armata lua pe oricine era în stare să meargă – și îndesat în uniformă. Un an mai târziu, cei de acasă au primit vorbă, chiar înainte să ajungă telegrama oficială, că Hans murise înghețat în Stalingrad. Ernst, bătăușul, a fost recrutat de SA[20] în 1935, când Hitler a venit la putere, și umbla de colo-colo spărgând ferestrele sinagogilor și vitrinele magazinelor și bătând evrei, pumnii lui fiind la mare căutare. Dar în 1938, a fost găsit mort pe o alee din Dortmund, cu un cuțit înfipt în uniforma kaki și Steaua lui David pe piept.

În acest timp, Martin a mers la academia de poliție locală. Felul lui de a fi, liniștit și vigilent, l-a transformat într-un anchetator remarcabil. A muncit din greu zece ani și a devenit cel mai decorat inspector de poliție din Essen. În 1937, a fost recrutat de Abwehr, cu rangul de căpitan. A fost recompensat cu o detașare în Franța în 1940, iar apoi cu un post la ambasada din Lisabona în 1942 și o promovare la rangul actual.

Dar tatăl lui murise demult într-un accident de strung și nu a apucat să vadă nici măcar o medalie pe pieptul fiului său.

La asta se gândea Martin Franke în seara aceea, în biroul Lagerkommandantului, în timp ce aștepta să-i cadă prada în gheare. Cât de surprins ar fi fost tatăl său – dacă ar fi fost treaz – să vadă că fiul lui pricăjit, crenguța subțire care nu își putuse înfrunta tatăl bătrân și bețiv, avea să demaște un complot pe care toți brazii strașnici din Berlin vor fi nevoiți să îl recunoască cu admirație.

•

— Deci, unde este această fată din orchestră? îl întrebă Ackermann pe locotenentul Fromm când acesta intră în birou. Ai avut trei ore la dispoziție.

[20] Batalioanele de asalt (în germană Sturmabteilung, acronim SA), cunoscute și sub denumirea de „cămășile brune”, organizație paramilitară nazistă care a jucat un rol-cheie în ascensiunea la putere a lui Adolf Hitler. (n.t.).

— Am găsit două femei, dar conform informatoarei noastre, niciuna nu este cea căutată. A treia, clarinetista – o cheamă Blum – nu a apărut astăzi după-amiază să cânte cu orchestra la întoarcerea prizonierilor de la muncă.

— Atunci, salt-o. Ce e cu întârzierea asta? Adu-o la mine, insistă Ackermann.

— Asta este problema, Herr Lagerkommandant. Am fost în blocul ei, 13, în lagărul femeilor, dar nu am găsit-o nicăieri. De fapt, nu a mai fost văzută de atunci.

— Din această dimineață…?

— Se pare că de când a fost trimisă o echipă de reparații la blocul ei, după-amiază. Supraveghetoarea blocului pretinde că a fost văzută vorbind cu unul dintre ei. La acel moment, s-a presupus că e o vizită conjugală.

— Conjugală? Nu înțeleg.

— A fost trimisă acolo o echipă cu pompa de apă. Deși se pare că nimeni n-a solicitat-o în mod oficial.

— Deci, asta este! Ackermann se întoarse entuziasmat spre Franke, care stătea la masa din apropiere. Cred că acum știm pentru cine a venit aici vânătorul tău de trufe.

Franke se ridică încet și dădu din cap sceptic.

— Să își găsească sora? Nu, nu cred, domnule maior. Nu de aceea a fost adus aici cu avionul și a luat legătura cu partizanii locali. Nu, sunt convins că există un premiu mai mare la mijloc. Vom vedea.

— Evadarea unui singur prizonier este un premiu destul de mare pentru mine, spuse Ackermann. Găsește-l pe șeful acestei echipe de reparații, îi spuse el locotenentului. Îl vreau în fața mea imediat.

— Da, Herr Lagerkommandant…

Locotenentul își drese glasul, dar nu plecă.

— Du-te, Fromm. De ce mai ești încă aici?

— Pentru că am impresia că știu deja unde îi găsesc, Herr Lagerkommandant, spuse locotenentul SS.

— Atunci vorbește odată. Sau aștepți să îți trimită o vedere de la Londra după ce scapă?

— Ceva neobișnuit a ieșit la iveală după apelul bărbaților din dimineața asta. S-a descoperit în urmă cu puțin timp. Locotenentul își drese din nou glasul.

— Aștept…

— Unul dintre prizonierii din blocul 12 a folosit numele Fisher. Un anume Pavel Fisher a fost înregistrat pe lista celor decedați. Ieri. Blockführerul a confirmat că era singurul Fisher din blocul lui.

— Și care e numărul acestui Fisher? îl îndemnă Ackermann pe asistentul său.

— Al celui de azi? Locotenentul își găsi notițele și citi numărul. A22327, Herr Lagerkommandant.

— Și...? Ackermann aștepta. Încerc să îmi dau seama dacă numărul acestui Fisher se potrivește cu numărul celui mort, Obersturmführer Fromm, așa că, te rog...?

— Nu, domnule, nu se potrivește, spuse agitat locotenentul. De fapt, numărul A22327 aparține unui alt prizonier.

— Cui? Ackermann îl privi nerăbdător, apoi pocni din degete. Repede, Fromm. Timpul ne presează.

— Rudolf Vrba.

Locotenentul înghiți în sec.

— Vrba.

Ackermann se ridică, palid. Numele îi era cunoscut, bineînțeles. Era cunoscut tuturor din lagăr – prizonieri și gardieni deopotrivă. Acum știa că, dacă se află de Vrba și nu descoperă imediat sabotajul, lucrurile nu vor sta prea bine pentru el la întoarcerea lui Höss. Nici pentru cariera lui, indiferent de normele îndeplinite.

— Ce este? întrebă Franke.

— Ai dreptate, Herr Colonel. Chestiunea este mult, mult mai complicată; omul nostru nu a venit aici doar pentru a-și salva sora. Adunați în curte tot blocul, îi spuse Ackermann lui Fromm, până la ultimul jidan nenorocit! Vreau să fie întors cu curu'n sus și verificat, până o să știm și numărul păduchilor din bloc. M-ai înțeles, locotenente?

— Da, Herr Lagerkommandant. Am înțeles.

Locotenentul SS salută și dădu să plece.

— Stai, Herr Locotenent... Franke îi făcu semn să rămână. Domnule maior, în joc este mai mult decât acest bărbat și o evadare. Este imperativ să aflăm și pentru cine a venit aici.

— Și ce sugerezi, Herr Colonel?

— Sugerez să lăsăm planul să se desfășoare.

— Să se desfășoare? De ce să ne asumăm un asemenea risc? întrebă Ackermann. Știm unde este. Îl avem în mână.

— E doar un risc minor, nu crezi? Echipele de muncitori se vor aduna în scurt timp, nu-i așa?

Franke se uită la ceas. O parte din el și-l închipui pe tatăl lui – cu ochii împăienjeniți, într-un maiou murdar, stând în bucătărie, aplecat peste o bere. Cu cei doi fii eminenți ai lui pieriți în mod rușinos, în timp ce crenguța lui, progenitura nedemnă, e pe punctul de a da în vileag un complot major al Aliaților și de a căpăta Crucea de Fier.

— Eu zic să lăsăm totul să decurgă conform planului lor. În câteva minute, știm exact unde vor fi.

61.

Alfred stătea în patul lui, printre muncitorii epuizați. Luase deja masa de seară – ultima în lagăr, spera el. Dintre toate lucrurile pe care le experimentase și spera să le uite, lăturile râncede servite de două ori pe zi, care abia dacă îi țineau în viață, erau undeva în capul listei.

Mintea îi fugi la Marte și Lucy, la cum vorbiseră cu toții să ajungă în America într-o bună zi. Să se stabilească într-un oraș frumos și plin de viață, în care să existe o universitate apreciată. Poate la Chicago, cu Fermi. Sau în Berkeley, California, cu vechiul lui prieten, Lawrence. Sau la New York. Alfred fusese o dată acolo pentru a-și prezenta o lucrare la Atomic Science Symposium, în 1936. Ar fi fost un vis să își continue munca într-un loc sigur și neostil pentru evrei.

Fusese visul tuturor când trecuseră din Polonia în Olanda și apoi în Franța, cu documentele în mână.

Dar acum doar el avea să își continue drumul, dacă soarta îi va permite. El, care acum nu mai era decât o umbră palidă și subnutrită a fostului bărbat, atât de diferit că Marte probabil l-ar privi de două ori și tot nu l-ar recunoaște.

El și băiatul acesta.

Exact ca în principiul incertitudinii al lui Heisenberg, medită Alfred. Incertitudinea este singura certitudine din lume. Singurul lucru pe care îl poți măsura. Până și pe scara redusă a atomului existau limite inerente ale preciziei cu care puteai determina anumite lucruri.

Și, evident, pe scara mai vastă a vieții, de asemenea.

Gândul îl făcu să zâmbească. Își aminti ceea ce se zvonea că ar fi bombănit marele Einstein când i s-a spus că teoria lui, E=mc2, a fost cea care a deschis această nouă lume și a declanșat consecințele radioactive ale masei și energiei:

— *Ist das wirklich so*? Chiar așa?

Nici măcar mintea vastă a lui Einstein nu își închipuise vreodată consecințele propriilor sale cugetări aleatorii, pe o foaie de hârtie dintr-o agendă.

Necunoscutul e frumusețea vieții, știa Alfred acum. Dar și cea mai mare tragedie a ei.

Dacă identificai poziția unei particule, își aminti el, permițându-i să se transfere printr-o diafragmă de sulfat de zinc, îi schimbai viteza și, prin urmare, pierdeai informația pe care o purta. Dacă o bombardai cu raze gama, îi schimbai definitiv și traiectoria, astfel că cine mai putea apoi să măsoare cu precizie unde se află? Orice nouă măsurătoare se construia întotdeauna pe cea dinaintea ei, incertă, chiar și cu o secundă înainte. Și apoi pe cea de după, și pe următoarea, așa spunea Heisenberg.

Doar întregul duce la claritate.

Și când poate cineva să vadă întregul? Când apucăm vreodată să vedem imaginea de ansamblu?

Tu o vezi acum, nu-i așa, Marte? *Și Lucy*? *Știu că o vedeți. Iar eu merg înainte, cât de departe mă va lăsa Dumnezeu. Cu acest băiat*.

Singurul moment de claritate adevărată este la final.

Alfred se ridică din pat și își încălță picioarele vinețiie și umflate cu saboții duri. Împături cu grijă cârpa plină de găuri care îi servise drept pătură în aceste ultime luni și o așeză la capătul saltelei.

— Pleci, profesore? îl întrebă Ostrow, furajorul, care dormea vizavi de el și îl observă pe Alfred aranjându-și patul.

— Mi-e foame, spuse Alfred. Am de gând să-mi caut ceva de mâncare.

— Ce? Vreo bucată de pâine râncedă? Puțin cărbune, poate, fiert la perfecție? Poate o bucată de grăsime? Furajorul chicoti.

— Nu, răspunse Alfred privindu-l. De fapt, mă gândeam la brioșe englezești.

— Brioșe englezești? Cizmarul îl privi pe Alfred croindu-și drum spre ieșirea din bloc, convins că bătrânul își pierduse în sfârșit mințile, cu toate cifrele și teoremele alea care îi împuiau capul.

— Lucrez în tura de noapte la șine astă-seară, îl informă Alfred pe Panish, Blockführerul.

— Tu? Panish ridică din sprâncene.

— De ce nu? E atât de ciudat că pot să-mi fac și eu cota de lucru?

— Nu, nu ciudat, doar…

Blockführerul se gândi în sinea lui că e sinucidere curată; că, așa cum făceau mulți prizonieri din când în când, bătrânul renunțase, învins în cele din urmă.

— La revedere, profesore. Mila Domnului să fie cu tine.

— Mulțumesc, Panish. Voi avea nevoie de ea.

Blockführerul își notă în caiet că patul cu numărul 71 rămăsese gol și trebuia ocupat.

La ușă, Alfred își privi blocul pentru ultima oară – știa că așa va fi. Siluete aduse de spate, uscătive, mai mult os decât piele. La revedere. *Doar întregul aduce claritate,* își spuse el. Vor vedea și ei acest lucru mâine. Noi știm doar frânturi, fragmente. Ceea ce ne permite universul să vedem. Restul… Restul sunt doar lucruri plutind în neant. Incertitudine.

Ist das wirklich so?

Alfred zâmbi și ieși afară, în noapte.

62.

Blum stătea pe marginea patului în care dormea sora lui și o privea.

Îi puse mâna pe umăr, simțindu-i respirația regulată, plămânii care inspirau și expirau. Se întrebă dacă nu cumva, în visele ei, Leisa evadase deja într-un loc îndepărtat, un loc al siguranței și încrederii, departe de duhoarea morții care impregnase totul aici. O mângâie pe obraz.

Doleczki.

Blum își aminti în sinea lui de ce se afla aici. De ce se întorsese în țara aceasta care avea doar amintiri nemiloase

pentru el. De ce îmbrăcase această uniformă în dungi, de ce se strecurase în această gură de iad, riscând să moară pe loc dacă s-ar fi aflat cine este și care îi e misiunea.

Acum știa că motivul nu fusese doar să-și ajute noua patrie să câștige războiul. Nici să se răzbune pe nemți pentru ceea ce le făcuseră părinților lui. Nu, nu asta era.

Venise aici pentru a îngropa rușinea pe care o simțise în tot acest timp: că el fusese cel care plecase. Să își plătească, în inima lui, datoria față de cei pe care îi lăsase în urmă.

Iar acum, în timp ce privea cu afecțiune chipul adormit al surorii sale, Blum își dădu seama că își plătise acea datorie în cel mai extraordinar mod cu putință.

Se simțea grandios.

Una dintre primele opere pe care le cântase Leisa la un recital era „Orfeu în infern”, a compozitorului german Jacques Offenbach. Piesa vorbea despre un iubit îndurerat și disperat, care coborâse în infern cu lira lui, plimbându-se printre fantomele și sufletele chinuite ale unor oameni necunoscuți și fermecându-l pe Cerber, gardianul lumii din adâncul pământului, cu cele trei capete fioroase ale sale, până când a înduplecat chiar și inima de piatră a lui Hades, zeul infernului, care i-a permis lui Euridice, iubita lui Orfeu, să se întoarcă în lumea oamenilor împreună cu el.

Orice ai face, nu privi înapoi, fusese singura condiție a zeului infernului.

Și, într-un fel, Blum se simțea precum Orfeu. Își croise drum prin iad, printre gardieni, păcălind moartea nu o dată, ci de două ori, până când minunatul sunet al muzicii îl ademenise cumva la ea.

Doar că de data aceasta nu avea să o mai lase în urmă.

De aceea îl trimisese Dumnezeu aici, nu pentru calculele unui profesor oarecare.

— Leisa, șopti el, strângând-o de umăr. Trezește-te.

Sora lui tresări și se trezi, apoi zâmbi, liniștită să-l vadă pe Nathan alături de ea.

— Am avut cel mai tulburător vis, spuse ea. Eram înapoi în Cracovia. Eu mă ascundeam în podul magazinului lui papa. Mai știi că ne plăcea să ne jucăm acolo sus, printre rândurile de pălării și matrițe pentru dimensiuni?

— Da.

— Doar că de data asta eram încuiată acolo. Era întuneric și nu mă auzea nimeni strigând, iar pentru o clipă am fost foarte speriată. Așa că am început să cânt. Cumva, aveam clarinetul cu mine și am cântat din ce în ce mai tare. Eram sigură că nu va veni nimeni, că o să rămân pierdută în podul acela pe vecie. Dar apoi ai venit tu. Ai reușit să găsești o cale de a intra. Tu m-ai salvat, Nathan.

— Știu, spuse el zâmbind. Și eu mă gândeam la un lucru asemănător mai devreme.

Leisa se întoarse spre el.

— O să reușim, nu-i așa, Nathan?

— Da, o să reușim.

— Eu vorbesc serios. Poți să îmi spui, Nathan. Pentru că nu aș putea să merg dacă aș ști că te pun în pericol. Aș prefera să mor aici. Eu…

— Șșș, spuse Blum și îi strânse ușor brațul. Nu o să moară nimeni. Mai știi jurământul pe care i l-am făcut lui papa când te-a scos pe fereastră…?

— Îmi amintesc că mi-ai povestit tu despre asta. Leisa zâmbi. Eu eram doar un bebeluș.

— Trebuie să știi că determinarea de a-mi respecta jurământul e și mai puternică acum. Așadar, da, o să reușim. Îți promit. Blum se uită la bărbatul care dormea în patul aflat vizavi de ei. Acum pune-ți asta. Îi dădu chipiul lui și i-l îndesă pe frunte. Își plimbă mâinile prin praful de pe jos și îi murdări puțin obrajii. Acum arăți ca un tânăr strașnic.

— Nu e un lucru foarte flatant, Nathan.

— Poate, dar astăzi îți va salva viața. Hai să mergem.

O ridică în picioare, iar inima începu să îi bată mai tare.

— A venit momentul.

63.

Baza aeriană Newmarket, Anglia

Strauss era pe pista de decolare, dând ultimele instrucțiuni echipajului care se pregătea de zbor, când un radiotelegrafist

veni grăbit la el și îi spuse că are un apel important. Strauss îl urmă pe bărbat înapoi la centrul de comunicații.

Era Donovan, din Washington.

— A sosit noaptea cea mare, Peter? spuse șeful OSS.

— Da, domnule.

— Sunt convins că este o zi foarte stresantă pentru tine. Mai avem vreo veste?

— Doar ce știm deja. Blum este înăuntru. Echipajul avionului își repetă planul de zbor. Avem bombardiere de diversiune pregătite pentru Hamburg și Dresda. Atacul partizanilor va avea loc așa cum am plănuit, în cinci ore.

— Păi, ți-ai făcut treaba bine, fiule. Ar trebui să fii mândru, indiferent de rezultat. Am sunat doar ca să îți urez noroc.

— Mulțumesc, domnule.

— Cum se spune în ebraică, căpitane?

— *Beh-hats-la-khah,* domnule, răspunse Strauss. Literalmente, înseamnă „succes”.

— Succes…? Știi, căpitane, în domeniul acesta nu este un lucru bun, în general, să îți setezi așteptări prea mari. În asemenea situații, mai multe lucruri pot merge prost decât bine. În cazul acesta, mult mai multe lucruri. Amândoi am știut de la început că șansele de succes sunt mici.

— Înțeleg, domnule. Dar cred că omul meu s-ar putea să vă surprindă în acest caz.

— Ei bine, nimic nu m-ar face mai fericit decât să îl informez pe președinte de reușită. Să spunem că amândoi ne punem o mică speranță în omul tău.

— Mulțumesc, domnule. Apreciez.

— *Beh-hats-la-khah* atunci, spuse șeful OSS, stâlcind cuvântul. Știi, *mazel tov* ar fi mult mai ușor.

Strauss râse.

— Da. O să puteți să-mi spuneți și așa, domnule. Puțin mai târziu.

— Voi fi la birou cât va fi nevoie, aștept vești de la tine.

— Da, domnule, vă voi informa de îndată ce aflu ceva.

Strauss puse receptorul în furcă. Inima lui o luase la galop. Avea un presentiment bun. *La naiba cu șansele,* își spuse în sinea lui și zâmbi. Era convins că în seara asta vor învinge.

64.

Chiar înainte de ora 19:30, muncitorii se adunară sub turnul cu ceas de lângă poarta principală. În jur de 30-40 de prizonieri stăteau într-o formație dezordonată. Majoritatea, mulți dintre ei abia treziți din somn, după ce lucraseră deja o zi întreagă, nu păreau prea dornici să fie acolo. Blum apăru cu Leisa și se alăturară rândului. La instrucțiunile lui Blum, ea își ținea ochii în pământ și chipiul tras pe frunte. Cu trăsăturile supte și cu obrajii murdari de praf, nu arăta prea diferit de orice alt băiat adolescent. Se lăsase întunericul. Patru sau cinci gardieni SS stăteau prin preajmă, menținând ordinea. Alții împrejmuiau zona porții principale înarmați cu pistoale-mitralieră. Câinii lătrau și se smuceau în lese, de parcă mirosul evreilor târându-și picioarele la muncă le amintea că e timpul mesei.

Alfred și nepotul lui veniră și ei și se așezară în linie.

— E totul aranjat? întrebă Blum.

Mendl încuviință din cap.

— El cine e? întrebă Alfred, surprins să îl vadă pe Blum cu cineva.

Chipul lui reflecta ceea ce Nathan știa deja: trei persoane erau un risc, dar acum patru, oricine ar fi fost acest om în plus… Patru oameni vor fi mai greu de ascuns și mai ușor de reperat de gardieni în timpul atacului. Patru era cu unu prea mult.

— Ai spus că nu ți-ai lăsa în urmă sânge din sângele tău, zise Blum, gesticulând spre Leo.

— Da, dar…

— Păi, nici eu. Leisa, el este omul pe care am venit să-l salvez.

— Leisa? Mendl se holbă la ea, surprins.

— Sora mea, șopti Blum. O întorsătură de situație neașteptată. Dar vine cu noi. Vreo problemă?

— Sora ta? Mendl nu văzu nicio ezitare pe chipul lui Blum. Nicio problemă, răspunse el. Și oricum nu avem timp să ne contrazicem.

— Eu sunt Leo, spuse nepotul lui Mendl. O să ne purtăm de grijă unul altuia.

Leisa încuviință din cap și zâmbi agitată.

Blum împinse câteva bancnote în mâna lui Alfred.

— Poftim. La prețul normal, suficient pentru patru persoane.

Mai sosiră câțiva rătăciți.

— Stați în linie! Gardienii și kapii îi împingeau pe toți în rând. Treptat, formația începu să înainteze. Câinii lătrau, mârâind la prizonieri, ținuți în frâu doar de lese. Blum îl privi pe Mendl stabilind contactul vizual cu un kapo care se plimba de-a lungul șirului cu un baston.

— Ești gata pentru o noapte grea de muncă, profesore? Kapo-ul păru să îl recunoască.

— Să sperăm că n-o să fie atât de rău. Coada asta este pentru șinele de tren, nu?

— Da, pentru șine.

Alfred întinse mâna și lipi de palma lituanianului bancnotele pe care i le dăduse Blum. Zinchenko își plecă privirea și păru surprins.

— Acum suntem patru, explică Alfred.

— Patru?

— Ce îți pasă ție? A mai venit cineva și s-a plătit pentru el.

Zinchenko îl privi încruntat și disprețuitor, dar puse banii în buzunar.

— Stai în linie, altfel o să am grijă să regreți, spuse el, ridicând bastonul la un prizonier din spatele lor.

Camionetele traseră în fața porții. Lagărul de muncă aproviziona diverse șantiere. Unii prizonieri munceau la șinele de cale ferată care duceau la Birkenau și mai lucrau și la câteva șanțuri de dincolo de porțile lagărului, folosite drept canalizare, dar și gropi comune pentru cei care nu mai ajungeau în cuptoare. Alții lucrau la fabrica IG Farben și la uzine de armament, care erau situate la 2-3 kilometri de Auschwitz 3. Ideea era să stai în rândul potrivit; altfel, totul era pierdut. Atacul avea să se dezlănțuie oricum, dar dacă ei ar fi fost în altă parte, ar fi rămas împotmoliți aici pe vecie.

— Nu uita, fugiți spre râu, îi șopti Blum la ureche lui Alfred. De îndată ce încep focurile de armă. Nu spre pădure. O să avem acoperire.

— Îl duc eu spre râu, zise Leo.

— O să faci exact cum am discutat, îl mustră cu asprime Alfred.

Pentru prima dată, Blum observă cât de mult se îndoia bătrânul că va putea să alerge printre împușcături. Totuși,

Mendl trebuia să ajungă la râu – totul depindea de asta. Și trebuia să ajungă viu.

— Stai lângă mine, spuse Blum, așezându-se între Alfred și Leisa.

Acum avea doi de protejat.

— Dar dacă suntem acolo, afară, și atacul nu începe? întrebă Alfred. Dacă primim doar polonicul de supă și apoi suntem aduși înapoi aici?

— Atunci nu îți va fi mai rău decât atunci când te-ai trezi azi-dimineață, spuse Blum filozofic, ridicând din umeri. Dar eu n-o să pot spune același lucru.

Leo arătă spre poartă.

— Pornim.

Rândul începu să înainteze, un ofițer de lângă poartă numărându-i pe cei care treceau pe lângă el. Alfred și Leo erau printre ultimii.

— Trebuie să îți spun ceva, îi șopti Mendl lui Blum la ureche, în caz că nu scap.

— O să scapi.

— Este despre Leo.

— Nepotul tău? Nu îți face griji. O să-mi dau silința să am grijă și de el. Îți dau cuvântul…

— Nu, nu la asta mă refer. Eu…

Brusc, ofițerul care îi număra strigă:

— *Vierzig*! *Vierzig nur. Nicht mehr.*

Patruzeci. Doar patruzeci.

Număra fiecare prizonier și îi atingea pe cap în timp ce treceau.

Blum încremeni. Se uită în față – trecuseră deja cincisprezece, poate chiar douăzeci de persoane. Înaintea lor mai erau tot cam atâtea. Simți un nod în stomac.

— O să rămânem pe-afară, îi spuse lui Mendl, îngrijorarea punând stăpânire pe el.

Dacă voiau să fie siguri că vor ieși pe poartă, trebuiau să depășească vreo trei sau patru persoane dinaintea lor.

— Zinchenko… Mendl îl privi pe kapo-ul pe care îl mituise. Au spus doar patruzeci…

— O masă e o masă, profesore, răspunse lituanianul indiferent. Mai sunt și alte rânduri.

— Celelalte arată mai mult ca marșuri spre moarte, insistă Mendl. Ți-am plătit prețul cerut. O înțelegere este o înțelegere, Zinchenko. Onoreaz-o.

— Vrei să ne contrazicem, profesore? Zinchenko ridică bastonul. Iată curtea de apel.

Era evident că ticălosului nu-i plăcea să fie provocat.

Blum se panică și mai tare când privi în față și văzu că mai era nevoie doar de zece oameni, ofițerul numărând cu voce tare.

— Treizeci și unu, treizeci și doi…

Înaintea lor încă mai erau vreo cincisprezece oameni, dacă nu mai bine.

— N-o să reușim, spuse Blum, din ce în ce mai speriat.

Să fi fost totul în zadar? Poate avionul era deja în aer. Atacul… era acum ori niciodată. *Trebuia* să-i ducă pe toți mai în față.

— Mai sunt și alte bancnote de unde au venit primele, Zinchenko, îi șopti Mendl, întrezărind același tipar. Pot să îți fac rost.

— *Dreiunddreißig, vierunddreißig*… strigă ofițerul. Treizeci și trei, treizeci și patru.

Încă zece oameni înaintea lor și doar șase locuri disponibile.

— Zinchenko…, spuse Alfred printre dinții încleștați.

— Ia de-aici! mai mult grâu pentru moară, strigă Zinchenko, împingându-i pe profesor și pe Leo înainte și înșfăcându-l pe Blum de gulerul uniformei. Blum nu îi dădu drumul Leisei. Kapo-ul îi îmbrânci pe toți patru în fața liniei, mormăindu-i ofițerului care îi număra: Fac eu cinste cu ăștia patru în noaptea asta. Muncitori de top, toți.

— Niciunul nu pare în stare să țină o lopată în mână, răspunse neamțul, studiindu-i din cap până-n picioare. Apoi reveni la numărătoare, de parcă nu ar fi fost mare lucru. 35, 36, 37, 38… Ofițerul îi împinse, până trecură toți patru. Încă doi, strigă el spre rândul din spatele lor. Toți ceilalți rămâneți aliniați. Mai sunt și alte locuri de muncă.

Reușiseră să treacă.

Ușurat, Blum strânse brațul Leisei în timp ce ieșeau alene pe poarta principală, păzită de gardieni absenți care priveau prin ei, de parcă ar fi fost vite, nu oameni. Majoritatea celor din rând își bombăneau soarta mizerabilă – sculați din paturi, privați de o noapte de somn. Și ce noroc pe capul lor că pe tură cu ei era

Hauptscharführer Scahrf; era foarte sensibil și ușor de enervat, chiar și atunci când era odihnit. Ridicară prelatele camionetelor, iar cei din fața liniei începură să urce, gardienii verificându-le numerele și îmbrâncindu-i, câinii mârâind și lătrând, amintind oricui avea vreun gând de evadare ce îi aștepta.

Lui Blum îi bătea inima violent. Una era să se strecoare pe furiș doar cu Mendl, și alta să îi aibă și pe Leo și Leisa – sarcina avea să fie mult mai dificilă. Dar mai aveau un singur hop de trecut, un ultim punct de control. Înaintea lor, un gardian nota numerele muncitorilor. Ultimul obstacol care trebuia depășit era ca Leisa să treacă de neamț. Cu părul ras și fața murdară, arăta ca Leo.

— Doar îți spui numele și îți arăți brațul, îi șopti Blum la ureche. Și nu îl privi în ochi. Ține capul plecat, o să fii bine.

Ea încuviință din cap curajoasă, dar Nathan îi simțea inima bătând cu putere.

Mendl fu primul care trecu de control, după ce își recită numele și numărul, gardianul făcându-i semn să înainteze. Urmă Leo – același rezultat. Următorul era Blum. O împinse pe Leisa în fața lui, fără să dea drumul brațului ei.

— Blum, bâigui ea încet, arătându-și antebrațul.

— A390207, citi gardianul de pe listă. Leisa își ținea ochii în pământ.

Nathan zări Luger-ul din tocul prins la centura gardianului. Dacă neamțul o oprea pe Leisa, dacă aici se încheia totul, el avea de gând să se repeadă la pistol. Sigur, ar fi morți într-o clipită, dar Blum nu avea să permită să fie capturați și torturați. Nu avea să renunțe fără luptă, ca părinții lui.

— Următorul.

Leisa trecu. Reușiseră.

— Mirek. A22327, spuse Blum.

— Mirek. A22327, confirmă gardianul, apoi privirea îi căzu pe prizonierul din spatele lui Blum. Și tu ești…

Reușiseră. Rândul lor urca acum în camionetă, iar Blum îi strânse umărul Leisei. Totul decurgea conform planului. Tot ce trebuiau să facă acum era să muncească preț de câteva ore la șinele de tren și să aștepte atacul. Când va veni, cu focuri de mitralieră și poate o grenadă sau două, va fi haos; fum, oameni alergând de colo-colo. Exista un ultim obstacol, desigur – acela de a se furișa prin învălmășeală și de a ajunge la râu. Iar acum

că erau patru avea să fie și mai greu. Dar, dacă era nevoie, Blum era pregătit să scoată din joc pe unul dintre gardieni – toată lumea avea să fie distrasă în acel talmeș-balmeș. Fără îndoială, avea să fie riscant, dar greul trecuse. Reușise să intre în lagăr, reușise să îl găsească pe Mendl, dar și pe Leisa. Totul avea să meargă bine, era convins – o simțea în inima lui. În câteva ore, avionul avea să aterizeze, iar ei vor pleca spre Londra și apoi spre America. Îi veni în minte cum Orfeu o adusese pe Euridice înapoi din lumea morților – și el avea să facă același lucru. Apoi îi răsună în cap avertismentul lui Hades: *Orice s-ar întâmpla, Leisa, nu privi înapoi.*

Câteva secunde și camioneta avea să pornească la drum.

Jumătate din echipa de muncitori urcase în prima camionetă. Prelata fu coborâtă și închisă, iar restul prizonierilor se îndreptară spre cea de-a doua. Începură să urce pe rând. Cinci, apoi zece, în timp ce gardienii îi mânau să urce mai repede:

— *Schnell*! *Schnell*!

Aproape le venise și lor rândul, iar inima lui Blum o luase la galop. Un gardian îi împingea în camionetă pe cei care pășeau în față. Tu. Și tu. Acum era rândul lor. Leo puse piciorul pe treaptă și sări primul în mașină. Apoi se întoarse ca să îl ajute pe Alfred, care puse cu stângăcie un picior pe treaptă, se sprijini de mâna lui Leo și se ridică în camionetă cu o expresie mulțumită, care părea să spună „până aici, toate bune”. Blum își plecă ușor capul spre Leisa și îi șopti la ureche:

— O să te ajut eu să urci. Aproape am reușit. Mai trebuie doar…

Gardianul o blocă pe Leisa cu brațul.

— *Alt*!

O secundă mai târziu, lumini puternice se aprinseră de nicăieri; totul era cufundat într-o lumină orbitoare. Blum își feri ochii; câinii lătrau și se smuceau, dezgolindu-și colții. Apoi răsună o sirenă asurzitoare.

Ce se petrece?

Spre groaza lui Blum, comandantul pe care îl văzuse în dimineața aceea la apel apăru de după camionetă. Urmat îndeaproape de colonelul Abwehr – și pe el îl văzuse – cu pistolul Mauser în mână.

Cum de erau aici? *Ce naiba mersese prost*?

Cineva îl înșfacă de umeri, într-o hărmălaie de voci nemțești.

— Aceștia patru!

Colonelul Abwehr veni în fața lui Blum, ochii sclipindu-i de satisfacție.

— Vânătorul de trufe, în sfârșit..., spuse el în engleză. Și care dintre voi este premiul?

Comandantul îl salută pe Alfred.

— Herr profesor.

În secunda aceea, Blum își dădu seama că totul e pierdut – misiunea, Mendl, Leisa. Totul. Cu sângele gonindu-i în vene, Nathan se repezi spre pistolul colonelului, încercând să i-l smulgă din mână. Știa că e un gest inutil. În orice clipă avea să fie ciuruit de o mitralieră. Știa că sora lui avea să plătească cu viața, oricât de curajos încercase el să o salveze. Dar tot se aruncă spre colonel. Reuși să pună mâinile pe pistol, concentrându-se doar asupra faptului că el nu va muri ca părinții lui, resemnați și speriați, când cineva îl lovi în spate cu un obiect dur, bont, iar Blum căzu la pământ.

Leisa alergă la el, țipând, acoperindu-l pe Nathan cu corpul ei și strigându-i numele.

— Leisa, nu, nu..., o rugă Blum. O privi cu durere în ochi, știind că o dezamăgise. Că îi dezamăgise pe toți.

— A, iată și clarinetista noastră, cea care lipsea..., spuse comandantul. Leisei îi căzuse chipiul de pe cap și era complet expusă. Poți să fii sigură că prietenii tăi din orchestră îți vor face o serenadă pe cinste în drum spre spânzurătoare.

Bărbatul dădu aprobator din cap, iar un gardian o lovi pe Leisa în spate cu patul puștii. Scâncind, sora lui căzu la pământ.

— Leisa, nu! Nu o răniți. Vă rog! Blum se întinse spre ea.

— Ia să vedem cine e el, spuse comandantul.

Un gardian îl trase pe Leo din camion.

— Îmi pare rău, tinere, spuse Mendl, în timp ce un gardian îl târî și pe el afară, lovindu-l pe bătrânul profesor în spate și în cap cu patul pistolului.

— Alfred! Leo își smuci brațele, eliberându-se, și alergă la profesor, dar fu și el lovit cu patul puștii în cap și se prăbuși.

Blum fu ridicat în picioare și orbit cu lumina unei lanterne.

— Dați-i drumul, spuse el, neputând măcar să distingă chipurile din fața lui. Mă aveți pe mine. Vă rog, dați-i drumul.

Apoi ceva dur și bont îl lovi în ceafă, iar priveliștea surorii lui, inconștientă și târâtă spre lagăr, se cufundă într-un val de întuneric.

65.

— „Într-o lume îndepărtată, prin vălul de ceață, poți să vezi o priveliște de o frumusețe...” Greta îi citea bărbatului aproape inconștient de pe pat, care privea absent în gol.

Venea aici și le citea bolnavilor aproape în fiecare după-amiază. Astăzi, după ceea ce îi făcuse Kurt mai devreme, nu putea să meargă acasă. Oricât de greu îi era să vadă trupurile uscățive și desfigurate, mulți dintre bolnavi trecând prin ultimele chinuri ale vieții, acesta era, totodată, și unul dintre puținele locuri care o făceau să se simtă întreagă. O făceau să creadă din nou în viață, când vedea un zâmbet vag sau un licăr stins în ochii cuiva care era pe moarte, a cărui minte era acum eliberată. Gretei nu îi era permis să îi îngrijească pe bolnavi, din moment ce nu avea pregătirea necesară unei infirmiere. Și, după cum insistase Kurt, nici nu se cuvenea ca soția Lagerkommandantului să îi atingă direct pe evrei sau, și mai grav, să încerce să îi vindece. Astfel că făcea ce putea.

Le vorbea cu blândețe celor care erau pe moarte, asigurându-i că nu sunt singuri. Nimeni nu ar trebui să părăsească această lume fără ca cineva să îi țină de mână sau să stea lângă ei. O dată, Greta adusese pe furiș aici prețioasa sulfamidă, pentru a trata un pacient cu cangrenă, care, în general, reprezenta o sentință la moarte în lagăr. Și altă dată, când născuse o tânără prizonieră care îi îngrijea pe bolnavi și care își ascunsese îngrozită sarcina – întrucât însemna moarte atât pentru mamă, cât și pentru copil, din moment ce Kurt insista că aici nu e creșă și că aducerea pe lume a unui alt evreu nu merita laptele cu care trebuia hrănit – Greta luase nou-născutul și aranjase cu menajera ei, Hedda, să îl scoată pe furiș din lagăr. Și se ruga cu toată speranța pe care încă o mai avea ca, deși nu adusese ea însăși pe lume un copil, undeva să existe unul care trăiește datorită ei.

Unul. Pe lângă toți cei care muriseră.

Dar în cea mai mare parte a timpului, le citea bolnavilor. Rilke. Heine. Hölderlin. Majoritatea oamenilor cărora le ținea companie erau deja mai mult cadavre decât ființe vii. Trei zile, apoi te duceau la crematoriu și soarta îți era pecetluită. Dar Greta știa că lor le plăcea să audă sunetul vocii unei femei, transportându-i pentru un moment într-un loc liniștit. Iar în timp ce ea îi ajuta pe câțiva dintre ei să își lase ultimele gânduri să zboare dincolo de norul acela negru și de gardurile din sârmă, la casele și familiile lor, Greta se simțea și ea, pentru o clipă, mai puțin captivă și singură.

Aproape liberă.

— Pani… pacientul căruia îi citea întinse mâna și îi atinse brațul. Buzele îi tremurau. Bărbatul îi făcu semn că ar vrea o gură de apă.

— Odihnește-te. Mă întorc imediat. Puse un semn paginii și merse să îi pună apă într-o ceașcă.

Atunci Greta auzi sunetul sirenei – un vaiet inconfundabil, repetat, străpungând întreg lagărul asemenea unui cuțit care trece prin urechi, menit să alerteze gardienii în caz de evadare sau urgență și să transmită prizonierilor că cineva fusese prins.

În inima ei, Greta îi aplauda întotdeauna pe cei suficient de curajoși cât să încerce.

Dar acum se temea, din ceea ce îi spusese Kurt, că găsiseră cărțița despre care vorbea ofițerul de la serviciile secrete. O descuraja faptul că ei câștigaseră din nou, exact așa cum prevăzuse Kurt.

Cu toate acestea, pentru o secundă, Greta speră că poate nu câștigaseră, nu și de data asta. Poate măcar o dată cineva reușise să se elibereze.

Duse ceașca cu apă la buzele pacientului și îl lăsă să bea, apoi se scuză și merse afară.

Gardienii alergau grăbiți cu armele în mâini spre poarta principală.

— Rottenführer Langer, strigă ea, văzându-l pe caporal venind din direcția porții. Ce se petrece?

— O tentativă de evadare, răspunse el.

— Evadare…?

Atunci poate că încă nu fusese prins intrusul. Încă mai exista speranță.

— Dar nu vă faceți griji, Frau Ackermann, spuse Langer, ironia simțindu-i-se în glas. Vă veți bucura să aflați că nu a reușit.

Se va bucura… Greta ar fi fost bucuroasă dacă cineva ar fi reușit să treacă dincolo de gard, măcar pentru o clipă, să moară acolo, așa cum se întâmpla cu mulți, să pună capăt nenorocirii pentru totdeauna. Dar oricine erau acești evadați, ea știa că nu vor avea parte de o moarte atât de rapidă.

— Excelent, caporal, spuse ea într-un mod atât de transparent, încât până și un ticălos încet la minte ca Langer înțelese ironia.

— Dar cred că vă va interesa în special, Frau Ackermann, să auziți care este identitatea unuia dintre fugari… Ochii bărbatului sclipiră malițioși. Mă tem că este băiatul acela tânăr, spuse el.

— Băiat…? Inima începu să îi bată cu putere, panicată.

— Partenerul dumneavoastră de șah, Wolciek, Frau Ackermann.

— Leo? Gretei îi îngheță sângele în vene.

— Mereu am știut că șmecherașul ăla mic are mai multe fețe, spuse Langer și strâmbă din nas. Chiar și cu toată blândețea cu care l-ați tratat. Oricum, ar trebui să vă asigurați că nu v-a furat ceva înainte să-l scutim de suferință.

Leo.

Își simți inima grea, de parcă ar fi fost legată de o greutate și aruncată în mare. Pentru o clipă, se gândi că poate chiar Kurt îi înscenase totul lui Leo. Greta știa cât de mult ura el intimitatea lor. Și ce îi spusese în acea dimineață, că nu îl mai putea proteja. „Am mâinile legate”. Știa că el ar face orice să o rănească, iar acesta părea un lucru tipic lui.

Leo.

Greta era de-a dreptul zguduită. Leo era un om mort acum, era convinsă. Mai rău decât mort. Kurt găsea întotdeauna o pedeapsă specială pentru cei care erau prinși încercând să evadeze – drept avertisment pentru cei care ar fi nutrit gânduri asemănătoare. Iar de data asta avea să aplice fericit pedeapsa. Și cum avea să se laude mai târziu, cu rânjetul acela dezgustător și îngâmfat. „Din câte îmi amintesc, Greta, te-am avertizat să nu deschizi ușa casei noastre unui jidan și să lași garda jos”.

— Da, ai dreptate, îi răspunse ea lui Langer. O să verific. Dar înăuntrul ei, inima îi era sfâșiată de durere din pricina veștii

devastatoare. Și unde l-au dus, Rottenführer? întrebă Greta, deși știa, desigur.

— Unde sunt duși toți, Frau Ackermann. Langer râse cinic. Ca să li se ureze un bun-venit călduros înapoi în lagăr. Nu că ar conta, oricum până la micul dejun o să fie spânzurat și lăsat acolo, să îl vadă toți. Un asemenea parazit trebuie dat ca exemplu, nu credeți? întrebă Langer.

El, care îl târâse pe Leo vizită după vizită la ușa ei și căruia i se spusese să aștepte afară, părea acum să savureze durerea pe care știa că i-o pricinuiește.

— Da, Herr Caporal, spuse ea încuviințând din cap. Desigur, trebuie dat ca exemplu.

Caporalul se scuză cu un zâmbet satisfăcut și plecă grăbit, râzând în sinea lui. Fără îndoială că toți gardienii vor râde pe seama asta într-o oră. Un exemplu, spusese el. Da. Un exemplu, într-adevăr.

Greta porni spre casă. Leo era singurul lucru bun pe care îl cunoscuse aici.

Dar, pentru prima dată, Rottenführerul avea dreptate.

Exact în asta trebuiau transformați acești oameni. Într-un exemplu.

66.

Cineva îl stropea cu apă. Blum își veni în fire. Avea brațele suspendate de niște cârlige prinse în tavan, iar picioarele îi atârnau pe podea. Era întuneric. Îl dureau brațele. Celula duhnea a fecale și urină. Încă era ametit de la lovitura pe care o încasase în cap. Vru să întrebe unde se află, unde sunt Leisa și Mendl, ce le făcuseră, dar apoi își dădu seama că avea gura lipită cu bandă adezivă. Doi bărbați stăteau în celulă în fața lui. Pe unul îl recunoscu drept sergentul-maior Scharf. *Evită-l, este un ucigaș înnăscut,* așa fusese avertizat Nathan. Celălalt era Zinchenko. Blum habar nu avea cât timp trecuse – ore întregi, poate. Cel mai probabil că avionul – singura lui cale de scăpare – venise și plecase până acum.

Ce mai conta? Urma să moară în curând, oricum.

— Herr Vrba. Neamțul râse, înșfăcându-i încheietura mâinii. A22327. Bine ai revenit. Habar nu aveam că ți-a fost așa dor de locul ăsta.

Îl dădură jos din cârligele de care era agățat.

— Iartă-ne, dar trebuie să te aranjăm puțin pentru interviu. Arăți cam neîngrijit, spuse sergentul SS. Apoi îl lovi cu pumnul în stomac pe Blum, tăindu-i răsuflarea și făcându-l să se chircească de durere. Zinchenko îl ridică, iar Scharf îl lovi din nou. Fiecare celulă din corpul lui Blum urla de durere și cerșea aer. Nathan simți nevoia să vomite.

— Ăsta e doar începutul. Obișnuiește-te, jidanule, spuse gardianul SS. Avem toată noaptea la dispoziție. Pentru mine, asta nici măcar nu e muncă, e plăcere.

Rinichii lui Blum încasară următoarea lovitură, iar o durere paralizantă goni prin corpul său.

Apoi îi dădură drumul, iar el se ghemui pe podeaua murdară din beton.

Unde era Leisa? Moartă deja, cel mai probabil. Ei nu aveau nevoie de ea, așa că de ce să o țină în viață? Leisa era doar un alt prizonier care încercase să evadeze. Mor mii de oameni în fiecare zi. Cineva îi trădase. Poate Josef, partizanul. Cine știe? Oricum nu mai conta, misiunea eșuase. Iar el era terminat. Când vor fi pregătiți, nemții vor face tot ce le va sta în putere ca să afle ce căuta aici. Îl vor tortura – era joacă de copii pentru ei. Poate îl vor lovi în călcâie sau îl vor curenta cu electrozi. Blum nu știa dacă va putea să îndure abuzul. Și, la urma urmei, ce știa el cu adevărat? Nu prea multe. De aceea nu îi dezvăluiseră toate detaliile, chiar Strauss îi spusese. În caz că… în caz că ajungea în situația în care era acum.

Era o misiune sinucigașă, știuseră cu toții acest lucru, încă de la început.

— Haide, jidanule, ai o întâlnire. Ridică-ți curu'.

Scharf îi smulse banda de pe gură.

Gândul lui Blum fugi la capsula cu cianură cusută în gulerul uniformei. *Mușcă,* îi spusese Strauss. Își va face treaba. În câteva secunde. Blum trebuia să creadă că încă mai avea capsula. Cum spusese Strauss: *E posibil să fie cea mai bună alternativă, în caz că ești capturat*…

Dacă și-ar mușca gulerul, nu ar mai fi nevoit să îndure tortura.

Îl târâră pe lângă un rând de celule, picioarele nefiindu-i capabile să îl susțină. Lumina deveni ușor mai stridentă, radiind dintr-un bec neacoperit. La capătul unui coridor, Blum văzu o masă. Un neamț se sprijinea de ea. Îl recunoscu pe colonelul de la serviciul de informații. Și pe Ackermann, comandantul, care stătea în spatele lui, purtând uniforma de gală, de parcă ar fi avut o întâlnire cu Führerul. În fața mesei erau trei scaune din lemn. Pe două dintre ele erau două trupuri vlăguite, cu brațele legate la spate. Blum văzu că erau Mendl și Leo. Aveau fețele învinețite și umflate; nu arătau mai bine ca el. Mai ales Mendl, care avea capul plecat și respira foarte încet. Leo încerca din răsputeri să pară curajos, cu o urmă de bici pe față, dar Blum știa că, în sinea lui, era mort de frică.

Pentru că și el era.

— Ți-am păstrat un loc! spuse colonelul, chipul luminându-i-se de încântare. Mă bucur că ai putut să ni te alături, Herr Blum. Așa te cheamă, nu? Am avut prilejul să îți cunosc sora. Ce păcat că n-o s-o mai auzi cântând.

— Unde este? Blum ridică acuzator privirea spre el.

— Te rog, trecem mai târziu la asta, spuse colonelul. Între timp, hai să ne concentrăm asupra a ceea ce avem aici.

Îl aruncară pe Blum pe scaunul liber din dreapta, îi răsuciră mâinile la spate și i le legară cu o frânghie. Cu o satisfacție evidentă, Scharf strânse nodul cât putu de tare. Blum îi privi pe Mendl și Leo.

— Îmi pare rău, le spuse, apoi încercă să tragă în plămâni aerul de care avea atâta nevoie.

— Nu contează. Mendl trase și el cu greu aer în piept și încercă să zâmbească. Oricum nu sunt sigur că stomacul meu ar fi reușit să se bucure de mâncarea de afară. De fapt, de Leo îmi pare rău… Din start a fost vina mea să îl includ. Și desigur, de…

Alfred decise să nu spună „sora ta”. Cine știa unde era Leisa sau ce soartă îndurase deja?

— Nu asculta ce spune, îi zise Leo lui Blum. E bătrân, capul nu-i mai merge bine uneori.

— Obraznic până la final, spuse Mendl, zâmbindu-i cu afecțiune lui Leo. Asta te-a tras mereu în urmă ca elev.

— Deci, începem? spuse colonelul cu început de chelie, lovindu-și palmele una de alta, de parcă ar fi anunțat începerea unei petreceri.

— Vreau să știu unde este sora mea, îi spuse Blum în germană comandantului din spatele mesei, care ținea un bici pentru călărie în mână.

— Eu nu mi-aș face griji pentru ea acum, răspunse Ackermann, dând din cap. Mă tem că soarta ei este pecetluită. Doar tu o poți face mai – bătu cu biciul în palmă – acceptabilă, dacă înțelegi ce vreau să spun.

— Spuneți-mi ce ați făcut cu ea, zise Blum. Vreau să o văd.

— Serios…? Comandantul pufni indignat și scârbit, apoi zâmbi amuzat.

— Eu sunt colonelul Franke, spuse ofițerul Abwehr așezându-se pe colțul mesei.

Ochii lui cenușii și calmi poposiră asupra lui Blum. Bărbatul părea mulțumit că își găsise prada, dar făcea calcule metodice în minte.

— Știu că ești în lagăr de doar câteva zile, dar cred că ai văzut – și prietenii tăi aici de față pot confirma, dacă e nevoie – că maiorul Ackermann este capabil de foarte multe lucruri. Și am observat că unul dintre ele este acela de a provoca unui om cât de multă suferință poate îndura. El și ajutorul său, de asemenea prezent, Hauptscharführer Scharf. Și tocmai asta se va întâmpla, te asigur, dacă discuția noastră nu va fi productivă.

Sergentul mătăhălos îl privi cu aroganță, iar ochii îi licăriră.

— Permite-mi să încep cu ceea ce știm. Te va interesa să auzi că ți-am urmărit călătoria de mult timp. Știm că ai fost parașutat în apropiere în dimineața zilei de 23 mai, în urmă cu trei zile. Accentul tău este foarte bun, Herr Blum. Presupun că ești polonez? Ceh, poate?

— Vreau să îmi văd sora, ceru din nou Blum.

— Ne vei spune în curând. Franke îi ignoră cererea. Sau unul dintre partenerii tăi, aici de față, ne va spune, te asigur. Știu că ai fost preluat de partizanii locali și că ai intrat în lagăr ca membru al unei echipe de construcții. Mă tem că șeful de echipă a suferit subit un accident de muncă ce i-a sfârșit cariera – i-a fost strivit capul. Știu că ai fost trimis aici să localizezi pe cineva din lagăr și se pare că noi l-am găsit – colonelul bătu cu degetul în masă – profesorul aici de față… și să scoți această persoană afară. Dar unde afară, Herr Blum, dacă nu te superi că întreb și dacă vrei să îți mai vezi sora vreodată? Înapoi în Anglia, poate?

Care era specializarea ta, profesore Mendl? Matematica? Fizica…?

Franke așteptă o clipă, apoi continuă.

— Nu vorbești…? Nu contează, vom ști în curând. Iar ceilalți… Colonelul se întoarse spre Leo. Rolul tău care este, tinere? Am auzit că ești un fenomen al șahului. Și mie îmi plăcea să joc. Ar fi păcat să nu accepți provocarea. Nu se oferă nimeni? Franke încuviință din cap, zâmbind cu nonșalanță, și își verifică ceasul. Zece și jumătate… Este încă devreme, avem toată noaptea la dispoziție. Pot fi făcute multe lucruri pentru a convinge pe cineva să vorbească, atunci când ai toată noaptea în față.

— Să începem odată, Herr Colonel. Comandantul își bătu ceasul cu degetul, nerăbdător. Destul cu vorba. Hauptscharführer Scharf își pierde răbdarea, la fel și eu. Aceștia sunt prizonierii mei, nu ai tăi. Îi vom interoga după bunul plac. Dar, din păcate, va sosi un tren în scurt timp, care ne va întrerupe. Și, lăsând spionajul deoparte, încă avem o afacere de gestionat aici.

— Mergi la trenul dumitale, Herr Maior. Îi vei da socoteală lui Göring însuși dacă nu scoatem de la ei informațiile pe care le știu înainte ca sergentul tău să îi snopească în bătaie până îi lasă lați. Așadar, cine ești…? întrebă colonelul, întorcându-se spre Blum. De ce Mendl? De ce ești atât de important, bătrâne, încât cineva să vină în iadul acesta ca să te scoată de aici? Și să te ducă unde…? Iar tu, tânărul meu prieten… Se întoarse spre Leo. Pari foarte atașat de bătrân. Vorbește, altfel îl pun pe sergent să facă ce știe cu tine, dacă prietenii tăi sunt prea proști să cedeze.

— Suntem morți oricum. Leo ridică din umeri, întâlnindu-i privirea. Am murit din clipa în care am intrat pe poarta aia. Era doar o chestiune de timp.

— Dă-le drumul, spuse Blum. Leisei și băiatului. Promite-mi, dă-mi cuvântul tău de ofițer că nu vor fi răniți, și îți voi spune ce știu.

— Atunci dă-i drumul la vorbă, Herr Blum. Colonelul se ridică și veni în fața lui. Mașina mea este afară. Pot să-i duc la granița cu România în câteva ore.

— Nu pleacă nimeni nicăieri, îl întrerupse Mendl, făcând eforturi să vorbească. De fapt, niciunul dintre noi nu va mai fi mâine. Deși colonelul îți dă cuvântul său, în clipa în care va

pleca, ni se va trage un glonț în cap. Sau poate ceva mult mai puțin „acceptabil”… Nu-i așa, Herr Lagerkommandant? Suntem deja morți, mai lipsește doar lovitura finală.

— După cum am spus, alegerea vă aparține, zise Ackermann, încuviințând din cap, dorind parcă să termine odată cu pierderea asta de timp. Eu zic să-i punem pe rând pe roată și să-l lăsăm pe Scharf să facă o încercare. Într-un minut or să măcăne ca rațele.

— După cum vedeți, nu pot să vă salvez pentru prea mult timp, zise Franke. Altfel, ce se întâmplă nu mai ține de mine.

Se auzi o bătaie în ușă, iar un gardian intră de afară.

— Trenul, Herr Lagerkommandant. Ați cerut să fiți anunțat…

Ackermann dădu aprobator din cap și trase aer în piept.

— Jumătate de oră. Maximum o oră și mă întorc. Comandantul se ridică. Nimeni nu părăsește blocul, nu pleacă nimeni nicăieri. Doar la comanda mea, s-a-nțeles, Scharf?

— Desigur, Herr Maior. Sergentul luă poziția „drepți”. Am înțeles perfect.

— Kapo Zinchenko, mă poți însoți. Iar dacă dumneata nu ai obținut ce cauți până mă întorc… Îi aruncă o privire încruntată lui Franke. O s-o facem în felul meu. Iar tu, micul meu jucător de șah – îi spuse lui Leo cu un zâmbet rece – când mă voi întoarce noi doi o să avem o discuție mult mai personală despre cum ai ajuns tu în posesia acestor lucruri… Scoase fotografia cu Greta pe care Leo o luase din casa lor și o puse pe masă, apoi puse peste fotografie tura albă pe care i-o dăduse soția lui. De-abia aștept discuția asta. Ackermann zâmbi, apoi își aruncă biciul pentru călărie pe masă și ieși pe ușă.

— L-ați auzit, spuse Franke, aruncându-și mâinile în aer de frustrare, parcă pentru a le transmite că el nu mai avea control asupra situației. Are o slujbă foarte dificilă. Dar, în anumite privințe, s-ar putea să aibă dreptate. Mereu mi s-a spus că am prea multă răbdare. Deci, ce știi? Ocoli masa și merse lângă Alfred. Bătrânul avea capul plecat și gura ușor deschisă. De ce l-au trimis pe bărbatul acesta să te caute? Ce știi, profesore, de este atât de vital?

— Doar că densitatea unui gaz este direct proporțională cu masa lui, răspunse Mendl, zâmbind vag. Nu-i așa, Leo?”

— Da, profesore, așa este, răspunse băiatul. Cel puțin, așa mi s-a spus.

— Foarte curajos. Nu crezi, Scharf? O asemenea demonstrație de îndrăzneală. Deci tu ești trufa…, îi spuse Franke lui Mendl, scoțându-și Mauser-ul din teacă și legănându-l în mână. Iar asta te face pe tine porcul, vânătorul de trufe, îi spuse apoi lui Blum. Și vezi ce li se întâmplă porcilor aici, nu? Prinse ferm pistolul și îl îndreptă spre Alfred. De ce a venit să te scoată de aici?

— Dacă tu crezi că perspectiva unui glonț mă sperie după șase luni petrecute aici, ai subestimat grav văgăuna asta de șobolani, spuse Mendl.

— Chiar așa, profesore? Franke apăsă pe trăgaci.

Urmă un foc de armă surd, apoi mirosul înțepător de material și carne arse. Gemând, Alfred se legănă în scaun, chipul schimonosindu-i-se de durere.

Sângele începu să păteze uniforma lui Alfred, luând forma unei flori.

— Următorul glonț i-l trag în genunchi, băiete. Apoi în ouă. Știi ce sunt alea ouă, nu, fiule? Dacă pe el nu îl deranjează, știu că pe tine, da. Deci, de ce tocmai bunul profesor, aici de față? Știu că știi. Și unde voiați să plecați? Vorbește, băiete! Lipi țeava pistolului de genunchiul lui Mendl. Doar tu mă poți opri să fac asta.

— Nu. Mendl se întoarse spre Leo și dădu din cap. Își privi șoldul – sângele îi păta uniforma. Mă auzi, Leo? Nu o face.

— Da, Leo, ascultă-l. Franke își încordă degetul pe trăgaci. Cât poți să înduri să îl vezi suferind, băiete? Nu ai atât de mult timp la dispoziție. Niciun răspuns…

Colonelul apăsă din nou pe trăgaci.

Mendl se zbătu în scaun, frânghia cu care era legat țintuindu-l în loc. Își lăsă capul pe spate și se zvârcoli de durere. Sângele i se prelingea pe jos.

— Oprește-te! îl imploră Leo.

— O mai spun o dată, fiule. Colonelul încărcă din nou pistolul și apoi îl îndreptă spre vintrea lui Alfred. O să număr până la cinci…

— Nu, băiete, spuse Mendl, dând din cap, de-a dreptul palid acum. Niciun cuvânt.

— Doi, unu, fiule… Mâna lui Franke se încordă pe pistol. Acum!

— Este fizician! strigă Leo. Oprește-te! Te rog! În chimie electromagnetică. Are expertiză într-un proces numit difuzie gazoasă. Este despre deplasarea gazelor într-un spațiu închis.

— Și de ce este important lucrul ăsta? insistă Franke, îndreptând din nou pistolul spre zona inghinală a lui Alfred. Îl dezmembrez bucată cu bucată, îți promit, dacă nu îmi spui de ce a venit el aici. Gesticulă spre Blum. Cine e în spatele planului ăstuia? Britanicii? Americanii? Unde voiau să îl ducă? Nu mă forța, băiete, nu mai are mult timp.

— Fă-mi-o mie! Leo se agită în scaun. Lasă-l pe el. Împușcă-mă pe mine. Nu vezi că moare? Împușcă-mă pe mine!

— Ultima șansă. Franke îl privi pe Leo în timp ce apăsa treptat pe trăgaci.

— Pentru Dumnezeu, nu, spuse Blum, luptându-se să se elibereze din legături.

Matahala SS din spatele lui veni și îl lovi în cap pe Nathan cu pumnul acoperit de mănușă.

— Îl duce în America! strigă Leo. America.

— America! Franke căscă ochii mari și i se tăie răsuflarea.

— Pentru o armă. Îmi pare rău, Alfred, dar nu pot să stau degeaba și să văd cum te omoară. Îmi pare rău… Leo se uită la colonel și începu să plângă. Împușcă-mă pe mine. Poți să mă împuști pe mine. Nu vezi că îl omori?!

Franke își retrase pistolul. Blum vedea cum rotițele i se învârteau în creier, colonelul punând piesele laolaltă, dându-și seama că mizele erau mai mari decât își închipuise el inițial.

— Ce fel de armă? îl întrebă pe Leo. Ce fel? De data aceasta îndreptă pistolul spre capul lui Alfred. Altfel jur că ăsta e doar începutul a ce-o să vezi. Spune-mi, sau îi împrăștii creierii la tine în poală.

— Nu știu! Nu știu ce fel de armă, jur! Nu știu nimic despre armă. Atât mi-a spus el. Nu-l mai răni. Îmi pare rău, Alfred, dar nu pot să-i privesc omorându-te. Nu pot… nu pot…

Băiatul își lăsă capul în piept și continuă să plângă.

— E-n regulă, fiule, bâigui încet Alfred, apoi se întoarse spre Franke. E tot ce știe. Ai obținut tot ce puteai obține de la el. Floarea de sânge continua să se mărească pe uniforma lui. Atât i-am spus.

Franke se așeză din nou pe marginea mesei, de data aceasta în fața lui Blum.

— Bine… Atunci e rândul tău, vânătorule de trufe. Puse pistolul pe genunchiul lui Blum. Am vaga senzație că nu se va grăbi nimeni să te salveze.

— Probabil ai dreptate, răspunse Nathan. Își înclină capul pentru a ajunge la cele două capsule cusute în gulerul uniformei. Chiar și prin material, în sistemul lui avea să ajungă suficientă otravă cât să își facă treaba – așa spusese Strauss. Și de ce nu acum? Nu mai exista nicio misiune. Probabil că Leisa era moartă; toți aveau să fie morți în câteva ore. Ridică umărul, astfel încât gulerul să îi ajungă lângă gură. De ce nu acum?

— Doar că mai există o persoană…, spuse colonelul, apoi încuviință din cap spre Scharf. O persoană care te-ar putea convinge. Adu-o.

67.

Leisa fu adusă târâș din ultima celulă, apoi Scharf îi smulse banda adezivă de pe gură. Fata trase aer în piept și strigă:

— Nathan.

Era greu să o privești. Avea fața umflată și ochii vineți. Văzând-o, Nathan fu cuprins de durere, dar tot ce putea să facă era să dea din cap neputincios.

— Îmi pare atât de rău.

— Nathan, să nu-ți pară. Leisa îl privi cu ochii plini de lacrimi. Mie îmi pare rău că ești aici.

El zâmbi printre lacrimile care îi curgeau pe obraji – lacrimi de suferință, de neputință. Se luptă cu disperare să își elibereze brațele – aproape își dislocă brațul drept – deși nu știa exact cu ce scop.

— Să nu mai pui mâna pe ea, îi spuse furios în germană lui Franke, altfel o să găsesc o cale să te omor.

— Chiar așa? Foarte îndrăzneț din partea dumitale, Herr Blum. Ești foarte protector. Și foarte înduioșător. Nu crezi, sergent Scharf? Lumina se reflecta în fruntea lucioasă a colonelului.

— Ba da, Herr Colonel, chicoti lacheul SS, de parcă lucrurile urmau să ia o întorsătură plăcută pentru el.

— Am auzit despre mica voastră reuniune la gard. O întrebare. Știai că sora ta e aici sau providența a făcut să o găsești în timp ce îl căutai pe profesor?

Blum nu răspunse.

— Presupun că a doua variantă. Cu atât mai emoționant, nu-i așa, sergent?

— Da, domnule, într-adevăr. Hauptscharführerul rânji amuzat.

— Ei bine, acum vom vedea cât de înduioșătoare o să devină situația. Franke își luă pistolul și își trecu alene dosul palmei pe obrazul și gâtul Leisei.

Blum îl privi încruntat, sângele clocotindu-i în vene.

— Las-o în pace.

— Cine ți-a poruncit să vii aici și să îl cauți pe bunul profesor? Cum plănuiai să îl duci de aici? Mai întâi în Anglia, presupun? Sau poate în Suedia? Cu transport terestru? Sau există un avion pe undeva?

— Profesore, cum te simți? întrebă Leo, aplecându-se spre Alfred.

— Nu prea bine, îmi pare rău... Capul îi căzu pe spate. Era evident că bărbatul murea încet.

— Nu îți face griji pentru el. Spune-mi despre bomba de care vorbea flăcăul. Franke se aplecă asupra lui Blum, plimbându-și țeava pistolului pe obrazul Leisei. Am auzit de lucrurile astea – apă grea, valorificarea puterii atomului. Cât de departe au ajuns Aliații cu procesul lor? Ți-a mâncat pisica limba? Poate ți-o mai descleștez eu puțin. Mută pistolul la capul Leisei. Cum ar fi să îi vezi creierii zburându-ți în poală? Ar face mizerie, cred. Doar tu poți să oprești asta.

Leisa dădu din cap, iar ochii i se umplură de lacrimi.

— Nathan, nu. Niciun cuvânt. Oricum suntem toți morți. Nu-i da ce vrea.

Blum țipă și se zbătu cu toată forța de care era în stare pentru a-și elibera mâinile. Doar ca să le pună în jurul gâtului lui Franke, dacă îl ajuta Dumnezeu, și apoi să fie snopit în bătaie de sergentul însetat de sânge. Leisa avea dreptate, erau morți oricum.

— Nu știu ce fel de bombă, strigă el. Te rog! Las-o în pace.

— Mă întreb cum o fi să îți vezi sora murind. Sora pe care ai salvat-o atât de curajos din lagărul femeilor. Și acum să o vezi atât de aproape de moarte și să fii singurul care o poate salva,

cu un singur cuvânt. Trebuie doar să apăs ușor piedica și... Degetul lui Franke se încordă pe trăgaci.

— Jur, nu știu nimic despre armă! țipă disperat Blum, implorându-l din ochi. Am fost trimis doar ca să îl scot de aici. E tot ce știu, jur.

Leisa îi întâlni privirea și îl imploră:

— Nathan, nu.

— De ce tu? insistă colonelul. Blum se zvârcoli zadarnic pe scaun, nereușind să se elibereze. Spune-mi, altfel moare într-o secundă.

— Pentru că eu vorbesc limba. Și am înfățișarea potrivită. Ca să mă amestec printre prizonieri.

— Ești polonez?

Blum încuviință din cap.

— Da.

— Și de unde ai venit pentru această misiune? Din Anglia? Din Statele Unite?

— Din Statele Unite! Blum se uită la Leisa, dând din cap deznădăjduit.

— Din America! Ochii lui Franke se luminară. America. Și cum ai ajuns acolo? întrebă el și ridică din nou pistolul. Să nu taci acum...

— Am scăpat din ghetoul din Cracovia în 1941. M-am înrolat în armată un an mai târziu.

Leisa îl privea și brusc, calmul luă locul fricii pe fața ei. Dintr-odată, Blum văzu adevărul. În tot acest timp, ea crezuse opusul. Dar acum, în acest moment, când el nu mai era capabil să facă nimic pentru a o salva sau a-l opri pe Franke, Nathan văzu că Leisa e mult mai puternică decât el. Și frumoasă.

— Nathan, te eliberez de promisiune, spuse ea, zâmbindu-i cu subînțeles. E în regulă acum, te poți opri.

— Și de ce te-ai întors? insistă Franke. Lacrimile amenințau să îi curgă, iar Blum dădu din cap. Oricare ar fi promisiunea despre care vorbește ea, sigur nu merită să o vezi murind. Ai scăpat din ghetou, erai în siguranță. De ce ai riscat totul ca să te întorci? Ca să îți cauți sora?

Nathan dădu din cap.

— Nu. Credeam că e moartă.

— Atunci, pentru noua ta țară...? spuse Franke, ținând pistolul lipit de tâmpla Leisei. Ea întoarse capul.

— Nu, răspunse Blum, dând din cap. Pentru că îmi era rușine că am scăpat. Nathan se uită la Leisa și ochii i se umplură de lacrimi. Pentru că toți ceilalți, părinții mei, sora mea – cel puțin așa credeam – erau morți. Privirea i se fixă asupra lui Franke. Pentru că eu am fost singurul care a scăpat.

— Vezi? Întotdeauna vorbesc. Fac ei pe eroii la început, dar până la urmă își dau drumul la gură. Franke zâmbi. Voiai să răzbuni moartea părinților tăi. Și cum te simți acum, Herr Blum, știind că ceea ce ai făcut a avut exact efectul opus? Că ai provocat moartea persoanei pe care o iubeai cel mai mult și care, culmea, era în viață?

— Am fi murit cu toții oricum, Myszka, îi spuse Leisa fratelui ei. Așa doar se întâmplă mai repede.

— Cum mă simt...? spuse Blum.

În depărtare auzi marșul cântat de orchestră. Sosise trenul lui Ackermann. Nathan îi zâmbi Leisei, invocând în minte o imagine de-a ei când era copilă și făceau năzbâtii împreună, apoi îl privi din nou pe colonel.

— Aș face-o din nou, într-o clipită. Se gândi că poate acestea erau ultimele cuvinte pe care le va mai auzi sora lui. Ea este jumătate din mine. Nu ne poți despărți. Aș prefera să mor cu ea decât să trăiesc, fără să știu. Apoi iar se uită la Franke și ridică din umeri. Deci, cât de mult te-a înduioșat asta?

— Hai să-ți arăt, spuse colonelul și întinse brațul cu pistolul spre tâmpla Leisei, dar fu distras de sunetul ușii, care se deschise. O femeie intră în bloc. Drăguță, purtând o rochie cadrilată și o pelerină de ploaie. Avea părul blond strâns la spate, într-un coc.

— Frau Ackermann! spuse surprins sergentul Scharf.

Leo ridică privirea.

— Nu am mai fost niciodată aici, spuse ea, scanând cu privirea încăperea în care se zvonea că sunt săvârșite fapte îngrozitoare. Doar am auzit...

— Frau Ackermann, cu tot respectul cuvenit, acesta nu este un loc potrivit pentru o femeie. Franke lăsă pistolul în jos. Drept urmare, trebuie să vă rog să...

— Am ceva de spus, zise ea. Îl căută cu privirea pe Leo; la început, în ochi i se citi o urmă de afecțiune când observă fotografia și piesa de șah pe masă, apoi, brusc, privirea i se

înăspri. Eu te-am tratat cu respect. Ți-am dat mâncare, daruri. Am spus că o să te protejez… Și tu… Așa îmi trădezi încrederea?

Scharf, care stătea în spatele lui Leo, își abținu rânjetul.

— Oamenii aceștia sunt mizerabili, madame, spuse Franke. Le arăți puțină blândețe și ei se poartă ca…

Ea ridică mâna și scoase un pistol din pelerină.

— Frau Ackermann! Franke căscă ochii mari și făcu un pas spre ea.

La început, Gretei îi tremură puțin mâna – era evident că nu mai ținuse niciodată o armă în mână – dar apoi întinse ferm ambele brațe și îndreptă pistolul direct spre Leo, captiv pe scaunul lui.

— Eu te-am luat sub aripa mea. Ți-am dat speranță. Tu m-ai umilit. Greta trase piedica pistolului.

— Madame, îmi pare rău. Leo o privi și apoi plecă privirea, așteptându-și sfârșitul.

— Să nu-ți pară. Greta îndreptă brusc pistolul spre Franke, care o privea șocat. Cum se poartă, colonele…?

Trase, iar Franke rămase cu gura căscată, cu răspunsul nerostit, în timp ce o gaură neagră îi apăru între ochi. Se prăbuși secerat pe podea.

Cu rânjetul dispărându-i, Scharf se grăbi să își scoată pistolul din teacă, dar Greta îi trase două gloanțe în piept, impactul izbindu-l cu spatele de perete, apoi se prelinse ușor pe podea, lăsând o dâră de sânge în urmă.

La început, încăperea se cufundă în tăcere. În aer se simțea miros de plumb și carne arsă. Pentru o clipă, toți fură prea șocați pentru a înțelege ceea ce tocmai se întâmplase.

— Repede, spuse Greta, nu aveți prea mult timp. Gardienii vor fi ocupați cu trenul alte câteva minute.

Alergă la Leo și îi dezlegă mâinile.

— Aveți o cale de scăpare? îl întrebă pe Blum.

— Da, așa cred, răspunse el, încă uimit.

— Atunci poți să te schimbi, zise ea, arătând spre uniforma ofițerului Abwehr. Mașina lui este afară, cu un șofer în ea. Dar trebuie să vă grăbiți.

— Nathan! Leisa alergă la el și îi dezlegă mâinile.

Blum își eliberă brațele din frânghii și își îmbrățișă sora, după ce crezuse că nu o va mai face vreodată. Apoi merse grăbit lângă Franke și făcu așa cum îi sugerase Frau Ackermann;

descheie nasturii hainei cadavrului și îl dezbrăcă. Auzi sunetul îndepărtat al muzicii și zarva nou-veniților pe peron. Oamenii nu mai erau separați în stânga sau în dreapta, ci formau un singur rând, fiind procesați rapid, probabil mergând spre moarte chiar în noaptea aceea.

Blum ar fi vrut să îi avertizeze pe fiecare în parte, dar, în acest moment, oamenii aceia erau cea mai bună acoperire pe care ar fi putut să o ceară.

De îndată ce Greta îl eliberă pe Leo, acesta alergă la Mendl. Chipul bătrânului era alb ca varul acum. Pierduse mult sânge; rana îi sângerase masiv prin tunica dungată. Cu toate acestea, ochii îi erau calmi și limpezi, chiar pe măsură ce forța îl părăsea. Blum îmbrăcă haina ofițerului german în timp ce Leo îi dezlega mâinile lui Mendl.

— Profesore, te rog să te ridici, spuse el. Vii cu noi.

— Nu. Bătrânul dădu din cap. E prea târziu acum. Nu merg nicăieri, vezi și tu că sunt terminat.

— Nu, nu ești terminat, îl imploră Leo. Nu încă, Alfred. Trebuie să vii.

Blum îl descălță pe Franke de ghete și îl dezbrăcă de pantaloni.

— Cred că dumneata știi mai bine decât oricine câte depind de asta, domnule, spuse Nathan.

Îmbrăcă pantalonii, apoi se încălță cu ghetele negre, poate cu un număr sau două mai mari, dar picioarele îi alunecară în ele fără dificultate.

Leo încercă să își ajute prietenul să se ridice.

— Alfred, te rog… trebuie să încerci. Te ducem noi.

— Nu. Nu pot. Nu pot… Respirația îi devenise greoaie. Își privi șoldul și își duse mâna la rană, iar când o ridică înapoi, palma îi era pătată de sânge. Alfred dădu din cap resemnat. O să mor pe drum și o să vă încetinesc. Lăsați-mă să rămân.

— Imposibil, insistă Blum, îmbrăcat acum în uniforma de ofițer Abwehr a lui Franke.

Desigur, nu arăta precum colonelul, nici măcar pe-aproape. Avea jumătate din vârsta lui și trăsături mai închise la culoare. Dar pe timpul nopții, în uniformă, cu chipiul tras jos pe frunte – aveau nevoie doar de-o secundă.

— Ridicați-vă, domnule. Am fost trimis de președintele Statelor Unite ale Americii să vă duc înapoi și, atâta vreme cât

respirați, exact asta voi face. Știți mai bine ca oricine care este miza plecării dumneavoastră de aici. O să vă duc în cârcă dacă trebuie. Doar până la mașină.

— Blum, te rog… Floarea de sânge se mărise pe uniforma lui Mendl, iar în ochi îi rămăsese un licăr aproape stins. Nu pot.

— Trebuie! Nu vă voi lăsa în urmă. Nu după câte am riscat ca să vă găsesc, profesore. Nu acum.

Blum știa că mai aveau doar câteva secunde la dispoziție ca să plece de acolo. Ackermann spusese că se va întoarce în jumătate de oră; se putea întâmpla în orice clipă. Blum îl privi pe fizicianul palid, temându-se că ar putea să moară în orice secundă și totul ar fi pierdut: misiunea, jurământul lui, glasul lui Roosevelt răsunându-i în cap – *Nu ne dezamăgi.* Nu știa ce să facă.

— Mă tem că Dumnezeu a avut în minte un alt final, zise Mendl, zâmbind vag. Dar mai există o cale…

— O cale…? Singura cale e pe ușa aceea, domnule. Ce vreți să spuneți?

Blum știa că, în câteva minute, bărbatul pentru care își riscase viața putea să moară.

— Leo, spuse profesorul.

Întinse mâna, aproape orbește, iar băiatul o strânse într-a lui. Mendl îl privi pe Blum.

— Nu este nepotul meu. Am mințit. Îmi pare rău, știu că ne-ar fi încetinit, dar era tocmai pentru această eventualitate. Băiatul… Mendl tuși, apoi tresări, ștergându-și sângele de pe buze cu mâneca. El știe tot. Tot ce știu eu. Toate teoriile, toate formulele de care ai tu nevoie. L-am învățat tot în aceste ultime luni.

— L-ai învățat? Blum se holbă la Leo cu gura căscată. E adevărat?

— Da, răspunse băiatul. Dar…

— Știe tot, Blum. Fiecare părticică. În ochii lui Mendl se aprinse un licăr, venind ca o confirmare a spuselor sale. Chiar mai mult decât dacă ți-aș fi dat notițele mele ca să le iei cu tine. Îți dau cuvântul meu în această privință.

Blum se întoarse spre Leo. Băiatul nu avea vreun caiet sau vreo hârtie cu el – absolut nimic. Nici atunci când încercaseră să iasă din lagăr.

— Cum? Unde…?

— Spune-i, Leo, zise Alfred, zâmbind și încuviințând din cap. Haide.

Băiatul își bătu ușor capul cu degetul.

— Aici, înăuntru.

— În capul tău? Blum căscă gura și se uită din nou la Mendl.

— Amintește-ți, ți-am spus că este un tânăr remarcabil, zise profesorul, fiecare nouă răsuflare părând să îl vlăguiască. Este la fel de bun ca o enciclopedie cu ce are în cap. Am știut din clipa în care l-am cunoscut. Crede-mă, Blum, ar fi o mare bucurie pentru mine să merg și să îmi revăd niște vechi prieteni, să îmi prezint munca, în sfârșit. Dar nu aș face decât să vă încetinesc. Știi la fel de bine ca mine că nu am avea nicio șansă de reușită. Plecați acum, spuse el, zâmbind vag, apoi tuși din nou sânge. Nu mai ai nevoie de mine.

— Repede, trebuie să vă grăbiți, spuse Greta. Auziți orchestra? Mulțimea începe să se pună în mișcare. Kurt se va întoarce în scurt timp.

— Cântă „Oda Bucuriei” a lui Beethoven, îi confirmă Leisa lui Blum. Asta înseamnă că pleacă de pe peron.

Ochii lui Leo se umplură de lacrimi.

— Alfred, te rog, vino… Trebuie să vii.

— Nu, fiule. Aceasta este calea ta, Leo, nu a mea. De aceea mi te-a trimis Dumnezeu. Înțeleg acum. E singurul lucru de care sunt sigur.

— Nu pot să te las în urmă.

— Ba da, o vei face, Leo. Trebuie să mă lași. Așa mi-ai promis, îmi ești dator cu promisiunea asta.

Blum îl apucă pe Leo de umeri și îl privi în ochi.

— Este adevărat? Știi tot? Așa cum spune el, fiecare fărâmă de informație? Trebuie să fiu absolut sigur în privința asta.

— Da. Leo ezită la început, apoi încuviință ferm din cap. Jur.

— Atunci trebuie să plecăm. Acum. Luă Mauser-ul lui Franke de pe podea. Profesore, aș vrea să pot spune ceva. Dumnezeu vă datorează o soartă mult mai bună decât aceasta, să vă lăsăm aici să muriți.

— Soarta mea este în mâini bune, spuse Alfred cu un zâmbet ferm. Fetele mele mă așteaptă de foarte mult timp.

— Și, madame… Blum se întoarse spre Greta. Avem loc. Veniți cu noi?

— Mulțumesc, spuse ea, dând din cap. Dar voi rămâne cu el.

— Te rog, vino..., o imploră Leo.

Toată lumea știa ce soartă o aștepta la întoarcerea soțului ei.

— Nu. Greta îi zâmbi. Profesorul are dreptate. Aceasta nu este nici soarta mea. Și oricum, poate că veți avea nevoie de câteva momente de diversiune când se va întoarce soțul meu. Așa că plecați.

Blum încuviință din cap.

— Atunci, orice v-a împins să faceți ceea ce ați făcut pentru noi, vă mulțumesc din inimă.

— Trebuie să vă grăbiți. Greta îl privi pe Leo în ochi și îi puse mâna pe obraz. Plecați. Gardienii se vor întoarce de pe peron în orice clipă. Dumnezeu să vă aibă în pază.

— Și pe dumneavoastră, madame, răspunse Blum. Leisa, înfășoară-te în cârpa aia. Nathan îi arătă o pătură de pe podea. Leo, tu vei veni în spatele meu de îndată ce îți dau semnalul că este sigur să vii. Spuneți că mașina lui este chiar afară?

— Da, răspunse Greta. Când am intrat eu, șoferul fuma o țigară.

— Ei bine, să sperăm că a terminat-o și s-a întors în mașină. Blum verifică pistolul lui Franke. Altfel, războiul se va termina aici pentru el, iar noi va trebui să ne descurcăm cu mașina cât de bine putem. Leo, e vreo șansă să știi să conduci?

— Nu, răspunse el, dând din cap.

— Nici eu, din păcate. Atunci, să sperăm că s-a întors în mașină. Profesore...

Mendl nu răspunse. Avea capul plecat într-o parte, gura deschisă, buzele albe și uscate. Bâiguia ceva. Murea.

— Alfred! spuse Leo, sfâșiat de durere.

Din nou, părea incapabil să plece de lângă bătrân.

— Leo! Blum îl apucă de umăr. Trebuie să îl lași aici. E timpul să mergem.

— Rămân eu cu el, spuse Greta. Nu va muri singur. Prietenul tău are dreptate, trebuie să îl lași și să pleci imediat. Dar, Leo...

— Da, Frau Ackermann... Leo se întoarse în pragul ușii.

— Greta, spuse ea zâmbind. Nu ai face de rușine o doamnă, să o uiți atât de ușor, nu...? Luă de pe masă fotografia cu ea în barcă și piesa albă de șah. Merse la el și i le puse în mână, apoi îl sărută afectuos pe obraz. Binele învinge, Leo. Din când în când, chiar și aici. Să nu uiți asta. Așa că pleacă și trăiește-ți viața. Măcar pentru mine.

— Așa voi face, madame, spuse el, lacrimile curgându-i pe obraji.

— Atunci pleacă. Greta se întoarse lângă profesor și îi luă mâna într-a ei. Acum are nevoie să audă o voce liniștitoare.

— Vă mulțumesc din nou, spuse Blum și deschise ușa blocului doar câțiva milimetri. Aruncă o privire afară. Văzu mașina încăpătoare la doar câțiva metri distanță. Drumul părea liber. Sunteți gata? îi întrebă pe Leo și Leisa. Amândoi încuviințară din cap. Atunci, acesta era momentul. Îl mai privi o dată pe Alfred, apoi îi zâmbi Gretei pentru ultima oară. Pentru binele care învinge, doamnă. Pare o urare potrivită.

— Da. Pentru bine.

Blum își trase chipiul colonelului în jos pe frunte și ieși afară.

68.

Norocul era de partea lor afară. Niciun gardian nu era prin preajmă. O zarvă imensă și lumini orbitoare veneau din direcția peronului de tren, lângă poarta principală. Șoferul lui Franke era pe scaunul din față al unui sedan Daimler, cu portiera de pe partea lui deschisă.

— Vino. Blum, ținând-o pe Leisa în brațe, înfășurată în pătură, îi făcu semn lui Leo.

Șoferul sări de pe scaun să îi deschidă portiera.

— Rămâi în față, se răsti Blum în germană.

Avea Mauser-ul lui Franke în mână și era pregătit să îl folosească dacă șoferul nu se supunea. Din fericire, probabil că Franke trebuie să fi fost un adevărat tiran, întrucât șoferul rămase pe loc, în spatele volanului, spunând „Da, Herr Colonel”.

Blum deschise portbagajul și văzu că e foarte spațios. O puse pe Leisa înăuntru.

— Acum. Privi în jur și îl chemă pe Leo. Băiatul alergă la mașină și se urcă și el în portbagaj. Să nu vorbiți, le spuse el. O să vă scot eu afară când vom ajunge undeva în siguranță.

Închise portbagajul și merse la portiera din spate.

— Pornește motorul, zbieră Blum, urcând pe bancheta din spate, cu chipiul colonelului Abwehr tras jos pe frunte. Ne întoarcem în noaptea asta. Să mergem.

Șoferul se întoarse spre el.

— Înapoi la Varșovia, Herr Colonel...? Era aproape miezul nopții și era un drum de multe ore.

Bărbatul căscă ochii mari, șocat. Blum avea pistolul îndreptat spre fața lui.

— Dacă vrei să trăiești, o să conduci. După ce trecem de poartă te las să pleci. Dar dacă scoți un cuvânt sau dai cel mai mic semnal că ceva nu este în regulă, acela va fi ultimul lucru pe care îl faci. Ne-am înțeles?

Șoferul, un caporal într-o uniformă Abwehr gri și chipiu, cu cel mult doi ani mai în vârstă ca Blum, încuviință și se întoarse din nou spre volan.

— Da, domnule, am înțeles.

Răsuci cheia în contact, iar motorul Daimler-ului se trezi la viață.

— Ține ambele mâini pe volan, să le văd. Și, după cum poți auzi, caporal, germana mea este perfectă, așa că fără jocuri. Să fii sigur că ai pistolul la ceafă.

— Da, Herr Colonel. Șoferul încuviință din cap agitat.

— Condu.

Caporalul întoarse mașina și porni alene spre poarta principală. Nimeni nu părea să îi observe sau să vină după ei. Blum îi vedea pe gardieni în turnurile de veghe, în spatele mitralierelor, dar atenția părea să le fie îndreptată spre șine, nu spre mașina împopoțonată a ofițerului. În fața lor era multă activitate, după ce trenul își descărcase marfa. Lumina reflectoarelor era orbitoare, muzica răsuna. Un dans festiv slav. Gardienii zbierau ordine. Blum vedea o mulțime imensă – mii de oameni, asemenea unui val negru, înghesuiți pe peron.

Cel mai probabil, niciunul dintre ei nu avea să apuce zorii zilei următoare.

— Să oprești la poartă, ca de obicei, îl instrui Blum. Inima începu să îi bată mai tare. Văzu doi sau trei gardieni supraveghind intrarea. Și îți repet, un cuvânt greșit și va fi ultima ta gură de aer.

— Da, am înțeles, răspunse șoferul, încuviințând din cap.

— Bun.

Încetiniră pe cărarea din cărămidă și traseră la poarta principală, exact cea pe care Blum intrase aici cu trei zile în urmă. Ceasul din turn arăta ora douăsprezece zero opt. Încă o

oră și jumătate, sau aproximativ, până când era programat să aterizeze avionul. *Dacă* va mai ateriza. Blum își alungă un fior brusc de îngrijorare, la gândul că el și Mendl nu aveau să fie lângă râu, conform planului, atunci când va avea loc atacul, peste douăzeci de minute. Un gardian ieși din postul de gardă și veni lângă Daimler. Șoferul coborî geamul. Blum trase piedica pistolului, astfel încât șoferul să audă.

— Nu uita, ascult fiecare cuvânt.

— Plecați atât de târziu? întrebă gardianul, aruncând o privire în mașină.

— Ne întoarcem la Varșovia, spuse șoferul. Mă tem că au apărut treburi urgente.

— Herr Colonel…, îl salută gardianul pe Blum, aruncând o privire superficială în spate.

Ascuns în întunericul banchetei, Blum îl salută făcându-i cu mâna. Pistolul era ascuns de paltonul colonelului, pe care îl ținea pe braț.

Inima îi bătea să îi spargă pieptul.

— Atunci, aveți grijă cu ceața, spuse gardianul și dădu semnalul de trecere postului de gardă. Se întețește în vale noaptea.

— O să am, mulțumesc, răspunse șoferul. Poarta se ridică ușor, iar gardianul se îndepărtă de mașină.

Blum răsuflă ușurat.

Daimler-ul înaintă. În timp ce ieșeau pe poartă, Nathan aruncă o privire înapoi și îl văzu pe gardian întorcându-se la postul său. Poarta se închise, iar inima îi reveni treptat la normal.

Petrecuse trei zile de coșmar în cel mai groaznic iad de pe pământ.

Dar acum erau liberi.

69.

Ackermann știu că ceva nu e în regulă de îndată ce el și Fromm se apropiară de bloc.

Fluierele răsunau în jur. Gardienii alergau de colo-colo, strigând. Locotenentul Kessler stătea palid în ușă și luă poziția „drepți” când se apropie Ackermann.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Lagerkommandantul, o senzație de neliniște străbătându-l.

Kessler gesticulă spre încăpere.

Ackermann intră în bloc, iar bărbia i se încordă violent când privi în jur.

Franke era mort. Imposibil. Pe podea, cu o gaură neagră în frunte. Avea ochii căscați, mari cât monedele de două mărci.

Și Scharf... Stătea sprijinit de perete în capul oaselor, părând de-a dreptul uluit, cu două găuri roșii în piept. Corpul lui lăsase o dâră de sânge în urmă, atunci când alunecase spre podea.

Greta se întoarse spre Ackermann. Purta o rochie cadrilată și o pelerină și avea un pistol în mână.

— Ce s-a întâmplat aici? întrebă el șocat, deși răspunsul era evident.

— Au plecat, Kurt. Asta s-a întâmplat. Greta zâmbi, dar nu amuzată. Prețioasa ta cârtiță și sora lui. A, și micul meu jucător de șah. Au plecat cu toții. Profesorul... Mendl stătea pe scaun cu capul pe spate, clipind la intervale lungi, bâiguind ceva; o pată mare de sânge era pe uniforma lui vărgată. El a rămas cu mine.

— Ce naiba spune Mendl? întrebă Ackermann, neștiind exact de ce i-ar păsa.

— Vorbește germană, Kurt. Ar trebui să înțelegi. Ceva despre *Ist das wirklich so*?

— Chiar așa? spuse Ackermann confuz.

— Poate că și el este la fel de uimit ca tine, Kurt, de ceea ce vede.

— Greta, lasă jos pistolul. Te rog.

— Nu, Kurt. Nu-l las. Ridică arma spre el.

Fromm dădu să își scoată pistolul, dar Ackermann îi puse mâna pe brat.

— Aș putea să te ucid și pe tine, Kurt. Dar de ce ar mai conta acum? În glasul și în ochii ei se citea plăcerea. Cariera ta, pentru care ai muncit din greu, e terminată. Toate numerele tale prețioase... Și nici măcar nu trebuie să apăs pe trăgaci, ești mort deja. La fel de mort pentru ei cum ești și pentru mine. Ești mort pentru toată lumea.

Ackermann o privea îngrozit, apoi se uită alene în jur.

— Greta, ce ai făcut?

— Ce am făcut eu? Ea râse. Întrebarea este, Kurt, ce ai făcut tu? Ce ați făcut cu toții? Numerele tale prețioase... erau oameni.

Nu cifre, Kurt. Erau mame, soți, copii mici. Aveau vieți, speranțe. Așa cum am avut și noi cândva. Oameni.

— Am făcut ce a trebuit să fac, Greta. Dacă nu eram eu, era altcineva. Ackermann făcu un pas înainte. Fromm, du-te și sună alarma. Îi vreau pe ăia trei înapoi acum.

— Da, Herr Lagerkommandant. Locotenentul se retrase încet spre ușă, conștient de pistolul din mâinile Gretei, a cărui țintă fusese în tot acel timp pieptul soțului ei. Fromm ieși grăbit afară.

— O să-i prindem, Greta. Va fi fost totul în zadar. O să-i prindem, și tu știi deja ce-o să le facem. Acum pune jos pistolul.

— Mă tem că nu pot, Kurt, este prea târziu acum. Amândoi știm acest lucru. A, și încă ceva, dragul meu soț... ceva ce-ar trebui să știi.

— Ce anume, Greta? Ackermann o privi, devenind din ce în ce mai furios. Ea avea dreptate – cariera lui era distrusă, la fel și viețile lor. Ce mai era de făcut?

— Aveai dreptate. I-am tras-o micului evreu.

Bărbia Lagerkommandantului se încleștă de furie.

— L-am lăsat de bunăvoie să îmi facă ceea ce tu mi-ai făcut cu forța.

Kurt scrâșni din dinți.

— Greta, dă-mi pistolul.

Bătrânul profesor încetă să mai bâiguie. Capul îi căzu într-o parte și gura i se deschise, dar ochii îi rămaseră limpezi și fermi. O ultimă răsuflare adâncă îi ieși din piept și Mendl muri.

— Cred că știu la ce se referea, Kurt. *Ist das wirklich so*? Oricine a trăit în iadul ăsta ar ști. Cred că le vede pe soția și pe fiica lui. Așa cum și eu văd ceva acum…

— Ce vezi, Greta?

— Văd dincolo de toate astea. Trebuie să continui să crezi în ceva. Chiar și în iadul ăsta, nu?

— Și tu în ce crezi, Greta?

— În ce cred...? Greta îi zâmbi vag. Cred în cer, Kurt. În imensitatea albastră a cerului.

— *Greta*!

Dar ea ridică pistolul la tâmplă și apăsă pe trăgaci.

După ce trupul i se prăbuși pe podea, Greta reuși să se ridice. Nu se mai simțea legată de un loc plin de urâțenie și moarte. Trecu pe lângă Kurt, care încă privea îngrozit și uluit, de parcă ea nu ar fi fost acolo. Ușa era deschisă. Trecu pe lângă barăci,

una după alta, simetrice în asemănarea lor, și pe lângă crematoriul sinistru din cărămidă roșiatică. Gardienii fugeau peste tot în jur. Greta lăsă în urmă mirosul amar și norul greoi care atârna mereu atât de jos, încât nu puteai vedea niciodată albastrul cerului din spatele lui, nici măcar în zilele senine.

Dar acum putea să vadă cerul – infinit și frumos. Putea să vadă stelele, galaxiile. Putea să vadă până într-un loc îndepărtat, despre care citise. Un loc cu iarbă, râuri și lucruri frumoase. Totul părea atât de aproape, chiar în fața ei, prin ceață. O făcu să zâmbească.

Fusese întotdeauna atât de aproape, își spuse Greta în sinea ei*. Întotdeauna.*

Chiar aici, dincolo de gard.

70.

— Ia-o spre orașul Rajsko, îi spuse Blum șoferului de îndată ce ieșiră din raza lagărului. Indicatorul de pe marginea drumului spunea că Rajsko e la 12 kilometri depărtare. Nu uita, încă ai un pistol la ceafă.

— Vă rog, zise tânărul șofer. Fac ce spuneți, doar nu mă împușcați. Tocmai m-am însurat acum patru luni.

— Atunci condu. Și ambele mâini pe volan, tot timpul.

Punctul de livrare fusese pe un câmp aflat la 3 kilometri de cătunul Wilezkowice, iar cel de aterizare era acum pe un drum de țară suficient de lat cât să aibă loc bombardierul Mosquito, la vreo 400 de metri spre nord. Josef i-l arătase când venise să îl ia.

— Cât e ceasul? îl întrebă pe șofer.

— Ceasul? Zero zero cincisprezece, domnule, răspunse el, aruncând o privire în spate.

Atacul asupra echipei de muncitori din tura de noapte era plănuit să înceapă în 15 minute. Avionul era pe drum. Dar, având în vedere că nu avea să mai meargă nimeni la râu, Blum se temea acum ca nu cumva avionul să nu mai aterizeze deloc. Se ruga măcar să mai fie oameni la locul de aterizare. Trebuiau să elibereze terenul și să lumineze calea. Sigur țineau legătura prin radio cu avionul.

Acum trebuia doar să găsească locul.

— Care este kilometrajul, caporal? Pe contor.

— Kilometrajul? Șaptezeci și opt patru doi nouă, citi șoferul.

— Șaptezeci și opt patru doi nouă, repetă Blum. Mulțumesc. Pentru prima dată, se lăsă pe spate.

Drumul era cufundat în beznă; după miezul nopții nu mai era aproape nimeni pe aici. Blum se întrebă oare ce avans aveau până să fie prinși, până să fie descoperită Greta Ackermann. La început, nemții nu vor ști sigur în ce direcție o luaseră, dar, cel mai probabil, aveau puncte de control în fiecare oraș și aveau să fie recunoscuți imediat într-un Daimler elegant.

— Stinge farurile, îi porunci Blum șoferului.

— Dar, domnule, este întuneric. E periculos.

— Crede-mă, nu la fel de periculos pe cât va fi dacă nu le stingi. Blum îi împinse pistolul în ceafă. Stinge farurile.

Șoferul se supuse și le stinse.

Gândurile lui Blum zburară acum la Mendl și la soția lui Ackermann. Probabil că profesorul era deja mort; iar ea, cine știe. Nathan se ruga doar ca ceea ce îi spusese Alfred să fie adevărat. Că tot ce știa el era stocat în siguranță în creierul lui Leo. Totul depindea de asta acum.

Rajsko, 3 kilometri.

— Încetinește. O să virăm la stânga în curând.

— La stânga? Credeam că vreți să mergeți la Rajsko.

— O să dăm peste un fel de moară pe partea dreaptă a drumului, iar spre stânga ar trebui să fie un drum de pământ. Mergi încet, altfel o să treci de el.

Era unul dintre drumurile lăturalnice pe care o luase Josef cu mașina pentru a evita să fie detectat în drum spre Brzezinka, în noaptea în care sosise Blum.

Înainte, Nathan văzu brusc faruri aprinse în depărtare, venind spre ei.

— Repede, scoate mașina de pe drum.

— Aici, domnule?

— Acum! Aici, în șanțul ăsta, pe dreapta. Blum îi puse din nou pistolul la ceafă. Și nici măcar să nu îți treacă prin cap să semnalizezi cu farurile când trec ei, doar dacă nu cumva vrei ca proaspăta ta soție să rămână văduvă.

— Da, domnule, spuse șoferul, încuviințând din cap. Trase Daimler-ul cu farurile stinse într-un luminiș de pe marginea

drumului. Luminile mașinii care se apropia deveniră din ce în ce mai puternice. Blum văzu că e o camionetă care se îndrepta spre lagăr. În timp ce trecu pe lângă ei, inima i se opri. Se aplecă înainte, cu pistolul lipit de capul șoferului.

— Nicio mișcare.

Camioneta trecu pe lângă ei și Blum văzu că e plină cu trupe. Știa că în Rajsko exista un detașament – probabil că vestea evadării lor se răspândise deja. Își ținu răsuflarea în timp ce privi mașina îndepărtându-se, luminile stopurilor pierind în noapte.

În cele din urmă, Blum răsuflă ușurat.

— Bine, să pornim. Și fii cu ochii în patru după virajul la stânga.

Reintrară pe drum și ocoliră orășelul adormit. Treceau pe lângă ferme și căsuțe cufundate în întuneric, cu locuitorii adânciți în somn. Drumul era brăzdat de făgașe, potrivit mai degrabă pentru o camionetă de fermă sau un tractor decât pentru un Daimler. Lui Blum îi părea rău pentru chinul pe care probabil îl îndurau Leisa și Leo în portbagaj.

Într-un final, ieșiră din nou la drumul principal.

— Încotro? întrebă caporalul.

— Stânga. Spre Wilezkowice.

Șoferul luă virajul și, pentru câțiva kilometri, singurul vehicul cu care se întâlniră fu un camion cu produse chimice care se îndrepta spre est, cel mai probabil spre fabrica IG Farben. Blum căuta cu privirea orice reper care să îi pară măcar vag familiar. Nu recunoștea absolut nimic, dar, spre bucuria lui, după vreo doi kilometri dădură peste trecerea de cale ferată unde îi opriseră gardienii pe el și pe Josef în urmă cu trei nopți. Blum știa că e pe calea cea bună, dar de acum încolo lucrurile începeau să devină complicate. El, Josef și Anja stătuseră de vorbă în timp ce mergeau, astfel că Blum nu fusese atent la drum. Nu-i trecuse nicio clipă prin cap că va fi nevoit să caute singur drumul înapoi. Știa că trebuie să găsească un drum lăturalnic, nepavat, care se desprinde din artera principală. Dar unde? Trecură pe lângă o fermă cu un siloz conic. Da, Blum avu impresia că îl mai văzuse undeva. Poate.

— Condu în continuare.

Mai departe, trecură pe lângă un drum de pământ cufundat în beznă, blocat de un gard.

— Stop!

Șoferul apăsă frâna.

— Care este kilometrajul acum? întrebă Blum.

— Șaptezeci și cinci patru cincizeci și unu, citi șoferul pe contor.

Conduseseră 22 de kilometri. Ăsta trebuia să fie drumul.

— Coboară și deschide poarta, îl instrui Blum. Dacă încerci să fugi, te împușc în spate. Nu mai am nevoie de tine acum.

— N-o să fug. Nu mă împușcați, vă rog.

— Dă-mi pistolul tău.

— Nu port armă, spuse șoferul. Sunt doar un mecanic. Uitați… Își ridică haina. După cum spusese, nu avea nicio armă prinsă la mijloc.

— Bine, atunci repede. Blum coborî din mașină împreună cu el. Poarta ar trebui să aibă un zăvor.

Șoferul alergă la poartă, umblă la zăvor preț de câteva secunde și, în cele din urmă, o deschise; în tot acest timp, Blum ținea pistolul îndreptat spre el. Era întuneric beznă. Nathan nu era sută la sută convins că acesta e drumul corect, dar poarta trebuia să fie cea pe care o deschisese Josef în drum spre Brzezinka. Nu mai trecuseră pe lângă alta asemănătoare, iar kilometrajul parcurs părea corect.

— Acum du-te la mașină și deschide portbagajul, îl instrui Blum.

— Bine, zise șoferul cu palmele ridicate la nivelul umerilor. Doar să nu trageți.

Deschise portbagajul, iar Leo și Leisa scoaseră cu ezitare capetele.

— Unde naiba suntem? întrebă Leo.

— Aproape de locul unde trebuie să fim. Ieșiți afară.

Leisa privi în jur.

— Este totul în regulă, Nathan? Știi unde suntem?

Blum o asigură că totul era bine, făcându-i cu ochiul.

— Ce facem cu el? spuse Leo, vorbind despre șofer, care îi privea cu o îngrijorare crescândă.

— Decidem mai târziu. Deocamdată urcați în mașină. Leo, tu stai în față.

Înaintară pe drumul întunecat, cu farurile aprinse acum. Blum se concentra la fiecare semn, la fiecare viraj, încercând să recunoască ceva familiar. Un hambar, o poartă de fermă, un indicator.

Nimic.

— Cât e ceasul? îl întrebă din nou pe șofer.

— Zero zero patruzeci, răspunse el.

Cincisprezece minute până la aterizare. Dacă ratau avionul, nu conta dacă erau pe drumul bun sau nu, nu conta unde erau. Nu mai aveau altă cale de întoarcere acasă. Sigur, s-ar fi putut adăposti în ascunzătoarea rezistenței din Rajsko, dar asta însemna să conducă până acolo într-un vehicul pe care toți naziștii din Polonia probabil că îl cunoșteau până acum. În plus, planul lor de evadare fusese deconspirat, asta era clar. Cine știe dacă adăpostul mai era un loc sigur?

Apoi, brusc, ajunseră la o răscruce de drumuri.

Șoferul se întoarse spre el.

— Încotro?

Trei kilometri la vest de Wilezkowice, așa spusese Josef.

— Pe acolo, spuse Blum, arătând spre stânga.

Aici drumul părea să înainteze de-a lungul unui rând des de copaci.

— Cum o să aterizeze avionul? întrebă Leisa privind în jur. E numai pădure aici.

— Șșș! o avertiză Blum, văzând că șoferul întoarce capul.

— Ești sigur că știi unde ești? întrebă Leo de pe scaunul din față.

— Eu nu am tocmai memoria ta, spuse încordat Blum, dar suntem pe-aproape.

Se ruga să fie așa.

Continuară încă vreo doi-trei kilometri. Noaptea era atât de densă și de întunecată, că nu vedeau decât lumina orbitoare a farurilor Daimler-ului și gângăniile care se zdrobeau de parbriz. Mașina îi hurducăia pe drumul cu denivelări. Un iepure le tăie în goană calea. Șoferul opri și îl lăsă să treacă, apoi dădură peste un gard din sârmă care împrejmuia un câmp; Blum avu impresia că îl mai văzuse înainte. Apoi o casă în depărtare, un câine lătrând. Un indicator scris de mână spunea: NIE WCHODZIC NA POLA. *Nu intrați pe câmp.*

Inima începu să îi bată mai tare. Era convins că erau aproape de locul unde aterizase el.

— Trage aici.

Daimler-ul se opri.

— Aici e locul? Leo privi sceptic în jur. Nu era nimic, în afară de terenuri împrejmuite de garduri și multă pădure.

— E destul de aproape. Toată lumea să coboare.

Nu era nicio lumină nicăieri sau vreun punct de referință după care să se ghideze. Blum estimă că parcurseseră cel puțin trei kilometri de la drumul principal. Cea mai apropiată locuință era la câteva sute de metri distanță, dacă nu și mai mult.

Șoferul îi privi agitat, ținând mâinile ridicate.

— Și-acum, ce? îl întrebă Leo pe Blum, întorcându-se spre el.

Blum se uită la șofer.

— Acum ne ocupăm de el.

71.

— Dă-mi ceasul tău, îi spuse Blum șoferului.

— A fost al tatălui meu, protestă neamțul.

— Atunci spune-i că-mi pare rău. Tatăl meu a fost împușcat de naziști, zise Blum, legănându-și pistolul spre el. Haide, dă-mi-l.

Șoferul își scoase ceasul și i-l dădu. Mai erau zece minute până la ora unu. Patruzeci de minute de-acum. *Dacă* avionul mai avea de gând să aterizeze. Atacul asupra turei de noapte trebuie să fi avut deja loc, iar asta însemna că partizanii aflaseră că nu mai vine nimeni să se întâlnească cu ei.

Lui Blum îi bătea inima cu putere și era agitat. Nu se vedea nici picior de om în jur.

— Deci, ce facem cu el? întrebă Leo într-un final.

— Spune că este doar un mecanic, zise Nathan.

— Sunt, insistă șoferul, auzind cuvântul „mecanic”, care se asemăna foarte mult cu termenul în poloneză.

Era cu un an sau doi mai mare decât Blum, nu mai mult. Tocmai se însurase – dacă omul fusese sincer. Ochii îi tot fugeau încolo și-ncoace, poate căutând o rută de scăpare pe unde să o ia la goană, în caz că era nevoie.

— Păi, a auzit niște lucruri. Și, mecanic sau nu, tot are vulturul ăla pe piept, spuse Leo, arătând spre insigna Abwehr de pe uniforma șoferului.

— E doar o uniformă, îl imploră șoferul pe Blum, neavând nevoie de traducere. Am fost recrutat.

— Voi doi luați-o înainte. Blum arătă spre un pâlc de copaci întunecat, la vreo 200 de metri distanță. Așteptați acolo. Mă ocup eu de el.

— Trebuie să îl omori, spuse Leo în poloneză. Altfel îi va alerta pe toți.

— Poate că spune adevărul, zise Leisa, venind în apărarea șoferului.

Blum încuviință din cap.

— Voi mergeți înainte, vă prind și eu imediat din urmă.

Șoferul încerca să înțeleagă ce vorbeau ei și nu părea prea încântat de ceea ce auzea.

Leo și Leisa porniră spre copaci prin iarba deasă. Blum aștepta până când ei nu se mai vedeau deloc.

— Vă rog, n-o să spun nimănui, îl imploră neamțul, intuind ce se întâmplă. Sunt doar un mecanic. Ei mi-au poruncit să fac drumul acesta. Uniforma nu înseamnă nimic pentru mine. Ei mă pun să o port. Eu nu cred în ce fac ei.

— Mergi. Blum gesticulă cu pistolul spre un loc cu iarbă înaltă, sub un copac. Acolo.

— Vă rog. Am făcut exact ce mi-ați cerut. Ați spus c-o să mă lăsați să plec. Nu o să spun nimănui, promit, îl imploră șoferul agitat.

— Ai auzit despre avion.

— Nu am auzit nimic. Care avion? Nu vorbesc o boabă de poloneză. Soția mea va naște în trei luni. Nu mă împușcați. Vă rog…

— Îmi pare rău. În război se întâmplă lucruri rele, nu ți-a spus nimeni? Treci acolo. Șoferul făcu un pas înapoi, iar Blum știa ce trebuia să facă. Își aminti ce îl întrebaseră Strauss și Kendry în Anglia.

Poți să ucizi?

Sunt soldat. Sigur că pot să ucid.

În misiunea aceasta, poate însemna diferența dintre viață și moarte. Va trebui să faci lucruri mult mai rele decât să ucizi o pisică.

Atunci, fă-o. Acum.

Șoferul stătea în fața lui, cu lacrimi în ochi.

— Naziștii mi-au ucis părinții doar pentru că ei locuiau aproape de locul unde unul de-ai lor a fost împușcat, zise Blum, încordându-și degetul pe trăgaci.

— N-am făcut-o eu, îl rugă caporalul, privindu-l în ochi pe Nathan. Vă rog.

— Fă un pas în spate.

Șoferul înghiți în sec și, speriat, făcu așa cum i se spusese.

Blum voia să îl împuște – de dragul părinților lui. Pentru toată durerea și suferința îngrozitoare la care fusese martor în ultimele trei zile. Pentru toate acestea, i se părea corect să ridice pistolul și să privească un neamț nenorocit implorând, măcar pentru o clipă sau două înainte să îl execute, așa cum mii de evrei probabil că imploraseră deja pentru viața lor.

Blum îndreptă Mauser-ul spre pieptul șoferului.

Acum.

Dar în clipa următoare coborî arma.

— Dă-i drumul. Pleacă naibii de aici.

Șoferul îl privea uluit.

— Pleacă! Și nu uita că un evreu ți-a cruțat viața când ar fi putut să ți-o ia. Fă ceva bun cu ea. Așa scrie în Talmud.

— Da. Caporalul afișă un zâmbet forțat și încuviință din cap, recunoscător pentru norocul neașteptat care îl lovise. Promit, așa voi face.

— Ascunde-te în pădure și rămâi acolo până plecăm noi. Altfel mă voi răzgândi, spuse Blum, fluturând pistolul spre el.

— Da, desigur. Nu vă faceți griji, voi sta acolo.

Nathan calculă că bărbatul ar avea de mers cel puțin patru kilometri pe un drum de pământ cufundat în beznă, înapoi spre drumul principal, pentru a face semn vreunui vehicul. Iar dacă ar fugi la vreo casă din zonă, neînarmat… Cine putea să știe cu siguranță de partea cui erau fermierii?

— Pleacă!

— Da. Mulțumesc, spuse tânărul caporal, încuviințând din cap. Mulțumesc, repetă bărbatul.

Începu să își târșâie picioarele, privind înapoi o singură dată, apoi mări pasul și dispăru în desiș.

Blum trase un glonț în pământ. Încă unul.

Apoi porni grăbit prin iarba înaltă, spre locul unde îl așteptau Leo și Leisa.

— Ai făcut-o? întrebă Leo.

Blum încuviință din cap supărat.

— Era lucrul logic. Și acum…? Leo îl privi neîncrezător.

Unu dimineața. Nathan nu era sigur că luase decizia corectă, eliberându-l pe șofer. Dar avionul va fi acolo într-o jumătate de oră. Era convins că bărbatul nu va putea să ajungă înapoi la drumul principal și să își alerteze compatrioții înainte de aterizarea avionului.

400 de metri, la sud-est de locul de livrare.

Blum arătă spre sud-est.

— Acum mergem pe jos.

72.

Miezul nopții, în Anglia

Ora 1:00, în Polonia

La Newcastle, Peter Strauss stătea aplecat asupra unui operator radio care ținea legătura cu rezistența poloneză.

— Vânător de trufe unu spre Katya, îi spunea operatorul în poloneză contactului lor de la sol. Te rog, confirmă că ai pachetul nostru. Camioneta este în apropiere.

Bombardierul Mosquito decolase în urmă cu trei ore. Nu folosise radiotransmisiunea mai deloc în timpul călătoriei, dar acum, conform orarului, ar fi trebuit să fi pătruns adânc în spațiul aerian polonez și să se apropie de locul de aterizare.

Dacă totul mergea bine, Blum ar trebui să fie în avion cu Mendl într-o jumătate de oră.

Strauss nu era un om credincios. Facultatea de drept și războiul acesta înverșunat îl vindecaseră de mult de luxul religiei. Tatăl lui abia îl mai recunoștea pe bărbatul cu doi copii mici, care alergau de colo-colo purtând șepci cu Yankees – nici măcar cu Dodgers! – care nici măcar nu știa sensul zilelor sfinte de sărbătoare. Cu toate acestea, Strauss se rugase puțin astă-noapte. Un an se muncise la tentativa de a-l scoate pe acest om din Europa. Un an în care muriseră agenți; în care fuseseră blocați la fiecare pas. În care speranța se transformase în disperare de cel puțin zece ori.

Iar acum, în sfârșit, erau în ultimele minute ale misiunii. „La fel de aproape cum este și Exodul de Geneză”, ar spune cantorul. Fiecare părticică din corpul lui era în alertă. Strauss fumase șase țigări doar în ultima oră. Atacul asupra turei de noapte, în afara lagărului, trebuia să fi avut deja loc. Trebuia să primească vești de la cei de la sol în orice clipă. Dacă îi aveau pe Blum și pe Mendl, tot ce mai rămânea era aterizarea.

— Vreo veste...? îl presă el pe operator, căutând orice semnal de contact.

— Nimic încă, domnule.

— Mai încearcă.

— Vânător de trufe unu spre Katya. Camioneta este în zonă. Spune-ne dacă ai bunurile noastre.

— Aici Katya, răspunse într-un final în poloneză o voce hârșâită.

— Am contact, domnule! spuse operatorul. Katya, camionagiul vrea să știe dacă ai livrarea noastră.

— *Negacia,* răspunse vocea. Negativ. Nicio trufă. Mă tem că am găsit doar sfeclă astăzi.

Nu era nevoie ca operatorul să traducă. Sfeclă. Acesta era răspunsul prestabilit în caz că evadarea nu decurgea conform planului.

Strauss simți un gol în stomac. Totul ar fi trebuit să se petreacă în urmă cu aproximativ o oră. Se uită la ceas, deși în ultimele zece minute făcuse acest lucru de cinci ori.

Sfeclă nenorocită.

Se așeză pe marginea mesei de radiotelegrafie.

— Îmi pare rău domnule. Mai aterizăm? îl întrebă operatorul. Pilotul vrea să știe.

Mai aterizează? Care era rostul să pună în pericol un avion și echipajul lui în mijlocul Poloniei ocupate, dacă „încărcătura” lor nu era acolo pentru a fi ridicată? Poate pentru fărâma de speranță că reușiseră, cumva, să găsească o altă cale de scăpare din lagăr? Să fim realiști, nu exista nicio speranță.

Un an – un an de pus la punct planuri, fiecare detaliu, fiecare posibilitate, toate irosite. Și Blum... Strauss bâigui o rugăciune în ebraică. El avusese cele mai mari speranțe. Dumnezeu să îl binecuvânteze. Dumnezeu să ne binecuvânteze pe toți, își spuse el. Oftă scârbit și își frecă fruntea.

— Domnule, pilotul întreabă dacă mai aterizează, spuse operatorul, întorcându-se spre el.

Strauss ar fi vrut să spună „Da, la naiba, fă-o oricum. Aterizează”. Un licăr de speranță încă ardea în el. Blum era un om inventiv și plin de resurse.

— Anulează, spuse el, punând căștile de transmisie pe masă și uitându-se la ceas. Spune-le să rămână în zonă până la ora extragerii și apoi să se întoarcă.

Era sinucidere curată încă de când gândise planul, recunoscu Strauss în sinea lui. Donovan îi spusese acest lucru. Toți îi spuseseră. O misiune cu sens unic din start. Se ruga ca Blum să fie bine, cumva, chiar dacă nu reușise să evadeze. Chiar de-ar fi să petreacă războiul în lagărul acela. Strauss îl plăcea, pur și simplu, pe nemernic și îi admira curajul. Dar crudul adevăr era că nu, probabil, nu vor afla niciodată ce se alesese de el.

— Fă-mi legătura cu sediul OSS în D.C., îi spuse Strauss operatorului după ce livrase mesajul către avion. Donovan.

Președintele ceruse să fie informat despre misiune. Ar trebui să afle vestea proastă.

73.

Cei trei înaintau cu greu prin pădure și tufișurile dese, în direcția pe care Blum era convins că i-o indicase Josef ca punct de aterizare al avionului.

Era întuneric; doar luna le lumina calea. Leisa și Leo erau desculți. Rămaseră ascunși vederii cât de bine putură. În timp ce mergeau, Blum se ruga ca speranța pe care și-o punea în aterizarea avionului să nu fie inutilă și ca locul de aterizare să fie undeva în apropiere. Știa că cineva îi dăduse în vileag, asta era clar. Oare Josef? Sau șeful de echipă, Macak? Sau Anja? Și cât anume din plan divulgase persoana respectivă? Blum își dădu brusc seama: dacă atacul partizanilor avusese loc conform planului, ce aveau să creadă ei acum, în afară de faptul că el și Mendl nu reușiseră să se infiltreze în tura de noapte? Că el fie era mort, fie capturat. Ce avea să se întâmple în cazul acesta? Cine știe dacă nu cumva deja transmiseseră prin radio acea

informație? Dacă avionul va mai veni sau nu… Dacă nu cumva făcuse cale întoarsă și era în drum spre Anglia…

Dacă măcar îi mai aștepta cineva la locul de aterizare…

— Ești sigur că mergem bine? Leo privi înapoi, exasperarea citindu-i-se pe chip, de parcă umblau după cai verzi pe pereți.

— Da, locul este în câmpul următor, spuse Blum. Sunt convins.

Și el însuși trebuia să creadă asta.

Și dacă avionul nu venea? Dacă nu era nimeni acolo să îi întâmpine? Blum își aminti de adăpostul din Brzezinka… Acea opțiune era complet pierdută acum, cel mai probabil. Era la kilometri depărtare. Fiecare punct de control din zonă căuta acum Daimler-ul lui Franke. În curând, pădurea avea să mișune de nemți. Sub nicio formă nu aveau cum să ajungă pe jos în orășel.

Blum știa că fie găseau drumul, fie erau pierduți.

— Continuați să mergeți, îi îndemnă el, încercând parcă să se convingă și pe sine să facă același lucru.

— Nathan, putem să ne odihnim puțin? întrebă Leisa, încercând să își tragă sufletul. Avea răni pe picioarele desculțe.

Blum se uită la ceas. Era 01:10 acum – încă douăzeci de minute până la aterizare. Nimic nu i se părea cunoscut în jur. Nici urmă de cineva prin preajmă, care să le iasă în întâmpinare. Singura lumină care îi ghida era luna plină.

Poate următorul câmp.

— Nu, nu trebuie să ne oprim. Lasă-mă să te ajut, Leisa, te duc eu.

— Nu. E în regulă, pot, zise ea, continuând să meargă.

— Mai știi cum ne jucam de-a v-ați ascunselea pe câmpurile din jurul casei noastre de la țară?

Blum încerca să îi distragă atenția de la situația lor.

— Da, dar mereu ne jucam în timpul zilei. Și mai era și verișorul nostru, Janusz, care mereu îmi spunea unde te ascunzi.

— Trebuia să îl mituiești cu prăjituri ca să îl faci să tacă, altfel erai mâncat.

Leisa chicoti.

— Ce răsfățat. Nu-i de mirare că a ajuns un bondoc.

— Da, cred că el și pisica aia, Phoebe, erau în cârdășie și…

Auziră un sunet în spatele lor. Până și Leo se întoarse.

Lui Blum îi stătu inima.

Erau câini, lătrau. Nu genul de câini care păzeau o fermă și se agitau noaptea.

Câini mulți. Sunetul se auzea de departe, dar era clar, venea din spatele lor.

— Stop! spuse Blum, apucând-o pe Leisa de braț, apoi le făcu semn să stea pe loc.

În depărtare se auzeau și voci. Strigăte.

— Rahat.

Sigur nemții erau pe urmele lor.

— Cum de-au ajuns aici atât de repede? întrebă Leisa pe un ton oropsit, parcă vrând să spună „Ce speranțe mai avem acum?”

— Nu știu. Nu știu… Blum dădu din cap, nesigur.

Oare fusese șoferul? Atât de repede? Leo avusese dreptate, desigur. Ar fi trebuit să îl împuște pe ticălosul ăla. Fusese o decizie greșită să îl lase să plece.

Sau poate că cine îi dăduse de gol le dezvăluise nemților și locul de aterizare.

Ce mai conta? Acum erau pe urmele lor, poate la vreun kilometru în spate.

— Fugiți! O luă pe Leisa de mână și porni prin iarba înaltă. Este în față, sunt sigur, îi îndemnă Blum să continue.

400 de metri, la sud-est de locul de livrare. Pe-aici trebuia să fie. Dar nu el era cel care trebuia să îi ducă la punctul de extragere; se presupunea că partizanii trebuiau să facă acest lucru, astfel că totul îi era necunoscut.

Alergară până aproape rămaseră fără aer.

— Unde naiba mergem, Nathan? întrebă Leisa epuizată, într-un final. Nu îi vom întrece niciodată, nu putem scăpa de ei.

— Sunt la doar câteva minute în urma noastră, spuse Leo. Până ajungem noi…

Deodată se împiedică și țipă. La vreo trei metri în fața lui Blum, băiatul se împiedicase de ceva și căzuse.

— Ce naiba e asta? spuse el, ridicând obiectul de jos.

— E o lanternă, spuse Blum. Neaprinsă.

— Încă una, spuse Leo, târându-se câțiva metri. Și încă una.

Apoi Blum dădu și el peste una înaintea lui.

Erau zeci de lanterne. Așezate în două linii paralele, la intervale de 10 metri.

— Cred că e un fel de drum, spuse Leo.

De pământ, desigur. Curățat și marcat în câmpul cu hârtoape. Părea să se întindă pe o distanță destul de mare. Destul de spațios pentru un camion sau un tractor. Sau un…

Își dădură seama că găsiseră locul și se priviră bucuroși unii pe alții.

— Dumnezeule mare, este locul de aterizare! spuse Blum. Trebuia să fie. Se uită la ceas. Reușiseră! Cincisprezece minute până la aterizare.

Blum se învârti în jur. Ar fi vrut să sară în sus de bucurie, dar nemții erau la doar câteva minute în spatele lor.

— Acum trebuie să…

Ca de nicăieri, o mână îi acoperi gura, smucindu-i capul. Simți un cuțit la gât.

— *Nie ruszaj sie,* îi șopti cineva în poloneză. Nu mișca.

Mai mulți oameni ieșiră dintre copaci, ținând pistoale în mâini.

Leo și Leisa ridicară mâinile în aer.

— Cum dracu’ de ești aici? îi rosti la ureche bărbatul printre dinții încleștați.

— Am evadat din lagăr. V-am adus trufe, spuse Nathan, folosind parola pe care i-o spusese și lui Josef. Am venit de departe…

Omul îl eliberă, iar Blum se întoarse spre el. În fața ochilor avea un bărbat cu barbă, îmbrăcat într-o haină de vânătoare și chipiu. Își băgă cuțitul în teacă.

Anja, fata care îl preluase împreună cu Josef la venire, era și ea acolo. Buclele ei blonde ieșeau de sub o căciulă tricotată. Ținea în mâini mitraliera ei Blyskawica.

— Unde e Josef? întrebă Blum.

— Josef e mort.

— Mort?

— A fost săltat de nemți. Am presupus că l-ai turnat tu.

— Eu? Nicio șansă, niciodată.

— Atunci, de ce nu erai în tura de noapte cu ceilalți muncitori, conform planului? întrebă pe un ton poruncitor bărbosul. Noi am lansat atacul. Nu era nimeni acolo.

— Am încercat. Am fost prinși la poartă, cineva ne-a turnat pe noi. Ne-au aruncat într-o celulă.

— A fost o capcană, spuse bărbatul cu barbă, care părea să fie liderul trupei. Alți zece activiști îmbrăcați în haine închise la

culoare ieșiră dintre copaci și din tufișuri. Am pierdut șase luptători buni.

— O capcană…?

— Nemții ne așteptau. Ce s-a întâmplat cu bătrânul? Trebuia să fiți doar doi.

— Nu a supraviețuit. Suntem doar noi, spuse Blum. Dar misiunea este încă în picioare.

Liderul îi privi bănuitor pe toți trei, ura citindu-i-se în ochi. Se uită disprețuitor la Leo.

— Sper, oricine dracu' ați fi, că meritați sacrificiul vieții lui Josef. El a ucis mulți nemți.

— Și avionul? întrebă Blum. Nemții sunt chiar în urma noastră.

— Ne ocupăm noi de nemți de data asta. Le făcu semn oamenilor săi, care începură să se împrăștie printre copaci. Cât despre avion…, Lucian, adu-mi iar stația radio. Adevărul este că nu credeam c-o să vedem pe nimeni aici. Trebuie să vă chem transportul înapoi.

•

Strauss nici nu apucă bine să inițieze contactul cu Donovan, pentru a-i da vestea cea proastă, când operatorul radio îl prinse de braț.

— Poate veți dori să așteptați o clipă, domnule. Mai vine o transmisiune.

— Vânător de trufe unu. Aici Katya… Operatorul traducea din poloneză. Vei fi încântat să afli că ți-am găsit trufele, într-un final. Trei trufe mari, gata să fie livrate. Vino să le iei, conform planului. Și repede, te rog; mai sunt și alți cumpărători în apropiere.

Am găsit trufele. Vino să le iei!

— Misiunea e în picioare! strigă Strauss, prinzându-l de umeri pe operator, aproape dându-i căștile de pe cap.

Luă microfonul și contactă el însuși avionul care se învârtea în aer.

— Water Dog unu, Water dog unu, am revenit! Repet, oamenii sunt acolo. Coboară și ia-i cât se poate de repede. Și atenție, s-ar putea să ai parte de ceva acțiune la sol. Dar misiunea e în picioare, conform planului!

Copilotul bombardierului răspunse:

— Recepționat. Cobor acum.

Strauss se lăsă pe spate. Euforia îi gonea prin vene. Era un om rezervat din fire, fiul unui cantor, dar nu făcu nicio încercare de a-și reține bucuria.

— Anulează apelul ăla către Donovan, îi spuse operatorului, apoi lovi masa cu palma, hârtiile zburând pe podea. Misiunea e în picioare! Sunt acolo!

Nu știa cum naiba reușise Blum, dar erau acolo!

Apoi se opri și, pentru prima dată, se gândi la ceea ce tocmai îi spusese liderul partizanilor. Se așeză pe marginea mesei și bâigui gânditor, cu fruntea încruntată:

— Trei...?

74.

Se ascunseră în pădure, în timp ce partizanii dispărură, la rândul lor. Anja și un alt luptător al rezistenței alergară pe câmp și aprinseră lanternele.

În câteva minute, pista de aterizare deveni evidentă.

Acum, tot ce mai avea Blum de făcut era să se roage ca partizanii să îi poată ține la distanță pe nemți.

Cinci minute.

— Avionul este în zonă, spuse Janusz, liderul partizanilor. Din păcate, se pare că va exista și un comitet de primire local.

Scheunatul câinilor de căutare se auzeau avansând pe câmpurile întunecate, mai aproape decât în urmă cu câteva minute. Strigăte în germană. Luminile unor lanterne plimbându-se peste tot.

Blum își verifică Mauser-ul. Sângele îi gonea prin vene. Era evident că nu aveau să scape fără luptă.

Deasupra lor, auziră deodată sunetul unui motor pe cerul nopții.

— Auzi asta? îi spuse Blum Leisei triumfător și arătă spre cer. Cine altcineva mai are un avion? În câteva ore vom fi în Anglia.

Pentru prima dată de când o găsise în orchestra lagărului, Nathan îi văzu zâmbetul luminos și ochii plini de încredere pe care și-i amintea din copilărie.

— Da, Nathan, aud.

— Vezi, Leo? Blum îl împinse pe băiat. Ți-am spus eu că ăsta e locul.

— Nu m-am îndoit nicio clipă, răspunse Leo rânjind.

Apoi aruncă o privire neliniștită în direcția de unde se auzeau strigătele nemților.

Mai trecu un minut, iar zgomotul de deasupra lor deveni mai intens. Avionul avea să aterizeze fără lumini aprinse, ghidat de lanterne – așa îi explicase Janusz.

— Acolo! Leo arătă în sus.

Ca o umbră pe cer, singura lumină zărindu-se în carlingă, avionul cobora încet dinspre nord. În curând ajunse la câteva sute de metri de pământ, aripile legănându-i-se în vânt.

— Coboară destul de repede! spuse Blum.

— Pregătiți-vă. O să aterizeze în treizeci de secunde, spuse Janusz. Când o să ajungă la sol, noi vom…

Brusc, auziră un foc de mitralieră. Un model cehesc, ZB-26. Partizanii îi surprinseseră pe nemți și încercau să îi țină la distanță de pista de aterizare. Era nevoie să îi mai rețină un minut sau două.

Blum vedea licărele focurilor de armă și siluetele întunecate – soldații – avansând prin același câmp pe unde trecuseră el, Leisa și Leo cu câteva minute înainte.

— La pământ! îi instrui Janusz. O să fie puțin cam încinsă treaba.

Nemții răspundeau și ei cu foc acum, în principal spre pădurea unde erau împrăștiați luptătorii rezistenței. Focurile de armă la sol erau atât de asurzitoare, încât nu îți dădeai seama dacă nemții observaseră avionul sau nu.

— Sunt mulți. Janusz reîncărcă Blyskawica. Odată ce aterizează avionul, trebuie să vă mișcați repede și, orice ați face, nu vă opriți.

Blum încuviință din cap, luând-o de mână pe Leisa.

— Am înțeles. Tu?

— Da.

Leisa dădu și ea aprobator din cap, îngrijorarea citindu-i-se în ochi.

— Atunci, pregătește-te. Ia-mă de mână.

Nerăbdarea și speranța goneau prin Blum asemenea unui râu care se revărsa din matcă, iar el urmări traiectoria avionului în timp ce acesta ajunse deasupra lor și începu să coboare. Acum îi

puteai vedea aripile legănându-se dintr-o parte într-alta, din ce în ce mai jos, și lumina din carlingă coborând printre copaci. Apoi avionul ateriză și roțile loviră pământul. Mosquito-ul se hurducăi o dată, apoi de două ori de-a lungul pistei improvizate, cu denivelări.

— Pregătiți-vă, e la sol! spuse Janusz.

Cu elicele învârtindu-se, avionul se opri în capătul opus al câmpului și întoarse imediat, apoi veni la vreo 200 de metri de ei, pregătindu-se pentru o decolare rapidă.

În fuzelaj se deschise o trapă, iar Janusz le dădu semnalul de OK, ridicând degetul mare.

— Plecați – acum! Duceți-vă!

Lupta se ducea acum mult mai aproape.

— Noroc!

Încărcându-și arma, Anja îi spuse lui Blum:

— M-am înșelat. Arăți ca un luptător acum.

El îi zâmbi.

— La fel și tu.

Încuviințând din cap spre Leo și luând-o de mână pe Leisa, Blum strigă:

— Fugiți!

Porniră în fugă pe câmp, împingând în picioare cât de mult puteau. În spate auziră sunetul asurzitor al unei grenade explodând în apropiere. Apoi o strălucire. Resimțindu-se în urma zgomotului, Leisa se opri și țipă. Blum o apucă din nou de mână și o trase după el.

— Continuă!

Nemții, conștienți acum de prezența avionului, își întorseseră atenția asupra celor trei fugari. În timp ce alergau, gloanțele șuierau în aer, lovind pământul în urma lor.

— Fugiți! strigă din nou Blum.

Avionul era la vreo 100 de metri de ei. Unul dintre piloți îi aștepta ghemuit în deschiderea trapei, făcându-le semn să continue. Leo alerga înaintea lor, iar Blum, trăgând-o pe Leisa după el, la vreo 10 metri în urmă.

— Nu vă opriți! Fugiți!

Auzi o explozie, nu departe în spate. O grenadă aterizase chiar în locul de unde trăgeau Janusz și oamenii lui, trupurile zburând în aer în explozia gălbuie. Bubuitura aproape că le zdruncină urechile. Anja ieși dintr-un tufiș și rămase în câmp

deschis, acoperindu-i pe ei, golindu-și mitraliera asupra nemților. Apoi Blum auzi focurile de armă ale nemților și pe Anja țipând și prăbușindu-se la pământ.

— Anja! Ar fi vrut să meargă la ea, dar nu se puteau opri acum. Leisa, Leo, nu vă opriți!

Brusc, un neamț apăru din lateral. Blum îi dădu drumul Leisei și trase patru focuri cu Mauser-ul lui Franke, golind încărcătorul. Soldatul căzu la pământ.

Pilotul continua să le facă semn. Douăzeci de metri. Gloanțele șuierau în jur, brăzdând pământul din spatele lor sau izbindu-se asurzitor de metalul fuzelajului. Ping, ping, ping.

— Leisa, continuă să fugi! Nu te opri!

Aveau să reușească. Zece metri.

În cele din urmă, ajunseră la avion.

— Tu primul! îi spuse Blum lui Leo.

Pilotul întinse mâna.

— Cine naiba sunt ăștia? strigă el. Unde e bătrânul?

Blum îl împinse pe Leo la bord, apoi se întinse după Leisa.

— Mendl e mort, răspunse el. Leisa, urcă acum! Focurile de armă se întețiseră. Gloanțele loveau fuzelajul asemenea unei perdele de grindină. Un glonț trecu razant pe lângă umărul pilotului, zgâriindu-l.

— Rahat! înjură acesta, aplecându-se din nou pe vine.

Leisa țipa isteric, gloanțele spulberând pământul din jurul ei.

— Leisa, trebuie să urci acum! Blum o împinse, iar pilotul se aplecă și o prinse de braț, apoi o trase înăuntru. Motoarele erau turate la maximum, iar elicele începură să se învârtă din nou.

— Nathan, vino! îi strigă ea.

Acum era rândul lui Blum. Pilotul îl prinse de mână în timp ce gloanțele zburau pe lângă trapă.

— Nathan, dă-mi mâna! Leisa se întoarse spre el, să îl ajute.

Leisa, nu...

Blum întinse mâna și o atinse pe a ei, zărind în ochii săi fermi un licăr al iubirii pe care i-o purta.

În acel moment, Blum simți ceva fierbinte și mistuitor lovindu-l în spate. Ca pumnul unui boxer, doar că mai puternic, mult mai puternic. Parcă îi aprinsese măruntaiele.

— Nathan! țipă sora lui.

Apoi încă un glonț, îndreptându-i spatele lui Blum. Degetele îi alunecară din strânsoarea disperată a pilotului.

Poate încă unul, nu își mai dădea seama.

Următorul lucru pe care și-l aminti e că era căzut pe pământ. Ridică privirea spre avion. Nu mai auzea niciun sunet – pilotul parcă îi striga în tăcere să se ridice. Leisa, cu chipul schimonosit de neputință și groază, îi striga iar și iar numele, doar că fără sunet, întinzând disperată mâna, luptându-se cu pilotul care încerca să o împiedice să coboare după el.

Nathan, ridică-te.

Blum încercă să se ridice în genunchi cu ultimele puteri pe care le mai avea, dar parcă cea mai masivă greutate pe care o simțise vreodată îl țintuia la pământ.

Ridică-te.

Își odihni capul pe sol. Așa era bine. Clipi o dată sau de două ori. Își privi mâna pe piept și văzu că era murdară de sânge. Totul în jur începea să se încețoșeze. *Trebuie să te ridici,* își spuse în sinea lui. Sus. Simți o explozie la stânga, lângă avion. O grenadă, poate. Pământul se zgudui, aruncându-l în sus pentru o secundă.

Îi vedea pe pilot și pe Leisa ferindu-se de explozie.

Pleacă, Leisa. Trebuie să pleci. Acum. Își puse din nou capul pe pământ.

Auzi elicele învârtindu-se. Singurul regret pe care îl simți fu acela că nu făcuse ceea ce intenționase să facă – să îl împuște pe șoferul ăla blestemat.

75.

— Nathan! *striga Leisa, privindu-l îngrozită. Nathan*!

Încerca să coboare din avion ca să ajungă la el, dar pilotul o prinse de mijloc pentru a o împiedica, opunându-se încercărilor ei disperate de a se elibera din strânsoarea lui.

— Nathan, nu, nu, nu!

— Trebuie să plecăm! *strigă pilotul, încercând să ajungă la trapă.*

Gloanțele se ciocneau de fuzelaj, iar el se aruncă la podea. Focurile de armă era mult prea intense. Acum îi putea vedea pe nemți avansând pe câmp – erau la doar 15 metri de avion. Pilotul se întinse spre mânerul trapei, pentru a o închide.

— Trebuie să plecăm acum!

— Nu! Nu! continua să strige Leisa, împotrivindu-se cu toată puterea. Nathan! Nathan! Trebuie să îl luăm de acolo.

Înainte ca pilotul să închidă trapa, Leisa îl privi, neputincioasă și îngrozită, ignorând complet exploziile și gloanțele din jur. L-am văzut și eu. Ochii îi deveniseră încremeniți și începețoșați. Nu știu, poate mai era puțină viață în el. Dar nu teamă, nici măcar o fărâmă. Regret, poate. Pentru că o vedea plecând. Dacă nu sună prea nebunesc, aproape că aș îndrăzni să spun că zâmbea.

— Nu putem! Pilotul o trase înapoi. E mort.

— Nu! Leisa încerca să se desprindă din brațele lui. Nu e mort! Nu este!

— E mort! strigă pilotul și închise trapa.

— Nu...!

Leisa țipa, plângea, dându-și seama că îl lăsau în urmă.

— Nu, nu, repeta tot timpul, cu lacrimile curgându-i pe obraji. Eu trebuia să fiu în locul lui. Nu înțelegi, eu trebuia să mor. Nu el! Eu...!

Alergă la hubloul avionului, continuând să îi strige numele și să-l privească, în timp ce gloanțele bombardau ușa exterioară.

— Nathan, ridică-te, te rog...

— Trebuie să plecăm acum! strigă spre noi unul dintre piloți. Țineți-vă bine!

Elicele se învârteau mai repede și mai repede, iar motorul începu să duduie. Începeam să ne mișcăm.

— Nu înțelegi? Eu trebuia să mor, continua ea să plângă. Nu el, eu! Nathan!

— Trebuie să vă puneți centurile! spuse pilotul. Vom decola acum, destul de brusc.

— Nu, vă rog, nu plecați! Leisa merse din nou la trapă, împleticindu-se. Nu! Nu, spunea ea în timp ce motorul se tura din ce în ce mai tare. Nu îl lăsați aici...

Parcă ar fi vrut să își înfigă degetele în metalul ușii.

Am luat-o de lângă ușă și am adus-o cu mine la scaunul improvizat. Nu era timp pentru centuri, avionul deja prinsese viteză. Am simțit forța gravitațională în timp ce Mosquito-ul gonea pe pista denivelată.

Așa că am ținut-o cât de strâns am putut. Ea plângea în brațele mele, rostindu-i numele iar și iar.

Am ținut-o strâns și am jurat atunci că nu-i voi da drumul niciodată.

76.

Deci asta e senzația..., își spuse Blum în sinea lui.

Trapa avionului era închisă. Leisa era în siguranță înăuntru. Nathan auzi motoarele turându-se și gloanțele răsunând și ricoșând din fuzelaj.

Nu e chiar atât de rău.

Pleacă, spuse el. *Acum. Trebuie să pleci.*

Zgomotul motoarelor crescu în intensitate din ce în ce mai mult.

Apoi se făcu tăcere deplină.

Lumina, câtă era, se făcu din ce în ce mai puternică. Era ca și cum ar fi explodat o stea lângă el... Blum avu impresia că aude geamătul avionului care decola de pe câmpul denivelat. Îl văzu apoi făcând un ocol în aer, ca și cum ar fi vrut să-și ia rămas-bun.

Sau poate că doar își imagina aceste lucruri.

Oricum, se simțea mândru. Leo era în drum spre Anglia, cu toate informațiile pe care le avea în cap. Strauss și Donovan aveau să fie încântați. Nathan făcuse ceea ce promisese, își îndeplinise misiunea.

Și Leisa... Și ea era în siguranță. Veghease asupra ei – exact așa cum promisese. Își respectase jurământul.

Doleczki. Nathan zâmbi. Îi văzuse gropițele pentru ultima dată atunci când ea îi zâmbise în pădure.

Nu fi supărată pe mine. Asta a fost misiunea mea, conform jurământului. Partitura noastră s-a unit pentru ultima dată. Nu uita asta. Păstreaz-o așa. Împreună.

Nu, nu e rău deloc.

Blum auzi strigăte. Nu își dădea seama dacă erau aproape sau departe. Dacă avea ochii închiși sau deschiși. Ce mai conta acum? Aliyah. De ce, dintre toate cuvintele, tocmai acesta îi venise în minte? Prima dată când Nathan fusese chemat de rabin la *bimah,* să citească din Tora, făcuse promisiunea să se întoarcă într-o bună zi în Țara Sfântă.

— Un om își poate convinge întreaga familie să meargă cu el în Israel, îi spusese rabinul Leitner, dar nu poate convinge pe nimeni să plece de acolo.

Blum își înfipse unghiile în pământul moale din jurul lui.

Papa, ți-am spus, nu voi pleca.

Fusese întuneric în noaptea în care plecase de acasă, cu stomacul agitat de emoții. Pe atunci era undeva între băiat și bărbat.

— Nu vreau să plec, își implora tatăl în timp ce se îmbrăca pentru a pleca în călătorie.

— Trebuie să pleci, spunea tatăl lui. Te eliberez de jurământ, Nathan. Nu o mai poți proteja acum.

— Dar pot, ripostă el sfidător.

— Nu, nu poți. Tatăl lui dădu din cap. Nu mai poți. Cu ce va urma, doar Dumnezeu o poate proteja acum. Dar tu ai ceva mult mai important de protejat. Vei duce Mișna într-o casă nouă. În felul acesta ne vei proteja pe toți, fiule. Istoria noastră, tradiția noastră. Nu doar pe Leisa, pe noi toți. Pentru asta trebuie să pleci.

— Dar, papa…

— Nu se poate ști pe termen scurt ce anume este bine, Nathan. Mai știi? spuse tatăl său. Este o mare onoare. Își puse mâinile pe umerii lui Nathan. Iar ei te-au ales pe tine, fiule. Poftim…

Tatăl lui își scoase pălăria – melonul din fetru și pene de gâscă – și i-o puse pe cap lui Nathan, ajustând-o astfel încât să stea perfect.

— Este a ta acum, o meriți. Acum ești cu adevărat bărbat. Și nu uita, o pălărie nu este doar un obiect de purtat; reprezintă principiile tale. Arată cine ești tu.

Pe Blum îl străbătu un sentiment de mândrie la fel de intens ca în ziua în care stătuse prima dată la *bimah* și citise din Tora. Barbișonul tatălui său se ondulă ușor, iar bărbatul zâmbi, punându-i mâna pe obraz.

— Înțelegi tot ce ți-am spus, fiule?

Un soldat alergă spre el și își îndreptă pușca spre pieptul lui, cu degetul pe trăgaci.

— Da, papa. Nathan își privi tatăl în ochi. Cred că înțeleg.

77.

Spitalul pentru veterani Edward Hines Jr.

— Deci acum știi – bătrânul se foiește pe scaun și își privește fiica cu ochii goi și injectați – că femeia pe care am ținut-o în brațe în avion era mama ta.

Fiica lui încuviințează din cap, ținându-i strâns mâna într-a ei, cu ochii plini de lacrimi.

— Da.

— Am jurat că nu-i voi da drumul niciodată. Și nu am făcut-o. Nu i-am dat drumul vreme de șaizeci de ani.

— O, tată, spune ea, ridicându-i cu blândețe mâna pe obrazul ei.

— Când am venit în America a început să-și folosească al doilea nume de botez, Ida. Și presupun că a prins. După cum poate că înțelegi acum, s-au întâmplat multe lucruri pe care voiam să le lăsăm în urmă. Ne-am mutat la Chicago, așa cum făcuse și fratele ei. Singura familie pe care o aveam erau verii din Chicago.

Fata nu auzise niciodată aceste lucruri, adevărata poveste despre cum se cunoscuseră părinții ei. Auzise doar că se întâmplase „în lagăr”, fără prea multe explicații.

— O, tati, spune ea acum, strângându-i mâna într-a ei.

E trecut de miezul nopții, dar personalul o lăsase să stea. Asistenta de pe tura de noapte îi mai verificase din când în când, luându-i tava tatălui ei, aducându-i pastilele, dar îl lăsaseră să își termine povestea. Bătrânul stătuse în capul oaselor în tot acest timp, ani întregi revărsându-se din el, ani pe care îi ținuse doar pentru sine, complet ascunși, oprindu-se din când în doar cât să ia o gură de apă când i se usca gâtul.

Acum stă pe scaun. Nu mai are nimic de spus.

— Deci, vezi tu, nu sunt un erou. Nu am salvat pe nimeni, nici măcar pe singurul om care m-a salvat pe mine. Poza aceasta… O ia pe cea care îi înfățișează pe ofițerii militari prezentându-i Crucea pentru Distincție în Serviciu. Crucea nu mi-a fost oferită mie. I-au înmânat-o surorii lui. Mamei tale. Singurul membru supraviețuitor al familiei lui. Probabil ai ratat-o, dar undeva în

cutie este o mică plachetă, „Pentru Nathan Blum, Locotenent, Armata Statelor Unite ale Americii”. El a fost eroul. Bătrânul dă din cap. Unchiul tău… Nu eu.

— Nu știu ce să zic, tată. Fiica lui dă și ea din cap. Din câte am auzit acum, cred că amândoi ați fost eroi.

— Nu știu… Tatăl ei se lasă pe spate în scaun. Dar i-am oferit unchiului tău cea mai mare onoare la care m-am putut gândi… la mâinile fiicei într-ale sale. Aceea de a-ți da numele lui, dovlecel. În sfârșit îți pot spune de unde ți-ai primit numele. Natalie.

Un fior de mândrie o străbate și ochii îi sclipesc. Nu știuse până acum. Natalie. După Nathan, unchiul ei.

— Mulțumesc, tati.

— Îmi pare atât de rău…

Bătrânul dă din cap în timp ce o lacrimă i se prelinge pe obraz.

— Pentru ce? Ea îi strânge mâna și i-o sărută.

— Pentru că în toți acești ani nu am putut să îți spun ce a fost în inima mea. Mereu, în fiecare zi. Bătrânul își bate ușor pieptul cu mâna. Aici, înăuntru.

— E în regulă. Ea ia un șervețel pentru a-i șterge ochii. Ai făcut-o acum.

— Noi doi am făcut un pact, eu și mama ta. Eu nu am mai pus niciodată mâna pe o piesă de șah. Iar ea… Păi, după cum știi, a mai cântat puțin la pian de-a lungul anilor. Clarinetul… Bătrânul ridică din umeri. Îi amintea de toate faptele pentru care se simțea responsabilă și pe care voia să le dea uitării. Dar a adus asta cu ea totuși. Bătrânul caută în cutia pentru trabucuri și scoate cele două jumătăți ale concertului pentru clarinet al lui Mozart, care fuseseră lipite împreună. După cum vezi, acum sunt un întreg. A stat în cutie preț de 70 de ani… Se uită la fiica lui și zâmbește. Să știi că el a fost adevărata iubire a vieții ei, fratele ei, nu eu.

— Nu este adevărat. Te-a adorat, papa. Știi asta.

— Păi, mama ta obișnuia să spună că și eu am avut piatra mea pe inimă… Bătrânul ia piesa de șah albă și o ține în mână. Știi, nu a trecut o zi în care să nu mă gândesc la ea. În care să nu îmi fie inima grea, în toți acești ani. Acesta este motivul. Înțelegi ce spun, nu-i așa?

Ea încuviințează din cap și ochii i se umplu de lacrimi.

— Da.

— Ea mi-a spus, „Binele învinge, Leo… Chiar și aici”. Chiar și în iadul acela din care am ieșit. „Trăiește-ți viața”, mi-a spus. „Măcar pentru mine”. Și am făcut-o. Își privește fiica. Am fost un tată bun, nu-i așa, iubito?

— Desigur, tati. Cel mai bun.

— Și un soț bun?

— Da. Ea îi ia din nou mâna într-a ei. Vreme de 60 de ani.

— Și v-am oferit un trai bun? Am construit o familie. Tu, Greg și copiii…

— O familie frumoasă, tată, da.

— Acesta a fost jurământul pe care l-am făcut în avionul acela și am încercat să îl respect în fiecare zi. Se uită la fotografia femeii blonde din barcă, cu pălăria de marinar și zâmbetul acela frumos. Niciunul dintre noi nu ar fi fost aici dacă nu ar fi existat ea. Tu nu te-ai fi născut. Toate lucrurile bune din viața mea nu s-ar fi petrecut. Aș fi murit acolo. Deci presupun că a avut dreptate, într-un final, în privința binelui.

— Da. Natalie privește fotografia cu colțuri îndoite. A avut dreptate.

— Poftim, poți să păstrezi toate astea. Bătrânul îi dă înapoi fotografia și piesa de șah. Poate le vei spune copiilor povestea asta într-o zi, când eu n-o să mai fiu. Dar acum sunt puțin obosit. Cred că mi-am câștigat somnul acesta. Nu cred că am mai stat treaz atât de târziu de când am fost cu mama ta în croazieră în Caraibe și am câștigat 2 800 de dolari la cazinoul vaporului.

— N-am auzit niciodată povestea asta. Natalie râde surprinsă.

— Mama ta a fost foarte supărată. Nu m-a mai lăsat să mă apropii de vreun cazinou de-atunci. Bătrânul zâmbește. Dar întotdeauna am putut să număr cărțile destul de bine.

El încearcă să se ridice, iar ea îl ia de braț și îl ajută, câte un pas pe rând, până la pat, unde tatăl ei se întinde pe spate și oftează satisfăcut.

— Lasă-l puțin mai jos pentru mine, dovlecel. Telecomanda e acolo. Când o să ies de aici – îi face cu ochiul – ar trebui să luăm și pentru acasă un pat ca ăsta.

— Sigur, tată, îl punem pe listă. Ea apasă butonul și îi lasă ușor spătarul mai jos.

— Așa e bine. Închide ochii pentru o secundă. Când îi deschide, o vede privindu-l lung. Ce este?

— Nimic, doar că te-am iubit în fiecare zi a vieții mele, tati. Dar niciodată nu am fost mai mândră de tine decât sunt acum.

El încuviințează din cap, un zâmbet satisfăcut strecurându-i-se pe buze.

— Mă bucur să aud asta, dovlecel. Dar acum o să-mi fac somnul de frumusețe, dacă nu te superi.

— Sigur că nu mă supăr. Ea se apleacă și îl sărută pe frunte. Mă întorc mâine.

Natalie își ia lucrurile și pune totul înapoi în cutie, privind fotografia femeii din barcă, care acum căpătase și un nume, pentru ultima dată.

— Mulțumesc, șoptește ea.

Apoi pune fotografia în cutie și o închide – închide povestea din care răsăriseră viețile lor – și merge spre ușă. Se oprește înainte să stingă lumina.

— Trebuie să te mai întreb un lucru, tată. Era adevărat?

— Ce anume, dovlecel? întreabă el cu ochii închiși.

— Despre memoria ta. Am știut întotdeauna că ai o memorie bună. Adică, puteai recita pe de rost Codul Civil al statului Illinois.

— Dacă era adevărat? Păi, stai să văd... Din câte îmi amintesc, tu te-ai născut pe 22 ianuarie, 1955. Bătrânul își pune degetele pe frunte. Cred că a fost într-o sâmbătă.

— Desigur că a fost într-o sâmbătă, tată. Am auzit de un milion de ori cum, din cauza mea, nu ai mers la meciul echipei Cubs în ziua aceea. Aveai bilete în primul rând.

— A. Bine, bine... Presupun că am ruginit puțin la bătrânețe.

Ea zâmbește și se pregătește să stingă lumina.

— Și nu mi-ai povestit despre toate formulele pe care le-ai adus înapoi, despre munca lui Mendl. Ce s-a întâmplat cu toate astea? Au avut impactul la care sperau ei?

— Dacă au avut impactul...? El ridică din umeri. Au spus că munca lui a schimbat cursul războiului. Al istoriei, de fapt. La început, nu prea știau ce să facă, având în vedere că Alfred și Nathan nu erau acolo. M-au dus într-un loc în New Mexico și am început să îndrug chestii... Aveau o echipă de oameni care scriau lucrurile la fel de repede pe cât le rosteam eu. Se pare că,

în cele din urmă, nemții nu erau atât de aproape de obținerea unei bombe, așa cum credea lumea. Totuși, știi ce, scumpo…?

— Ce, tată?

Bătrânul se întoarce spre ea.

— Nu am înțeles nici măcar o iotă din tot ce mi-a spus profesorul. Doar am scris toate informațiile și le-am reținut, le-am păstrat aici. Își atinge fruntea. Difuzia gazoasă… N-a avut niciodată sens pentru mine. Legislația fiscală, da, pe-asta o înțeleg. Cuvintele încep să i se stingă. Fonduri, proprietăți, testamente… Lucrurile astea au sens. Știi ce spun, scumpo…?

Ea stă în pragul ușii pentru o vreme, iar el închide ochii. În câteva secunde, a adormit.

— Da, tată. Natalie stinge lumina. Cred că știu.

EPILOG

Pe un perete al Bradbury Science Museum din Los Alamos, New Mexico, există o placă mare, chiar în spatele statuilor în mărime naturală reprezentându-i pe Generalul Leslie Groves și Robert Oppenheimer (cu pălăria lui emblematică, cu boruri largi). Placa îi comemorează pe savanții care au făcut parte din Proiectul Manhattan, au contribuit la dezvoltarea bombei atomice și au schimbat cursul istoriei moderne.

Sunt 247 de nume pe perete. Unele sunt nume pe care le știu toți cei care au studiat acest capitol al istoriei. Einstein. Fermi. Bohr. Teller. Și alții precum Kistiakowsky, Morrison, Neddermeyer, Ulam. Fizicieni teoreticieni, chimiști, matematicieni. Oameni de o inteligență ieșită din comun, ale căror contribuții au fost esențiale, dar ale căror nume nu sunt foarte cunoscute.

Dintre toate numele, unul singur nu a lucrat niciodată la Proiectul Manhattan. A murit în Europa în timpul războiului, într-un lagăr de concentrare, departe de laboratoarele din Los Alamos sau Oak Ridge, Tennessee, iar circumstanțele morții lui sunt neclare. Dar contribuția lui la procesul difuziei gazoase, adusă din lagăr de câțiva oameni de un curaj extraordinar, a fost vitală pentru succesul proiectului. Cel puțin asta spun cei care au ridicat acest tribut.

Dacă te apleci, îl găsești undeva între McKibben și Morrison, aproape de capătul celui de-al treilea rând.

Alfred Mendl.

Nota autorului

Socrul meu, Nathan Zorman, a crescut în Varșovia, Polonia, și, printr-un noroc al sorții care, fără îndoială, i-a salvat viața, a plecat în Statele Unite ale Americii la începutul anului 1939, cu câteva luni înainte de izbucnirea războiului.

Nu a mai auzit niciodată de nimeni din familia lui.

În 1941, când America a intrat în război, el s-a înrolat în Armata Statelor Unite și, datorită faptului că știa limbi străine, a fost plasat în departamentul serviciilor secrete al armatei, în Millitary Intelligence Corps.

Din păcate, a murit cu câteva luni înainte de publicarea acestui roman, la 96 de ani. Asemeni multor supraviețuitori, nu a scos niciodată un cuvânt despre experiențele sale din timpul războiului sau despre copilăria în Polonia. Pur și simplu, era prea dureros să își amintească de familia pe care nu a mai văzut-o niciodată. De-a lungul anilor, nici măcar nu a încercat să afle care a fost soarta familiei lui. Întotdeauna mi-am dorit să găsesc o cale prin care să îi redau tortura sufletească într-o carte – suferința și durerea pierderii lor, sentimentul de vinovăție care îl mistuia pentru că supraviețuise. Acest sentiment, în ciuda numeroaselor binecuvântări din viața lui, cred că l-a ținut departe de fericirea și liniștea interioară pe care le-ar fi meritat.

Mare parte din povestea pe care ați citit-o se bazează pe adevăr. Alfred Wetzler și Rudolf Vrba au fost persoane reale, iar descrierea pe care au făcut-o Auschwitzului după incredibila lor evadare a fost circulată pe cele mai importante canale ale guvernului american și a scos la iveală ororile din lagăr, întâlnirile cu președintele Roosevelt și cabinetul său de război cu privire la acest subiect au la bază adevărul, întrucât membrii cabinetului său au revizuit câteva propuneri de planuri pentru a opri genocidul. Printre acestea se numărau raidurile asupra lagărelor sau bombardarea șinelor care duceau la ele, dar au fost respinse toate în cele din urmă. Povestea captivantă a evreilor din Vittel, cu falsele documente de identitate latino-americane, este, de asemenea, adevărată, la fel ca soarta lor – după ce au fost trădați de un evreu din ghetoul din Varșovia, au

fost cu toții deportați la Auschwitz în ianuarie 1944, toți cei 240, și nu s-a mai știut nimic de ei de atunci.

În timp ce am documentat trecutul socrului meu, am descoperit masacrul care a avut loc în Lvov, Polonia (acum parte din Ucraina), în iunie-iulie 1941, sub ocupație germană. Pe atunci, Lvov avea o universitate înfloritoare și cea de-a treia cea mai mare populație de evrei din Polonia. În ceea ce a fost numit un act de „autopurificare", universitatea de acolo a fost „curățată" de către naziști și ucraineni deopotrivă, iar mii de evrei intelectuali – profesori, oameni de știință și artiști – au fost adunați laolaltă și împușcați pe loc sau trimiși în lagărele morții din Treblinka, Sobibor și Auschwitz. Din acest punct, scriitorul nu mai avea de făcut decât un pas, pentru a ajunge la întrebarea: Și dacă unul dintre acești stimați gânditori purta cu el cunoștințe vitale, care ar fi putut schimba soarta războiului său, mai presus de atât, cursul gândirii umane? Cunoștințe care trebuiau să iasă la iveală sau, asemenea unui secret, să moară odată cu purtătorul lor.

Cu această idee în minte am dat peste figura remarcabilului fizician danez Niels Bohr. Considerat unul dintre fondatorii teoriei atomice, Bohr a fost răsplătit cu Premiul Nobel pentru Fizică în 1922 și s-a numărat printre cele mai respectate personalități științifice ale vremii. În carte i-am descris fuga chinuitoare din Danemarca, cu o zi înainte să fie arestat și, cel mai probabil, să fie trimis într-un lagăr al morții, și călătoria și mai cruntă spre Londra, când a stat în compartimentul pentru bombe al unui Mosquito britanic. Un an mai târziu, era membru al delegației britanice pentru Proiectul Manhattan la Los Alamos. Pe lângă faptul că a fost o figură paternă pentru mulți dintre ceilalți fizicieni de acolo, în 1945, Robert Oppenheimer l-a creditat pe Bohr cu o contribuție importantă la inițiatorii de neutroni modulari care erau cruciali pentru dispozitivul de declanșare al bombei. Cunoștințele vaste ale lui Bohr nu i-au ajutat niciodată pe naziști, dar nu ne-ar fi luat mult să ne închipuim cum s-ar fi schimbat, în mod decisiv, cursul războiului – sau măcar ar fi fost amânat rezultatul – dacă Bohr ar fi fost trimis într-un lagăr sau obligat să ajute efortul de război al nemților.

Din păcate, Alfred Mendl nu este o persoană reală (și menționarea lui în Los Alamos este fictivă, de asemenea). Dar

știința pe care i-a predat-o lui Leo – procesul de difuzie gazoasă, în care uraniul U-235 îmbogățit este separat de vărul lui mai comun și nefisionabil, U-238 – a devenit cea mai eficientă metodă de separare pentru primele bombe atomice. De asemenea, nu un fizician european a fost în prim-planul acestui proces în 1943 și 1944, ci oameni de știință de la University of Minnesota și University of California, din Berkeley. Pentru această cercetare sunt profund îndatorat câtorva cărți (enumerate în bibliografie), dar în principal studiului riguros și impresionant al lui Richard Rhodes, *The Making of the Atomic Bomb.* De asemenea, a fost foarte util să discut cu Robert Kupp, un inginer chimist care a lucrat la Proiectul Manhattan, în Oak Ridge.

În timp ce mă documentam pentru această carte, am dat peste adevărata povestea de viață a lui Denis Avey, un soldat englez capturat în Africa de Nord și trimis într-un lagăr pentru prizonieri de război în Polonia. El chiar s-a strecurat pe furiș în Auschwitz pentru o noapte și înapoi afară pentru a povesti din proprie experiență ororile petrecute acolo. Povestea lui remarcabilă poate fi citită în biografia sa: *The Man Who Broke Into Auschwitz* (Da Capo Press, 2011). Astfel că nu a fost prea greu să îmi imaginez că Nathan chiar ar fi putut intra și ieși din lagăr.

Am încercat să rămân cât mai fidel istoriei reale a evenimentelor descrise în această carte. (Testamentul lui Filip Müller, *Eyewitness Auschwitz,* publicat de Ivan R. Dee, a fost una dintre istorisirile personale indispensabile.) Niciodată, nici măcar pentru o secundă, nu m-am gândit să scriu o carte completă sau definitorie despre Auschwitz – atrocitățile care s-au petrecut acolo au fost deja consemnate la un nivel mult mai grafic și mai personal decât al meu. Cu toate acestea, subiectul este sacru, iar, ca evreu, respect această istorie enorm. Dar mi-am permis ceea ce sper să fie privite ca niște mici libertăți cu adevărul: Una dintre ele este că, după 1942, lagărul femeilor era situat în lagărul geamăn din Auschwitz, Birkenau, la aproape 2,5 kilometri spre nord-est. Și deși povestea mea se petrece în 1944, șinele de tren care duceau spre porțile lagărului Birkenau erau deja construite până atunci. În afară de aceste detalii, am încercat să rămân cât mai precis în descrierea locului și a faptelor petrecute acolo. Câțiva oameni, în special Morris

Pilberg, au relatat povești personale despre experiențele lor, care sunt incluse în narațiune. De asemenea, am fost norocos că vecina mea, Joanna Powell, mi-a împărtășit două memorii extraordinare ale membrilor familiilor ei despre Holocaust, despre viața evreilor în Polonia antebelică și apoi sub ocupație germană. Poveștile lor m-au ajutat enorm. În ultimul rând, Serviciul de Informații Abwehr a fost întotdeauna un ghimpe în coasta lui Hitler, rangurile înalte din cadrul agenției fiind populate de membri non-naziști. Se crede că Abwehr a fost implicat în câteva tentative de asasinare la adresa lui Hitler și, posibil, în negocieri neautorizate cu rușii. Într-un final, Hitler a închis Abwehrul în februarie 1944 (iar liderul său, Amiralul Wilheim Canaris, a fost arestat) – adică în timpul liniei cronologice a acestei cărți, în lunile dintre deportarea evreilor din Vittel la Auschwitz și a acțiunii care se desfășoară în lagăr. Astfel, am decis să decalez data cu câteva luni, de dragul narațiunii, și sper că mă veți ierta pentru această mică modificare.

După acum am spus, de îndată ce Statele Unite ale Americii au intrat în război, socrul meu s-a înrolat în armată și, datorită abilității sale lingvistice, a fost plasat în departamentul serviciilor secrete. Așa cum am menționat, nu a vorbit niciodată familiei despre ceea ce a făcut în timpul cât a fost în serviciu. Ceea ce ai citit este povestea mea, nu a lui. Dar dacă aș fi putut cumva să citesc dincolo de expresia lui îndurerată și gânditoare atunci când era rugat să vorbească despre trecutul său, dincolo de inabilitatea sa de a da glas sentimentelor împovărătoare de vinovăție și pierdere... Dacă el ar fi putut să își spună propria poveste, întreaga poveste, a trecutului său în Polonia și a rolului pe care l-a jucat în timpul războiului, întotdeauna mi-am închipuit că ar fi sunat astfel.

virtual-project.eu